46

הכותל המערבי

נפתח: 5.68

נסגר: 7.69

מדינת ישראל

שם:

הכותל המערבי

חצ - 4 / 8416

מזהה פיזי:

מזהה לוגי:

כתובת:

130.15/4 - 888

מס פריט: 323410

02-120-01-01-10

19/06/2012

משרד

טופס השאלה

מזהה הזמנה : 3607/2012
מזהה השאלה : 19790/2012

סידורי פריט בהזמנה : 24
סוג השאלה : זמנית

תאריך הזמנה : 19/06/2012 **שעה :** 09:44
פריט / מיכל: פריט

מיקום במחסן

אתר : רותם - קומה א
מזהה מיכל : **חצ - 8416**

כתובת : 120-1-1-10
מזהה מאגד :

פרטים על הפריט

סידורי במיכל : 4 **סימול מקורי :** **מזהה לוגי :** 130.15/4/888

מזהה על פריט **סידורי מקורי**

שם פריט : הכותל המערבי.

תאריך העברה לשואל : **המדיה שסופקה :**

פרטים על המזמין

סוג גורם מזמין : פנימי **קוד עובד :** מיכל.ז - תעודות מדינה

הערות:

רשומות

כתבי אמנה

213

כתב סופי, אמנה ופרוטוקול להגנת נכסי תרבות בשעת סכסוך מזוין

נעשו בהאג ביום 14 במאי 1954.
ישראל חתמה על הכתב הסופי ועל האמנה ביום 14 במאי 1954.

כתב סופי

(תרגום)

הועידה שכונסה על ידי ארגון האו"ם לעניני חינוך, מדע ותרבות על מנת לערוך ולאמץ

אמנה להגנת נכסי תרבות בשעת סכסוך מזוין,

תקנות לביצוע האמנה האמורה, וכן

פרוטוקול בענין האמנה להגנת נכסי תרבות בשעת סכסוך מזוין,

(מקור)

FINAL ACT OF THE INTERGOVERNMENTAL CONFERENCE ON THE PROTECTION OF CULTURAL PROPERTY IN THE EVENT OF ARMED CONFLICT, THE HAGUE, 1954

The Conference convened by the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization for the purpose of drawing up and adopting

a Convention for the Protection of Cultural Property in the Event of Armed Conflict,

Regulations for the Execution of the said Convention, and

a Protocol to the Convention for the Protection of Cultural Property in the Event of Armed Conflict,

ACTE FINAL DE LA CONFÉRENCE INTERGOUVERNEMENTALE SUR LA PROTECTIONS DES BIENS CULTURELS EN CAS DE CONFLIT ARMÉ, LA HAYE, 1954

La Conférence convoquée par l'Organisation des Nations Unies pour l'éducation, la science et la culture en vue d'élaborer et d'adopter

une Convention pour la protection des biens culturels en cas de conflit armé,

un Règlement d'exécution de ladite Convention,

un Protocole relatif à la Convention pour la protection des biens culturels en cas de conflit armé,

נתקיימה בהאג, לפי הזמנת ממשלת הולנד, מיום 21 באפריל עד יום 14 במאי 1954, וניהלה דיו־נים על בסיס הטיוטות שהוכנו על ידי ארגון האו"ם לעניני חינוך, מדע ותרבות.

הועידה אישרה את הנוסחים הבאים:

אמנת האג להגנת נכסי תרבות בשעת סכסוך מזויין ותקנות לביצוע האמנה האמורה;

פרוטוקול להגנת נכסי תרבות בשעת סכסוך מזויין.

אמנה זו, תקנות אלה ופרוטוקול זה, שנוסחיהם נערכו בשפה האנגלית, בשפה הצרפתית, בשפה הרוסית ובשפה הספרדית, מצורפים לכתב זה.

ארגון האו"ם לעניני חינוך, מדע ותרבות יכין תרגום הנוסחים האלה ליתר השפות הרשמיות של ועידתו הכללית.

כן אימצה הועידה שלוש החלטות, המצורפות אף הן לכתב זה.

ולראיה חתמו על כתב סופי זה החתומים מטה, שהוסמכו כהלכה על ידי ממשלותיהם.

נערך בהאג היום, ארבעה־עשר במאי 1954, בשפה האנגלית, בשפה הצרפתית, בשפה הרוסית ובשפה הספרדית. המקור והמסמכים המתלווים אליו יופקדו בארכיוני ארגון האו"ם לעניני חינוך, מדע ותרבות.

---

s'est tenue à La Haye sur l'invitation du Gouvernement des Pays-Bas, du 21 avril au 14 mai 1954, et a délibéré sur la base de projets établis par les soins de l'Organisation des Nations Unies pour l'éducation, la science et la culture.

La Conférence a arrêté les textes indiqués ci-après:

Convention de La Haye pour la protection des biens culturels en cas de conflit armé et Règlement d'exécution de ladite Convention;

Protocole pour la protection des biens culturels en cas de conflit armé.

Cette Convention, ce Règlement et ce Protocole, dont les textes ont été établis dans les langues anglaise, espagnole, française et russe, sont annexés au présent Acte.

L'Organisation des Nations Unies pour l'éducation, la science et la culture établira la traduction de ces textes dans les autres langues officielles de sa Conférence générale.

La Conférence a, en outre, adopté trois résolutions, qui sont également annexées au présent Acte.

En foi de quoi, les soussignés, dûment autorisés par leurs gouvernements respectifs, ont signé le présent Acte final.

Fait à la Haye, le 14 mai 1954, en langues anglaise, espagnole, française et russe, l'original et les documents qui l'accompagnent devront être déposés dans les archives de l'Organisation des Nations Unies pour l'éducation, la science et la culture.

was held at The Hague, on the invitation of the Government of the Netherlands from 21 April to 14 May, 1954, and deliberated on the basis of drafts prepared by the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization.

The Conference established the following texts:

Convention of the Hague for the Protection of Cultural Property in the Event of Armed Conflict and Regulations for the execution of the said Convention;

Protocol for the Protection of Cultural Property in the Event of Armed Conflict.

This Convention, these Regulations and this Protocol, the texts of which were established in the English, French, Russian and Spanish languages, are attached to the present Act.

The United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization will make the translation of these texts into the other official languages of its General Conference.

The Conference further adopted three resolutions which are also attached to the present Act.

In witness wherof the undersigned, duly authorized by their respective Governments, have signed the present Final Act.

Done at the Hague, this fourteenth day of May, 1954, in the English, French, Russian and Spanish languages. The original and the documents accompanying it shall be deposited in the archives of the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization.

בשם הרפובליקה הפדרלית של גרמניה
(—)

בשם אנדורה
(—)

בשם אוסטרליה
(—)

בשם בלגיה
(—)

בשם ברזיל
(—)

בשם סין
(—)

בשם קובה
(—)

בשם מצרים
(—)

בשם אקוואדור
(—)

בשם ספרד
(—)

בשם ארצות הברית של אמריקה
(—)

בשם צרפת
(—)

Pour la RÉPUBLIQUE FÉDÉRALE D'ALLEMAGNE
(—)

Pour ANDORRE
(—)

Pour L'AUSTRALIE
(—)

Pour la BELGIQUE
(—)

Pour le BRÉSIL
(—)

Pour la CHINE
(—)

Pour CUBA
(—)

Pour l'ÉGYPTE
(—)

Pour l'ÉQUATEUR
(—)

Pour l'ESPAGNE
(—)

Pour les ÉTATS-UNIS D'AMÉRIQUE
(—)

Pour la FRANCE
(—)

For the GERMAN FEDERAL REPUBLIC
(—)

For ANDORRA
(—)

For AUSTRALIA
(—)

For BELGIUM
(—)

For BRAZIL
(—)

For CHINA
(—)

For CUBA
(—)

For EGYPT
(—)

For ECUADOR
(—)

For SPAIN
(—)

For the UNITED STATES OF AMERICA
(—)

For FRANCE
(—)

בשם יוון

(—)

בשם הונגריה

(—)

בשם הודו

(—)

בשם אינדונזיה

(—)

בשם עיראק

(—)

בשם פרס

(—)

בשם אירלנד

(—)

בשם מדינת ישראל

(—)

בשם איטליה

(—)

בשם יפן

(—)

בשם לוב

(—)

בשם לוכסמבורג

(—)

Pour la GRECE

(—)

Pour la RÉPUBLIQUE POPULAIRE DE HONGRIE

(—)

Pour l'INDE

(—)

Pour la RÉPUBLIQUE D'INDONÉSIE

(—)

Pour l'IRAK

(—)

Pour l'IRAN

(—)

Pour l'IRLANDE

(—)

Pour l'ETAT D'ISRAEL

(—)

Pour l'ITALIE

(—)

Pour le JAPON

(—)

Pour la LIBYE

(—)

Pour le LUXEMBOURG

(—)

For GREECE

(—)

For the HUNGARIAN PEOPLE'S REPUBLIC

(—)

For INDIA

(—)

For the REPUBLIC OF INDONESIA

(—)

For IRAQ

(—)

For IRAN

(—)

For IRELAND

(—)

For the STATE OF ISRAEL

(—)

For ITALY

(—)

For JAPAN

(—)

For LIBYA

(—)

For LUXEMBOURG

(—)

בשם מונאקו
(—)

בשם ניקאראגואה
(—)

בשם נורווגיה
(—)

בשם הולנד
(—)

בשם פרו
(—)

בשם הפיליפינים
(—)

בשם פולין
(—)

בשם פורטוגל
(—)

בשם ביילורוסיה
(—)

בשם אוקראינה
(—)

בשם רומניה
(—)

בשם הממלכה המאוחדת של בריטניה הגדולה ואירלנד הצפונית
(—)

Pour MONACO
(—)

Pour le NICARAGUA
(—)

Pour la NORVÈGE
(—)

Pour les PAYS-BAS
(—)

Pour le PÉROU
(—)

Pour la RÉPUBLIQUE DES PHILIPPINES
(—)

Pour la RÉPUBLIQUE POPULAIRE DE POLOGNE
(—)

Pour le PORTUGAL
(—)

Pour la RÉPUBLIQUE SOCIALISTE SOVIÉTIQUE DE BIÉLORUSSIE
(—)

Pour la RÉPUBLIQUE SOCIALISTE SOVIÉTIQUE DE L'UKRAINE
(—)

Pour la RÉPUBLIQUE POPULAIRE ROUMAINE
(—)

Pour le ROYAUME-UNI DE GRANDE-BRETAGNE ET L'IRLANDE DU NORD
(—)

For MONACO
(—)

For NICARAGUA
(—)

For NORWAY
(—)

For the NETHERLANDS
(—)

For PERU
(—)

For the REPUBLIC of the PHILIPPINES
(—)

For the PEOPLE'S REPUBLIC OF POLAND
(—)

For PORTUGAL
(—)

For the BYELORUSSIAN SOVIET SOCIALIST REPUBLIC
(—)

For the UKRAINIAN SOVIET SOCIALIST REPUBLIC
(—)

For the RUMANIAN PEOPLE'S REPUBLIC
(—)

For the UNITED KINGDOM OF GREAT BRITAIN AND NORTHERN IRELAND
(—)

בשם סאן מארינו

(—)

בשם הוותיקן

(—)

בשם אל סלוואדור

(—)

בשם הלוושיה

(—)

בשם סוריה

(—)

בשם צ׳כוסלובקיה

(—)

בשם ברית המועצות

(—)

בשם אורוגוואי

(—)

בשם יוגוסלביה

(—)

For the REPUBLIC OF SAN MARINO

(—)

For the HOLY SEE

(—)

For the REPUBLIC OF EL SALVADOR

(—)

For the CONFEDERATION OF SWITZERLAND

(—)

For the REPUBLIC OF SYRIA

(—)

For the REPUBLIC OF CHECHOSLOVAKIA

(—)

For the UNION OF SOVIET SOCIALIST REPUBLICS

(—)

For the ORIENTAL REPUBLIC OF URUGUAY

(—)

For the FEDERAL PEOPLE'S REPUBLIC OF YUGOSLAVIA

(—)

Pour la REPUBLIQUE DE SAINT-MARIN

(—)

Pour le SAINT-SIEGE

(—)

Pour la REPUBLIQUE DU SALVADOR

(—)

Pour la CONFÉDERATION SUISSE

(—)

Pour la REPUBLIQUE DE SYRIE

(—)

Pour la REPUBLIQUE DE TCHECOSLOVAQUIE

(—)

Pour l'UNION DES REPUBLIQUES SOCIALISTES SOVIETIQUES

(—)

Pour la REPUBLIQUE ORIENTALE DE L'URUGUAY

(—)

Pour la REPUBLIQUE FÉDERATIVE POPULAIRE DE YOUGOSLAVIE

(—)

אמנה להגנת נכסי תרבות בשעת סכסוך מזיין

בעלי האמנה,

בהכירם בעובדה שנכסי תרבות סבלו נזק חמור בסכסוכים המזויינים האחרונים וכי מפאת ההתפתחויות הטכניות בדרכי הלחימה נשקפת להם, במידה גוברת והולכת, סכנת השמדה;

בהיותם משוכנעים שנזק לנכסי תרבות של עם מן העמים משמעותו נזק למורשת התרבות של כל האנושות, באשר כל עם ועם תורם את תרומתו לתרבות העולם;

בשימם אל לב ששמירת מורשת התרבות היא רבת־חשיבות לכל עמי העולם וכי על כן חשוב הדבר שמורשה זו תזכה להגנה בינלאומית;

בהיותם מודרכים לפי העקרונות להגנת נכסי תרבות בשעת סכסוך מזויין, שנקבעו באמנות האג משנות 1899 ו־1907 ובחוזה ושינגטון מיום 15 באפריל 1935;

בהיותם סבורים שהגנה כזאת לא תוכל להיות בת־ממש אלא אם נגקטו כל האמצעים הלאומיים והבינלאומיים לארגנה בימי שלום;

בהיות מנוי וגמור אתם לנקוט בכל הפעולות האפשריות לשם הגנת נכסי תרבות.

הסכימו ביניהם על ההוראות הבאות:

CONVENTION POUR LA PROTECTION DES BIENS CULTURELS EN CAS DE CONFLIT ARMÉ

Les Hautes Parties contractantes,

Constatant que les biens culturels ont subi de graves dommages au cours des derniers conflits et qu'ils sont, par suite du développement de la technique de la guerre, de plus en plus menacés de destruction;

Convaincues que les atteintes portées aux biens culturels, à quelque peuple qu'ils appartiennent, constituent des atteintes au patrimoine culturel de l'humanité entière, étant donné que chaque peuple apporte sa contribution à la culture mondiale;

Considérant que la conservation du patrimoine culturel présente une grande importance pour tous les peuples du monde et qu'il importe d'assurer à ce patrimoine une protection internationale;

Guidées par les principes concernant la protection des biens culturels en cas de conflit armé établis dans les Conventions de La Haye de 1899 et de 1907 et dans le Pacte de Washington du 15 avril 1935;

Considérant que, pour être efficace, la protection de ces biens doit être organisée dès le temps de paix par des mesures tant nationales qu'internationales;

Résolues à prendre toutes les dispositions possibles pour protéger les biens culturels;

Sont convenues des dispositions qui suivent:

CONVENTION FOR THE PROTECTION OF CULTURAL PROPERTY IN THE EVENT OF ARMED CONFLICT

The High Contracting Parties,

Recognizing that cultural property has suffered great damage during recent armed conflicts and that, by reason of the developments in the technique of warfare, it is in increasing danger of destruction;

Being convinced that damage to cultural property belonging to any people whatsoever means damage to the cultural heritage of all mankind, since each people makes its contribution to the culture of the world;

Considering that the preservation of the cultural heritage is of great importance for all peoples of the world and that it is important that this heritage should receive international protection;

Guided by the principles concerning the protection of cultural property during armed conflict, as established in the Conventions of The Hague of 1899 and of 1907 and in the Washington Pact of 15 April, 1935;

Being of the opinion that such protection cannot be effective unless both national and international measures have been taken to organize it in time of peace;

Being determined to take all possible steps to protect cultural property;

Have agreed upon the following provisions:

פרק ראשון

הוראות כלליות בדבר הגנה

סעיף 1

הגדרת נכסי תרבות

לעניני אמנה זו, הביטוי „נכסי תרבות" יקיף, בלי הבדל מקור או בעלות:

(א) נכסי מטלטלים או מקרקעים בעלי חשיבות מרובה למורשת התרבות של כל עם ועם, כגון מצ־בות־זכרון אדריכליות, אמנותיות או היסטוריות, אחד דתיות ואחד חילוניות; אתרי עתיקות, קבוצות בנינים שהם, בכללם, בעלי ערך היסטורי או אמנותי; יצירות אמנות; כתבי־יד, ספרים ושאר דברים בעלי ערך אמנותי, היסטורי, או ארכיאולוגי, וכן אוספים מדעיים ואוספים חשובים של ספרים או ארכיונים או העתקים של הנכסים המוגדרים לעיל;

(ב) בנינים שתכליתם העיקרית והממשית היא לשמר בהם או להציג בהם את נכסי התרבות המטלטלים שהוגדרו בפסקת־משנה (א), כגון בתי נכאת, ספריות גדולות וגנזכי ארכיונים, ומבטחים שנועדו ליתן, בשעת סכסוך מזוין, מחסה לנכסי התרבות המטל־טלים שהוגדרו בפסקת־משנה א.

(ג) מרכזים המרכזים בהם מספר רב של נכסי תרבות המוגדרים בפסקאות־משנה (א) ו־(ב), ואשר ייקרא להם „מרכזי מצבות־זכרון".

CHAPTER I

GENERAL PROVISIONS REGARDING PROTECTION

Article 1

Definition of Cultural Property

For the purposes of the present Convention the term "cultural property" shall cover, irrespective of origin or ownership:

(*a*) movable or immovable property of great importance to the cultural heritage of every people, such as monuments of architecture, art or history, whether religious or secular; archaeological sites; groups of buildings which, as a whole, are of historical or artistic interest; works of art; manuscripts, books and other objects of artistic, historical or archaeological interest; as well as scientific collections and important collections of books or archives or of reproductions of the property defined above;

(*b*) buildings whose main and effective purpose is to preserve or exhibit the movable cultural property defined in sub-paragraph (*a*) such as museums, large libraries and depositories of archives, and refuges intended to shelter, in the event of armed conflict, the movable cultural property defined in sub-paragraph (*a*);

(*c*) centres containing a large amount of cultural property as defined in sub-paragraphs (*a*) and (*b*), to be known as "centres containing monuments".

CHAPITRE I

DISPOSITIONS GENERALES CONCERNANT LA PROTECTION

Article premier

Définition des Biens Culturels

Aux fins de la présente Convention, sont considérés comme biens culturels, quels que soient leur origine ou leur propriétaire:

a) les biens, meubles ou immeubles, qui présentent une grande importance pour le patrimoine culturel des peuples, tels que les monuments d'architecture, d'art ou d'histoire, religieux ou laïques, les sites archéologiques, les ensembles de constructions qui, en tant que tels, présentent un intérêt historique ou artistique, les oeuvres d'art, les manuscrits, livres et autres objets d'intérêt artistique, historique ou archéologique, ainsi que les collections scientifiques et les collections importantes de livres, d'archives ou de reproductions des biens définis ci-dessus;

b) les édifices dont la destination principale et effective est de conserver ou d'exposer les biens culturels meubles définis à l'alinéa *a*), tels que les musées, les grandes bibliothèques, les dépôts d'archives ainsi que les refuges destinés à abriter, en cas de conflit armé, les biens culturels meubles définis à l'alinéa *a*);

c) les centres comprenant un nombre considérable de biens culturels qui sont définis aux alinéas *a*) et *b*), dits "centres monumentaux".

סעיף 2

הגנת נכסי תרבות

לעניני אמנה זו, הגנת נכסי תרבות כוללת שמירתם וכיבודם של נכסי תרבות.

סעיף 3

שמירת נכסי תרבות

בעלי האמנה מתחייבים לדאוג בימי שלום לשמירת נכסי התרבות המצויים בתחומי ארצם שלהם מפני התוצאות הנשקפות מסכסוך מזויין, מתוך שינקטו באותם אמצעים שייטבו בעיניהם.

סעיף 4

כבוד לנכסי תרבות

1. בעלי האמנה מתחייבים לכבד נכסי תרבות המ־צויים בתחומי ארצם שלהם ובתחומי ארצו של בעל־אמנה אחר מתוך שיימנעו מלהשתמש שימוש כלשהו בנכסים ובסביבתם הקרובה, או במכשירים המשמשים להגנתם, לשם מטרות העלולות להפקיר את הנכסים להשמדה או להיזק בשעת סכסוך מזויין, ומתוך שיימנעו מכל מעשה איבה המכוון כלפי נכסים אלה.

2. ההתחייבויות הנזכרות בפסקה 1 לסעיף זה לא יוותרו עליהן אלא אך ורק במקרים שבהם הצורך הצבאי מחייב במפגיע ויתור כזה.

3. עוד מתחייבים בעלי האמנה לאסור, למנוע וכן — מקום שיש צורך בכך — להפסיק כל צורה של גנבת

Article 2

Protection des Biens Culturels

Aux fins de la présente Convention, la protection des biens culturels comporte la sauvegarde et le respect de ces biens.

Article 3

Sauvegarde des Biens Culturels

Les Hautes Parties contractantes s'engagent à préparer, dès le temps de paix, la sauvegarde des biens culturels situés sur leur propre territoire contre les effets prévisibles d'un conflit armé, en prenant les mesures qu'Elles estiment appropriées.

Article 4

Respect des Biens Culturels

1. Les Hautes Parties contractantes s'engagent à respecter les biens culturels situés tant sur leur propre territoire que sur celui des autres Hautes Parties contractantes en s'interdisant l'utilisation de ces biens, celle de leurs dispositifs de protection et celle de leurs abords immédiats à des fins qui pourraient exposer ces biens à une destruction ou à une détérioration en cas de conflit armé, et en s'abstenant de tout acte d'hostilité à leur égard.

2. Il ne peut être dérogé aux obligations définies au paragraphe premier du présent article que dans les cas où une nécessité militaire exige, d'une manière impérative, une telle dérogation.

3. Les Hautes Parties contractantes s'enga-

Article 2

Protection of Cultural Property

For the purposes of the present Convention, the protection of cultural property shall comprise the safeguarding of and respect for such property.

Article 3

Safeguarding of Cultural Property

The High Contracting Parties undertake to prepare in time of peace for the safeguarding of cultural property situated within their own territory against the foreseeable effects of an armed conflict, by taking such measures as they consider appropriate.

Article 4

Respect for Cultural Property

1. The High Contracting Parties undertake to respect cultural property situated within their own territory as well as within the territory of other High Contracting Parties by refraining from any use of the property and its immediate surroundings or of the appliances in use for its protection for purposes which are likely to expose it to destruction or damage in the event of armed conflict; and by refraining from any act of hostility directed against such property.

2. The obligations mentioned in paragraph 1 of the present Article may be waived only in cases where military necessity imperatively requires such a waiver.

3. The High Contracting Parties further

נכסי תרבות, שדידתם או רכישתם שלא כדין וכל מעשי ונדלות המכוונים כלפיהם. הם יימנעו מהחרמת נכסי תרבות מטלטלים המצויים בתחומי ארצו של בעל אמנה אחר.

4. הם יימנעו מכל מעשה תגמול כלפי נכסי תרבות.

5. שום בעל אמנה לא ינער מעליו את ההתחייבויות הרובצות עליו מכוח אמנה זו כלפי בעל אמנה אחר, בנימוק שבעל האמנה האחר לא הנהיג את אמצעי השמירה הנזכרים בסעיף 3.

סעיף 5

כיבוש

1. כל בעל־אמנה שכבש את ארצו של בעל־אמנה אחר, כולה או קצתה, יתמוך ככל האפשר ברשויות הלאומיות המוסמכות של הארץ הכבושה בשמירתם ובשימורם של נכסי התרבות שלה.

2. אם יתעורר הצורך לנקוט באמצעים לשימור נכסי התרבות המצויים בארץ כבושה ואשר ניזוקו בפעולות צבאיות, ואם הרשויות הלאומיות המוסמכות לא יוכלו לנקוט באמצעים אלה, תנקוט המעצמה הכובשת, ככל האפשר ובשיתוף הדוק עם רשויות אלה, באמצעי השימור הנחוצים ביותר.

---

gent en outre à interdire, à prévenir et, au besoin, à faire cesser tout acte de vol, de pillage ou de détournement de biens culturels, pratiqué sous quelque forme que ce soit, ainsi que tout acte de vandalisme à l'égard desdits biens. Elles s'interdisent de réquisitionner les bien culturels meubles situés sur le territoire d'une autre Haute Partie contractante.

4. Elles s'interdisent toute mesure de représailles à l'encontre des biens culturels.

5. Une Haute Partie contractante ne peut se dégager des obligations stipulées au présent article, à l'égard d'une autre Haute Partie contractante, en se fondant sur le motif que cette dernière n'a pas appliqué les mesures de sauvegarde prescrites à l'article 3.

Article 5

Occupation

1. Les Hautes Parties contractantes occupant totalement ou partiellement le territoire d'une autre Haute Partie contractante doivent, dans la mesure du possible, soutenir les efforts des autorités nationales compétentes du territoire occupé à l'effet d'assurer la sauvegarde et la conservation de ses biens culturels.

2. Si une intervention urgente est nécessaire pour la conservation des biens culturels situés en territoire occupé et endommagés par des opérations militaires, et si les autorités nationales compétentes ne peuvent pas s'en charger, la Puissance occupante prend, autant que possible, les mesures conservatoires les plus nécessaires en étroite collaboration avec ces autorités.

undertake to prohibit, prevent and, if necessary, put a stop to any form of theft, pillage or misappropriation of, and any acts of vandalism directed against, cultural property. They shall refrain from requisitioning movable cultural property situated in the territory of another High Contracting Party.

4. They shall refrain from any act directed by way of reprisals against cultural property.

5. No High Contracting Party may evade the obligations incumbent upon it under the present Article, in respect of another High Contracting Party, by reason of the fact that the latter has not applied the measures of safeguard referred to in Article 3.

Article 5

Occupation

1. Any High Contracting Party in occupation of the whole or part of the territory of another High Contracting Party shall as far as possible support the competent national authorities of the occupied country in safeguarding and preserving its cultural property.

2. Should it prove necessary to take measures to preserve cultural property situated in occupied territory and damaged by military operations, and should the competent national authorities be unable to take such measures, the Occupying Power shall, as far as possible, and in close co-operation with such authorities, take the most necessary measures of preservation.

3. כל בעל־אמנה שממשלתו נחשבת בעיני חברי תנועת התנגדות כממשלתם החוקית, יפנה את דעת החברים האלה אל ההתחייבות למלא אחרי אותן הוראות של אמנה זו הדנות בכיבוד נכסי תרבות.

סעיף 6

סימון נכסי תרבות

לפי הוראות סעיף 16 אפשר לסמן נכסי תרבות בסמלי היכר כדי להקל על זיהויים.

סעיף 7

אמצעים צבאיים

1. בעלי האמנה מתחייבים להכניס, בימי שלום, בתקנותיהם או בהוראותיהם הצבאיות הוראות שיהא בהן כדי להבטיח את קיום האמנה הזאת, ולטפח בקרב אנשי החילות החמושים שלה יחס של כבוד לתרבות ולנכסי התרבות של כל העמים.

2. בעלי האמנה מתחייבים לתכנן או להקים בימי שלום, בקרב חילותיהם החמושים, שירותים או חבר מומחים שתכליתם תהיה להבטיח יחס של כבוד לנכסי תרבות ולשתף פעולה עם הרשויות האזרחיות האחראיות לשמירתם.

---

3. Toute Haute Partie contractante dont le gouvernement est considéré par les membres d'un mouvement de résistance comme leur gourvenement légitime, attirera si possible l'attention de ces membres sur l'obligation d'observer celles des dispositions de la Convention qui ont trait au respect des biens culturels.

Article 6

Signalisation des Biens Culturels

Conformément aux dispositions de l'article 16, les biens culturels peuvent être munis d'un signe distinctif de nature à faciliter leur identification.

Article 7

Mesures D'Ordre Militaire

1. Les Hautes Parties Contractantes s'engagent à introduire dès le temps de paix dans les règlements ou instructions à l'usage de leurs troupes des dispositions propres à assurer l'observation de la présente Convention, et à inculquer dès le temps de paix au personnel de leurs forces armées un esprit de respect à l'égard des cultures et des biens culturels de tous les peuples.

2. Elles s'engagent à préparer ou à établir, dès le temps de paix, au sein de leurs forces armées, des services ou un personnel spécialisé dont la mission sera de veiller au respect des biens culturels et de collaborer avec les autorités civiles chargées de la sauvegarde de ces biens.

3. Any High Contracting Party whose government is considered their legitimate government by members of a resistance movement, shall, if possible, draw their attention to the obligation to comply with those provisions of the Convention dealing with respect for cultural property.

Article 6

Distinctive Marking of Cultural Property

In accordance with the provisions of Article 16, cultural property may bear a distictive emblem so as to facilitate its recognition.

Article 7

Military Measures

1. The High Contracting Parties undertake to introduce in time of peace into their military regulations or instructions such provisions as may ensure observance of the present Convention, and to foster in the members of their armed forces a spirit of respect for the culture and cultural property of all peoples.

2. The High Contracting Parties undertake to plan or establish in peace-time, within their armed forces, services or specialist personnel whose purpose will be to secure respect for cultural property and to cooperate with the civilian authorities responsible for safeguarding it.

פרק שני

הגנה מיוחדת

סעיף 8

מתן הגנה מיוחדת

1. אפשר להעמיד להגנה מיוחדת מספר מוגבל של מבטחים המיועדים לתת מחסה לנכסי־תרבות מטלטלים בשעת סכסוך מזוין, של מרכזי מצבות זכרון ושאר נכסי תרבות־מקרקעים בעלי חשיבות מרובה מאד, והוא —

(א) שמקומם מרוחק למדי מכל מרכז תעשייתי גדול או מכל מטרה צבאית חשובה המהווה נקודה רגישה, כגון שדה־תעופה, תחנת שידור, מפעל העוסק בעבודת הגנה לאומית, נמל או תחנת רכבת בעלי חשיבות יחסית או קו־תחבורה ראשי;

(ב) שאינם משמשים לצרכים צבאיים.

2. אפשר להעמיד להגנה מיוחדת גם מבטח לנכסי־תרבות מטלטלים, ויהיה מקומו היכן שיהיה, אם הוא בנוי כך שאין נשקפת לו שום סכנה להינזק מפצצות.

3. מרכז למצבות זכרון יהיו רואים אותו כמשמש לצרכים צבאיים כל אימת שהוא משמש לתנועת אנשי צבא או חומר צבאי, ואפילו במעבר. הוא הדין כל אימת שמתנהלות בו פעולות הקשורות במישרין

CHAPITRE II

DE LA PROTECTION SPÉCIALE

Article 8

Octroi de la Protection Spéciale

1 Peuvent être placés sous protection spéciale un nombre restreint de refuges destinés à abriter des biens culturels meubles en cas de conflit armé, de centres monumentaux et d'autres biens culturels immeubles de très haute importance, à condition :

a) qu'ils se trouvent à une distance suffisante d'un grand centre industriel ou de tout objectif militaire important constituant un point sensible, tel par exemple qu'un aérodrome, une station de radiodiffusion, un établissement travaillant pour la défense nationale, un port ou une gare de chemin de fer d'une certaine importance ou une grande voie de communication;

b) qu'ils ne soient pas utilisés à des fins militaires.

2. Un refuge pour biens culturels meubles peut également être placé sous protection spéciale, quel que soit son emplacement, s'il est construit de telle façon que, selon toute probabilité, les bombardements ne pourront pas lui porter atteinte.

3. Un centre monumental est considéré comme utilisé à des fins militaires lorsqu'il est employé pour des déplacements de personnel ou de matériel militaire, même en transit. Il en est de même lorsque s'y déroulent

CHAPTER II

SPECIAL PROTECTION

Article 8

Granting of Special Protection

1. There may be placed under special protection a limited number of refuges intended to shelter movable cultural property in the event of armed conflict, of centres containing monuments and other immovable cultural property of very great importance, provided that they:

(*a*) are situated at an adequate distance from any large industrial centre or from any important military objective constituting a vulnerable point, such as, for example, an aerodrome, broadcasting station, establishment engaged upon work of national defence, a port or railway station of relative importance or a main line of communication;

(*b*) are not used for military purposes.

2. A refuge for movable cultural property may also be placed under special protection, whatever its location, if it is so constructed that, in all probability, it will not be damaged by bombs.

3. A centre containing monuments shall be deemed to be used for military purposes whenever it is used for the movement of military personnel or material, even in transit. The same shall apply whenever activities di-

במבצעים צבאיים, בהחניית אנשי צבא או בייצור חמרי מלחמה.

4. שמירת נכסי תרבות הנזכרים בפסקה 1 לעיל על ידי שומרים חמושים שהוסמכו במיוחד לכך או נוכחותם, בקרבת נכסי תרבות אלה, של כוחות משטרה הממונים כרגיל על החזקת הסדר הציבורי, לא ייחשבו כשימוש לצרכים צבאיים.

5. אם איזה נכס תרבותי הנזכר בפסקה 1 לסעיף זה מצוי בסמוך למטרה צבאית חשובה, כפי שהיא מוגדרת בפסקה האמורה, אפשר בכל זאת להעמידו להגנה מיוחדת אם בעל האמנה המבקש הגנה זו מתחייב לבלי להשתמש במטרה צבאית זו, בשעת סכסוך מזוין, וביחוד — כשהמדובר הוא בנמל, תחנת רכבת או שדה־תעופה — אם הוא מתחייב להטות את כל התנועה משם. במקרה זה תוכן הטייה זו בימי שלום.

6. הגנה מיוחדת ניתנת לנכסי תרבות מתוך שרושמים אותם ב„פנקס הבינלאומי של נכסי תרבות העומדים להגנה מיוחדת". רישום זה לא יבוצע אלא בהתאם להוראות אמנה זו ובתנאים שנקבעו בתקנות לביצוע האמנה.

---

des activités ayant un rapport direct avec les opérations militaires, le cantonnement du personnel militaire ou la production de matériel de guerre.

4. N'est pas considérée comme utilisation à des fins militaires la surveillance d'un des biens culturels énumérés au paragraphe premier, par des gardiens armés spécialement habilités à cet effet, ou la présence auprès de ce bien culturel de forces de police normalement chargées d'assurer l'ordre public.

5 Si l'un des biens culturels énumérés au premier paragraphe du présent article est situé près d'un objectif militaire important au sens de ce paragarphe, il peut néanmoins être mis sous protection spéciale si la Haute Partie contractante qui en présente la demande s'engage à ne faire, en cas de conflit armé, aucun usage de l'objectif en cause, et notamment, s'il s'agit d'un port, d'une gare ou d'un aérodrome, à en détourner tout trafic. Dans ce cas, le détournement doit être organisé dès le temps de paix.

6. La protection spéciale est accordée aux biens culturels par leur inscription au "Registre international des biens culturels sous protection spéciale". Cette inscription ne peut être effectuée que conformément aux dispositions de la présente Convention et dans les conditions prévues au Règlement d'exécution.

rectly connected with military operations, stationing of military personnel, or the production of war material are carried on within the centre.

4. The guarding of cultural property mentioned in paragraph 1 above by armed custodians specially empowered to do so, or the presence, in the vicinity of such cultural property, of police forces normally responsible for the maintenance of public order shall not be deemed to be use for military purposes.

5. If any cultural property mentioned in paragraph 1 of the present Article is situated near an important military objective as defined in the said paragraph, it may nevertheless be placed under special protection if the High Contracting Party asking for that protection undertakes, in the event of armed conflict, to make no use of the objective and particularly, in the case of a port, railway station or aerodrome, to divert all traffic therefrom. In that event, such diversion shall be prepared in time of peace.

6. Special protection is granted to cultural property by its entry in the "International Register of Cultural Property under Special Protection". This entry shall only be made, in accordance with the provisions of the present Convention and under the conditions provided for in the Regulations for the execution of the Convention.

סעיף 9

חסינותם של נכסי תרבות העומדים להגנה מיוחדת

בעלי האמנה מתחייבים להבטיח את חסינותם של נכסי תרבות העומדים להגנה מיוחדת בהימנעם, משעה שנרשמו בפנקס הבינלאומי, מכל מעשי־איבה מכוונים כלפיהם ובהימנעם — פרט למקרים שנקבעו בפסקה 5 לסעיף 8 — מכל שימוש בנכסים אלה או בסביבתם לצרכים צבאיים.

סעיף 10

זיהוי ופיקוח

בשעת סכסוך מזוין יסומנו נכסי תרבות בעלי הגנה מיוחדת בסמל ההיכר המתואר בסעיף 16 ויעמדו לפיקוח בינלאומי כפי שנקבע בתקנות לביצוע האמנה.

סעיף 11

הסרת החסינות

1. הפר בעל־אמנה את ההתחייבויות שבסעיף 9 לגבי נכס תרבותי העומד להגנה מיוחדת, יהא בעל־האמנה שכנגד, כל זמן שההפרה קיימת ועומדת, נקי מן התחייבות להבטיח את חסינותו של הנכס הנידון. אף־על־פי־כן, יפנה תחילה בעל האמנה האחרון, כל אימת שאפשר, בבקשה להפסיק את ההפרה תוך זמן סביר.

Article 9

Immunité des Biens Culturels sous Protection spéciale

Les Hautes Parties contractantes s'engagent à assurer l'immunité des biens culturels sous protection spéciale en s'interdisant, dès l'inscription au Registre international, tout acte d'hostilité à leur égard et, sauf dans les cas prévus au paragarphe 5 de l'article 8, toute utilisation de ces biens ou de leurs abords à des fins militaires.

Article 10

Signalisation et contrôle

Au cours d'un conflit armé, les biens culturels sous protection spéciale doivent être munis du signe distinctif défini à l'article 16 et être ouverts à un contrôle de caractère international, ainsi qu'il est prévu au Règlement d'exécution.

Article 11

Levée de l'Immunité

1. Si l'une des Hautes Parties contractantes commet relativement à un bien culturel sous protection spéciale une violation des engagements pris en vertu de l'article 9, la Partie adverse est, aussi longtemps que cette violation subsiste, dégagée de son obligation d'assurer l'immunité du bien considéré. Cependant, chaque fois qu'Elle le peut, Elle fait préalablement la sommation de mettre fin a cette violation dans un délai raisonnable.

Article 9

Immunity of Cultural Property under Special Protection

The High Contracting Parties undertake to ensure the immunity of cultural property under special protection by refraining, from the time of entry in the International Register, from any act of hostility directed against such property and, except for the cases provided for in paragraph 5 of Article 8, from any use of such property or its surroundings for military purposes.

Article 10

Identification and Control

During an armed conflict, cultural property under special protection shall be marked with the distinctive emblem described in Article 16, and shall be open to international control as provided for in the Regulations for the execution of the Convention.

Article 11

Withdrawal of Immunity

1. If one of the High Contracting Parties commits, in respect of any item of cultural property under special protection, a violation of the obligations under Article 9, the opposing Party shall, so long as this violation persists, be released from the obligation to ensure the immunity of the property concerned. Nevertheless, whenever possible, the latter Party shall first request the cessation of such violation within a reasonable time.

2. פרט למקרה האמור בפסקה 1 לסעיף זה, לא תוסר החסינות מנכסי תרבות בעלי הגנה מיוחדת אלא במקרים יוצאים מן הכלל של צורך בלתי נמנע, ואלא למשך הזמן שצורך זה יהא קיים ועומד. צורך זה לא ייקבע אלא על ידי קצין המפקד על חיל השווה בגדלו לדיביזיה או גדול ממנה. כל אימת שהנסיבות ירשו, תימסר לבעל האמנה שכנגד, תוך זמן סביר, הודעה מראש על ההחלטה להסיר את החסינות.

3. בעל האמנה המסיר את החסינות יודיע על כך בכתב, בהקדם האפשרי, לנציב הכללי לנכסי תר־בות שנקבע בתקנות לביצוע האמנה ויפרט בהודעתו את הנימוקים.

פרק שלישי

תובלת נכסי תרבות

סעיף 12

תובלה בעלת הגנה מיוחדת

1. תובלה המיועדת אך ורק להעברת נכסי תרבות, אם ממקום למקום בארץ גופה ואם מארץ לארץ, אפשר לה שתתקיים, לפי בקשת בעל האמנה המעונין, תוך הגנה מיוחדת בהתאם לתנאים הקבועים בתקנות לביצוע האמנה.

---

2. En dehors du cas prévu au premier paragraphe du présent article, l'immunité d'un bien culturel sous protection spéciale ne peut être levée qu'en des cas exceptionnels de nécessité militaire inéluctable, et seulement aussi longtemps que cette nécessité subsiste. Celle-ci ne peut être constatée que par le chef d'une formation égale ou supérieure en importance à une division. Dans tous les cas où les circonstances le permettent, la décision de lever l'immunité est notifiée suffisamment à l'avance à la Partie adverse.

3. La Partie qui lève l'immunité doit en informer dans le plus bref délai possible, par écrit et avec indication de ses motifs, le Commissaire général aux biens culturels prévu au Règlement d'exécution.

2. Apart from the case provided for in paragraph 1 of the present Article, immunity shall be withdrawn from cultural property under special protection only in exceptional cases of unavoidable military necessity, and only for such time as that necessity continues. Such necessity can be established only by the officer commanding a force the equivalent of a division in size or larger. Whenever circumstances permit, the opposing Party shall be notified, a reasonable time in advance, of the decision to withdraw immunity.

3. The Party withdrawing immunity shall, as soon as possible, so inform the Commissioner-General for cultural property provided for in the Regulations for the execution of the Convention, in writing, stating the reasons.

CHAPITRE III

DES TRANSPORTS DE BIENS CULTURELS

Article 12

Transport sous Protection Spéciale

1. Un transport exclusivement affecté au transfert de biens culturels, soit à l'intérieur d'un territoire soit à destination d'un autre territoire, peut, à la demande de la Haute Partie contractante intéressée, se faire sous protection spéciale, dans les conditions prévues au Règlement d'exécution.

CHAPTER III

TRANSPORT OF CULTURAL PROPERTY

Article 12

Transport under Special Protection

1. Transport exclusively engaged in the transfer of cultural property, whether within a territory or to another territoy, may, at the request of the High Contracting Party concerned, take place under special protection in accordance with the conditions specified in the Regulations for the execution of the Convention.

2. תובלה תוך הגנה מיוחדת תתקיים בהשגחה הבינלאומית שנקבעה בתקנות האמורות לעיל ותציג את סמל ההיכר המתואר בסעיף 16.

3. בעלי האמנה יימנעו מכל מעשה איבה המכוון כלפי תובלה בעלת הגנה מיוחדת.

סעיף 13

תובלה במקרים דחופים

1. היה בעל אמנה סבור שבטיחותו של נכס־תרבות מסויים מחייבת את העברתו וכי הענין הוא כל כך דחוף שאי אפשר לנהוג לפי הנוהל שנקבע בסעיף 12, בפרט בראשיתו של סכסוך מזוין, מותר לתו־בלה להציג את סמל ההיכר המתואר בסעיף 16 והוא שבקשת חסינות הנזכרת בסעיף 12 לא הוגשה ולא נדחתה קודם לכן. במידת האפשר תימסר לבעל־הא־מנה שכנגד הודעה על ההעברה. בכל זאת, כלי תובלה המובילים נכסי־תרבות אסור להם להציג את סמל ההיכר אלא אם החסינות הוענקה להם במפורש.

2. בעלי האמנה ינקטו, במידת האפשר, באמצעי הזהירות הדרושים למניעת מעשי איבה מכוונים כל־פי תובלה המתוארת בפסקה 1 לסעיף זה והמציגה את סמל ההיכר.

---

2. Le transport sous protection spéciale est réalisé sous la surveillance de caractère international prévue au Règlement d'exécution et muni du signe distinctif défini à l'article 16.

3. Les Hautes Parties contractantes s'interdisent tout acte d'hostilité à légard d'un transport sous protection spéciale.

Article 13

Transport en cas d'Urgence

1. Si une Haute Partie contractante estime que la sécurité de certains biens culturels exige leur transfert et qu'il y a une urgence telle que la procédure prévue à l'article 12 ne peut pas être suivie, notamment au début d'un conflit armé, le transport peut être muni du signe distinctif défini à l'article 16, a moins qu'il nait fait l'objet d'une demande d'immunité au sens de l'article 12 et que ladite demande n'ait été refusée. Autant que possible, notification du transport doit être faite aux Parties adverses. Un transport vers le territoire d'un autre pays ne peut en aucun cas être muni du signe distinctif si l'immunité ne lui a pas été accordée expressément.

2. Les Hautes Parties contractantes prendront, dans la mesure du possible, les précautions nécessaires pour que les transports prévus au premier paragraphe du présent arictle et munis du signe distinctif soient protégés contre des actes d'hostilité dirigés contre eux.

2. Transport under special protection shall take place under the international supervision provided for in the aforesaid Regulations and shall display the distinctive emblem described in Article 16.

3 The High Contracting Parties shall refrain from any act of hostility directed against transport under special protection.

Article 13

Transport in Urgent Cases

1. If a High Contracting Party considers that the safety of certain cultural property requires its transfer and that the matter is of such urgency that the procedure laid down in Article 12 cannot be followed, especially at the beginning of an armed conflict, the transport may display the distinctive emblem described in Article 16, provided that an application for immunity referred to in Article 12 has not already been made and refused. As far as possible, notification of transfer should be made to the opposing Parties. Nevertheless, transport conveying cultural property to the territory of another country may not display the distinctive emblem unless immunity has been expressly granted to it.

2 The High Contracting Parties shall take, so far as possible, the necessary precautions to avoid acts of hostility directed against the transport described in paragraph 1 of the present Article and displaying the distinctive emblem.

סעיף 14

חסינות בפני תפיסה, שביה ושלל מלחמה

1. חסינות בפני תפיסה, שביה ושלל מלחמה תוענק —

(א) לנכסי־תרבות הנהנים מן ההגנה שנקבעה בסעיף 12 או מזו שנקבעה בסעיף 13;

(ב) לכלי התובלה העוסקים אך ורק בהעברת נכסי תרבות כאלה.

2. האמור בסעיף זה לא יגביל את זכות הביקור והחיפוש.

פרק רביעי

חבר העובדים

סעיף 15

חבר העובדים

במידה שהדבר מתיישב עם עניני הבטחון, ינהגו כבוד בחבר העובדים העוסקים בהגנה על נכסי תר־בות, ואם הם נופלים בידי בעל־האמנה שכנגד ירשו להם להמשיך ולבצע את תפקידיהם כל אימת שנכ־סי התרבות שאחריותם עליהם נפלו גם הם בידי בעל־האמנה שכנגד.

ARTICLE 14

Immunity from Seizure, Capture and Prize

1. Immunity from seizure, placing in prize, or capture shall be granted to:

(*a*) cultural property enjoying the protection provided for in Article 12 or that provided for in Article 13;

(*b*) the means of transport exclusively engaged in the transfer of such cultural property.

2. Nothing in the present Article shall limit the right of visit and search.

CHAPTER IV

PERSONNEL

ARTICLE 15

Personnel

As far as is consistent with the interest of security, personnel engaged in the protection of cultural property shall, in the interests of such property, be respected and, if they fall into the hands of the opposing Party, shall be allowed to continue to carry out their duties whenever the cultural property for which they are responsible has also fallen into the hands of the opposing Party.

ARTICLE 14

Immunité de Saisie, de Capture et de Prise

1 Jouissent de l'immunité de saisie, de capture et de prise:

a) les biens culturels bénéficiant de la protection prévue à l'article 12 ou de celle prévue à l'article 13;

b) les moyens de transport exclusivement affectés au transfert de ces biens.

2. Rien dans le présent article ne limite le droit de visite et de contrôle.

CHAPITRE IV

DU PERSONNEL

ARTICLE 15

Personnel

Le personnel affecté à la protection des biens culturels doit, dans la mesure compatible avec les exigences de la sécurité, être respecté dans l'intérêt de ces biens et, s'il tombe aux mains de la partie adverse, pouvoir continuer à exercer ses fonctions lorsque les biens culturels dont il a la charge tombent également entre les mains de la partie adverse.

פרק חמישי

סמל ההיכר

סעיף 16

סמל האמנה

1. סמל ההיכר של האמנה יהיה בצורת מגן מחודד מלמטה, ומחולק לארבעה חלקים בכחול ובלבן (מגן המורכב מריבוע כחול, שאחת מזוויותיו מהווה את חוד המגן, וממשולש כחול בראש הריבוע, והריווח שמעבר מזה ומעבר מזה יהווה משולש לבן).

2. הסמל יופיע פעם אחת או יחזרו עליו שלוש פעמים במבנה משולש (מגן אחד מלמטה), בתנאים שנקבעו בסעיף 17.

סעיף 17

השימוש בסמל

1. סמל ההיכר בהופעתו השלש־פעמית לא יבוא אלא לשם זיהויים של —

(א) נכסי־תרבות־מקרקעים העומדים להגנה מיוחדת;

(ב) כלי התובלה של נכסי־תרבות, בתנאים שנקבעו בסעיפים 12 ו־13;

(ג) מבטחים אימפרוביזוריים, בתנאים שנקבעו בתקנות לביצוע האמנה.

2. סמל ההיכר בהופעתו הבודדת לא יבוא אלא לשם זיהויים של —

CHAPTER V

THE DISTINCTIVE EMBLEM

Article 16

Emblem of the Convention

1. The distinctive emblem of the Convention shall take the form of a shield, pointed below, per saltire blue and white (a shield consisting of a royal-blue square, one of the angles of which forms the point of the shield, and of a royal-blue triangle above the square, the space on either side being taken up by a white triangle).

2. The emblem shall be used alone, or repeated three times in a triangular formation (one shield below), under the conditions provided for in Article 17.

Article 17

Use of the Emblem

1. The distinctive emblem repeated three times may be used only as a means of identification of:

(a) immovable cultural property under special protection;

(b) the transport of cultural property under the conditions provided for in Articles 12 and 13;

(c) improvised refuges, under the conditions provided for in the Regulations for the execution of the Convention.

2. The distinctive emblem may be used alone only as a means of identification of:

CHAPITRE V

DU SIGNE DISTINCTIF

Article 16

Signe de la Convention

1. Le signe distinctif de la Convention consiste en un écu, pointu en bas, écartelé en sautoir de bleu-roi et de blanc (un écusson formé d'un carré bleu-roi dont un des angles s'inscrit dans la pointe de l'écusson, et d'un triangle bleu-roi au-dessus du carré, les deux délimitant un triangle blanc de chaque côté).

2. Le signe est employé isolé ou répété trois fois en formation triangulaire (un signe en bas), dans les conditions prévues à l'article 17.

Article 17

Usages de Signe

1. Le signe distinctif répété trois fois ne peut être employé que pour :

a) les biens culturels immeubles sous protection spéciale ;

b) les transports de biens culturels, dans les conditions prévues aux articles 12 et 13 ;

c) les refuges improvisés, dans les conditions prévues au Règlement d'exécution.

2. Le signe distinctif ne peut être employé isolé que pour :

(א) נכסי־תרבות שאינם נתונים להגנה מיוחדת;

(ב) האנשים הממלאים תפקידי פיקוח לפי התקנות לביצוע האמנה;

(ג) חבר העובדים העוסק בהגנה על נכסי תרבות;

(ד) כרטיסי הזיהוי הנזכרים בתקנות לביצוע האמנה.

3. בשעת סכסוך מזויין אסור להשתמש בסמל ההיכר בשום מקרים אחרים זולת אלה שנזכרו בפסקאות הקודמות של סעיף זה ואסור להשתמש לאיזה צורך שהוא באות הדומה לסמל ההיכר.

4. אסור להציג את סמל ההיכר על שום נכסי־תרבות־מקרקעים אלא אם כן מציגים עליהם בו בזמן הרשאה המסומנת כראוי בתאריך והחתומה בידי הרשות המוסמכת של בעל־האמנה.

פרק ששי

היקף תחולתה של האמנה

סעיף 18

תחולת האמנה

1. מלבד ההוראות שיעמדו בתקפן בימי שלום, תחול אמנה זו במלחמה מוכרזת או בסכסוך מזויין אחר העלולים לקרות בין שני בעלי אמנה או יותר

---

a) des biens culturels qui ne sont pas sous protection spéciale;

b) les personnes chargées de fonctions de contrôle conformément au Règlement d'exécution;

c) le personnel affecté à la protection des biens culturels;

d) les cartes d'identité prévues au Règlement d'exécution.

3. Lors d'un conflit armé, il est interdit d'employer le signe distinctif dans des cas autres que ceux mentionnés aux paragraphes précédents du présent article ou d'employer à un usage quelconque un signe ressemblant au signe distinctif.

4. Le signe distinctif ne peut être placé sur un bien culturel immeuble sans que soit apposée en même temps une autorisation dûment datée et signée par l'autorité compétente de la Haute Partie contractante.

CHAPITRE VI

DU CHAMP D'APPLICATION DE LA CONVENTION

Article 18

Application de la Convention

1. En dehors des dispositions qui doivent entrer en vigueur dès le temps de paix, la présente Convention s'appliquera en cas de guerre déclarée ou de tout autre conflit armé surgissant entre deux ou plusieurs des

(*a*) cultural property not under special protection;

(*b*) the persons responsible for the duties of control in accordance with the Regulations for the execution of the Convention;

(*c*) the personnel engaged in the protection of cultural property;

(*d*) the identity cards mentioned in the Regulations for the execution of the Convention.

3. During an armed conflict, the use of the distinctive emblem in any other cases than those mentioned in the preceding paragraphs of the present Article, and the use for any purpose whatever of a sign resembling the distinctive emblem, shall be forbidden.

4. The distinctive emblem may not be placed on any immovable cultural property unless at the same time there is displayed an authorization duly dated and signed by the competent authority of the High Contracting Party.

CHAPTER VI

SCOPE OF APPLICATION OF THE CONVENTION

Article 18

Application of the Convention

1. Apart from the provisions which shall take effect in time of peace, the present Convention shall apply in the event of declared war or of any other armed conflict which may arise between two or more of the High Con-

משנים, ואפילו מצב המלחמה אינו מוכר על ידי אחד מהם או כמה מהם.

2. האמנה תחול גם לגבי כל המקרים של כיבוש ארצו של בעל אמנה, כיבוש חלקי או שלם, ואפילו כיבוש זה אינו נתקל בשום התנגדות חמושה.

3. אם אחת המעצמות המעורבות בסכסוך אינה אחד מבעלי האמנה הזאת, תוסיף האמנה, בכל זאת, לחייב את המעצמות שהן בעלי־האמנה ביחסיהן ההדדיים. זאת ועוד, האמנה תחייב אותן ביחסיהן אל המעצמה האמורה, אם זו האחרונה הצהירה שהיא מקבלת עליה את הוראות האמנה וכל זמן שהיא מפעילה אותן.

סעיף 19

סכסוכים שאינם בעלי אופי בינלאומי

1. נתגלע בתחומי ארצו של אחד מבעלי האמנה סכסוך מזויין שאינו בעל אופי בינלאומי, יהא כל אחד מבעלי הסכסוך חייב להפעיל, בתורת מינימום, את הוראות האמנה הזאת הדנות בכיבודם של נכסי תרבות.

2. בעלי הסכסוך ישקדו להפעיל, באמצעות הסכמים מיוחדים, את ההוראות האחרות של אמנה זו, כולן או קצתן.

3. ארגון האו"ם לעניני חינוך, מדע ותרבות יוכל להושיט את עזרתו לבעלי הסכסוך.

Hautes Parties contractantes, même si l'état de guerre n'est pas reconnu par une ou plusieurs d'entre Elles.

2. La Convention s'appliquera également dans tous les cas d'occupation de tout ou partie du territoire d'une Haute Partie contractante, même si cette occupation ne rencontre aucune résistance militaire.

3. Si l'une des Puissances en conflit n'est pas partie à la présente Convention, les Puissances parties à celle-ci resteront néanmoins liées par elle dans leurs rapports réciproques. Elles seront liées en outre par la Convention envers ladite Puissance, si celle-ci a déclaré en accepter les dispositions et tant qu'elle les applique.

tracting Parties, even if the state of war is not recognized by one or more of them.

2. The Convention shall also apply to all cases of partial or total occupation of the territory of a High Contracting Party, even if the said occupation meets with no armed resistance.

3. If one of the Powers in conflict is not a Party to the present Convention, the Powers which are Parties thereto shall nevertheless remain bound by it in their mutual relations. They shall furthermore be bound by the Convention, in relation to the said Power, if the latter has declared that it accepts the provisions thereof and so long as it applies them.

ARTICLE 19

Conflits de Caractère non International

1. En cas de conflit armé ne présentant pas un caractère international et surgissant sur le territoire de l'une des Hautes Parties contractantes, chacune des parties au conflit sera tenue d'appliquer au moins les dispositions de la présente Convention qui ont trait au respect des biens culturels.

2. Les parties au conflit s'efforceront de mettre en vigueur par voie d'accords spéciaux tout ou partie des autres dispositions de la présente Convention.

3. L'Organisation des Nations Unies pour l'éducation, la science et la culture peut offrir ses services aux parties au conflit.

ARTICLE 19

Conflicts not of an International Character

1. In the event of an armed conflict not of an international character occurring within the territory of one of the High Contracting Parties, each party to the conflict shall be bound to apply, as a minimum, the provisions of the present Convention which relate to respect for cultural property.

2. The parties to the conflict shall endeavour to bring into force, by means of special agreements, all or part of the other provisions of the present Convention.

3. The United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization may offer its services to the parties to the conflict.

4. הפעלת ההוראות הקודמות לא תגרע ממעמדם החוקי של בעלי הסכסוך.

פרק שביעי

ביצוע האמנה

סעיף 20

תקנות לביצוע האמנה

הנוהל שלפיו תופעל אמנה זו מוגדר בתקנות לבי־צועה, והן מהוות חלק בלתי־נפרד ממנה.

סעיף 21

מעצמות מגינות

אמנה זו והתקנות לביצועה יופעלו בשיתוף המעצ־מות המגינות האחראיות לשמירת האינטרסים של בעלי הסכסוך.

סעיף 22

סדרי פיוס

1. המעצמות המגינות יושיטו עזרתן כל אימת שימצאו את הדבר למועיל לעניניהם של נכסי תר־בות, בפרט אם יש חילוקי דעות בין בעלי הסכסוך בדבר תחולתן או פירושן של הוראות האמנה הזאת או של התקנות לביצועה.

---

4. The application of the preceding provisions shall not affect the legal status of the parties to the conflict.

CHAPTER VII

EXECUTION OF THE CONVENTION

Article 20

Regulations for the Execution of the Convention

The procedure by which the present Convention is to be applied is defined in the Regulations for its execution, which constitute an integral part thereof.

Article 21

Protecting Powers

The present Convention and the Regulations for its execution shall be applied with the co-operation of the Protetcing Powers responsible for safeguarding the interests of the Parties to the conflict.

Article 22

Conciliation Procedure

1. The Protecting Powers shall lend their good offices in all cases where they may deem it useful in the interests of cultural property, particularly if there is disagreement between the Parties to the conflict as to the application or interpretation of the provisions of the present Convention or the Regulations for its execution.

4. L'application des dispositions qui précèdent n'aura pas d'effet sur le statut juridique des parties au conflit.

CHAPITRE VII

DE L'EXECUTION DE LA CONVENTION

Article 20

Règlement D'Exécution

Les modalités d'application de la présente Convention sont déterminées dans le Règlement d'exécution qui en est partie intégrante.

Article 21

Puissances Protectrices

La présente Convention et son Règlement d'exécution sont appliqués avec le concours des Puissances protectrices chargées de sauvegarder les intérêts des Parties au conflit.

Article 22

Procédure de Conciliation

1. Les Puissances protectrices prêtent leurs bons offices dans tous les cas où elles le jugent utile dans l'intérêt des biens culturels, notamment s'il y a désaccord entre les Parties au conflit sur l'application ou l'interprétation des dispositions de la présente Convention ou de son Règlement d'exécution.

2. לשם כך יכולה כל אחת מן המעצמות המגינות, אם לפי בקשת אחד מבעלי הסכסוך, אם לפי בקשת המנהל הכללי של ארגון האו"ם לעניני חינוך, מדע ותרבות ואם ביזמתה שלה, להציע לבעלי הסכסוך פגישה בין נציגיהם, במיוחד בין הרשויות האחראיות להגנת נכסי תרבות, שתתקיים — אם יימצא הדבר לנאות — בארץ נייטרלית שתיבחר בצורה מתאימה. בעלי הסכסוך יהיו חייבים להוציא אל הפועל את הצעות הפגישה שהוגשו להם. המעצמות המגינות יציעו לאישורם של בעלי הסכסוך אדם השייך למעצמה ניטרלית או אדם שהוצג על ידי המנהל הכללי של ארגון האו"ם לעניני חינוך, מדע ותרבות, ואדם זה יוזמן להשתתף בפגישה כזאת בתור יו"ר.

סעיף 23

עזרתה של אונסקו

1. בעלי האמנה יוכלו לפנות אל ארגון האו"ם לעניני חינוך, מדע ותרבות בבקשה שיושיט להם עזרה טכנית בארגון ההגנה על נכסי התרבות שלהם או בקשר לכל בעיה אחרת שתתעורר אגב הפעלת האמנה הזאת או התקנות לביצועה. הארגון יעניק את העזרה הזאת בגבולות תכניתו ואפשרויותיו.

2. הארגון מוסמך להגיש לבעלי האמנה, ביזמתו שלו, הצעות בענין זה.

2 A cet effet, chacune des Puissances protectrices peut, sur l'invitation d'une Partie, du Directeur général de l'Organisation des Nations Unies pour l'éducation, la science et la culture, ou spontanément, proposer aux Parties au conflit une réunion de leurs représentants et, en particulier, des autorités chargées de la protection des biens culturels, éventuellement sur un territoire neutre convenablement choisi. Les Parties au conflit sont tenues de donner suite aux propositions de réunion qui leur sont faites. Les Puissances protectrices proposent à l'agrément des Parties au conflit une personnalité appartenant à une Puissance neutre, ou présentée par le Directeur général de l'Organisation des Nations Unies pour l'éducation, la science et la culture, qui est appelée à participer à cette réunion en qualité de président.

Article 23

Concours de l'Unesco

1. Les Hautes Parties contractantes peuvent faire appel au concours technique de l'Organisation des Nations Unies pour l'éducation, la science et la culture en vue de l'organisation de la protection de leurs biens culturels, ou à propos de tout autre problème dérivant de l'appication de la présente Convention et de son Règlement d'exécution. L'Organisation accorde ce concours dans les limites de son programme et de ses possibilités.

2 L'Organisation est habilitée à faire de sa

2. For this purpose, each of the Protecting Powers may, either at the invitation of one Party, of the Director-General of the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, or on its own initiative, propose to the Parties to the conflict a meeting of their representatives, and in particular of the authorities responsible for the protection of cultural property, if considered appropriate on suitably chosen neutral territory. The Parties to the conflict shall be bound to give effect to the proposals for meeting made to them. The Protecting Powers shall propose for approval by the Parties to the conflict a person belonging to a neutral Power or a person presented by the Director-General of the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, which person shall be invited to take part in such meeting in the capacity of Chairman.

Article 23

Assistance of Unesco

1. The High Contracting Parties may call upon the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization for technical assistance in organizing the protection of their cultural property, or in connexion with any other problem arising out of the application of the present Convention or the Regulations for its execution. The Organization shall accord such assistance within the limits fixed by its programme and by its resources.

2. The Organization is authorized to make,

סעיף 24

הסכמים מיוחדים

1. בעלי האמנה יכולים לעשות ביניהם הסכמים מיוחדים לגבי כל הענינים שבנוגע אליהם ימצאו לנאות להתקין הוראות נפרדות.

2. לא ייעשה שום הסכם מיוחד העשוי להקטין את ההגנה הניתנת באמנה זו לנכסי תרבות ולחבר העובדים העוסק בהגנתם.

סעיף 25

הפצת האמנה

בעלי האמנה מתחייבים להפיץ בארצותיהם במלוא התפוצה האפשרית, גם בימי שלום וגם בימי סכסוך מזויין, את נוסח האמנה הזאת ואת התקנות לביצועה. ביחוד מתחייבים הם להכניס את לימודה בתכניות אימוניהם הצבאיים ואם אפשר — גם בתכניות אי־מוניהם האזרחיים, באופן שעקרונותיה יהיו נודעים לאוכלוסיה כולה, ובפרט לחילותיה החמושים ולחבר העובדים העוסק בהגנה על נכסי תרבות.

סעיף 26

תרגומים, דוחות

1. בעלי האמנה יעבירו זה לזה, באמצעות המנהל הכללי של ארגון האו"ם לעניני חינוך, מדע ותרבות,

---

propre initiative des propositions à ce sujet aux Hautes Parties contractantes.

Article 24

Accords Spéciaux

1. Les Hautes Parties contractantes peuvent conclure des accords spéciaux sur toute question qu'il leur paraît opportun de régler séparément.

2. Il ne peut être conclu aucun accord spécial diminuant la protection assurée par la présente Convention aux biens culturels et au personnel qui leur est affecté.

Article 25

Diffusion de la Convention

Les Hautes Parties contractantes s'engagent à diffuser le plus largement possible, en temps de paix et en temps de conflit armé, le texte de la présente Convention et de son Règlement d'exécution dans leurs pays respectifs. Elles s'engagent notamment à en incorporer l'étude dans les programmes d'instruction militaire et, si possible, civile, de telle manière que les principes en puissent être connus de l'ensemble de la population, en particulier des forces armées et du personnel affecté à la protection des biens culturels.

Article 26

Traductions et Rapports

1. Les Hautes Parties contractantes se communiquent par l'intermédiaire du Directeur général de l'Organisation des Nations Unies

on its own initiative, proposals on this matter to the High Contracting Parties.

Article 24

Special Agreements

1. The High Contracting Parties may conclude special agreements for all matters concerning which they deem it suitable to make separate provision.

2. No special agreement may be concluded which would diminish the protection afforded by the present Convention to cultural property and to the personnel engaged in its protection.

Article 25

Dissemination of the Convention

The High Contracting Parties undertake, in time of peace as in time of armed conflict, to disseminate the text of the present Convention and the Regulations for its execution as widely as possible in their respective countries. They undertake, in particular, to include the study thereof in their programmes of military and, if possible, civilian training, so that its princicples are made known to the whole population, especially the armed forces and personnel engaged in the protection of cultural property.

Article 26

Translations, Reports

1. The High Contracting Parties shall communicate to one another, through the Director-General of the United Nations Educa-

את התרגומים הרשמיים של אמנה זו ושל התקנות לביצועה.

2. יתר על כן, לפחות אחת בכל ארבע שנים יגישו למנהל הכללי דו״ח ובו ימסרו כל אינפורמציה שתישר בעיניהם בדבר האמצעים שננקטו, שהוכנו או שהועלו במחשבה על ידי מינהליהם בהגשמת האמנה הזאת והתקנות לביצועה.

סעיף 27

אספות

1. המנהל הכללי של ארגון האו״ם לעניני חינוך, מדע ותרבות רשאי, באישור הועד הפועל, לכנס אסיפות של נציגי בעלי האמנה. הוא חייב לכנס אסיפה כזאת אם לפחות חמישית אחת מבין בעלי האמנה דורשים את כינוסה.

2. בלא לגרוע משאר התפקידים שהוטלו על אסיפה כזאת באמנה זו ובתקנות לביצועה, תהיה תכליתה לדון בבעיות הקשורות בתחולת האמנה והתקנות לביצועה ולנסח המלצות לגבי אותן בעיות.

3. כן רשאית האסיפה ליטול על עצמה את תיקון

---

pour l'éducation, la science et la culture, les traductions officielles de la présente Convention et de son Règlement d'exécution.

2. En outre, au moins une fois tous les quatre ans, Elles adressent au Directeur général un rapport donnant les renseignements qu'Elles jugent opportuns sur les mesures prises, préparées ou envisagées par leurs administrations respectives en application de la présente Convention et de son Règlement d'exécution.

Article 27

Réunions

1. Le Directeur général de l'Organisation des Nations Unies pour l'éducation, la science et la culture peut, avec l'approbation du Conseil exécutif, convoquer des réunions de représentants des Hautes Parties contractantes. Il est tenu de le faire si un cinquième au moins des Hautes Parties contractantes le demandent.

2. Sans préjudice de toutes autres fonctions qui lui sont conférées par la présente Convention ou son Règlement d'exécution, la réunion a pour attributions d'étudier les problèmes relatifs à l'application de la Convention et de son Règlement d'exécution, et de formuler des recommandations à ce propos.

3. La réunion peut en outre procéder à la revision de la Convention ou de son Règlement d'exécution si la majorité des Hautes Parties contractantes se trouve représentée,

tional, Scientific and Cultural Organization, the official translations of the present Convention and of the Regulations for its execution.

2. Furthermore, at least once every four years, they shall forward to the Director-General a report giving whatever information they think suitable concerning any measures being taken, prepared or contemplated by their respective administrations in fulfilment of the present Convention and of the Regulations for its execution.

Article 27

Meetings

1. The Director-General of the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization may, with the approval of the Executive Board, convene meetings of representatives of the High Contracting Parties. He must convene such a meeting if at least one-fifth of the High Contracting Parties so request.

2. Without prejudice to any other functions which have been conferred on it by the present Convention or the Regulations for its execution, the purpose of the meeting will be to study problems concerning the application of the Convention and of the Regulations for its execution, and to formulate recommendations in respect thereof.

3. The meeting may further undertake a revision of the Convention or the Regulations for its execution if the majority of the High Contracting Parties are represented, and in

האמנה והתקנות לביצועה, אם רוב בעלי האמנה מיו־צג בה, ובהתאם להוראות סעיף 39.

סעיף 28

סנקציות

בעלי האמנה מתחייבים לנקוט, במסגרת השיפוט הפלילי הרגיל שלהם, בכל הפעולות הדרושות כדי להעמיד לדין אנשים, ותהיה אזרחותם איזו שתהיה, שהפרו אמנה זו או ציוו להפירה ולהטיל עליהם סנקציות פליליות או משמעתיות.

הוראות אחרונות

סעיף 29

שפות

1. אמנה זו ערוכה בשפה האנגלית, בשפה הספר־דית, בשפה הצרפתית ובשפה הרוסית, וארבעת הנוסחים דין מקור שוה להם.

2. ארגון האו"ם לעניני חינוך, מדע ותרבות ידאג לתרגום האמנה ליתר השפות הרשמיות של ועידתו הכללית.

סעיף 30

חתימה

אמנה זו תישא את התאריך 14 במאי 1954, ועד 31 בדצמבר 1954 תעמוד לחתימת כל המדינות שהוז־מנו לועידה שנתכנסה בהאג בימים 21 באפריל עד 14 במאי 1954.

---

et conformément aux dispositions de l'article 39.

Article 28

Sanctions

Les Hautes Parties contractantes s'engagent à prendre, dans le cadre de leur système de droit pénal, toutes mesures nécessaires pour que soient recherchées et frappées de sanctions pénales ou disciplinaires les personnes, quelle que soit leur nationalité, qui ont commis ou donné l'ordre de commetre une infraction à la présente Convention.

DISPOSITIONS FINALES

Article 29

Langues

1. La présente Convention est établie en anglais, en espagnol, en français et en russe, les quatre textes faisant également foi.

2. L'Organisation des Nations Unies pour l'éducation, la science et la culture fera établir des traductions dans les autres langues officielles de sa Conférence générale.

Article 30

Signature

La présente Convention portera la date du 14 mai 1954 et restera ouverte jusqu'à la date du 31 décembre 1954 à la signature de tous les Etats invités à la Conférence qui s'est réunie à La Haye du 21 avril 1954 au 14 mai 1954.

accordance with the provisions of Article 39.

Article 28

Sanctions

The High Contracting Parties undertake to take, within the framework of their ordinary criminal jurisdiction, all necessary steps to prosecute and impose penal or disciplinary sanctions upon those persons, of whatever nationality, who commit or order to be committed a breach of the present Convention.

FINAL PROVISIONS

Article 29

Languages

1. The present Convention is drawn up in English, French, Russian and Spanish, the four texts being equally authoritative.

2. The United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization shall arrange for translations of the Convention into the other official languages of its General Conference.

Article 30

Signature

The present Convention shall bear the date of 14 May, 1954, and, until the date of 31 December, 1954, shall remain open for signature by all States invited to the Conference which met at The Hague from 21 April, 1954, to 14 May, 1954.

סעיף 31

אישור ממשלתי

1. אמנה זו תהיה כפופה לאישור ממשלתי של המ־דינות החתומות בהתאם לנוהל החוקתי שלהן.

2. כתבי האישור יופקדו אצל המנהל הכללי של ארגון האו"ם לעניני חינוך, מדע ותרבות.

סעיף 32

הצטרפות

מיום תחילת תקפה תעמוד האמנה להצטרפותן של כל המדינות הנזכרות בסעיף 30 שלא חתמו עליה, ושל כל מדינה אחרת שהוזמנה להצטרף על ידי הועד הפועל של ארגון האו"ם לעניני חינוך, מדע ותרבות. ההצטרפות תבוצע על ידי הפקדת כתב הצ־טרפות אצל המנהל הכללי של ארגון האו"ם לעניני חינוך, מדע ותרבות.

סעיף 33

תחילת תוקף

1. תקפה של אמנה זו יתחיל שלושה חדשים אחרי שהופקדו חמישה כתבי אישור.

2. לאחר מכן יתחיל תקפה לגבי כל אחד מבעלי האמנה שלושה חדשים אחרי שהפקיד את כתב האי־שור או כתב ההצטרפות שלו.

Article 31

Ratification

1. La présente Convention sera soumise à la ratification des Etats signataires conformément à leurs procédures constitutionnelles respectives.

2. Les instruments de ratification seront déposés auprès du Directeur général de l'Organisation des Nations Unies pour l'éducation, la science et la culture.

Article 32

Adhésion

A dater du jour de son entrée en vigueur, la présente Convention sera ouverte à l'adhésion de tous les Etats visés à l'article 30, non signataires, de même qu'à celle de tout autre Etat invité à y adhérer par le Conseil executif de l'Organisation des Nations Unies pour l'éducation, la science et la culture. L'adhésion se fera par le dépôt d'un instrument d'adhésion auprès du Directeur général de l'Organisation des Nations Unies pour l'éducation, la science et la culture.

Article 33

Entrée en Vigueur

1. La présente Convention entrera en vigueur trois mois après que sinq instruments de ratification auront été déposés.

2. Ultérieurement, elle entrera en vigueur, pour chaque Haute Partie contractante, trois mois après le dépôt de son instrument de ratification ou d'adhésion.

Article 31

Ratification

1. The present Convention shall be subject to ratification by signatory States in accordance with their respective constitutional procedures.

2. The instruments of ratification shall be deposited with the Director-General of the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization.

Article 32

Accession

From the date of its entry into force, the present Convention shall be open for accession by all States mentioned in Article 30 which have not signed it, as well as any other State invited to accede by the Executive Board of the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization. Accession shall be effected by the deposit of an instrument of accession with the Director-General of the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization.

Article 33

Entry into Force

1. The present Convention shall enter into force three months after five instruments of ratification have been deposited.

2. Thereafter, it shall enter into force, for each High Contracting Party, three months after the deposit of its instrument of ratification or accession.

3. המצבים הנזכרים בסעיפים 18 ו־19 יקנו תוקף מידי לכתבי אישור או לכתבי הצטרפות שהופקדו על ידי בעלי הסכסוך, אם לפני תחילת מעשי האיבה או הכיבוש ואם לאחריה. במקרים אלה יעביר המנהל הכללי של ארגון האו״ם לעניני חינוך, מדע ותרבות, בדרך המהירה ביותר, את ההודעות הנזכרות בסעיף 38.

סעיף 34

תחולה ממשית

1. כל מדינה שבתאריך תחילת תקפה של האמנה היא אחת מבעלי האמנה תנקוט בכל האמצעים הדרושים כדי להבטיח את תחולתה הממשית תוך ששה חדשים מתאריך תחילת תקפה.

2. לגבי כל מדינה שהפקידה את כתב האישור או כתב ההצטרפות שלה אחרי תחילת תקפה של האמנה יהיו מונים ששה חדשים אלה מן התאריך בו הפקידה את כתב האישור או כתב ההצטרפות.

סעיף 35

הרחבת תחולתה של האמנה על שטחי־ארץ אחרים

כל אחד מבעלי האמנה רשאי, בזמן האישור או ההצטרפות או בכל זמן לאחר מכן, להצהיר, בהודעה שתישלח אל המנהל הכללי של ארגון האו״ם לעניני חינוך, מדע ותרבות, שאמנה זו תחול על שטחי הארץ, כולם או קצתם, שליחסיהם הבינלאומיים הוא

---

3 Les situations prévues aux articles 18 et 19 donneront effet immédiat aux ratifications et aux adhésions déposées par les Parties au conflit avant ou après le début des hostilités ou de l'occupation. Dans ces cas le Directeur général de l'Organisation des Nations Unies pour l'éducation, la science et la culture fera, par la voie la plus rapide, les communications prévues à l'article 38.

Article 34

Mise en Application Effective

1. Les Etats parties à la Convention à la date de son entrée en vigueur prendront, chacun en ce qui le concerne, toutes les mesures requises pour sa mise en application effective dans un délai de six mois.

2. Ce délai sera de six mois à compter du dépôt de l'instrument de ratification ou d'adhésion, pour tous les Etats qui déposeraient leur instrument de ratification ou d'adhésion après la date d'entrée en vigueur de la Convention.

Article 35

Extension Territoriale de la Convention

Toute Haute Partie contractante pourra, au moment de la ratification ou de l'adhésion, ou à tout moment ultérieur, déclarer par une notification adressée au Directeur général de l'Organisation des Nations Unies pour l'éducation, la science et la culture, que la présente Convention s'étendra à l'ensemble ou à l'un quelconque des territoires dont elle assure les relations internationales.

3. The situations referred to in Articles 18 and 19 shall give immediate effect to ratifications or accessions deposited by the Parties to the conflict either before or after the beginning of hostilities or occupation. In such cases the Director-General of the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization shall transmit the communications referred to in Article 38 by the speediest method.

Article 34

Effective Application

1. Each State Party to the Convention on the date of its entry into force shall take all necessary measures to ensure its effective application within a period of six months after such entry into force.

2. This period shall be six months from the date of deposit of the instruments of ratification or accession for any State which deposits its instrument of ratification or accession after the date of the entry into force of the Convention.

Article 35

Territorial Extension of the Convention

Any High Contracting Party may, at the time of ratification or accession, or at any time thereafter, declare by notification addressed to the Director-General of the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, that the present Convention shall extend to all or any of the territories for whose international relations it is responsible. The said notification shall

אחראי. ההודעה האמורה תהיה לבת־פעל שלושה חדשים אחרי קבלתה.

סעיף 36

היחס אל אמנות קודמות

1. ביחסים שבין המעצמות הקשורות באמנות האג בדבר חוקיה ומנהגיה של מלחמה יבשתית (IV) ובדבר הפצצה על ידי חילות־ים בזמן מלחמה (IX), הן אלה שמיום 29 ביולי 1899 והן אלה שמיום 18 באוקטובר 1907, כשהמעצמות האלה הן בעלי אמנה זו, תהא אמנה זו משלימה את האמנה הנזכרת לעיל (IX) ואת התקנות המצורפות לאמנה הנזכרת לעיל (IV), ובמקום סמל ההיכר המתואר בסעיף 5 לאמנה הנזכרת לעיל (IX) ינהיגו את סמל ההיכר המתואר בסעיף 16 לאמנה זו, במקרים שלגביהם קובעות אמנה זו והתקנות לביצועה את השימוש בסמל היכר זה.

2. ביחסים שבין המעצמות הקשורות בחוזה ושינגטון מיום 15 באפריל 1935 להגנת מוסדות אמנות ומדע ומצבות־זכרון היסטוריות (חוזה רריך) כשהן בעלי אמנה זו, תהא אמנה זו משלימה את חוזה רריך, ובמקום דגל ההיכר המתואר בסעיף 3 לחוזה ינהיגו את הסמל המוגדר בסעיף 16 לאמנה זו במקרים שלגביהם קובעות אמנה זו והתקנות לביצועה את השימוש בסמל־היכר זה.

---

take effect three months after the date of its receipt.

ARTICLE 36

Relation to Previous Conventions

1. In the relations between Powers which are bound by the Conventions of the Hague concerning the Laws and Customs of War on Land (IV) and concerning Naval Bombardment in Time of War (IX), whether those of 29 July, 1899, or those of 18 October, 1907, and which are Parties to the present Convention, this last Convention shall be supplementary to the aforementioned Convention (IX) and to the Regulations annexed to the aforementioned Convention (IV) and shall substitute for the emblem described in Article 5 of the aforementioned Convention (IX) the emblem described in Article 16 of the present Convention, in cases in which the present Convention and the Regulations for its execution provide for the use of this distinctive emblem.

2. In the relations between Powers which are bound by the Washington Pact of 15 April, 1935, for the Protection of Artistic and Scientific Institutions and of Historic Monuments (Roerich Pact) and which are Parties to the present Convention, the latter Convention shall be supplementary to the Roerich Pact and shall substitute for the distinguishing flag described in Article III of the Pact the emblem defined in Article 16 of the present Convention, in cases in which the present Convention and the Regulations for its execution provide for the use of this distinctive emblem.

Ladite notification prendra effet trois mois après la date de sa réception.

ARTICLE 36

Relation avec les Conventions Antérieures

1. Dans les rapports entre Puissances qui sont liées par les Conventions de La Haye concernant les lois et coutumes de la guerre sur terre (IV) et concernant le bombardement par des forces navales en temps de guerre (IX), qu'il s'agisse de celles du 29 juillet 1899 ou de celles du 18 octobre 1907, et qui sont Parties à la présente Convention, cette dernière complétera la susdite Convention (IX) et le Règlement annexé à la susdite Convention (IV) et remplacera le signe défini à l'article 5 de la susdite Convention (IX) par le signe défini à l'article 16 de la présente Convention pour les cas dans lesquels celle-ci et son Règlement d'exécution prévoient l'emploi de ce signe distinctif.

2. Dans les rapports entre Puissances liées par le Pacte de Washington du 15 avril 1935 pour la protection d'institutions artistiques et scientifiques et de monuments historiques (Pacte Roerich) et qui sont Parties à la présente Convention, cette dernière complétera le Pacte Roerich et remplacera le drapeau distinctif défini à l'Article III du Pacte par le signe défini à l'article 16 de la présente Convention, pour les cas dans lesquels celle-ci et son Règlement d'exécution prévoient l'emploi de ce signe distinctif.

סעיף 37

הסתלקות

1. כל בעל־אמנה רשאי להסתלק מאמנה זו, בשם עצמו או בשם שטח־ארץ שליחסיו הבינלאומיים הוא אחראי.

2. הודעה בכתב על ההסתלקות תופקד אצל המנהל הכללי של ארגון האו"ם לעניני חינוך, מדע ותרבות.

3. ההסתלקות תהיה לבת־פעל שנה אחת אחרי קבלת כתב ההסתלקות. ואולם אם כתום מועד זה יהא בעל האמנה המסתלק מעורב בסכסוך מזויין, לא תהא ההסתלקות לבת־פעל אלא עם סוף מעשי האיבה או עם השלמת הפעולות להחזרת נכסי התרבות למולדתם, הכל לפי המאוחר שבשני אלה.

סעיף 38

הודעות

המנהל הכללי של ארגון האו"ם לעניני חינוך, מדע ותרבות ימסור למדינות הנזכרות בסעיפים 30 ו־32 ולאו"ם הודעה על הפקדת כל כתבי האישור, כתבי ההצטרפות או כתבי הקיבול שנקבעו בסעיפים 31, 32 ו־39 ועל ההודעות וההסתלקויות שנקבעו בסעיפים 35, 37 ו־39.

Article 37

Dénonciation

1. Chacune des Hautes Parties contractantes aura la faculté de dénoncer la présente Convention en son nom propre ou au nom de tout territoire dont elle assure les relations internationales.

2. La dénonciation sera notifiée par un instrument écrit déposé auprès du Directeur général de l'Organisation des Nations Unies pour l'éducation, la science et la culture.

3. La dénonciation prendra effet une année après réception de l'instrument de dénonciation. Si toutefois, au moment de l'expiration de cette année, la Partie dénonçante se trouve impliquée dans un conflit armé, l'effet de la dénonciation demeurera suspendu j'usqu'à la fin des hostilités et en tout cas aussi longtemps que les opérations de rapatriement des biens culturels ne seront pas terminées.

Article 38

Notifications

Le Directeur général de l'Organisation des Nations Unies pour l'éducation, la science et la culture informera les Etats visés aux articles 30 et 32, ainsi que l'Organisation des Nations Unies, du dépôt de tous les instruments de ratification, d'adhésion ou d'acceptation mentionnés aux articles 31, 32 et 39, de même que des notifications et dénonciations respectivement prévues aux articles 35, 37 et 39.

Article 37

Denunciation

1. Each High Contracting Party may denounce the present Convention, on its own behalf, or on behalf of any territory for whose international relations it is responsible.

2. The denunciation shall be notified by an instrument in writing, deposited with the Director-General of the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization.

3. The denunciation shall take effect one year after the receipt of the instrument of denunciation. However, if, on the expiry of this period, the denouncing Party is involved in an armed conflict, the denunciation shall not take effect until the end of hostilities, or until the operations of repatriating cultural property are completed, whichever is the later.

Article 38

Notifications

The Director-General of the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization shall inform the States referred to in Articles 30 and 32, as well as the United Nations, of the deposit of all the instruments of ratification, accession or acceptance provided for in Articles 31, 32 and 39 and of the notifications and denunciations provided for respectively in Articles 35, 37 and 39.

סעיף 39

תיקון האמנה והתקנות לביצועה

1. כל בעל־אמנה רשאי לתציע תיקונים לאמנה זו או לתקנות לביצועה. הנוסח של כל תיקון מוצע יועבר למנהל הכללי של האו"ם לעניני חינוך, מדע ותרבות, והוא יעבירנו לכל אחד מבעלי האמנה בצירוף בקשה שיתן לו תשובה תוך ארבעה חדשים ושיציין בתשובתו אם הוא —

(א) רוצה שתכנס ועידה כדי לדון בתיקון המוצע;

(ב) מעדיף את קיבול התיקון המוצע בלא לכנס ועידה; או

(ג) מעדיף את דחיית התיקון המוצע בלא לכנס ועידה.

2. המנהל הכללי יעביר לכל בעלי האמנה את התשובות שקיבל לפי פסקה 1 לסעיף זה.

3. אם כל בעלי האמנה שהביעו, בגבול המועד הקבוע, את דעתם למנהל הכללי של ארגון האו"ם לעניני חינוך, מדע ותרבות, בהתאם לפסקה 1 לסעיף זה, מודיעים לו שהם מעדיפים לקבל עליהם את התיקון בלא לכנס ועידה, ימסור המנהל הכללי

ARTICLE 39

Revision de la Convention et de son Règlement d'Exécution

1. Chacune des Hautes Parties contractantes peut proposer des amendements à la présente Convention et à son Règlement d'exécution. Tout amendement ainsi proposé sera communiqué au Directeur général de l'Organisation des Nations Unies pour l'éducation, la science et la culture, qui en transmettra le texte à toutes les Hautes Parties contractantes auxquelles il demandera en même temps de faire connaître dans les quatre mois:

a) si Elles désirent qu'une conférence soit convoquée pour étudier l'amendement proposé;

b) ou si Elles sont d'avis d'accepter l'amendement proposé sans qu'une conférence se réunisse;

c) ou si Elles sont d'avis de rejeter l'amendement proposé sans la convocation d'une conférence.

2. Le Directeur général transmettra les réponses reçues en application du premier paragraphe du présent article à toutes les Hautes Parties contractantes.

3. Si toutes les Hautes Parties contractantes qui ont, dans le délai prévu, fait connaître leurs vues au Directeur général de l'Organisation des Nations Unies pour l'éducation, la science et la culture conformément à l'alinéa *b*) du paragraphe premier du présent article, informent le Directeur général qu'Elles sont d'avis d'adopter l'amendement

ARTICLE 39

Revision of the Convention and of the Regulations for its Execution

1. Any High Contracting Party may propose amendments to the present Convention or the Regulations for its execution. The text of any proposed amendment shall be communicated to the Director-General of the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization who shall transmit it to each High Contracting Party with the request that such Party reply within four months stating whether it:

(*a*) desires that a Conference be convened to consider the proposed amendment;

(*b*) favours the acceptance of the proposed amendment without a Conference; or

(*c*) favours the rejection of the proposed amendment without a Conference.

2. The Director-General shall transmit the replies, received under paragarph 1 of the present Article, to all High Contracting Parties.

3 If all the High Contracting Parties which have, within the prescribed time-limit, stated their views to the Director-General of the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, pursuant to paragraph 1 (*b*) of this Article, inform him that they favour acceptance of the amendment without a Conference, notification of

הודעה על החלטתם בהתאם לסעיף 38. התיקון יהיה לבן־פעל לגבי כל בעלי האמנה כתום תשעים יום מתאריך הודעה זו.

4. המנהל הכללי יכנס את בעלי האמנה לועידה כדי לדון בתיקון המוצע, אם נתבקש לכך על ידי יותר משליש אחד של בעלי האמנה.

5. תיקונים לאמנה או לתקנות ביצועה, שנדונו לפי הוראות הפסקה הקודמת, לא יתחיל תקפם אלא אם נתאשרו פה אחד על ידי בעלי האמנה המיוצגים בועידה וכל אחד ואחד מבעלי האמנה קיבל אותם על עצמו.

6. בעלי האמנה שקיבלו עליהם תיקונים לא־מנה או לתקנות ביצועה שנתאשרו בועידה הנזכרת בפסקאות 4 ו־5, יביעו את קיבולם על ידי הפקדת כתב פורמלי אצל המנהל הכללי של ארגון האו"ם לעניני חינוך, מדע ותרבות.

7. לאחר תחילת תקפם של תיקונים לאמנה זו או לתקנות ביצועה, לא יעמוד לאישור או להצטרפות אלא הנוסח המתוקן של האמנה או של התקנות לביצועה.

sans qu'une conférence se réunisse, notification de leur décision sera faite par le Directeur général conformément à l'article 38. Lamendement prendra effet, à l'égard de toutes les Hautes Parties contractantes, dans un délai de 90 jours à dater de cette notification.

4. Le Directeur général convoquera une conférence des Hautes Parties contractantes en vue d'étudier l'amendement proposé, si la demande lui en est faite par plus d'un tiers des Hautes Parties contractantes.

5. Les amendements à la Convention ou à son Règlement d'exécution soumis à la procédure prévue au paragraphe précédent n'entreront en vigueur qu'après avoir été adoptés à l'unanimité par les Hautes Parties contractantes représentées à la conférence et avoir été acceptés par chacune des Hautes Parties contractantes.

6. L'acceptation par les Hautes Parties contractantes des amendements à la Convention ou à son Règlement d'exécution qui auront été adoptés par la conférence visée aux paragraphes 4 et 5, s'effectuera par le dépôt d'un instrument formel auprès du Directeur général de l'Organisation des Nations Unies pour l'éducation, la science et la culture.

7. Après l'entrée en vigueur d'amendements à la présente Convention ou à son Règlement d'exécution, seul le texte ainsi modifié de ladite Convention ou de son Règlement d'exécution restera ouvert à la ratification ou à l'adhésion.

their decision shall be made by the Director-General in accordance with Article 38. The amendment shall become effective for all the High Contracting Parties on the expiry of ninety days from the date of such notification.

4. The Director-General shall convene a Conference of the High Contracting Parties to consider the proposed amendment if requested to do so by more than one-third of the High Contracting Parties.

5. Amendments to the Convention or to the Regulations for its execution, dealt with under the provisions of the preceding paragraph, shall enter into force only after they have been unanimously adopted by the High Contracting Parties represented at the Conference and accepted by each of the High Contracting Parties.

6. Acceptance by the High Contracting Parties of amendments to the Convention or to the Regulations for its execution, which have been adopted by the Conference mentioned in paragraphs 4 and 5, shall be effected by the deposit of a formal instrument with the Director-General of the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization.

7. After the entry into force of amendments to the present Convention or to the Regulations for its execution, only the text of the Convention or of the Regulations for its execution thus amended shall remain open for ratification or accession.

סעיף 40

רישום

בהתאם לסעיף 102 למגילת האו"ם תירשם אמנה זו אצל מזכירות האו"ם לפי בקשת המנהל הכללי של ארגון האו"ם לעניני חינוך, מדע ותרבות.

ולראיה חתמו על אמנה זו החתומים מטה שהוס־מכו כהלכה.

נעשתה בהאג היום, ארבעה־עשר במאי 1954, בטופס אחד שיופקד בארכיוני ארגון האו"ם לעניני חינוך, מדע ותרבות, והעתקים ממנו שיאושרו כנ־כונים יימסרו לכל המדינות הנזכרות בסעיפים 30 ו־32 ולאו"ם.

Article 40

Registration

In accordance with Article 102 of the Charter of the United Nations, the present Convention shall be registered with the Secretariat of the United Nations at the request of the Director-General of the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization.

In faith whereof the undersigned, duly authorized, have signed the present Convention.

Done at the Hague, this fourteenth day of May, 1954, in a single copy which shall be deposited in the archives of the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, and certified true copies of which shall be delivered to all the States referred to in Articles 30 and 32 as well as to the United Nations.

Article 40

Enregistrement

Conformément à l'article 102 de la Charte des Nations Unies, la présente Convention sera enregistrée au Secrétariat des Nations Unies à la requête du Directeur général de l'Organisation des Nations Unies pour l'éducation, la science et la culture.

En foi de quoi les soussignés dûment autorisés ont signé la présente Convention.

Fait à La Haye, le 14 mai 1954, en un seul exemplaire qui sera déposé dans les archives de l'Organisation des Nations Unies pour l'éducation, la science et la culture, et dont des copies certifiées conformes seront remises à tous les Etats visés aux articles 30 et 32, ainsi qu'à l'Organisation des Nations Unies.

תקנות לביצוע האמנה להגנת נכסי תרבות בשעת סכסוך מזויין

פרק ראשון

פיקוח

סעיף 1

רשימת אנשים בינלאומית

עם תחילת תקפה של האמנה יערוך המנהל הכללי של ארגון האו"ם לעניני חינוך, מדע ותרבות רשימה בינלאומית של כל האנשים שנתמנו על ידי בעלי האמנה כמוסמכים לבצע תפקידיו של נציב כללי לנכסי תרבות. ביוזמת המנהל הכללי של ארגון האו"ם לעניני חינוך, מדע ותרבות תתוקן רשימה זו מזמן לזמן על יסוד בקשותיהם של בעלי האמנה.

סעיף 2

ארגון הפיקוח

משעה שבעל־אמנה נכנס בסכסוך מזויין שחל עליו סעיף 18 לאמנה —

(א) ימנה נציג לנכסי תרבות המצויים בארצו; אם

REGLEMENT D'EXECUTION DE LA CONVENTION POUR LA PROTECTION DES BIENS CULTURELS EN CAS DE CONFLIT ARME

CHAPITRE PREMIER

DU CONTROLE

Article Premier

Liste Internationale de Personnalités

Dès l'entrée en vigueur de la Convention, le Directeur général de l'Organisation des Nations Unies pour l'éducation, la science et la culture établit une liste internationale composée de toutes les personnalités désignées par les Hautes Parties contractantes comme étant aptes à remplir les fonctions de Commissaire général aux biens culturels. Cette liste fera l'objet de revisions périodiques, sur l'initiative du Directeur général de l'Organisation des Nations Unies pour l'éducation, la science et la culture, d'après les demandes formulées par les Hautes Parties contractantes.

Article 2

Organisation du Contrôle

Dès qu'une Haute Partie contractante est engagée dans un conflit armé auquel s'applique l'article 18 de la Convention :

(*a*) Elle nomme un représentant pour les biens culturels situés sur son territoire; si Elle occupe un autre territoire, Elle est

REGULATIONS FOR THE EXECUTION OF THE CONVENTION FOR THE PROTECTION OF CULTURAL PROPERTY IN THE EVENT OF ARMED CONFLICT

CHAPTER I

CONTROL

Article 1

International List of Persons

On the entry into force of the Convention, the Director-General of the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization shall compile an international list consisting of all persons nominated by the High Contracting Parties as qualified to carry out the functions of Commissionner-General for Cultural Property. On the initiative of the Director-General of the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, this list shall be periodically revised on the basis of requests formulated by the High Contracting Parties.

Article 2

Organization of Control

As soon as the High Contracting Party is engaged in an armed conflict to which Article 18 of the Convention applies:

(*a*) It shall appoint a representative for cultural property situated in its territory; if it is in occupation of another territory, it

כבש ארץ אחרת, ימנה נציג מיוחד לנכסי התרבות שבאותה ארץ;

(ב) המעצמה המגינה של כל אחד מבעלי־האמנה הנתון בסכסוך עם אותו בעל־האמנה תמנה שליחים שישוגרו אל אותו בעל־אמנה בהתאם לסעיף 3 להלן;

(ג) נציב כללי לנכסי תרבות ימונה אצל אותו בעל־אמנה בהתאם לסעיף 4.

סעיף 3

מינוי שליחים של מעצמות מגינות

המעצמות המגינות ימנו את שליחיהם מבין חברי הפקידות הדיפלומטית או הקונסולרית שלהן או, באישור בעל־הסכסוך שאליו ישוגרו, מבין אנשים אחרים.

סעיף 4

מינוי נציב כללי

1. הנציב הכללי לנכסי תרבות ייבחר מתוך רשימת האנשים הבינלאומית תוך הסכמה משותפת בין בעל־הסכסוך שאליו ישוגר ובין המעצמות המגינות של בעלי־הסכסוך שכנגד.

2. לא הגיעו בעלי־הסכסוך לידי הסכמה תוך שלושת שבועות מתחילת דיוניהם בשאלה זו, יבקשו את נשיא בית הדין הבינלאומי לצדק למנות נציב כללי, והלה

---

tenue de nommer un représentant spécial pour les biens culturels qui s'y trouvent;

b) la Puissance protectrice de chaque Partie adversaire de cette Haute Partie contractante nomme des délégués auprès de cette dernière, conformément à l'article 3 ci-après;

c) il est nommé, auprès de cette Haute Partie contractante, un Commissaire général aux biens culturels, conformément à l'article 4 ci-après.

Article 3

Désignation des Délégués des Puissances Protectrices

La Puissance protectrice désigne ses délégués parmi les membres de son personnel diplomatique ou consulaire ou, avec l'agrément de la Partie auprès de laquelle s'exercera leur mission, parmi d'autres personnes.

Article 4

Désignation du Commissaire Général

1. Le Commissaire général aux biens culturels est choisi d'un commun accord, sur la liste internationale de personnalités, par la Partie auprès de laquelle s'exercera sa mission et par les Puissances protectrices des Parties adverses.

2. Si les Parties ne se mettent pas d'accord dans les trois semaines qui suivent l'ouverture de leurs pourparlers sur ce point, Elles demandent au Président de la Cour internationale de Justice de désigner le Commissaire général, qui n'entrera en fonctions

shall appoint a special representative for cultural property situated in that territory;

(*b*) The Protecting Power acting for each of the Parties in conflict with such High Contracting Party shall appoint delegates accredited to the latter in conformity with Article 3 below;

(*c*) A Commissioner-General for Cultural Property shall be appointed to such High Contracting Party in accordance with Article 4.

Article 3

Appointment of Delegates of Protecting Powers

The Protecting Power shall appoint its delegates from among the members of its diplomatic or consular staff or, with the approval of the party to which they will be accredited, from among other persons.

Article 4

Appointment of Commissioner-General

1. The Commissioner-General for Cultural Property shall be chosen from the international list of persons by joint agreement between the Party to which he will be accredited and the Protecting Powers acting on behalf of the opposing Parties.

2. Should the Parties fail to reach agreement within three weeks from the beginning of their discussions on this point, they shall request the President of the International Court of Justice to appoint the Commissioner-General, who shall not take up his

לא יתחיל בתפקידיו עד שלא אושר מינויו על ידי בעל־הסכסוך שאליו שוגר.

סעיף 5

תפקידי השליחים

שליחי המעצמות המגינות ירשמו לפניהם את הפרות האמנה, יחקרו—באישור בעל־הסכסוך שאליו שוגרו—בנסיבות שבהן אירעו ההפרות, יגישו את עצומותיהם במקום על מנת להבטיח את הפסקתן, ואם יהיה צורך בכך, יודיעו לנציב הכללי על הפרות אלה. הם ימציאו לו תמיד ידיעות על פעולותיהם.

סעיף 6

תפקידי הנציב הכללי

1. הנציב הכללי לנכסי תרבות יטפל, בצוותא עם נציג בעל הסכסוך שאליו שוגר ועם השליחים המעונינים, בכל הענינים שיובאו לפניו תוך כדי הפעלת האמנה.

2. בידו יהיו סמכויות החלטה ומינוי במקרים האמורים בתקנה זו.

3. בהסכמת בעל־הסכסוך שאליו שוגר תהא הזכות בידו לצוות על ניהול חקירה או לנהלה בעצמו.

4. הוא יגיש לבעלי הסכסוך או למעצמות המגינות שלהם כל עצומות שיראה אותן כמועילות להפעלת האמנה.

---

qu'après avoir obtenu l'agrément de la Partie auprès de laquelle il devra exercer sa mission.

Article 5

Attributions des Délégués

Les délégués des Puissances protectrices constatent les violations de la Convention, font enquête, avec le consentement de la Partie auprès de laquelle ils exercent leur mission, sur les circonstances dans lesquelles elles se sont produites, effectuent des démarches sur place afin de les faire cesser, et, en cas de besoin, en saisissent le Commissaire général. Ils le tiennent au courant de leur activité.

Article 6

Attributions du Commissaire général

1. Le Commissaire général aux biens culturels traite, avec le représentant de la Partie auprès de laquelle il exerce sa mission et avec les délégués intéressés, les questions dont il est saisi au sujet de l'application de la Convention.

2. Il a pouvoir de décision et de nomination dans les cas prévus au présent Règlement.

3. Avec l'agrément de la Partie auprès de laquelle il exerce sa mission, il a le droit d'ordonner une enquête ou de la diriger lui-même.

4. Il fait, auprès des Parties au conflit ou de leurs Puissances protectrices, toutes démarches qu'il juge utiles pour l'application de la Convention.

duties until the Party to which he is accredited has approved his appointment.

Article 5

Functions of Delegates

The Delegates of the Protecting Powers shall take note of violations of the Convention, investigate, with the approval of the Party to which they are accredited, the circumstances in which they have occurred, make representations locally to secure their cessation and, if necessary, notify the Commissioner-General of such violations. They shall keep him informed of their activities.

Article 6

Functions of the Commissioner-General

1. The Commissioner-General for Cultural Property shall deal with all matters referred to him in connexion with the application of the Convention, in conjunction with the representative of the Party to which he is accredited and with the delegates concerned.

2. He shall have powers of decision and appointment in the cases specified in the present Regulations.

3. With the agreement of the Party to which he is accredited, he shall have the right to order an investigation or to conduct it himself.

4. He shall make any representations to the Parties to the conflict or to their Protecting Powers which he deems useful for the application of the Convention.

5. הוא יערוך דוח״ות על הפעלת האמנה, ככל שיהיה צורך בהם, ויעבירם לבעלי־הסכסוך הנוגעים בדבר ולמעצמות המגינות שלהם. הוא ישלח העתקים למנהל הכללי של ארגון האו״ם לעניני חינוך, מדע ותרבות, והלה יוכל להשתמש אך בתוכנם הטכני בלבד.

6. אם אין מעצמה מגינה, ימלא הנציב הכללי את תפקידי המעצמה המגינה כפי שנקבעו בסעיפים 21 ו־22 לאמנה.

סעיף 7

בודקים ומומחים

1. כל אימת שהנציב הכללי לנכסי תרבות יראה צורך בכך, אם לפי בקשת השליחים המעונינים ואם לאחר שיתיעץ עמם, יציע לאישור בעל הסכסוך שאליו שוגר, בודק נכסי תרבות שתוטל עליו שליחות מיוחדת. בודק לא יהיה אחראי אלא לפני הנציב הכללי.

2. הנציב הכללי, השליחים והבודקים יהיו רשאים להיזקק לשירותם של מומחים, וגם אלה יוצעו לאישור בעל הסכסוך האמור בפסקה הקודמת.

סעיף 8

מילוי שליחות הפיקוח

הנציב הכללי לנכסי תרבות, שליחי המעצמות המגינות, בודקים ומומחים לא יחרגו בשום פנים מגבר

5. Il établit les rapports nécessaires sur l'application de la Convention et les communique aux Parties intéressées ainsi qu'à leurs Puissances protectrices. Il en remet des copies au Directeur général de l'Organisation des Nations Unies pour l'éducation, la science et la culture, qui ne pourra faire usage que de leurs données techniques.

6 Lorsqu'il n'existe pas de Puissance protectrice, le Commissaire général exerce les fonctions attribuées à la Puissance protectrice par les articles 21 et 22 de la Convention.

Article 7

Inspecteurs et Experts

1. Chaque fois que le Commissaire général aux biens culturels, sur demande ou après consultation des délégués intéressés, le juge nécessaire, il propose à l'agrément de la Partie auprès de laquelle il exerce sa mission une personne en qualité d'inspecteur aux biens culturels chargé d'une mission déterminée. Un inspecteur n'est responsable qu'envers le Commissaire général.

2. Le Commissaire général, les délégués et les inspecteurs peuvent recourir aux services d'experts, qui seront également proposés à l'agrément de la Partie mentionnée au paragraphe précédent.

Article 8

Exercice de la Mission de Contrôle

Les Commissaires généraux aux biens culturels, les délégués des Puissances protectrices,

5. He shall draw up such reports as may be necessary on the application of the Convention and communicate them to the Parties concerned and to their Protecting Powers. He shall send copies to the Director-General of the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, who may make use only of their technical contents.

6. If there is no Protecting Power, the Commissioner-General shall exercise the functions of the Protecting Power as laid down in Articles 21 and 22 of the Convention.

Article 7

Inspectors and Experts

1. Whenever the Commissioner-General for Cultural Property considers it necessary, either at the request of the delegates concerned or after consultation with them, he shall propose, for the approval of the Party to which he is accredited, an inspector of cultural property to be charged with a specific mission. An inspector shall be responsible only to the Commissioner-General.

2. The Commissioner-General, delegates and inspectors may have recourse to the services of experts, who will also be proposed for the approval of the Party mentioned in the preceding paragraph.

Article 8

Discharge of the Mission of Control

The Commissioner-General for Cultural Property, delegates of the Protecting

לות שליחותם. במיוחד יתחשבו בצרכי הבטחון של בעל־האמנה שאליו שוגרו, ובכל הנסיבות יפעלו בהתאם לדרישות המצב הצבאי כפי שיועברו אליהם על ידי אותו בעל־אמנה.

סעיף 9

ממלאי מקום של מעצמות מגינות

אם בעל־סכסוך אינו נהנה או חדל ליהנות משירותיה של מעצמה מגינה, אפשר לבקש מאת מדינה ניטרלית שתיטול על עצמה אותם מתפקידיה של מעצמה מגינה הנוגעים במינוי נציב כללי לנכסי תרבות, בהתאם לנוהל שנקבע בסעיף 4 לעיל. הנציב הכללי שיתמנה כך ימסור, אם יהא צורך בכך, בידי בודקים את תפקידיהם של שליחי מעצמות מגינות כאמור בתקנות אלה.

סעיף 10

הוצאות

שכרם והוצאותיהם של הנציב הכללי לנכסי תרבות, הבודקים והמומחים ישולמו על ידי בעל־הסכסוך שאליו שוגרו. שכרם והוצאותיהם של שליחי המעצמות המגינות יהיו טעונים הסכמה בין אותן המעצמות בין המדינות שעל האינטרסים שלהן הן מגינות.

---

les inspecteurs et les experts ne doivent en aucun cas sortir des limites de leur mission. Ils doivent notamment tenir compte des nécessités de sécurité de la Haute Partie contractante auprès de laquelle ils exercent leur mission, et avoir égard en toutes circonstances aux exigences de la situation militaire telles que les leur fera connaître ladite Haute Partie contractante.

Article 9

Substitut des Puissances Protectrices

Si une Partie au conflit ne bénéficie pas, ou ne bénéficie plus, de l'activité d'une Puissance protectrice, un Etat neutre peut être sollicité d'assumer les fonctions de Puissance protectrice en vue de la désignation d'un Commissaire général aux biens culturels selon la procédure prévue à l'article 4 cidessus. Le Commissaire général ainsi désigné confie éventuellement à des inspecteurs les fonctions de délégués des Puissances protectrices déterminées par le présent Règlement.

Article 10

Frais

La rémunération et les frais du Commissaire général aux biens culturels, des inspecteurs et des experts, sont à la charge de la Partie auprès de laquelle s'exerce leur mission; ceux des délégués des Puissances protectrices font l'objet d'une entente entre Celles-ci et les Etats dont Elles sauvegardent les intérêts.

Powers, inspectors and experts shall in no case exceed their mandates. In particular, they shall take account of the security needs of the High Contracting Party to which they are accredited and shall in all circumstances act in accordance with the requirements of the military situation as communicated to them by that High Contracting Party.

Article 9

Substitutes for Protecting Powers

If a Party to the conflict does not benefit or ceases to benefit from the activities of a Protecting Power, a neutral State may be asked to undertake those functions of a Protecting Power which concern the appointment of a Commissioner-General for Cultural Property in accordance with the procedure laid down in Article 4 above. The Commissioner-General thus appointed shall, if need be, entrust to inspectors the functions of delegates of Protecting Powers as specified in the present Regulations.

Article 10

Expenses

The remuneration and expenses of the Commissioner-General for Cultural Property, inspectors and experts shall be met by the Party to which they are accredited. Remuneration and expenses of delegates of the Protecting Powers shall be subject to agreement between those Powers and the States whose interests they are safeguarding.

פרק שני
הגנה מיוחדת

סעיף 11

מבטחים אימפרוביזוריים

1. אם בשעת סכסוך מזויין נדחף בעל־אמנה, בכוח נסיבות בלתי צפויות מראש, להקים מבטח אימפרוביזורי, והוא רוצה שהמבטח יועמד להגנה מיוחדת, יודיע מיד על עובדה זו לנציב הכללי ששוגר אליו.

2. היה הנציב הכללי סבור שאמצעי זה מוצדק כפאת הנסיבות ומפאת חשיבותו של הנכס התרבו־תי, שניתן לו מחסה במבטח אימפרוביזורי כזה, רשאי הוא להרשות לבעל־האמנה להציג על אותו מבטח את סמל ההיכר המוגדר בסעיף 16 לאמנה. הוא יו־דיע בלי דיחוי את החלטתו לשליחי המעצמות המ־גינות הנוגעים בדבר, וכל אחד מהם רשאי, תוך מועד 30 יום, לצוות על הסרתו המידית של הסמל.

3. משהביעו שליחים אלה את הסכמתם או משעב־רו 30 הימים ושום אחד מהשליחים לא הביע התנג־דות, ואם הנציב הכללי סבור שהמבטח ממלא אחרי התנאים שנקבעו בסעיף 8 לאמנה, יבקש הנציב הכללי מאת המנהל הכללי של ארגון האו"ם לעניני

CHAPITRE II

DE LA PROTECTION SPÉCIALE

Article 11

Refuges Improvisés

1. Si une Haute Partie contractante, au cours d'un conflit armé, est amenée par des circonstances imprévues à aménager un refuge improvisé et si Elle désire qu'il soit placé sous protection spéciale, Elle en fait immédiatement communication au Commissaire général qui exerce sa mission auprès d'Elle.

2. Si le Commissaire général est d'avis que les circonstances et l'importance des biens culturels abrités dans ce refuge improvisé justifient une telle mesure, il peut autoriser la Haute Partie contractante à y apposer le signe distinctif défini à l'article 16 de la Convention. Il communique sa décision sans délai aux délégués intéressés des Puissances protectrices, dont chacun peut, dans un délai de 30 jours, ordonner le retrait immédiat du signe.

3. Dès que ces délégués ont signifié leur accord ou si le délai de 30 jours s'écoule sans qu'il y ait opposition de l'un quelconque des délégués intéressés et si le refuge improvisé remplit, selon l'avis du Commissaire général, les conditions prévues à l'article 8 de la Convention, le Commissaire général demande au Directeur général de l'Organisation des Nations Unies pour l'éducation, la science

CHAPTER II

SPECIAL PROTECTION

Article 11

Improvised Refuges

1. If, during an armed conflict, any High Contracting Party is induced by unforeseen circumstances to set up an improvised refuge and desires that it should be placed under special protection, it shall communicate this fact forthwith to the Commissioner-General accredited to that Party.

2. If the Commissioner-General considers that such a measure is justified by the circumstances and by the importance of the cultural property sheltered in this improvised refuge, he may authorize the High Contracting Party to display on such refuge the distinctive emblem defined in Article 16 of the Convention. He shall communicate his decision without delay to the delegates of the Protecting Powers who are concerned, each of whom may, within a time-limit of 30 days, order the immediate withdrawal of the emblem.

3. As soon as such delegates have signified their agreement or if the time-limit of 30 days has passed without any of the delegates concerned having made an objection, and if, in the view of the Commissioner-General, the refuge fulfils the conditions laid down in Article 8 of the Convention, the Commissioner-General shall request the Director-General of the United Nations Educational,

חינוך, מדע ותרבות לרשום את המבטח בפנקס נכסי התרבות העומדים להגנה מיוחדת.

סעיף 12

פנקס בינלאומי לנכסי תרבות בעלי הגנה מיוחדת

1. יוכן „פנקס בינלאומי לנכסי תרבות בעלי הגנה מיוחדת".

2. המנהל הכללי של ארגון האו"ם לעניני חינוך, מדע ותרבות ינהל פנקס זה. הוא ימציא העתקים ממנו למזכיר הכללי של האו"ם ולבעלי־האמנה.

3. הפנקס יחולק למדורים, וכל מדור ישא עליו שמו של בעל־האמנה. המדורים יחולקו לשלושה סעיפים שכותרותיהם יהיו: מבטחים, מרכזי מצבות־זכרון, שאר נכסי תרבות מקרקעים. המנהל הכללי יקבע אילו פרטים יכיל בו כל מדור.

סעיף 13

בקשות רישום

1. כל בעל־אמנה יוכל להגיש למנהל הכללי של ארגון האו"ם לעניני חינוך, מדע ותרבות בקשה לרי־שום בפנקס מבטחים, מרכזי מצבות זכרון או שאר נכסי תרבות מקרקעים המצויים בארצו. הבקשה

Scientific and Cultural Organization to enter the refuge in the Register of Cultural Property under Special Protection.

Article 12

International Register of Cultural Property Under Special Protection

1. An "International Register of Cultural Property under Special Protection" shall be prepared.

2. The Director-General of the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization shall maintain this Register. He shall furnish copies to the Secretary-General of the United Nations and to the High Contracting Parties.

3. The Register shall be divided into sections, each in the name of a High Contracting Party. Each section shall be sub-divided into three paragraphs, headed: Refuges, Centres containing Monuments, Other Immovable Cultural Property. The Director-General shall determine what details each section shall contain.

Article 13

Requests for Registration

1. Any High Contracting Party may submit to the Director-General of the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization an application for the entry in the Register of certain refuges, centres containing monuments or other immovable cultural property situated within its territory. Such application shall contain a description

et la culture l'inscription du refuge au Registre des biens culturels sous protection spéciale.

Article 12

Registre International des Biens Culturels sous Protection Spéciale

1. Il est établi un "Registre international des biens culturels sous protection spéciale".

2. Le Directeur général de l'Organisation des Nations Unies pour l'éducation, la science et la culture tient ce registre. Il en remet des doubles au Secrétaire général de l'Organisation des Nations Unies ainsi qu' aux Hautes Parties contractantes.

3. Le registre est divisé en chapitres, chacun d'eux au nom d'une Haute Partie contractante. Chaque chapitre est divisé en trois paragraphes intitulés respectivement: refuges, centres monumentaux, autres biens culturels immeubles. Le Directeur général arrête les mentions contenues dans chaque chapitre.

Article 13

Demandes d'Inscription

1. Chacune des Hautes Parties contractantes peut faire au Directeur général de l'Organisation des Nations Unies pour l'éducation, la science et la culture, des demandes d'inscription au registre de certains refuges, centres monumentaux ou autres biens culturels immeubles, situés sur son territoire. Elle donne dans ces demandes des indica-

תכיל תיאור מקומו של הנכס ותאשר שהנכס ממלא אחרי הוראות סעיף 8 לאמנה.

2. במקרה כיבוש, תהיה המעצמה הכובשת מוס־מכת להגיש בקשה כזאת.

3. המנהל הכללי של ארגון האו"ם לעניני חינוך, מדע ותרבות ישלח, בלי דיחוי, העתקים של בקשות רישום לכל אחד ואחד מבעלי־האמנה.

סעיף 14

התנגדויות

1. כל בעל־אמנה רשאי להגיש, במכתב ערוך אל המנהל הכללי של ארגון האו"ם לעניני חינוך, מדע ותרבות, התנגדות לרישום נכס תרבותי. מכתב זה מוכרח להגיע אליו תוך ארבעה חדשים מן היום בו שלח העתק של בקשת הרישום.

2. בהתנגדות יצויינו הנימוקים לכך. הנימוקים היחידים שכוחם יפה הם —

(א) שהנכס אינו נכס תרבותי;

(ב) שהנכס אינו ממלא אחרי התנאים שנקבעו בסעיף 8 לאמנה.

3. המנהל הכללי ישלח, בלי דיחוי, העתק של מכתב ההתנגדות אל בעלי־האמנה. אם יהיה צורך בכך, ייזקק לעצת הועדה הבינלאומית לעניני מצבות זכרון, את־

---

tions quant à l'emplacement de ces biens, et certifie que ces derniers remplissent les conditions prévues à l'article 8 de la Convention.

2. En cas d'occupation, la Puissance occupante a la faculté de faire des demandes d'inscription.

3. Le Directeur général de l'Organisation des Nations Unies pour l'éducation, la science et la culture envoie sans délai une copie des demandes d'inscription à chacune des Hautes Parties contractantes.

Article 14

Opposition

1. Chacune des Hautes Parties contractantes peut faire opposition à l'inscription d'un bien culturel par lettre adressée au Directeur général de l'Organisation des Nations Unies pour l'éducation, la science et la culture. Cette lettre doit être reçue par lui dans un délai de quatre mois à dater du jour où il a expédié copie de la demande d'inscription.

2. Une telle opposition doit être motivée. Les seuls motifs en peuvent être :

a) que le bien n'est pas un bien culturel ;

b) que les conditions mentionées à l'article 8 de la Convention ne sont pas remplies.

3. Le Directeur général envoie sans délai une copie de la lettre d'opposition aux Hautes Parties contractantes. Il prend, le

of the location of such property and shall certify that the property complies with the provisions of Article 8 of the Convention.

2. In the event of occupation, the Occupying Power shall be competent to make such application.

3. The Director-General of the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization shall, without delay, send copies of applications for registration to each of the High Contracting Parties.

Article 14

Objections

1. Any High Contracting Party may, by letter addressed to the Director-General of the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, lodge an objection to the registration of cultural property. This letter must be received by him within four months of the day on which he sent a copy of the application for registration.

2. Such objection shall state the reasons giving rise to it, the only valid grounds being that:

(*a*) the property is not cultural property;

(*b*) the property does not comply with the conditions mentioned in Article 8 of the Convention.

3. The Director-General shall send a copy of the letter of objection to the High Contracting Parties without delay. He shall,

רים אמנותיים והיסטוריים וחפירות ארכיאולוגיות, ואם נכון הדבר בעיניו, ייזקק גם לעצתו של כל ארגון מוסמך אחר או של כל אדם מוסמך אחר.

4. המנהל הכללי או בעל־האמנה שביקש רישום יוכלו להגיש לבעלי־האמנה המתנגדים כל עצומות שיראו צורך בהן כדי להשפיע עליהם להסתלק מהתנגדותם.

5. הגיש בעל־אמנה בימי שלום בקשה לרשום נכס תרבותי ונעשה מעורב בסכסוך לפני שבוצע הרישום, ירשום המנהל הכללי בפנקס את הנכס התרבותי הנידון, מיד ובאופן זמני, עד שתאושר, תסולק או תבוטל כל התנגדות שהוגשה או שעתידים להגישה.

6. עברו ששה חדשים מיום קבלת מכתב־ההתנגדות, ולא קיבל המנהל הכללי מבעל־האמנה שהגיש את ההתנגדות הודעה שהסתלק מהתנגדותו, יכול בעל־האמנה שביקש רישום לבקש בוררות בהתאם לנוהל שבפסקה הבאה.

7. בקשת הבוררות לא תוגש לאחר שחלפה שנה אחת מיום בו קיבל המנהל הכללי את מכתב ההתנגדות. כל אחד משני בעלי הסכסוך ימנה בורר. הוגשה יותר מהתנגדות אחת כלפי בקשת רישום, ימנו בעלי־האמנה שהגישו את ההתנגדויות בורר יחיד תוך הסכמה משותפת. שני בוררים אלה יבחרו בורר ראשי

---

cas échéant, l'avis du Comité international pour les monuments, les sites d'art et d'histoire et les sites de fouilles archéologiques et, en outre, s'il le juge utile, de tout autre organisme ou personnalité qualifiés.

4. Le Directeur général, ou la Haute Partie contractante qui a demandé l'inscription, peut faire toutes démarches opportunes auprès des Hautes Parties contractantes qui ont formé l'opposition, afin que celle-ci soit rapportée.

5. Si une Haute Partie contractante, après avoir demandé en temps de paix l'inscription d'un bien culturel au registre, se trouve engagée dans un conflit armé avant que l'inscription ait été effectuée, le bien culturel dont il s'agit sera immédiatement inscrit au registre par le Directeur général, à titre provisoire, en attendant que soit confirmée, rapportée ou annulée toute opposition qui pourra, ou aura pu, être formée.

6. Si, dans un délai de six mois à dater du jour où il a reçu la lettre d'opposition, le Directeur général ne reçoit pas de la Haute Partie contractante qui a formé l'oposition une communication notifiant que celle-ci est rapportée, la Haute Partie contractante qui a fait la demande d'inscription peut recourir à la procédure d'arbitrage prévue au paragraphe suivant.

7. La demande d'arbitrage doit être formulée au plus tard une année après la date à laquelle le Directeur général a reçu la lettre d'opposition. Chacune des Parties au différend désigne un arbitre. Dans le cas où une

if necessary, seek the advice of the International Committee on Monuments, Artistic and Historical Sites and Archeological Excavations and also, if he thinks fit, of any other competent organization or person.

4. The Director-General of the High Contracting Party requesting registration, may make whatever representations they deem necessary to the High Contracting Parties which lodged the objection, with a view to causing the objection to be withdrawn.

5. If a High Contracting Party which has made an application for registration in time of peace becomes involved in an armed conflict before the entry has been made, the cultural property concerned shall at once be provisionally entered in the Register, by the Director-General, pending the confirmation, withdrawal or cancellation of any objection that may be, or may have been, made.

6. If, within a period of six months from the date of receipt of the letter of objection, the Director-General has not received from the High Contracting Party lodging the objection a communication stating that it has been withdrawn, the High Contracting Party applying for registration may request arbitration in accordance with the procedure in the following paragraph.

7. The request for arbitration shall not be made more than one year after the date of receipt by the Director-General of the letter of objection. Each of the two Parties to the dispute shall appoint an arbitrator. When

מתוך הרשימה הבינלאומית הנזכרת בסעיף 1 לתק־
נות אלה. לא יכלו בוררים אלה להגיע לידי הסכמה
בדבר בחירה זו, יבקשו את נשיא בית הדין הבינ־
לאומי לצדק למנות בורר ראשי, ואין הכרח שבורר
ראשי זה ייבחר מתוך הרשימה הבינלאומית. בית
הדין לבוררות שהורכב כך יקבע לעצמו את סדרי
הדיון שלו. אין מערערים על החלטותיו.

8. כל אחד מבעלי־האמנה רשאי להצהיר, כל אימת
שנתגלע סכסוך שהוא מעורב בו, שאין הוא רוצה
להפעיל את סדרי הבוררות שנקבעו בפסקה הקודמת.
במקרים אלה יגיש המנהל הכללי את ההתנגדות
לבקשת רישום לבעלי האמנה. ההתנגדות לא תאו־
שר אלא אם החליטו כך בעלי־האמנה ברוב של שני
שלישים מבעלי־האמנה המצביעים. ההצבעה תבוצע
בדרך התכתבות, בלתי אם ראה המנהל הכללי של
ארגון האו״ם לעניני חינוך, מדע ותרבות הכרח לכ־
נס אסיפה בתוקף סמכויותיו לפי סעיף 27 לאמנה.
החליט המנהל הכללי לבצע את ההצבעה בדרך
התכתבות, יבקש את בעלי־האמנה להעביר את הצב־

demande d'inscription a fait l'objet de plus d'une opposition, les Hautes Parties contractantes qui ont formé l'opposition désignent ensemble un arbitre. Les deux arbitres choisissent un surarbitre sur la liste internationale prévue à l'article premier du présent Règlement; s'ils ne peuvent pas s'entendre pour effectuer ce choix, ils demandent au Président de la Cour internationale de Justice de nommer un surarbitre qui ne doit pas nécessairement être choisi sur la liste internationale. Le tribunal arbitral ainsi formé détermine sa propre procédure; ses décisions sont sans appel.

8. Chacune des Hautes Parties contractantes peut déclarer, au moment où surgit une contestation dans laquelle Elle est partie, qu'Elle ne désire pas appliquer la procédure arbitrale prévue au paragraphe précédent. Dans ce cas, l'opposition à une demande d'inscription est soumise par le Directeur général aux Hautes Parties contractantes. L'opposition n'est confirmée que si les Hautes Parties contractantes en décident ainsi à la majorité des deux tiers des votants. Le vote se fera par correspondance, à moins que le Directeur général de l'Organisation des Nations Unies pour l'éducation, la science et la culture, jugeant indispensable de convoquer une réunion en vertu des pouvoirs qui lui sont conférés par l'article 27 de la Convention, ne procède à cette convocation. Si le Directeur général décide de faire procéder au vote par correspondance, il invitera les Hautes Parties contractantes à lui

more than one objection has been lodged against an application for registration, the High Contracting Parties which have lodged the objections shall, by common consent, appoint a single arbitrator. These two arbitrators shall select a chief arbitrator from the international list mentioned in Article 1 of the present Regulations. If such arbitrators cannot agree upon their choice, they shall ask the President of the International Court of Justice to appoint a chief arbitrator who need not necessarily be chosen from the intrnational list. The arbitral tribunal thus constituted shall fix its own procedure. There shall be no appeal from its decisions.

8. Each of the High Contracting Parties may declare, whenever a dispute to which it is a Party arises, that it does not wish to apply the arbitration procedure provided for in the preceding paragraph. In such cases, the objection to an application for registration shall be submitted by the Director-General to the High Contracting Parties. The objection will be confirmed only if the High Contracting Parties so decide by a two-third majority of the High Contracting Parties voting. The vote shall be taken by correspondence, unless the Director-General of the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization deems it essential to convene a meeting under the powers conferred upon him by Article 27 of the Convention. If the Director-General decides to proceed with the vote by correspondence, he shall invite the High Contracting Parties to transmit their votes by sealed letter with-

עותיהם במכתב סגור תוך ששה חדשים מן היום שבו נתבקשו לעשות כן.

סעיף 15

רישום

1. המנהל הכללי של ארגון האו"ם לעניני חינוך, מדע ותרבות ידאג לכך שכל נכס ונכס שהוגשה עליו בקשת רישום יירשם בפנקס במספר סידורי, ובלבד שלא קיבל התנגדות תוך המועד שנקבע בפסקה 1 לסעיף 14.

2. הוגשה התנגדות, הרי, מבלי לגרוע מהוראת פסקה 5 לסעיף 14, לא ירשום המנהל נכס בפנקס אלא אם סולקה ההתנגדות או לא אושרה לפי הנוהל שנקבע בפסקה 7 או בפסקה 8 לסעיף 14.

3. כל אימת שתחול פסקה 3 לסעיף 11, ירשום המנהל הכללי נכס בפנקס אם נתבקש לכך על ידי הנציב הכללי לנכסי תרבות.

4. המנהל הכללי ישלח, בלי דיחוי, אל המזכיר הכללי של האו"ם, אל בעלי־האמנה וגם — לפי בקשת בעל־האמנה שהגיש בקשת רישום — אל כל המדינות הנזכרות בסעיפים 30 ו־32 לאמנה, העתק מאומת של כל רישום בפנקס. הרישום יהיה לבך פעל שלושים יום אחרי שליחת העתקים אלה.

in six months from the day on which they were invited to do so.

ARTICLE 15

Registration

1 The Director-General of the United Nations Educational, Scientific and Cutural Organization shall cause to be entered in the Register, under a serial number, each item of property for which application for registration is made, provided that he has not received an objection within the time-limit prescribed in paragraph 1 of Article 14.

2. If an objection has been lodged, and without prejudice to the provision of paragrah 5 of Article 14, the Director-General shall enter property in the Register only if the objection has been withdrawn or has failed to be confirmed following the procedures laid down in either paragraph 7 or paragraph 8 of Article 14.

3. Whenever paragraph 3 of Article 11 applies, the Director-General shall enter property in the Register if so requested by the Commissioner-General for Cultural Property.

4 The Director-General shall send without delay to the Secretary-General of the United Nations, to the High Contracting Parties, and, at the request of the Party applying for registration, to all other States referred to in Articles 30 and 32 of the Convention, a certified copy of each entry in the Register. Entries shall become effective thirty days after despatch of such copies.

faire parvenir leur vote sous pli scellé dans un délai de six mois à courir du jour où l'invitation à cet effet leur aura été adressée.

ARTICLE 15

Inscription

1. Le Directeur général de l'Organisation des Nations Unies pour l'éduction, la science et la culture fait inscrire au registre, sous un numéro d'ordre, tout bien culturel pour lequel une demande d'inscription a été faite lorsque cette demande n'a pas, dans le délai prévu au premier paragraphe de l'article 14, fait l'objet d'une opposition.

2. Dans le cas où une opposition a été formée, et sauf ce que est dît au paragraphe 5 de l'article 14, le Directeur général ne procédera à l'inscription du bien au registre que si l'opposition a été rapportée ou si elle n'a pas été confirmée à la suite de la procédure visée au paragraphe 7 de l'article 14 ou de celle visée au paragraphe 8 du même article.

3. Dans le cas visé au paragraphe 3 de l'article 11, le Directeur général procède à l'inscription sur requête du Commissaire général aux biens culturels.

4. Le Directeur général envoie sans délai au Secrétaire général de l'Organisation des Nations Unies, aux Hautes Parties contractantes et, sur requête de la Partie ayant fait la demande d'inscription, à tous les autres Etats visés aux articles 30 et 32 de la Convention, une copie certifiée de toute inscription au registre. L'inscription prend effet trente jours après cet envoi.

סעיף 16

ביטול

1. המנהל הכללי של ארגון האו״ם לעניני חינוך, מדע ותרבות יבטל רישומו של כל נכס תרבותי —

(א) לפי בקשת בעל־האמנה שבארצו מצוי הנכס התרבותי;

(ב) אם בעל־האמנה שביקש רישום הסתלק מן האמנה ולאחר שההסתלקות נהייתה לבת־פעל;

(ג) במקרה המיוחד שנקבע בפסקה 5 לסעיף 14 — כשההתנגדות אושרה בהתאם להוראות הנוהל שנקבעו בפסקה 7 או בפסקה 8 לסעיף 14.

2. המנהל הכללי ישלח, בלי דיחוי, אל המזכיר הכללי של האו״ם ואל כל המדינות שקיבלו העתק של הרישום בפנקס, העתק מאומת של ביטול הרישום. הביטול יהיה לבן־פעל שלושים יום אחרי שליחת העתקים אלה.

פרק שלישי

תובלת נכסי תרבות

סעיף 17

הנוהל לקבלת חסינות

1. הבקשה הנזכרת בפסקה 1 לסעיף 12 לאמנה תישלח אל הנציב הכללי לנכסי תרבות. היא תפרש

Article 16

Radiation

1. Le Directeur général de l'Organisation des Nations Unies pour l'éducation, la science et la culture fait radier l'inscription d'un bien culturel au registre :

a) à la requête de la Haute partie contractante sur le territoire de laquelle le bien se trouve ;

b) si la Haute Partie contractante qui avait demandé l'inscription a dénoncé la Convention et lorsque cette dénonciation est entrée en vigueur ;

c) dans le cas prévu au paragraphe 5 de l'article 14, lorsqu'une opposition a été confirmée à la suite de la procédure visée au paragraphe 7 de l'article 14 ou de celle prévue au paragraphe 8 du même article.

2. Le Directeur général envoie sans délai au Secrétaire général de l'Organisation des Nations Unies et à tous les Etats qui ont reçu copie de l'inscription une copie certifiée de toute radiation au registre. La radiation prend effet trente jours après cet envoi.

CHAPITRE III

DES TRANSPORTS DE BIENS CULTURELS

Article 17

Procédure pour Obtenir l'Immunité

1. La demande visée au paragraphe premier de l'article 12 de la Convention est adressée

Article 16

Cancellation

1 The Director-General of the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization shall cause the registration of any property to be cancelled :

(*a*) at the request of the High Contracting Party within whose territory the cultural property is situated ;

(*b*) if the High Contracting Party which requested registration has denounced the Convention, and when that denunciation has taken effect ;

(*c*) in the special case provided for in Article 14, paragraph 5, when an objection has been confirmed following the procedures mentioned either in paragraph 7 or in paragraph 8 of Article 14.

2. The Director-General shall send without delay, to the Secretary-General of the United Nations and to all States which received a copy of the entry in the Register, a certified copy of its cancellation. Cancellation shall take effect thirty days after the despatch of such copies.

CHAPTER III

TRANSPORT OF CULTURAL PROPERTY

Article 17

Procedure to Obtain Immunity

1. The request mentioned in paragraph 1 of Article 12 of the Convention shall be addres-

את הנימוקים שעליה היא מבוססת ותפרט את מספרם המשוער ואת חשיבותם של החפצים העומדים להעברה, את מקומם הנוכחי ואת מקומם החדש שלשם אומרים להעבירם, את כלי התובלה שישמשו להעברתם, את הדרך בה יעברו, את התאריך המוצע להעברתם וכל ידיעות אחרות השייכות לגוף הענין.

2. היה הנציב הכללי סבור, לאחר התייעצויות כראות עיניו, שההעברה מוצדקת, יוועץ עם השליחים המעונינים של המעצמות המגינות בדבר האמצעים המוצעים לביצוע ההעברה. לאחר התיעצות זו יודיע את דבר ההעברה לבעלי־הסכסוך המעונינים ויכלול בהודעתו כל ידיעות שיש בהן להועיל.

3. הנציב הכללי ימנה בודק אחד או כמה בודקים, והללו ישגיחו שלא יועברו אלא הנכסים המפורשים בבקשה וכי התובלה תהיה לפי השיטות שאושרו ושתישא את סמל ההיכר. הבודק או הבודקים ילוו את הנכסים אל מקום תעודתם.

סעיף 18

תובלה לחו״ל

מקום שההעברה בעלת ההגנה המיוחדת היא לשטחה של ארץ אחרת, תתנהל ההעברה לא רק לפי סעיף 12 לאמנה וסעיף 17 לתקנות אלה, אלא גם לפי ההוראות הנוספות הבאות:

au Commissaire général aux biens culturels. Elle doit mentionner les raisons qui l'on suscitée et spécifier le nombre approximatif et l'importance des biens culturels à transférer, l'emplacement actuel de ces biens, leur nouvel emplacement prévu, les moyens de transport, le trajet à suivre, la date envisagée pour le transport et toute autre information utile.

2. Si le Commissaire général, après avoir pris les avis qu'il juge opportuns, estime que ce transfert est justifié, il consulte les délégués intéressés des Puissances protectrices sur les modalités d'exécution envisagées. A la suite de cette consultation, il informe du transport les Parties au conflit intéressées et joint à cette notification toutes informations utiles.

3. Le Commissaire général désigne un ou plusieurs inspecteurs qui s'assurent que le tansport contient seulement les biens indiqués dans la demande, qu'il s'effectue selon les modalités approuvées et qu'il est muni du signe distinctif; ce ou ces inspecteurs accompagnent le transport jusqu'au lieu de destination.

Article 18

Transport à l'Etranger

Si le transfert sous protection spéciale se fait vers le territoire d'un autre pays, il est régi non seulement par l'article 12 de la Convention et par l'article 17 du présent Règlement, mais encore par les dispositions suivantes:

sed to the Commissioner-General for Cultural Property. It shall mention the reasons on which it is based and specify the approximate number and the importance of the objects to be transferred, their present location, the location now envisaged, the means of transport to be used, the route to be followed, the date proposed for the transfer, and any other relevant information.

2. If the Commissioner-General, after taking such opinions as he deems fit, considers that such transfer is justified, he shall consult those delegates of the Protecting Powers who are concerned, on the measures proposed for carrying it out. Following such consultation, he shall notify the Parties to the conflict concerned of the transfer, including in such notification all useful information.

3. The Commissioner-General shall appoint one or more inspectors, who shall satisfy themselves that only the property stated in the request is to be transferred and that the transport is to be by the approved methods and bears the distinctive emblem. The inspector or inspectors shall accompany the property to its destination.

Article 18

Transport Abroad

Where the transfer under special protection is to the territory of another country, it shall be governed not only by Article 12 of the Convention and by Article 17 of the present Regulations, but by the following further provisions:

(א) כל זמן שהנכס התרבותי נשאר בשטחה של מדינה אחרת, תיחשב אותה מדינה בחזקת נפקדת שלו ותעניק לו אותה מידה של השגחה שהיא מע־ניקה לנכס תרבותי שלה הדומה לו בחשיבותו;

(ב) המדינה הנפקדת לא תחזיר את הנכס אלא לאחר הפסקת הסכסוך; החזרה זו תבוצע תוך ששה חדשים מיום שביקשוה;

(ג) במשך פעולות ההעברה השונות, וכל זמן שה־נכס נשאר בשטחה של מדינה אחרת, יהא הנכס משוח־רר מהחרמה ולא המפקיד ולא הנפקד לא יוציאוהו מרשותם. אף על פי כן, מקום שבטיחות הנכס מח־ייבת זאת, רשאי הנפקד, בהסכמת המפקיד, להעביר את הנכס לשטחה של ארץ שלישית בתנאים שנקבעו בסעיף זה;

(ד) בקשת ההגנה המיוחדת תציין כי המדינה של־שטחה מעבירים את הנכס מקבלת עליה את הוראות הסעיף הזה.

סעיף 19

שטח כבוש

כל אימת שבעל־אמנה שכבש שטחו של בעל־אמנה אחר מעביר נכסי־תרבות למבטח הנמצא במקום אחר באותו שטח, ואין ביכלתו לנהוג לפי הנוהל שנקבע בסעיף 17 לתקנות, לא תיחשב העברה זו כרכישה שלא כדין במשמעות סעיף 4 לאמנה, והוא שהנציב

---

a) Pendant le séjour des biens culturels sur le territoire d'un autre Etat, celui-ci en sera le dépositaire. Il assurera à ces biens des soins au moins égaux à ceux qu'il donne à ses propres biens culturels d'importance comparable.

b) L'Etat dépositaire ne rendra ces biens qu'après cessation du conflit; ce retour aura lieu dans un délai de six mois après que la demande en aura été faite.

c) Pendant les transports successifs et pendant le séjour sur le territoire d'un autre Etat, les biens culturels seront à l'abri de toute mesure de saisie et frappés d'indisponibilité à l'égard du déposant aussi bien que du dépositaire. Toutefois, lorsque la sauvegarde des biens l'exigera, le dépositaire pourra, avec l'assentiment du déposant, faire transporter les biens dans le territoire d'un pays tiers, sous les conditions prévues au présent article.

d) La demande de mise sous protection spéciale doit mentionner que l'Etat vers le territoire duquel le transport s'effectuera accepte les dispositions du présent article.

ARTICLE 19

Territoire Occupé

Lorsqu'une Haute Partie contractante occupant le territoire d'une autre Haute Partie contractante transporte des biens culturels dans un refuge situé en un autre point de ce territoire, sans pouvoir suivre la procédure prévue à l'article 17 du Règlement, ledit transport n'est pas considéré comme un

---

(*a*) while the cultural property remains on the territory of another State, that State shall be its depositary and shall extend to it as great a measure of care as that which it bestows upon its own cultural property of comparable importance;

(*b*) the depositary State shall return the property only on the cessation of the conflict; such return shall be effected within six months from the date on which it was requested;

(*c*) during the various transfer operations, and while it remains on the territory of another State, the cultural property shall be exempt from confiscation and may not be disposed of either by the depositor or by the depositary. Nevertheless, when the safety of the property requires it, the depositary may, with the assent of the depositor, have the property transported to the territory of a third country, under the conditions laid down in the present article;

(*d*) the request for special protection shall indicate that the State to whose territory the property is to be transferred accepts the provisions of the present Article.

ARTICLE 19

Occupied Territory

Whenever a High Contracting Party occupying territory of another High Contracting Party transfers cultural property to a refuge situated elsewhere in that territory, without being able to follow the procedure provided for in Article 17 of the Regulations, the transfer in question shall not be regarded

הכללי לנכסי תרבות מאשר בכתב, לאחר שנועץ עם אנשי ההגנה הרגילים, שההעברה היתה הכרחית מכוח הנסיבות.

פרק רביעי
סמל ההיכר
סעיף 20
שימת הסמל

1. מקום שימתו של סמל ההיכר ומידת ראיותו יהיו ענין לשיקול דעתן של הרשויות המוסמכות של כל בעל־אמנה. מותר להציגו על דגלים או לענדו על השרוול; מותר לציירו על חפץ או להציג את דמותו בכל דרך נאותה אחרת.

2. אולם במקרה סכסוך מזויין ובמקרים האמורים בסעיפים 12 ו־13 לאמנה, יושם הסמל — מבלי לפגוע באפשרות של שיטת סימון שלמה יותר — על גבי רכב התובלה באופן שייראה בבהירות בשעות היום הן מן האויר והן מן הקרקע.

הסמל יהא נראה מן הקרקע —

(א) במרחקים סדירים שיהא בהם כדי לציין בבהירות את היקפו של מרכז מצבות זכרון העומד להגנה מיוחדת;

(ב) בכניסה לשאר נכסי־תרבות מקרקעים העומדים להגנה מיוחדת.

---

détournement au sens de l'article 4 de la Convention, si le Commissaire général aux biens culturels certifie par écrit, après avoir consulté le personnel normal de protection, que les circonstances ont rendu ce transport nécessaire.

CHAPITRE IV
DU SIGNE DISTINCTIF
ARTICLE 20
Apposition du Signe

1. L'emplacement du signe distinctif et son degré de visibilité sont laissés à l'appréciation des autorités compétentes de chaque Haute Partie contractante. Le signe peut notamment figurer sur des drapeaux ou des brassards. Il peut être peint sur un objet ou y figurer de toute autre manière utile.

2. Toutefois, en cas de conflit armé, le signe doit, sans préjudice d'une signalisation éventuellement plus complète, être apposé, d'une façon bien visible le jour, de l'air comme de terre, sur les transports dans les cas prévus aux articles 12 et 13 de la Convention, et d'une façon bien visible de terre:

a) à des distances régulières suffisantes pour marquer nettement le périmètre d'un centre monumental sous protection spéciale ;

b) à l'entrée des autres biens culturels immeubles sous protection spéciale.

as misappropriation within the meaning of Article 4 of the Convention, provided that the Commissioner-General for Cultural Property certifies in writing, after having consulted the usual custodians, that such transfer was rendered necessary by circumstances.

CHAPTER IV
THE DISTINCTIVE EMBLEM
ARTICLE 20
Affixing of the Emblem

1. The placing of the distinctive emblem and its degree of visibility shall be left to the discretion of the competent authorities of each High Contracting Party. It may be displayed on flags or armlets; it may be painted on an object or represented in any other appropriate form.

2 However, without prejudice to any possible fuller markings, the emblem shall, in the event of armed conflict and in the cases mentioned in Articles 12 and 13 of the Convention, be placed on the vehicles of transport so as to be clearly visible in daylight from the air as well as from the ground.

The emblem shall be visible from the ground:

(*a*) at regular intervals sufficient to indicate clearly the perimeter of a centre containing monuments under special protection;

(*b*) at the entrance to other immovable cultural property under special protection.

סעיף 21

זיהוי אנשים

1. האנשים הנזכרים בפסקה 2 (ב) ו(ג) לסעיף 17 לאמנה, רשאים לענוד סרט־שרוול ובו סמל ההיכר, שיוצא על ידי הרשויות המוסמכות ויוטבע בחותמתן.

2. אנשים אלה ישאו עמם כרטיס־זהות מיוחד המ־סומן בסמל ההיכר. בכרטיס זה יצויינו לפחות שם המשפחה והשמות הפרטיים של בעל הכרטיס, תאריך לידתו, תוארו או דרגתו ותפקידו. הכרטיס יכיל את תמונת בעליו ואת חתימת־ידו או טביעת אצבעותיו או שתיהן יחד. כן ישא הכרטיס חותמת מובלטת של הרשויות המוסמכות.

3. כל בעל־אמנה יקבע לעצמו סוג כרטיסי זהות משלו, בעקבות הדגם הרצוף לתקנות אלה כדוגמה. בעלי־האמנה יעבירו זה לזה את הדגם שהנהיגו אצלם. כרטיסי־זהות יוצאו, אם אפשר, בשני העת־קים, והעתק אחד יישמר בידי המעצמה המוציאה.

4. אסור לשלול מאנשים אלה, בלא נימוק כשר, את כרטיס הזהות שלהם או את זכותם לענוד את סרט השרוול.

ARTICLE 21

Identification of Persons

1. The persons mentioned in Article 17, paragraph 2 (*b*) and (*c*), of the Convention may wear an armlet bearing the distinctive emblem, issued and stamped by the competent authorities.

2. Such persons shall carry a special identity card bearing the distinctive emblem. This card shall mention at least the surname and first names, the date of birth, the title or rank, and the function of the holder. The card shall bear the photograph of the holder as well as his signature or his fingerprints, or both. It shall bear the embossed stamp of the competent authorities.

3. Each High Contracting Party shall make out its own type of identity card, guided by the model annexed, by way of example, to the present Regulations. The High Contracting Parties shall transmit to each other a specimen of the model they are using. Identity cards shall be made out, if possible, at least in duplicate, one copy being kept by the issuing Power.

4. The said persons may not, without legitimate reason, be deprived of their identity card or of the right to wear the armlet.

ARTICLE 21

Identification de Personnes

1. Les personnes visées à l'article 17 de la Convention, paragraphe 2, alinéas *b*) et *c*), peuvent porter un brassard muni du signe distinctif, délivré et timbré par les autorités compétentes.

2. Elles portent une carte d'identité spéciale munie du signe distinctif. Cette carte mentionne au moins les nom et prénoms, la date de naissance, le titre ou grade et la qualité de l'intéressé. La carte est munie de la photographie du titulaire et, en outre, soit de sa signature, soit de ses empreintes digitales, soit des deux à la fois. Elle porte le timbre sec des autorités compétentes.

3. Chaque Haute Partie contractante établit son modèle de carte d'identité en s'inspirant du modèle figurant à titre d'exemple en annexe au présent Règlement. Les Hautes Parties contractantes se communiquent le modèle adopté. Chaque carte d'identité est établie, si possible, en deux exemplaires au moins, dont l'un est conservé par la Puissance qui l'a délivrée.

4 Les personnes mentionnées ci-dessus ne peuvent être privées, sauf raison légitime, ni de leur carte d'identité, ni du droit de porter leur brassard.

שמת האמנה מבחינותיה התחיקתיות, הטכניות או הצבאיות, הן בימי שלום והן בשעת סכסוך מזויין;

ב) לפעול אצל ממשלתה, בשעת סכסוך מזויין או בשעה שסכסוך כזה נראה ממשמש ובא, במגמה להב־טיח שנכסי תרבות המצויים בשטח ארצה שלה או בשטחן של ארצות אחרות יהיו ידועים לחילות המ־זויינים של הארץ ומכובדים ומוגנים על ידיהם כאמור בהוראות האמנה;

ג) להסדיר, תוך הסכמה עם ממשלתה, יחסי קשר ושיתוף עם ועדות לאומיות אחרות בדומה לה ועם כל רשות מוסמכת בינלאומית.

הועידה מביעה את תקוותה שהמנהל הכללי של ארגון האו"ם לעניני חינוך, מדע ותרבות יכנס אספה של בעלי האמנה בהקדם האפשרי לאחר תחילת תקפה של האמנה בדבר הגנה על נכסי תרבות במק־רה סכסוך מזויין.

---

or military aspects, both in time of peace and during an armed conflict;

b) to approach its government in the event of an armed conflict or when such a conflict appears imminent, with a view to ensuring that cultural property situated within its own territory or within that of other countries is known to, and respected and protected by, the armed forces of the country, in accordance with the provisions of the Convention;

c) to arrange, in agreement with its government, for liaison and co-operation with other similar national committees and with any competent international authority.

de la Convention sur les plans législatif, technique ou militaire, en temps de paix ou de conflit armé;

b) intervenir auprès de son gouvernement en cas de conflit armé ou d'imminence d'un tel conflit, afin que les biens culturels situés sur le territoire national et sur les territoires d'autres pays soient connus, respectés et protégés par les forces armées du pays, selon les dispositions de la Convention;

c) assurer, en accord avec son gouvernement, la liaison et la coopération avec les autres comités nationaux de ce genre et avec tout organisme international compétent.

RESOLUTION III

The Conference expresses the hope that the Director-General of the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization should convene, as soon as possible after the entry into force of the Convention for the Protection of Cultural Property in the Event of Armed Conflict, a meeting of the High Contracting Parties.

RÉSOLUTION III

La Conférence émet le voeu, que le Directeur général de l'Organisation des Nations Unies pour l'éducation, la science et la culture convoque, aussitôt que possible après l'entrée en vigueur de la Convention pour la protection des biens culturels en cas de conflit armé, une réunion des Hautes Parties contractantes.

רשימת בעלי האמנה

ישראל	חתמה על הכתב הסופי ועל האמנה	ב־14.5.54
בולגריה	הצטרפה לאמנה	ב־7.8.56
בירמה	אישרה את האמנה והפרוטוקול	ב־10.2.56
הונגריה	הצטרפה לאמנה	ב־17.5.56
הונגריה	הצטרפה לפרוטוקול	ב־16.8.56
יוגוסלביה	אישרה את האמנה והפרוטוקול	ב־13.2.56
מכסיקו	אישרה את האמנה והפרוטוקול	ב־7.5.56
מצרים	אישרה את האמנה והפרוטוקול	ב־17.8.55
סן־מרינו	אישרה את האמנה והפרוטוקול	ב־9.2.56
פולין	אישרה את האמנה והפרוטוקול	ב־6.8.56

המחיר 800 פרוטה ט"ז באדר א' תשי"ז (17 בפברואר 1957) הודפס ע"י המדפיס הממשלתי

החלטה א

הועידה מביעה את תקותה שהמוסדות המוסמכים של האו"ם יחליטו, במקרה של נקיטת פעולה צבאית תוך הגשמת המגילה, להבטיח את הפעלת הוראות האמנה על ידי הכוחות המזויינים שישתתפו בפעולה כזאת.

החלטה ב

הועידה מביעה את תקותה שכל אחד מבעלי־האמנה, עם הצטרפו לאמנה, יקים, במסגרת השיטה החוקתית והמינהלית שלו, ועדת ייעוץ לאומית מורכבת ממספר מצומצם של אנשים רמי־מעלה, כגון, פקידים בכירים של שירותי הארכיאולוגיה, בתי נבאת וכו', נציג מטעם המטה הצבאי הכללי, נציג מטעם משרד החוץ, מומחה לחוק הבינלאומי ושנים או שלושה אנשים אחרים שתפקידיהם הרשמיים או בקיאותם המקצועית שייכים לענינים הנידונים באמנה.

הועידה תעמוד לשירותו של שר המדינה או של פקיד בכיר העומד בראש השירות הלאומי, שעיקר ענינו הוא השגחה על נכסי תרבות. תפקידיה העיק־ריים של הועדה יהיו:

א) לייעץ לממשלה בדבר האמצעים הדרושים להג־

RESOLUTIONS

RESOLUTION I

La Conférence émet le voeu que les organes compétents des Nations Unies décident que celles-ci, en cas d'action militaire entreprise en application de la Charte, feront en sorte que les forces armées participant à cette action appliquent les dispositions de la Convention.

RESOLUTION II

La Conférence émet le voeu que, dès son adhésion à la Convention, chacune des Hautes Parties contractantes constitue, dans le cadre de son système constitutionnel et administratif, un comité consultatif national composé d'un nombre restreint de personnalités, telles que de hauts fonctionnaires des services archéologiques, des musées, etc., un représentant de l'état-major général, un représentant du ministère des affaires étrangères, un spécialiste du droit international, et deux ou trois autres membres exerçant des fonctions ou compétents dans les domaines couverts par la Convention.

Ce Comité — qui fonctionnerait sous l'autorité du ministre ou du haut fonctionnaire dont dépendent les services nationaux chargés de veiller sur les intérêts des biens culturels — pourrait notamment avoir les attributions suivantes :

a) conseiller le gouvernement au sujet des mesures nécessaires à la mise en application

RESOLUTIONS

RESOLUTION I

The Conference expresses the hope that the competent organs of the United Nations should decide, in the event of military action being taken in implementation of the Charter, to ensure application of the provisions of the Convention by the armed forces taking part in such action.

RESOLUTION II

The Conference expresses the hope that each of the High Contracting Parties, on acceding to the Convention, should set up, within the framework of its constitutional and administrative system, a national advisory committee consisting of a small number of distinguished persons: for example, senior officials of archaeological services, museums, etc., a representative of the military general staff, a representative of the Ministry of Foreign Affairs, a specialist in international law and two or three other members whose official duties or specialized knowledge are related to the fields covered by the Convention.

The Committee should be under the authority of the minister of State or Senior official responsible for the national service chiefly concerned with the care of cultural property. Its chief functions would be:

a) to advise the government concerning the measures required for the implementation of the Convention in its legislative, technical

בשם סוריה
(—)
בשם אורוגואי
(—)

בשם יוגוסלביה:
(—)

Pour la RÉPUBLIQUE DU SALVADOR
(—)

Pour la RÉPUBLIQUE DE SYRIE
(—)

Pour la RÉPUBLIQUE ORIENTALE DE L'URUGUAY
(—)

Pour la RÉPUBLIQUE FÉDÉRATIVE POPULAIRE DE YOUGOSLAVIE
(—)

For the REPUBLIC OF EL SALVADOR
(—)

For the REPUBLIC OF SYRIA
(—)

For the ORIENTAL REPUBLIC OF URUGUAY
(—)

For the FEDERAL PEOPLE'S REPUBLIC OF YUGOSLAVIA
(—)

בשם יון
(—)

בשם הודו
(—)

בשם עיראק
(—)

בשם פרס
(—)

בשם איטליה
(—)

בשם לוב
(—)

בשם לוכסמבורג
(—)

בשם מונאקו
(—)

בשם ניקאראגואה
(—)

בשם נורווגיה :
(—)
(בכפוף לאישור)

בשם הולנד
(—)

בשם סאן מארינו
(—)

For GREECE
(—)

For INDIA
(—)

For IRAQ
(—)

For IRAN
(—)

For ITALY
(—)

For LIBYA
(—)

For LUXEMBOURG
(—)

For MONACO
(—)

For NICARAGUA
(—)

For NORWAY
(—)
Ad Referendum

For the NETHERLANDS
(—)

For the REPUBLIC OF SAN MARINO
(—)

Pour la GRECE
(—)

Pour l'INDE
(—)

Pour l'IRAK
(—)

Pour l'IRAN
(—)

Pour l'ITALIE
(—)

Pour la LIBYE
(—)

Pour le LUXEMBOURG
(—)

Pour MONACO
(—)

Pour le NICARAGUA
(—)

Pour la NORVEGE
(—)
Ad Referendum

Pour les PAYS-BAS
(—)

Pour la REPUBLIQUE DE SAINT-MARIN
(—)

בהתאם לסעיף 102 למגילת האו"ם יירשם פרו־טוקול זה אצל מזכירות האו"ם לפי בקשת המנהל הכללי של ארגון האו"ם לעניני חינוך, מדע ותרבות.

ולראייה חתמו על פרוטוקול זה החתומים מטה, שהוסמכו כהלכה.

נערך בהאג היום, ארבעה עשר במאי 1954, באנ־גלית, בספרדית, בצרפתית וברוסית, ודין מקור שוה לארבעת הנוסחים, והוא נעשה בטופס יחיד שיופקד בארכיון ארגון האו"ם לעניני חינוך, מדע ותרבות, והעתקים מאומתים שלו יימסרו לכל המדינות הנז־כרות בפסקאות 6 ו־8 ולאו"ם.

בשם הרפובליקה הפדרלית של גרמניה:
(—)

בשם בלגיה
(—)

בשם סין
(—)

בשם אקוואדור
(—)

בשם צרפת
(—)

In accordance with Article 102 of the Charter of the United Nations, the present Protocol shall be registered with the Secretariat of the United Nations at the request of the Director-General of the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization.

In faith whereof the undersigned, duly authorized, have signed the present Protocol.

Done at The Hague, this fourteenth day of May, 1954, in English, French, Russian and Spanish, the four texts being equally authoritative, in a single copy which shall be deposited in the archives of the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, and certified true copies of which shall be delivered to all the States referred to in paragraphs 6 and 8 as well as to the United Nations.

For the GERMAN FEDERAL REPUBLIC
(—)

For BELGIUM
(—)

For CHINA
(—)

For ECUADOR
(—)

For FRANCE
(—)

Conformément à l'article 102 de la Charte des Nations Unies, le présent Protocole sera enregistré au Secrétariat des Nations Unies à la requête du Directeur général de l'Organisation des Nations Unies pour l'éducation, la science et la culture.

En foi de quoi les soussignés dûment autorisés ont signé le présent Protocole.

Fait à La Haye, le 14 mai 1954, en anglais, en espagnol, en français et en russe, les quatre textes faisant également foi, en un seul exemplaire qui sera déposé dans les archives de l'Organisation des Nations Unies pour l'éducation, la science et la culture, et dont des copies certifiées conformes seront remises à tous les États visés aux paragraphes 6 et 8, ainsi qu'à l'Organisation des Nations Unies.

Pour la RÉPUBLIQUE FÉDÉRALE D'ALLEMAGNE
(—)

Pour la BELGIQUE
(—)

Pour la CHINE
(—)

Pour l'ÉQUATEUR
(—)

Pour la FRANCE
(—)

14. המנהל הכללי של ארגון האו"ם לעניני חינוך, מדע ותרבות יודיע לכל המדינות הנזכרות בפסקאות 6 ו־8, וכן יודיע לאו"ם, על הפקדת כל כתבי האי־שור, כתבי ההצטרפות או כתבי הקיבול שנקבעו בפסקאות 7, 8 ו־15 ועל הפקדת ההודעות וההסתל־קויות שנקבעו בפסקאות 12 ו־13.

15. (א) פרוטוקול זה מותר לתקנו אם יותר משליש אחד של בעלי הפרוטוקול ביקשו את תיקונו.

(ב) המנהל הכללי של ארגון האו"ם לעניני חינוך, מדע ותרבות יכנס ועידה לתכלית זו.

(ג) תיקונים לפרוטוקול זה לא יתחיל תקפם אלא לאחר שנתאשרו פה אחד על ידי בעלי הפרוטוקול המיוצגים בועידה ולאחר שכל אחד מהם קיבלם על עצמו.

(ד) בעלי הפרוטוקול המקבלים עליהם תיקונים לפ־רוטוקול זה שנתאשרו על ידי הועידה הנזכרת בפס־קאות־משנה (ב) ו(ג) יביעו את קיבולם על ידי הפקדת כתב פורמלי אצל המנהל הכללי של ארגון האו"ם לעניני חינוך מדע ותרבות.

(ה) עם תחילת תקפם של תיקונים לפרוטוקול זה לא יעמוד לאישור או להצטרפות אלא נוסח הפרו־טוקול המתוקן כאמור.

---

14. Le Directeur général de l'Organisation des Nations Unies pour l'éducation, la science et la culture informera les États visés aux paragraphes 6 et 8, ainsi que l'Organisation des Nations Unies, du dépôt de tous les instruments de ratification, d'adhésion ou d'acceptation mentionnés aux paragraphes 7, 8 et 15 de même que des notifications et dénonciations respectivement prévues aux paragraphes 12 et 13.

15. *a*) Le présent Protocole peut être revisé si la revision en est demandée par plus d'un tiers des Hautes Parties contractantes.

b) Le Directeur général de l'Organisation des Nations Unies pour l'éducation, la science et la culture convoque une conférence à cette fin.

c) Les amendements au présent Protocole n'entreront en vigueur qu'après avoir été adoptés à l'unanimité par les Hautes Parties contractantes représentées à la Conférence et avoir été acceptés par chacune des Hautes Parties contractantes.

d) L'acceptation par les Hautes Parties contractantes des amendements au présent Protocole qui auront été adoptés par la conférence visée aux alinéas *b*) et *c*), s'effectuera par le dépôt d'un instrument formel auprès du Directeur général de l'Organisation des Nations Unies pour l'éducation, la science et la culture.

e) Après l'entrée en vigueur d'amendements au présent Protocole seul le texte ainsi modifié dudit Protocole restera ouvert à la ratification ou à l'adhésion.

14. The Director-General of the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization shall inform the States referred to in paragraphs 6 and 8, as well as the United Nations, of the deposit of all the instruments of ratification, accession or acceptance provided for in paragraphs 7, 8 and 15 and the notifications and denunciations provided for respectively in paragraphs 12 and 13.

15. (*a*) The present Protocol may be revised if revision is requested by more than one-third of the High Contracting Parties.

(*b*) The Director-General of the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization shall convene a Conference for this purpose.

(*c*) Amendments to the present Protocol shall enter into force only after they have been unanimously adopted by the High Contracting Parties represented at the Conference and accepted by each of the High Contracting Parties.

(*d*) Acceptance by the High Contracting Parties of amendments to the present Protocol, which have been adopted by the Conference mentioned in sub-paragraphs (*b*) and (*c*), shall be effected by the deposit of a formal instrument with the Director-General of the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization.

(*e*) After the entry into force of amendments to the present Protocol, only the text of the said Protocol thus amended shall remain open for ratification or accession.

(ב) לגבי כל מדינה שהפקידה את כתב האישור או כתב ההצטרפות שלה אחרי תאריך תחילת תקפו של הפרוטוקול יהיו מונים ששה חדשים אלה מתאריך הפקדת כתב האישור או כתב ההצטרפות.

12. כל אחד מבעלי הפרוטוקול רשאי, בזמן האישור או ההצטרפות או בכל זמן לאחר מכן, להצהיר, בהו־דעה אל המנהל הכללי של ארגון האו"ם לעניני חי־נוך, מדע ותרבות, שפרוטוקול זה יחול על שטחי־ארץ, כולם או קצתם, שליחסיהם הבינלאומיים הוא אחראי. הודעה כזאת תהיה לבת־פעל כעבור שלושה חדשים מיום קבלתה.

13. (א) כל אחד מבעלי הפרוטוקול רשאי להסתלק מפרוטוקול זה בשם עצמו או בשם כל שטח־ארץ שליחסיו הבינלאומיים הוא אחראי.

(ב) הודעה על ההסתלקות תימסר בכתב־הסתלקות שיופקד אצל המנהל הכללי של ארגון האו"ם לעניני חינוך, מדע ותרבות.

(ג) ההסתלקות תהיה לבת־פעל כעבור שנה אחת מיום קבלת כתב ההסתלקות. ואולם אם כעבור תקו־פה זו נעשה בעל־הפרוטוקול המסתלק מעורב בסכ־סוך מזויין, לא תהיה ההסתלקות לבת־פעל אלא עם תום מעשי האיבה או עד שיושלמו פעולות החזרתם של נכסי התרבות למולדתם, הכל לפי המאוחר שב־שני אלה.

b) Ce délai sera de six mois à compter du dépôt de l'instrument de ratification ou d'adhésion, pour tous les Etats qui déposeraient leur instrument de ratification ou d'adhésion après la date d'entrée en vigueur du Protocole.

12. Toute Haute Partie contractante pourra, au moment de la ratification ou de l'adhésion, ou à tout moment ultérieur, déclarer par une notification adressée au Directeur général de l'Organisation des Nations Unies pour l'éducation, la science et la culture que le présent Protocole s'étendra à l'ensemble ou à l'un quelconque des territoires dont Elle assure les relations internationales. Ladite notification prendra effet trois mois après la date de sa réception.

13. *a*) Chacune des Hautes Parties contractantes aura la faculté de dénoncer le présent Protocole en son nom propre ou au nom de tout territoire dont elle assure les relations internationales.

b) La dénonciation sera notifiée par un instrument écrit déposé auprès du Directeur général de l'Organisation des Nations Unies pour l'éducation, la science et la culture.

c) La dénonciation prendra effet une année après réception de l'instrument de dénonciation. Si toutefois, au moment de l'expiration de cette année, la Partie dénonçante se trouve impliquée dans un conflit armé, l'effet de la d'énonciation demeurera suspendu jusqu'à la fin des hostilités et en tout cas aussi longtemps que les opérations de rapatriement des biens culturels ne seront pas terminées.

(*b*) This period shall be six months from the date of deposit of the instruments of ratification or accession for any State which deposits its instrument of ratification or accession after the date of the entry into force of the Protocol.

12. Any High Contracting Party may, at the time of ratification or accession, or at any time thereafter, declare by notification addressed to the Director-General of the United Nations Educational, Scientific and Cultural Oragnization, that the present Protocol shall extend to all or any of the territories for whose international relations it is responsible. The said notification shall take effect three months after the date of its receipt.

13. (*a*) Each High Contracting Party may denounce the present Protocol, on its own behalf, or on behalf of any territory for whose international relations it is responsible.

(*b*) The denunciation shall be notified by an instrument in writing, deposited with the Director-General of the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization.

(*c*) The denunciation shall take effect one year after receipt of the instrument of denunciation. However, if, on the expiry of this period, the denouncing Party is involved in an armèd conflict, the denunciation shall not take effect until the end of hostilities, or until the operations of repatriating cultural property are completed, whichever is the later.

חינוך, מדע ותרבות. ההצטרפות תבוצע תוך הפקדת כתב הצטרפות אצל המנהל הכללי של ארגון האו"ם לעניני חינוך, מדע ותרבות.

9. המדינות הנזכרות בפסקה 6 ובפסקה 8 רשאיות להצהיר, בשעת החתימה, האישור או ההצטרפות, שהן לא יהיו כפופות להוראות סימן א או להוראות סימן ב לפרוטוקול זה.

10. (א) תקפו של פרוטוקול זה יתחיל שלושה חדשים אחרי שהופקדו חמישה כתבי אישור.

(ב) לאחר מכן יתחיל תקפו, לגבי כל בעל אמנה, שלושה חדשים אחרי הפקדת כתב האישור או כתב ההצטרפות שלו.

(ג) המצבים הנזכרים בסעיפים 18 ו־19 לאמנת ההגנה על נכסי תרבות בשעת סכסוך מזויין, שנחתמה בהאג ביום 14 במאי 1954, עשו מיד לבני פעל את כתבי האישור וכתבי ההצטרפות שהופקדו על ידי בעלי הסכסוך אם לפני תחילת מעשי האיבה או הכי־בוש ואם לאחריה. במקרים אלה יעביר המנהל הכ־ללי של ארגון האו"ם לעניני חינוך, מדע ותרבות, בדרך המהירה ביותר, את ההודעות הנזכרות בפסקה 14.

11. (א) כל מדינה שהיא בעלת־הפרוטוקול בתא־ריך תחילת תקפו תנקוט בכל הפעולות הדרושות כדי להבטיח את הפעלתו הממשית תוך ששה חדשים מתאריך תחילת תקפו.

pour l'éducation, la science et la culture. L'adhésion se fera par le dépôt d'un instrument d'adhésion auprès du Directeur général de l'Organisation des Nations Unies pour l'éducation, la science et la culture.

9. Les États visés aux paragraphes 6 et 8 pourront, au moment de la signature, de la ratification ou de l'adhésion, déclarer qu'ils ne seront pas liés par les dispositions de la Partie I ou par celles de la Partie II du présent Protocole.

10. *a*) Le présent Protocole entrera en vigueur trois mois après que cinq instruments de ratification auront été déposés.

b) Ultérieurement, il entrera en vigueur, pour chaque Haute Partie contractante, trois mois après le dépôt de son instrument de ratification ou d'adhésion.

c) Les situations prévues aux articles 18 et 19 de la Convention pour la protection des biens culturels en cas de conflit armé, signée à La Haye le 14 mai 1954, donneront effet immédiat aux ratifications et aux adhésions déposées par les Parties au conflit avant ou après le début des hostilités ou de l'occupation. Dans ces cas le Directeur général de l'Organisation des Nations Unies pour l'éducation, la science et la culture fera, par la voie la plus rapide, les communications prévues au paragraphe 14.

11. *a*) Les États parties au Protocole à la date de son entrée en vigueur prendront, chacun en ce qui le concerne, toutes les mesures requises pour sa mise en application effective dans un délai de six mois.

Scientific and Cultural Organization. Accession shall be effected by the deposit of an instrument of accession with the Director-General of the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization.

9. The States referred to in paragraphs 6 and 8 may declare, at the time of signature, ratification or accession, that they will not be bound by the provisions of Section I or by those of Section II of the present Protocol.

10. (*a*) The present Protocol shall enter into force three months after five instruments of ratification have been deposited.

(*b*) Thereafter, it shall enter into force, for each High Contracting Party, three months after the deposit of its instrument of ratification or accession.

(*c*) The situations referred to in Articles 18 and 19 of the Convention for the Protection of Cultural Property in the Event of Armed Conflict, signed at The Hague on 14 May, 1954, shall give immediate effect to ratifications and accessions deposited by the Parties to the conflict either before or after the beginning of hostilities or occupation. In such cases, the Director-General of the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization shall transmit the communications referred to in paragraph 14 by the speediest method.

11. (*a*) Each State Party to the Protocol on the date of its entry into force shall take all necessary measures to ensure its effective application within a period of six months after such entry into force.

זיקים־בתם־לב של כל נכסי־תרבות שחובה להחזירם בהתאם לפסקה הקודמת.

ב

5. נכסי תרבות שמקורם בארצו של בעל־אמנה אחד והופקדו על ידיו בארצו של בעל־אמנה אחר כדי להגן עליהם מפני סכנותיו של סכסוך מזויין, יוחזרו על ידי האחרון, בגמר מעשי האיבה, לרשויות המוסמכות של הארץ שממנה באו.

ג

6. פרוטוקול זה ישא עליו את התאריך 14 במאי 1954, ועד יום 31 בדצמבר 1954 יהא עומד לחתימת כל המדינות שהוזמנו לוועידה אשר נתכנסה בהאג בימים 21 באפריל 1954 עד 14 במאי 1954.

7. (א) פרוטוקול זה כפוף לאישור ממשלתי של המדינות החתומות בהתאם לנוהל החוקתי שלהן.

(ב) כתבי האישור יופקדו אצל המנהל הכללי של ארגון האו"ם לעניני חינוך, מדע ותרבות.

8. מיום תחילת תקפו של פרוטוקול זה יהא עומד להצטרפותן של כל המדינות הנזכרות בפסקה 6 אשר לא חתמו עליו ושל כל מדינה שהוזמנה להצטרף אליו על ידי הועד הפועל של ארגון האו"ם לעניני

---

holders in good faith of any cultural property which has to be returned in accordance with the preceding paragraph.

II

5. Cultural property coming from the territory of a High Contracting Party and deposited by it in the territory of another High Contracting Party for the purpose of protecting such property against the dangers of an armed conflict, shall be returned by the latter, at the end of hostilities, to the competent authorities of the territory from which it came.

III

6. The present Protocol shall bear the date of 14 May, 1954, and, until the date of 31 December, 1954, shall remain open for signature by all States invited to the Conference which met at The Hague from 21 April, 1954, to 14 May, 1954.

7. (*a*) The present Protocol shall be subject to ratification by signatory States in accordance with their respective constitutional procedures.

(*b*) The instruments of ratification shall be deposited with the Director-General of the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization.

8. From the date of its entry into force, the present Protocol shall be open for accession by all States mentioned in paragraph 6 which have not signed it as well as any other State invited to accede by the Executive Board of the United Nations Educational,

des biens culturels qui doivent être remis selon le paragraphe précédent.

II

5. Les biens culturels provenant du territoire d'une Haute Partie contractante et déposés par Elle, en vue de leur protection contre les dangers d'un conflit armé, sur le territoire d'une autre Haute Partie contractante seront, à la fin des hostilités, remis par cette dernière aux autorités compétentes du territoire de provenance.

III

6. Le présent Protocole portera la date du 14 mai 1954 et restera ouvert jusqu'à la date du 31 décembre 1954 à la signature de tous les États invités à la Conférence qui s'est réunie à La Haye du 21 avril 1954 au 14 mai 1954.

7. *a*) Le présent Protocole sera soumis à la ratification des États signataires conformément à leurs procédures constitutionnelles respectives.

b) Les instruments de ratification seront déposés auprès du Directeur général de l'Organisation des Nations Unies pour l'éducation, la science et la culture.

8. A dater du jour de son entrée en vigueur, le présent Protocole sera ouvert à l'adhésion de tous les États visés au paragraphe 6, non signataires, de même qu'à celle de tout autre État invité à y adhérer par le Conseil exécutif de l'Organisation des Nations Unies

פרוטוקול

בעלי־האמנה הסכימו ביניהם לאמור:

א

1. כל אחד מבעלי האמנה מתחייב למנוע את יצוא של נכסי־תרבות — כפי שהם מוגדרים בסעיף 1 לאמנת ההגנה על נכסי תרבות בשעת סכסוך מזויין, שנחתמה בהאג ביום 14 במאי 1954 — משטח שנכבש על ידיו בשעת סכסוך מזויין.

2. כל אחד מבעלי האמנה מתחייב להעמיד לשמירתו נכסי תרבות שיובאו מכל שטח כבוש לשטח־ארצו, אם במישרין ואם בעקיפין. שמירה זו תבוצע אם באורח אוטומטי עם יבואו של הנכס או, בכל מקרה אחר, לפי בקשת הרשויות של אותו שטח.

3. כל אחד מבעלי־האמנה מתחייב להחזיר, עם גמר מעשי האיבה, לרשויות השטח שנכבש קודם לכן, נכסי תרבות הנמצאים בארצו, אם יצואם של נכסים אלה בוצע תוך הפרת העיקרון שהונח בפסקה הראשונה. בשום פנים לא יעוכבו נכסים אלה כשילומי מלחמה.

4. בעל־האמנה שהיה מחובתו למנוע את יצואם של נכסי תרבות משטח שנכבש על ידיו ישפה את המח־

PROTOCOL

The High Contracting Parties are agreed as follows:

I

1. Each High Contracting Party undertakes to prevent the exportation, from a territory occupied by it during an armed conflict, of cultural property as defined in Article 1 of the Convention for the Protection of Cultural Property in the Event of Armed Conflict signed at The Hague on 14 May, 1954.

2. Each High Contracting Party undertakes to take into its custody cultural property imported into its territory either directly or indirectly from any occupied territory. This shall either be effected automatically upon the importation of the property or, failing this, at the request of the authorities of that territory.

3. Each High Contracting Party undertakes to return, at the close of hostilities, to the competent authorities of the territory previously occupied, cultural property which is in its territory, if such property has been exported in contravention of the principle laid down in the first paragraph. Such property shall never be retained as war reparations.

4. The High Contracting Party whose obligation it was to prevent the exportation of cultural property from the territory occupied by it, shall pay an indemnity to the

PROTOCOLE

Les Hautes Parties contractantes sont convenues de ce qui suit :

I

1. Chacune des Hautes Parties contractantes s'engage à empêcher l'exportation de biens culturels d'un territoire occupé par Elle lors d'un conflit armé, ces biens culturels étant définis à l'article premier de la Convention pour la protection des biens culturels en cas de conflit armé, signée à La Haye, le 14 mai 1954.

2. Chacune des Hautes Parties contractantes s'engage à mettre sous séquestre les biens culturels importés sur son territoire et provenant directement ou indirectement d'un quelconque territoire occupé. Cette mise sous séquestre est prononcée soit d'office à l'importation, soit, à défaut, sur requête des autorités dudit territoire.

3. Chacune des Hautes Parties contractantes s'engage à remettre à la fin des hostilités, aux autorités compétentes du territoire précédemment occupé, les biens culturels qui se trouvent chez Elle, si ces biens ont été exportés contrairement au principe du paragraphe premier. Ils ne pourront jamais être retenus au titre de dommages de guerre.

4. La Haute Partie contractante qui avait l'obligation d'empêcher l'exportation de biens culturels du territoire occupé par Elle, doit indemniser les détenteurs de bonne foi

בשם צ׳כוסלובקיה
(—)

בשם ברית המועצות
(—)

בשם אורוגוואי
(—)

בשם יוגוסלביה
(—)

For the REPUBLIC OF CZECHOSLOVAKIA
(—)

For the UNION OF SOVIET SOCIALIST REPUBLICS
(—)

For the ORIENTAL REPUBLIC OF URUGUAY
(—)

For the FEDERAL PEOPLE'S REPUBLIC OF YUGOSLAVIA
(—)

Pour la RÉPUBLIQUE DE TCHÉCOSLOVAQUIE
(—)

Pour l'UNION DES RÉPUBLIQUES SOCIALISTES SOVIÉTIQUES
(—)

Pour la RÉPUBLIQUE ORIENTALE DE L'URUGUAY
(—)

Pour la RÉPUBLIQUE FÉDÉRATIVE POPULAIRE DE YOUGOSLAVIE
(—)

בשם הולנד
(—)

בשם הפיליפינים
(—)

בשם פולין
(—)

בשם פורטוגל
(—)

בשם ביילורוסיה
(—)

בשם אוקראינה
(—)

בשם רומניה
(—)

בשם סאן מארינו
(—)

בשם אל סלוואדור
(—)

בשם סוריה
(—)

Pour les PAYS-BAS
(—)

Pour la RÉPUBLIQUE DES PHILIPPINES
(—)

Pour la RÉPUBLIQE POPULAIRE DE POLOGNE
(—)

Pour le PORTUGAL
(—)

Pour la RÉPUBLIQUE SOCIALISTE SOVIÉTIQUE DE BIELORUSSIE
(—)

Pour la RÉPUBLIQUE SOCIALISTE SOVIÉTIQUE DE L'UKRAINE
(—)

Pour la RÉPUBLIQUE POPULAIRE ROUMAINE
(—)

Pour la RÉPUBLIQUE DE SAINT-MARIN
(—)

Pour la RÉPUBLIQUE DU SALVADOR
(—)

Pour la RÉPUBLIQUE DE SYRIE
(—)

For the NETHERLANDS
(—)

For the REPUBLIC OF THE PHILIPPINES
(—)

For the PEOPLES REPUBLIC OF POLAND
(—)

For PORTUGAL
(—)

For the BYELORUSSIAN SOVIET SOCIALIST REPUBLIC
(—)

For the UKRAINIAN SOVIET SOCIALIST REPUBLIC
(—)

For the RUMANIAN PEOPLE'S REPUBLIC
(—)

For the REPUBLIC OF SAN MARINO
(—)

For the REPUBLIC OF EL SALVADOR
(—)

For the REPUBLIC OF SYRIA
(—)

בשם הונגריה (—)	בשם איטליה (—)
בשם הודו (—)	בשם לוב (—)
בשם עיראק (—)	בשם לוכסמבורג (—)
בשם פרס (—)	בשם מונאקו (—)
בשם אירלנד (—)	בשם ניקאראגואה (—)
בשם מדינת ישראל (—)	בשם נורווגיה (—) בכפוף לאישור

For the HUNGARIAN PEOPLE'S REPUBLIC (—)	Pour la RÉPUBLIQUE POPULAIRE DE HONGRIE (—)
For INDIA (—)	Pour l'INDE (—)
For IRAQ (—)	Pour l'IRAK (—)
For IRAN (—)	Pour l'IRAN (—)
For IRELAND (—)	Pour l'IRLANDE (—)
For the STATE OF ISRAEL (—)	Pour l'ÉTAT D'ISRAËL (—)
For ITALY (—)	Pour l'ITALIE (—)
For LIBYA (—)	Pour la LIBYE (—)
For LUXEMBOURG (—)	Pour le LUXEMBOURG (—)
For MONACO (—)	Pour MONACO (—)
For NICARAGUA (—)	Pour le NICARAGUA (—)
For NORWAY (—) Ad Referendum	Pour la NORVÈGE (—) Ad Referendum

בשם הרפובליקה הפדרלית של גרמניה (—)	בשם קובה (—)
בשם אנדורה (—)	בשם אקוואדור (—)
בשם אוסטרליה (—)	בשם ספרד (—)
בשם בלגיה (—)	בשם ארצות הברית של אמריקה (—)
בשם בוליביה (—)	בשם צרפת (—)
בשם סין (—)	בשם יון (—)

For the GERMAN FEDERAL REPUBLIC (—)	Pour la RÉPUBLIQUE FÉDÉRALE D'ALLEMAGNE (—)
For ANDORRA (—)	Pour ANDORRE (—)
For AUSTRALIA (—)	Pour l'AUSTRALIE (—)
For BELGIUM (—)	Pour la BELGIQUE (—)
For BOLIVIA (—)	Pour la BOLIVIE (—)
For CHINA (—)	Pour la CHINE (—)
For CUBA (—)	Pour CUBA (—)
For ECUADOR (—)	Pour l'EQUATEUR (—)
For SPAIN (—)	Pour l'ESPAGNE (—)
For the UNITED STATES OF AMERICA (—)	Pour les ÉTATS-UNIS D'AMÉRIQUE (—)
For FRANCE (—)	Pour la FRANCE (—)
For GREECE (—)	Pour la GRÈCE (—)

אחור

תחימת בעל הכרטיס
או טביעת אצבעותיו
או שתיהן.

תמונת
בעל
הכרטיס

חותמת מובלטת
של הרשות
המוציאה את
הכרטיס

קומה	עינים	שערות

שאר סימני זיהוי

....

....

....

....

....

....

Verso

Photographie du porteur

Signature ou empreintes digitales ou les deux

Tibre sec de l'autorité délivrant la carte

Taille	Yeux	Cheveux

Autres éléments éventuels d'identification

....

....

....

....

....

....

Reverse side

Photo of bearer

Signature of bearer or fingerprints or both

Embossed stamp of authority issuing card

Height	Eyes	Hair

Other distinguishing marks

....

....

....

....

....

....

פנים

כרטיס זהות
לחבר העובדים העוסק
בהגנה על נכסי תרבות

שם המשפחה ....
שמות פרטיים ....
תאריך הלידה ....
תואר או דרגה ....
תפקיד ....

הוא בעל כרטיס זה לפי אמנת האג מיום 14 במאי 1954 בדבר הגנת נכסי תרבות בשעת סכסוך מזוין.

תאריך ההוצאה .... מספר הכרטיס ....

Recto

CARTE D'IDENTITÉ
pour le personnel affecté à la
protection des biens culturels

Nom ....
Prénoms ....
Date de naissance..............................
Titre ou grade ....
Qualité ....

est titulaire de la présente carte en vertu de la Convention de La Haye du 14 mai 1954 pour la protection des biens culturels en cas de conflit armé.

Date de l'établissement de la carte ....
Numéro de la carte ....

Front

IDENTITY CARD
for personnel engaged in the
protection of cultural property

Surname ....
First names ....
Date of Birth ....
Title or Rank..............................
Function ....

is the bearer of this card under the terms of the Convention of The Hague, dated 14 May, 1954, for the Protection of Cultural Property in the event of Armed Conflict.

Date of issue ....
Number of Card ....

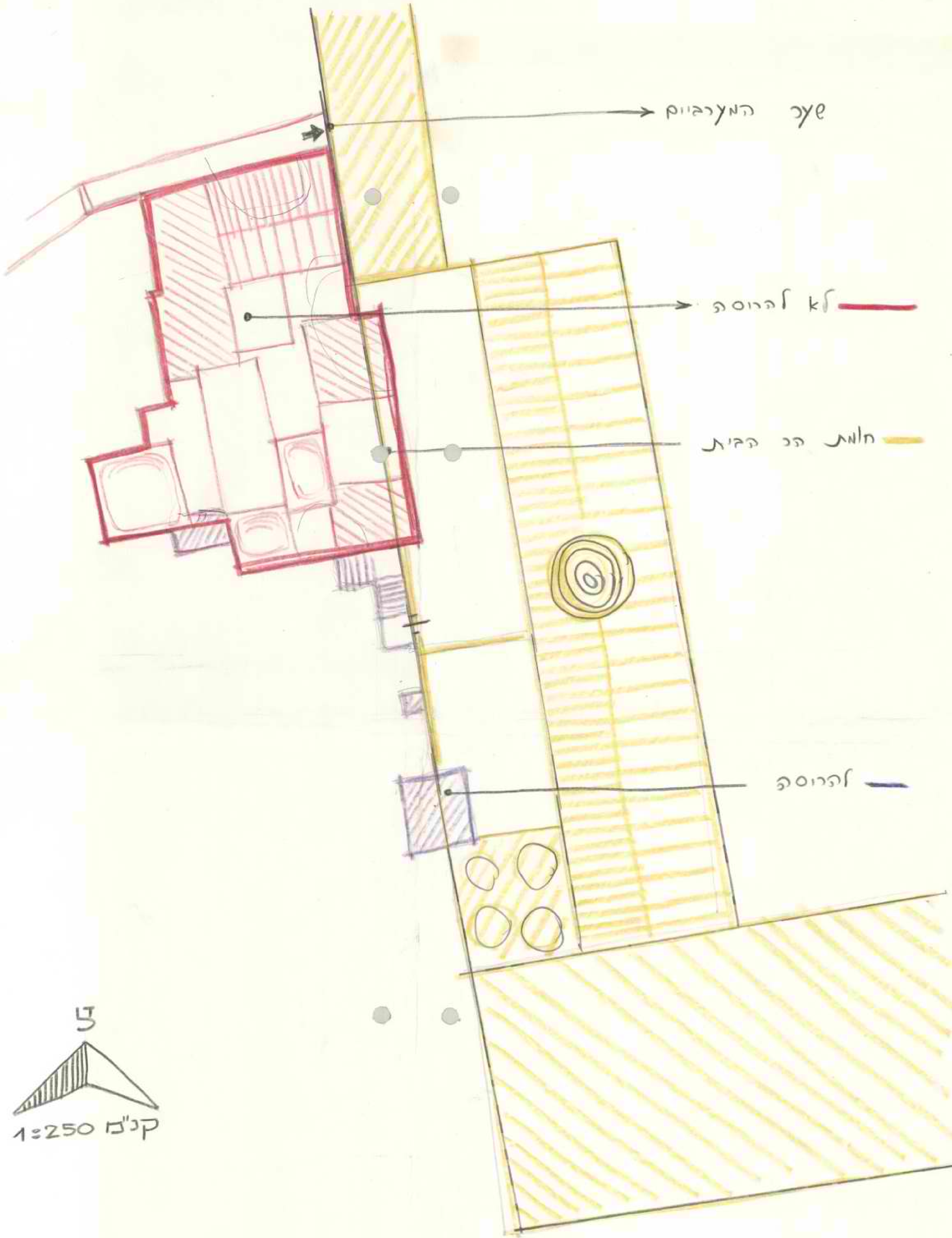

דאר אבו סעוד - תיחום האיזור לשימור - 27.10.68

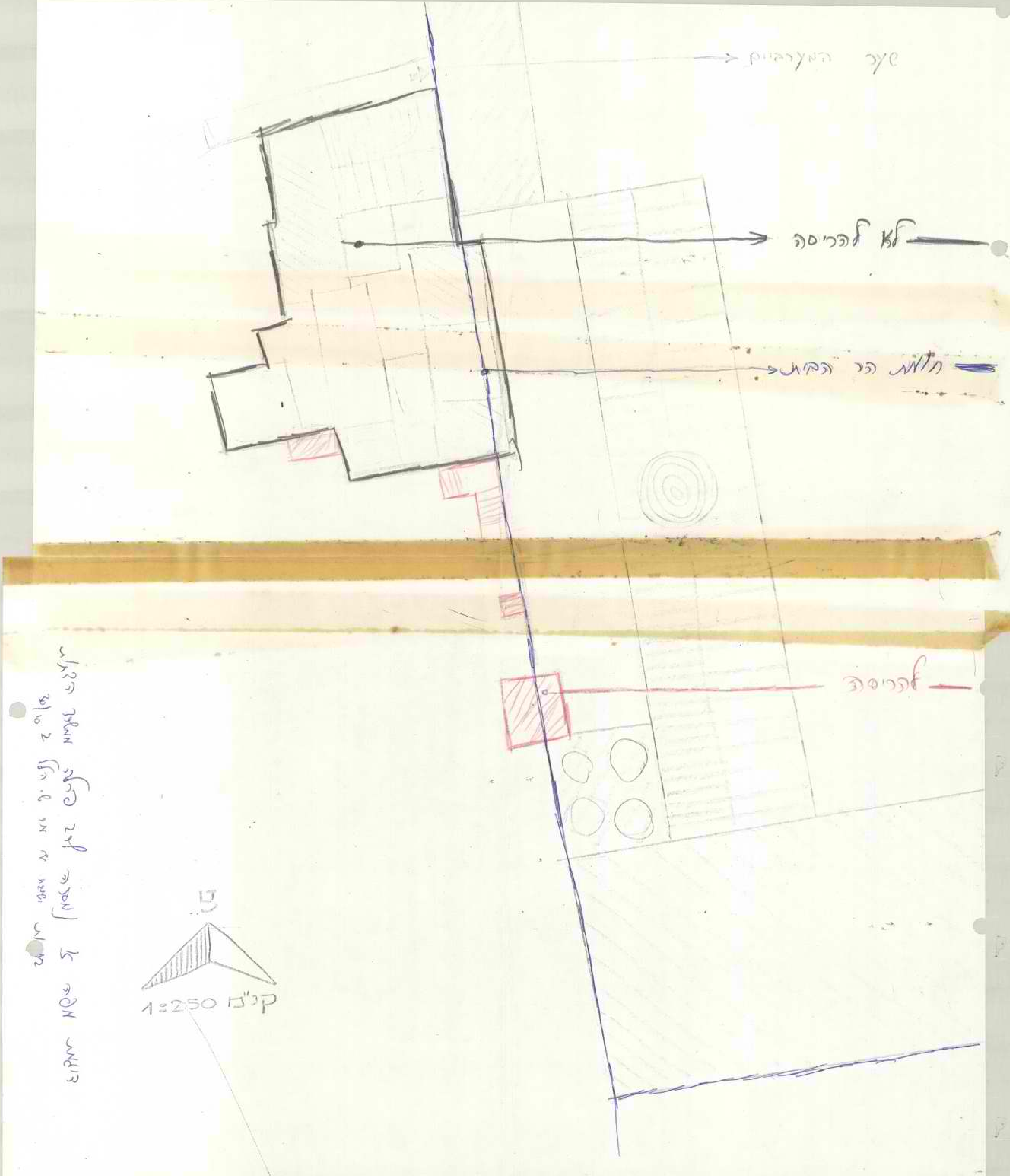

שער המערביים
לא להריסה
חומת הר הבית
להריסה
קנ"מ 1:250
דוגמת מפה זו נמסרה לגב' פרלה ממשרד הדתות
ע״י מר ש. הלל

~~אלי מר ש. הלל, סגנית~~

מנף ג.ו.ף אגף ארכיון 3

2306

ירושלים, ה' באב תשכ"ט
20 ביולי 1969

אל : נאו"ם, ניו-יורק

מאת : מזתי"ם

הנדון : דאר-אבו-סעוד - התלונה הירדנית על הרס מסגד
לםכתב דוד אפק מ-16.7.69 לסעיף 1

לשם הבהרה אנו מצרפים שלשה צילומים של דאר אבו סעוד והמבנים באופן כללי :

תמונה מס' 1 (גדולה)

(1) המבנה שבו היו מטלטליה של רג'יהא אבו-סעוד, כאמור היא סרבה לקבל פיצויים. במבנה לא גר איש בשנים האחרונות ורג'יהא עצמה התגוררה אצל קרובים ביריחו ושעפת.

(2) צמוד למבנה 1. שכאן פונה רחב אבראהים רסאס ב-24.7.68 וקיבל פיצויים (העתקי הצהרות ומסמכים בקשר למבנה זה הועברו אליכם). בתחתית מבנה זה במקום המסומן 10 גרו משפחות בדירה בנוי סלחה, תופיק סרבדה ומוחמד אבדאללה זעתרי רג'ב שפונו ב-7.7.68 וקיבלו פיצויים.

שני המבנים הנ"ל נהרסו ב-15/6.

לפי כן נהרסו המבנים הבאים :

(3) המקום שימש כ"מדאפה" (בית אורחים) וגר שם תקופת מה תאופיק אבו סעוד, שסרב לקבל פיצויים.

(8) פה גרו מוחמד נעים אשתאי פונה ב-23.6.68. חג' מוחמד אבראהים מוג'אהיד - פונה ב-23.6.68 ומוחמד חסן סבטה פונה ב-10.4.68. כולם קיבלו פצויים.

(9) במבנה שהיה כאן גר עיסא אבראהים ואדואז פונה ב-10.4.68 - קיבל פיצויים.

(10) מבנה זה הצמוד להמשך הכותל המערבי היה בית שמוש.

(11) בית שמוש נוסף ליד המדרסה הפח'ריה.

2/..

(4) זוהי המדרסה אל-פח'ריה עם הכיפות הקטנות מעליה. מבנה זה נמצא מאחורי הכותל המערבי ולא נגעו בו. המבנה שימש בשנים האחרונות למגורים לאנשי משפחת אבו סעוד והיום עומד ריק.

(5) זהו הבית בו נמצא חברת המזכירות שבעליה קיבל פיצוי בסך 150,000 ל"י נהרס ב-25.6.69 - 24.

<u>תמונה מס' 2</u>

מראה את השטח לאחר ההריסה של המבנים (ולפני הריסה של בית המזכרות). תשומת לבכם שהמדרסה אל-פח'ריה (מסומנת כ-א) והמסגד שלידה במקומם עומדים.

אשר לצילומים שהופצו ע"י הנציג הירדנים באיגרתם 5/9289 :

תמונה מס' 1 זהה לשלנו 1. הירדנים טוענים שהמסגדהנראה בתמונה זו נהרס. לא ברור למה כוונתם. אם הכוונה לכיפה הבולטת, אותה כיפה שאח"כ בתמונה מס' 2 שלהם איננה נראית, הרי כיפה זו היא כיפת הסלע שבמרכז במקומה עומדת. אך בתמונות מס' 2 ו-3 הירדנים אינם מראים את כיפת הסלע כנראה על מנת ליצור רושם שהיא נהרסה. אשר לתמונה מס' 4 שלהם - לא ברור מה היא באה להוכיח (כנראה הבליטו את ערימות האבנים ליצור רושם של הריסה).

<u>תמונה מס' 3</u>

התמונה מראה בית שמוש הבנוי ממש על הכותל המערבי, בהמשכו, ואת הצבור היוצא מתחתיו. בית השמוש נמצא ליד הכניסה למדרסה הפח'ריה (ר' תמונה שלנו מס' 1) שכפי שצויין לא נפגעה.

ב ב ר כ ה,

א. עודה

העתק : מר ש. הלל, סמנכ"ל
מאו"ם 2

ירושלים, ו' בתמוז תשכ"ט
22 ביוני 1969

אל : המנכ"ל

מאת: שלמה הלל, סמנכ"ל

הנדון: הר-הבית

הר הבית, הכותל המערבי וסביבותיהם מהווים ויוסיפו להוות מוקד להתעניינות ולפעילות ישראלית ערבית ובין-לאומית ואנו עתידים לעמוד בפני בעיות (דוגמת דאר אבו סעוד) לגביהן יהא על משה"ח לחוות דעתו ולפעול.

כדי להכיר ולהתרשם מקרוב ממכלול הנושא בבחינת "טוב מראה עיניים מהלך נפש" נראה לי כרצוי ומועיל שהנהלת המשרד וכן כמה מנהלי מחלקות שיש להם נגיעה לענין הקדיש כמה שעות לסיור באיזור החפירות ליד הכותל הדרומי והמערבי בעקבותיו תינתן אפשרות לשאלות ותשובות ולדיון בהשתתפותו של פרופסור בנימין מזר.

נראה לי שיהא בכך כדי לסייע לגיבוש מחשבה ודעה לגבי מכלול הנושאים הקשורים בבחינה המדינית של הר הבית.

ב ב ר כ ה,

שלמה הלל

מברק נכנס-מסווג

משרד החוץ

מחלקת הקשר

סודי

אל: המשרד

מאת: שיקאגו

מס' 6

נשלח: 16.6.69

בן חורין. שלמה. הלל.

מפנה תשומת לבכם לכתבתו של פירון על הריסת הבתים ליד הכותל. הסופ"ה במיוחד הדגשתו על קרבת המקום לאל אקצא, הקטע שהרבה ערבים מאמינים שכוונתנו לדרוס את המסגדים ולהקים את בית המקדש הוא שערוריה עתונאית שאין לעבור עליה לסדר היום אף אם הוא מציג את הטענה כדעת ערבים. העובדה שאינו מאזן אשמה זו על ידי הדעה המוסמכת של ישראל מהווה לא רק מעשה עוין אלא סטית מנוהג עתונאי אחראי. אין ספק שהכתבה תגרום לנו נזק רציני ותסעיר את הרוחות בעולם המוסלמי.

רפאל

שהח רהמ מנכל סמנכל הסברה2 קעת מצפ רמ2

תא/עד

מבר‍ק יוצא-מסווג

משרד החוץ

מחלקת הקשר

שמור

אל:לוס אנגלס
מאת:המשרד

מס' 11
נשלח:17.6.69

מיידי

רפאל.

בענין הריסת המבנים ליד הכותל מציע השר בלילי לשיקולך לעודד שר הדתות הנמצא כיום בניו יורק לתת הסברים פומביים כולל סתירת הסיפורים [illegible] על כוונות הקמתו מחדש של בית המקדש.

בן-חורין

מנהל רוהסל מנכל סמנכל קשם הסברה
אב/רש

משרד החוץ

בלתי מסווג

מחלקת הקשר

מברק נכנס

אל : המשרד
מאת: ניו יורק

מס' 278
נשלח: 16.6.69

בן חורין..
לבקשת גדעון רפאל מס' 1 להלן נוסח מלא של כתבת פרון מתירם.

ISRAELIS BEGIN RAZING ARAB HOM S AT WAILING WALL

ISRAELI AUTHORITIES TODAY EVICTED THE LAS ARAB FAMILY LIVING AGAINST THE WAILING WALL - THE WEST WALL OF JERUSALEM - AND BEGAN TO DEMOLISH THE AREAS STRUCTURES.

ONCE THE BUILDINGS ARE RMOVED THE ENTIRE LENGTH OF THE WALL - THE LAST VESTIGE OG THE GREAT TEMPLE BUILT BY HEROD AND DESTROYED IN A.D. 70 - WILL BE EXPOSED TO VIEW.

THE ACTION THIS MORNING LED TO SEVERAL ANGRY SCENES AND IS EXPECTED TO CAUSE MORE STRIFE BETWEEN ARABS AND JEWS IN AN AREA HOLY TO THEM BOTH.

THE MINISTRY FOR RELIGIOUS AFFAIRS, WHICH HAS RESPONSIBILITY FOR THE AREA, SAID THE EVICTION AND DEMOLITION ORDERS FOLLOWED A FINDING BY JERUSALEM ENGINEERS THAT THE BUILDINGS WERE '' A DANGER TO PUBLIC SAFETY''.

CRACKS HAS APPEARED IN THE STRUCTURES, WHICH WERE ''LIABLE TO COLLAPSE'', A MINIFTRY OFFICIAL ASSERTED. HE SAID HE THOUGHT THE SPRING RAINS HAD UNDERMINED THE STRUCTURE.

MANY ISRAELIS BELIEVE IT IS MORE LIKELY THAT ANYO
ST

STRUCTURAL WEAKNESS HAD BEEN CAUSED BY EXPENSIVE ARCHEOLOGICAL EXCAVATIONS, WHICH HAVE ADVANCED WITHIN SEVERAL FEET ON THE BASE OF THE BUILDINGS.

IT IS KNOWN ALSO THAT THE ISRAELI GOVERNMENT DECIDED LAST YEAR TO LAY BARE THE WALL. NEGOTIATIONS OVER

2...

COMPENSATION WITH ALL BUT ONE OF THE FAMILIES LIVING IN THE BUILDINGS AGAINST THE WALL HAVE BEEN COMPLETED.

THE HODOUT WAS MRS ABU SAUD, WHO SAID HER BUILDING BELONGED TO A FAMILY WAQF, OR RELIGIOUS FOUNDATION, AND THAT SHE WAS IN NO POSITION TO DISPOSE OF IT.

ARAB PRESSURE ALLEGED

MINISTRY OFFICIALS SAID MRS SAUD HAD REFUSED TO ACCEPT COMPANSATION OR ALTERNATIVE HOUSING BECAUSE OF ARAB NATIONALIST PRESSURES.

THEY SAIDFURTHER THAT SHE HAD NOT BEEN LIVING IN THE BUILDING FOR SOME TIME.

MRS SAUD SAID THAT HER FOREBEARS HAD BEEN TEACHERS IN THE NEARBY AL AKSA MOSQUE AND THAT THE AREA WAS AS HOLY TO THE ARABS AS IT WAS TO THE JEWS.

THE SILVER DOMED AL AKSA MOSQUE AND THE NEARBY DOME OF THE ROCK CROWNED WITH A MAGNIFICENT GOLDEN DOME, ARE THE FEATURES OF THE HARAM ESH SHERIF, A SACRED MOSLEM AREA.

MANY ARABS BELIEVE THAT IT IS ONLY A MATTER OF TIME BEFORE THE RELIGIOUS AFFAIRS MINISTRY GETS ENOUGH SUPPORT TO LEVEL THE SACRED MOSLEM COMPOUND AND REBUILD THE JEWISH TEMPLE.

THE DEPTH OF FEELING INVOLVED ON BOTH SIDES WAS EVIDEN THIS MORNING AS THE MOVERS BEGAN TO LOAD MRS SAUDS FURNISHINGS INTO A TRUCK FOR STORAGE AT POLICE HEADQUARTERS. MEN SCREAMED AT THE MOVING MEN AND MS SAUD SNATCHDD SMALL ITEM FROM THE TRUCK.

THE FIRST FOREIGN NEWSMEN TO REACH THD AREA WERE FORCIBLY REMOVED BY MILITARY POLICEMEN WHO WERE ACTING UNDER THE INSTRUCTIONS OF OFFICIALS OF THE TELIGIOUS AFFAIRS MINISTRY.

WHEN THE NEWSMEN RETURNED WITH SPECIFIC POLICE APPROVAL THEY WERE EFECTED A SECOND TIM , ALSO UNDER SHOUTDD DEMANDS BY MINISTRY OFFICIALS, WHEN THE SOUGHT TO INTERVIEW PEOPLE BEING EVICTED. ACCESS TO THE COMPOUND AND TO THE PEOPLE WAS GRANTED LATER.

- ORGEL

תפוצה א לשכת התרבות ירושלים מיעוד

סס/קל

COMPENSATION WITH ALL BUT ONE OF THE FAMILIES LIVING IN THE BUILDINGS AGAINST THE WALL HAVE BEEN COMPLETED.

THE HOLDOUT WAS MRS ABU SAUD, WHO SAID HER BUILDING BELONGED TO A FAMILY WAQF, OR RELIGIOUS FOUNDATION, AND THAT SHE WAS IN NO POSITION TO DISPOSE OF IT.

ARAB PRESSURE ALLEGED

MINISTRY OFFICIALS SAID MRS SAUD HAD REFUSED TO ACCEPT COMPENSATION OR ALTERNATIVE HOUSING BECAUSE OF ARAB NATIONALIST PRESSURES.

THEY SAID FURTHER THAT SHE HAD NOT BEEN LIVING IN THE BUILDING FOR SOME TIME.

MRS SAUD SAID THAT HER FOREBEARS HAD BEEN TEACHERS IN THE NEARBY AL AKSA MOSQUE AND THAT THE AREA WAS AS HOLY TO THE ARABS AS IT WAS TO THE JEWS.

THE SILVER DOMED AL AKSA MOSQUE AND THE NEARBY DOME OF THE ROCK CROWNED WITH A MAGNIFICENT GOLDEN DOME, ARE THE FEATURES OF THE HARAM ESH SHERIF, A SACRED MOSLEM AREA.

MANY ARABS BELIEVE THAT IT IS ONLY A MATTER OF TIME BEFORE THE RELIGIOUS AFFAIRS MINISTRY GETS ENOUGH SUPPORT TO LEVEL THE SACRED MOSLEM COMPOUND AND REBUILD THE JEWISH TEMPLE.

THE DEPTH OF FEELING INVOLVED ON BOTH SIDES WAS EVIDENT THIS MORNING AS THE MOVERS BEGAN TO LOAD MRS SAUDS FURNISHINGS INTO A TRUCK FOR STORAGE AT POLICE HEADQUARTERS. MEN SCREAMED AT THE MOVING MEN AND MS SAUD SNATCHED SMALL ITEM FROM THE TRUCK.

THE FIRST FOREIGN NEWSMEN TO REACH THE AREA WERE FORCIBLY REMOVED BY MILITARY POLICEMEN WHO WERE ACTING UNDER THE INSTRUCTIONS OF OFFICIALS OF THE RELIGIOUS AFFAIRS MINISTRY.

WHEN THE NEWSMEN RETURNED WITH SPECIFIC POLICE APPROVAL THEY WERE EJECTED A SECOND TIME, ALSO UNDER SHOUTED DEMANDS BY MINISTRY OFFICIALS, WHEN THE SOUGHT TO INTERVIEW PEOPLE BEING EVICTED. ACCESS TO THE COMPOUND AND TO THE PEOPLE WAS GRANTED LATER.

- ORGEL

בלתי מסווג

משרד החוץ

מחלקת הקשר

מברק נכנס

אל : המשרד

מאת: ורשיבגמרן

מס' 132

נשלח: 16.6.69

מצפא, העתק ניו יורק(הועבר).

להלן כתבת ירבל אליצור הירם בורשינגטון פרסם.

ISRAELIS RAZE ARAB HOUSE

JERUSAELM, JUNE 15--

AS SEVERAL ELDERLY ARAB TENATS SCREAMED AND CURSED, WORKERS OF THE ISRAEL MINISTRY OF RELIGIONS TODAY FIRST EVACUATED AND THEN BULLDOZED A WING OF AN OLD APARTMENT HOUSE BUILT AGAINST A CONTINUATION OF THE REVERED WAILING WALL.

AN ISRAELI ANNOUNCEMENT CLAIMED THE 180-YEAR-OLS BUILDING WAS UNSAFE BECAUSE ITS FOUNDATION WAS UNSTABLE.

AT FIRST THE TENANTS TRIED TO RESIST AS THEIR BELONGINGS WERE LOADED ON TWO TRUCKS. LATER THEY LOOKED ON ENRAGED AS THE DEMOLITION WORK WAS CARRIED OUT.

TWO FOREIGN NEWSMEN WERE MOLESTED AS THEY TRIED TO WALK INTO THE BUILDING AND WATCH THE PROCEDINGS. WILLIAM SHMICK OF THE BALTIMORE SUN AND JOHN WALLIS OF THE LONDON DAILY TELEGRAPH WERE CARRIED OFF THE PREMISES BY ISRAELI OFFICIALS.

THE OLD STRUCTURE STOOD OUTSIDE THE TEMPLE AREA NEAR THE MOUGRABI GATE, SEPARATING THE WESTERN (WAILING) WALL FROM THE SOUTHWESTERN FORMER OF THE TEMPLE AREA WHERE THE ISRAELIS LAST YEAR BEGAN EXTENSIVE ARCHEOLOGICAL EXCAVATIONS.

EVER SINCE THE SIX-DAY WAR IN JUNE, 1967, THE ISRAELI MINISTRY OF RELIGIONSH HAS BEEN TRYING TO CLEAR THE AREA OF THE WESTERN WALL OF ALL THE STRUCTURES THAT HAD BEEN BUILT AGAINST IT OVER THE CENTURIES.

THE ISRAEL FOREIGN MINISTRY VOICED OBJECTION TO TODAY'S ECAVUATION AND DEMOLITION CLAIMING THAT IT COULD HAVE NEGATIVE REPERCUSSIONS ABROAD

AD KAN
PATTIR ===

תפוצה א לשכת המעורבות ירושלים תיעוד

מס/קל

מברק נכנס | **משרד החוץ** | **בלתי מסווג**

מחלקת הקשר

אל: המשרד | מס' 133

מאת: רושינגטון | בשלח 16.6.69

מצפא הסברה קעת רמח בהס העתק ביר ירדק (הרעבר).

סקירה ל-16 ביוני:

1. במהדורות החדשות סיקור בולט לדברי רוהט בלורבדון לרבות ציטוטים מראיון עם סאנדיי טיימס. מודגשים דבריה כי המדיניות הסובייטית היא רק לשרת המדיניות המצרית.

2. במהדורות סוף השבוע הובלטה תגובות שהח להודעה המשותפת המצרית סובייטית.

3. בוושינגטון פוסט: בהבלטה בעמוד א ראיון רוהט עם סאנדיי טיימס. מודגשת הביקורת כלפי מדיניות ברייהט המופעלת רק לקידום האימפריה המצרי.

4. בגל מכתב לוס אנגלס טיימס בקהיר כי ממשלת מצרים ממעיטה לאחרונה בפעולות הצלחותיה הצבאיות בגזרת סואץ.

5. בוושינגטון פוסט: מיובל אליצור מירושלים על הריסת מבנים ערביים ליד הכותל המערבי.

6. בבולטימור סאן: מכתבו רדיליאם שמיק בירושלים כתבה לא אוהדת על הריסת הבתים הערביים ליד הכותל. כן מביא ידיעת רויטרס מירושלים על מעבות כתבי לורבדון לדיילי טלגרף ובולטימור סאן על יחס ברם ה כלפיהם כשביקשו להתקרב לשטח ההריסה.

מתיר

תפוצה: א ל עתונות תעוד,

מס/דג

15/6/69

מר א. לוריא, ממלא מקום המנכ"ל
קע"ת

הנדון : <u>הריסת הבתים על יד הכתל</u>

נמסר לי זה עתה, כי בשעת הריסת הבתים ליד הכתל הבוקר הגיעה קבוצת עתונאי חוץ למקום והשוטרים מנעו מהם להתקרב. התפתח ויכוח קולני שהסתיים בהתכתשות שבה ספג מכות סופר ה"דיילי טלגרף" מר ג'ון וואליס ולסופר בולטימור סאן נקרעו הבגדים. הם הגישו קובלנה חריפה ללשכת העתונות ומפרסמים את הדברים בעתוניהם מחר. אחרי התערבות לשכת העתונות הממשלתית הובטח להם שינתן לעתונאים לגשת אך בבואם שנית, התנפלה עליהם קבוצת חרדים וגירשה אותם.

לידיעתכם.

ב ב ר כ ה ,

דוד ריבלין

העתק : מר ש. הלל
מר א. בן-חורין
הסברה

באור-אבו-סעוד

דחוף | משרד החוץ
שמור

ירושלים, כ"ז סיון תשכ"ט
13 יוני 1969

אל : כל הנציגויות

מאת : ש. הלל - א. בן-חורין

הנדון: דאר אבו-סעוד - הריסת מבנה ליד הכותל המערבי

בהתאם להחלטת ועדת השרים למקומות הקדושים מ-2.9.68, עומד משרד הדתות לסלק בימים הקרובים כשני שלישים מקומפלקס מבנים ערבי-מוסלמי, הסמוך לכותל המערבי ליד שער המוגרבים והידוע בשם "דאר אבו-סעוד". מבנים אלה מפרידים בין אזור התפילה בכותל לבין איזור החפירות בפינה הדרומית של הכותל המערבי. ע"י הסילוק יתוסף קטע נוסף של הכותל המערבי.

סילוק המבנים עשוי לעורר הדים בינ"ל שליליים. אין לנו ענין, כמובן, להעלות הנושא ביוזמתנו. ואולם במידה ותשאלו או יועלה הדבר ע"י אחרים - תוכלו להגיב כדלקמן :

המבנים הללו אינם קדושים. קדוש הוא הכותל המערבי אותו הם מכסים. המבנים הם במצב רעוע ומוזנחים וסביבם הצטברה זוהמה המחללת את קדושת הכותל. בין השאר, כדאי להזכיר את מבנה בית-השימוש השייך למבנים הנ"ל שהיה צמוד לכותל, וצנור השופכין שלו יורד בצמוד לכותל המערבי, מבערו ומטמאו. (בית שמוש זה כבר סולק על-ידינו לפני מספר חודשים).

המבנים אינם עתיקי יומין והוקמו לפני כמאה וחמישים שנה. נכון, שבעבר צויינו כאחרי חרבות אבל ברור שאין להשוות לכותל המערבי (שיחשף, כאמור, ע"י ההריסה) הקיים אלפיים שנה וקדושתו היא קדושת נצח למבנה זה שאיננו קדוש וקיים, כאמור, רק כמאה וחמישים שנה.

המבנים הללו סמוכים אמנם להר-הבית, אולם ננקטו אמצעי בטחון מירביים להבטיח שלא יאונה מאומה לכותל המערבי עצמו שהוא כידוע החומה המערבית של הר-הבית. כמו-כן יש להדגיש שלא נעשתה כל פעולה ונגיעה בתוך הר-הבית. אם יטענו הטוענים שנפגעה ה"זאויה הפאחריה", יש להדגיש שהזאויה נמצאת בתוך שטח הר-הבית ולא נפגעה לכן.

פעולת סילוק המבנים הנוכחית גם לא תפגע בכניסה להר-הבית הידועה כ"שער המוגרבים". (לידיעתכם בלבד - לקראת הריסת החלק הנותר של המבנים הנ"ל שתיעשה בעתיד, ננקטים הצעדים הדרושים להבטיח בכל עת מעבר סדיר להר-הבית באמצעות "שער המוגרבים").

המבנים הנדונים הינם רעועים ומהוים סכנה לדרים בהם ולצבור כולו. לפי-כך, הוציאו מהנדס העיר וראש העיר ב-5 למאי ש.ז. צו להריסתם למען "הגנת הדיירים והצבור". סילוק המבנים מבוצע, איפוא, בהתאם לחוות-דעת מקצועית וצו הריסה מוסמך בהתאם.

כפי שנהגנו בעבר לגבי פנוי מבנים אחרים בעיר העתיקה, כן גם במקרה זה אנו מוכנים לשלם פיצויים מלאים ולהבטיח שיכון נאות אחר למפונים. <u>לידיעתכם בלבד</u> - מו"מ ממושך שנוהל עם הדיירת האחת השוכנת במבנים הנ"ל למתן פיצויים לא הוכתר בהצלחה מטוח שהנ"ל, מתוך מניעים מדיניים-לאומניים סירבה לקבל מאתנו פיצויים. מאידך, הודיעה שתפנה הדירה. מתנהל עתה מו"מ עם בעל חנות למזכרות לפינויו. בשלב זה המבנה בו שוכנה החנות איננו עומד להרס ונעשים כל המאמצים לפנותו מרצון תוך מתן פיצויים ושכון אחר.

כאמור, אין להעלות הנושא ביוזמתנו והנ"ל לשימושכם רק במקרה ותישאלו או תתבקשו להגיב.

בברכה,

ש. הלל א. בן-חורין

העתק: מנהלי המחלקות

מברק יוצא-מסווג

משרד החוץ

מחלקת הקשר

ש מ ו ר

אלגורשינגטון ביו יורק לונדון פאריס בון גנבה רומא שטוקהולם אדיס האג בריסל אנקרה טהרן. — חוזם:1

מאת:המשרד — בשלח:13.6.69

מ י י ד י

ביום ראשון הקרוב עומדים לסלק חלק מגרש קטן של מבנים מוסלמים ליד שער המוגרבים שבכותל המערבי. המדובר במבנים רעועים המהווים סכנה לציבור. לא הוזר לא תיחסם הכניסה לשער גלהר הבית. הסילוק לפי צו מהנדס העיר וראש העיר ובהחלטת ועדת השרים לענייני ירושלים. המבנים אינם אתרים קדושים אם כי מוכרים כאתרי תרבות. מניחים שתהיה תרעומת. אינגו מעוניינים כמובן לעורר העניין בציבור ביוזמתנו. חומר מלא בדיפ היום.

הלל-בן חורין

תפוצה א' דובר צהל

מס/דש

ירושלים, ט"ז בסיון, תשכ"ט
2 ביוני 1969

2110/4/421

אל: מר א. אחיטוב, ש.ב.כ. 490
סנ"צ בוטמי, מטה מחוז ירושלים, משטרת ישראל
תא"ל ש. גזית, לשכת שר הבטחון
מר ש. הלל, סמנכ"ל משרד החוץ
תא"ל ורדי, מפקדת הגדה
מר צ. טרלו, משרד המשפטים, ירושלים
מר י. יהושע, מנהל המח' המוסלמית, משרד הדתות, י-ם
נצ"מ א. שלום, ממא"ר/אח"ק משטרת ישראל, ת"א
מר מ. ששון, משרד החוץ, ירושלים
ש.ב.כ. ימ' 249.

מצ"ב העתק מכתבו של יו"ר מועצת ההקדש והעניינים המוסלמיים, אל ראש הממשלה, מיום 17.5.69, בענין קרקעות ההקדש המוסלמי של ביה"ס אלמנגזיה.

לידיעתכם.

ב ב ר כ ה,

ס. מנשה
ס. מנשה
לשכת היועץ לענינים ערבים

העתק: לשכת רוה"מ

העתק תרגום

מס' מאד/454/58/21

17.5.69

לכבוד
ראש הממשלה

הנדון: קרקעות ההקדש המוסלמי של ביה"ס אלתנגזיה
(בית המשפט אלשרעי)

כתוצאה מפעולות יהודים בשארו בנייני ההקדש האמורים שלמים ולא נהרסו כפי שקרה ליתר הבניינים השייכים להקדש או שאינם שייכים לו באזור זה, אולם שימת הלב של האחראיים המוסלמים הוסבה לעובדה כי השלטונות משתמשים בדרכים שונות כדי להשתלט על בנין זה, או כדי להתפטר ממנו על מנת להגשים את התוכניות שלהם. קויימו מספר פגישות ודיונים בענין זה עם כל הנוגעים בדבר כדי לדאוג לשמירת הבנין:

1. מחלקת ההקדש בקשה לתקן בנין זה אולם לא נתאפשר לה הדבר ולא ניתנה לאחראים כל גישה לצד של הבנין שיש צורך לתקנו.

2. מחלקת ההקדש שמה ליבה לכך שאדמת הבנין התמוטטה בה ולאחר שהוסבה שימת לב האחראים בעיריה לכך כי פוגעים בקרקע היסטורי זו הובטח לי כשנה כי המעבר לחלק זה ייסגר ולא ייבתן לאיש להשתמש בו רחבת הכותל ואומנם נסגר לתקופה קצרה, ומר רינג' מומחה ארכיולוגי בארגון אונסקו יודע על כל הענין.

3. לאחרונה נמשכו העבודות בחלק התחתון של הבנין בצורה עצומה והבנין עמד ליפול.

4. מר עארף אל עארף ההיסטוריון הידוע בן 80 שהוא חבר המועצה המוסלמית ביקש לגשת למקום העבודה בבנין אולם לא הורשה לכך אך הוא ראה שהחפירות נעשו לאורך כל הבנין מתחתיו.

5. כתוצאה מן ההרס של האיזור נפגשו המעברים השייכים לבנין והחלו להתאסף שם אשפות, ליד קירות הבנין וסמוך לו כל נסיונותינו לתקן מעברים אלה העלו חרס, ואילו האחראים בעיריה יודעים היטב על כל העניין.

6. מוזר מאד כי השלטונות הם האחראים על הפרות אלה נגד קרקעות המוסלמים בלי להתחשב בזכויותיהם וברגשותיהם כפי שהחוק דורש זאת.

7. אבקש לשאול את האחראים בעיריה על בקשת הצעדים בקשר עם בנין זה ועל מנת לדעת את האמת לאמיתה.

8. אני פונה אליך בתלונה זו במקום שהענין ימצא אצלך אוזן קשבת ועל מנת שתורי לנוגעים בדבר שימנעו מהחפירות בכדי שיבתן לנו לשמור על קרקעות ההסטוריות שלנו ולשמור על זכויותינו.

(-)
יו"ר מועצת ההקדש
והעניינים המוסלמים

העתק: למר טדי קולק
מר רינג'-נציג ארגון אונסקו.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ירושלים, י"א בסיון תשכ"ט
28 במאי 1969

אל: שר הדתות

מאת: שר החוץ

הנדון: __דאר אבו סעוד__

ב-2 לספטמבר 1968 החליטה, כזכור, ועדת השרים לענין השמירה על המקומות הקדושים בדלקמן:

"א. להרוס את כל הבתים מדרום לרחבת הכותל, לאחר פינוי ומתן פיצויים נאותים לדייריהם.

ב. להפטיח, גם לאחר הריסת בנין אבו סעוד, כניסה להר הבית דרך שער המוגרבים.

ג. שר הדתות יתאם עם שר החוץ קביעת העתוי לגבי הריסת בנין אבו-סעוד."

במכתבי אליך מיום 31 למרץ השתא הודעתיך כי "מאחר והועמדנו בפני עובדת התערערות חלק ממבנה דאר אבו סעוד אין לי התנגדות להריסת אותו חלק שניבעו בו סדקים ואשר מהנדס העיר קבע שיש צורך דחוף בהריסתו".

מאחר וכבר נתתי הסכמתי להריסת השליש מהמבנה בתוכו נמצא דאר אבו סעוד עצמו, נראה לי כי אין עוד צורך להשאיר הריסת החלק הנותר לתיאום מוקדם עמנו. מאידך גיסא, מאחר ולפי החלטת ועדת השרים הנ"ל יש להרוס את כל הקומפלקס הקרוי דאר אבו סעוד נראה לי עדיף שהריסת כל המבנה תיעשה בפעם אחת ולא חלקים לשעורין.

כל הנ"ל אמור כדי לבטל הצורך בתיאום מוקדם עמנו לגבי עיתוי ההריסה אבל אין בכך כל שנוי או קביעה לגבי בעיות אחרות בהן יש להתחשב כמו הבטחת כניסה להר הבית דרך שער המוגרבים (כמתחייב מהחלטת ועדת השרים הנ"ל), אופן פנוי הדיירים והפיצויים שיינתנו

להם וכיו"ב. כמו-כן יש להקפיד היטב להבטיח לפני ההריסה שלא ייחשף כל קטע בלתי בנוי מהכותל המערבי כתוצאה מההריסה. והיה ויתברר כי חלק מהכותל עתיד להחשף יש להקפיד ולהשלים בניית הקטע הנחשף עוד לפני הריסת המבנה באופן שתישמר ברציפות שלמות הכותל.

בברכה,

ירושלים, י' בסיון תשכ"ט
27 במאי 1969

אל : מר א. בן-יוחנן, לשכת שה"ח

מאת: שלמה הלל, סמנכ"ל

הנדון: דאר אבו טעוז

בעקבות ישיבת תיאום שקיימתי עם נציג משרד הדתות וגורמים אחרים הנוגעים בדבר הריני מציע ששה"ח ישלח המכתב הרצ"ב בחתימתו לשר הדתות.

ב ב ר כ ה,

שלמה הלל

העתק: מר צ. רפיה, מז"תים

ט י ו ט ה

אל : שר הדתות

מאת: שר החוץ

הנדון: דאר אבו סעוד

ב-2 לספטמבר 1968 החליטה, כזכור, ועדת השרים לענין השמירה על המקומות הקדושים כדלקמן:

"א) להרוס את כל הבתים מדרום לרחבת הכותל, לאחר פינוי ומתן פיצויים נאותים לדייריהם.

ב) להבטיח, גם לאחר הריסת בנין אבו סעוד, כניסה להר הבית דרך שער המוגרבים.

ג) שר הדתות יתאם עם שר החוץ קביעת העתוי לגבי הריסת בנין אבו-סעוד".

במכתבי אליך מיום 31 למרץ השנה הודעתיך כי "מאחר והועמדנו בפני עובדת התעוררות חלק ממבנה דאר אבו סעוד אין לי התנגדות להריסת אותו חלק שניבעו בו סדקים ואשר מהנדס העיר קבע שיש צורך דחוף בהריסתו".

מאחר וכבר נתתי הסכמתי להריסת השליש מהמבנה בתוכו נמצא דאר אבו סעוד עצמו, נראה לי כי אין עוד צורך להשאיר הריסת החלק הנותר לתיאום מוקדם עמנו. מאידך גיסא, מאחר ולפי החלטת ועדת השרים הנ"ל יש להרוס את כל הקומפלקס הקרוי דאר אבו סעוד נראה לי עדיף שהריסת כל המבנה תיעשה בפעם אחת ולא חלקים לשעורין.

כל הנ"ל אמור כדי לבטל הצורך בתיאום מוקדם עמנו לגבי עיתוי ההריסה אבל אין בכך כל שנוי או קביעה לגבי בעיות אחרות בהן יש להתחשב כמו הבטחת כניסה להר הבית דרך שער המוגרבים (כמתחייב מהחלטת ועדת השרים הנ"ל), אופן פנוי הדיירים והפיצויים שינתנו להם וכו"ב. כמו"כ יש להקפיד היטב להבטחה לפני ההריסה שלא ייחשף כל קטע בלתי בנוי מהכותל המערבי בתוצאה מההריסה. והיה ויתברר כי חלק מהכותל עתיד להחשף יש להקפיד ולהשלים בניית הקטע הנחשף עוד לפני הריסת המבנה באופן שתישמר ברציפות שלמות הכותל.

ב ב ר כ ה,

אגף העתיקות והמוזיאונים
ת"ד 586 ירושלים

ח' בסיון תשכ"ט - 25.5.1969

אל: המחלקה למוסדות בינלאומיים, משרד החוץ, ירושלים

הנדון: נזק אבן מקור הסמוך לכותל
חששו של ריינינק

רצופים העתקי מכתבים שהוכנו מדבר בעדם.
אשוב לדון לכם בבוא העת.

ב ב ר כ ה

א' בירן

העתקים: מר ט' קולק
מר ש' הלל
מר מ' קומי
מר מ' מרון
מר מ' בנבנשתי
מר י' מינצקר, משמר המונומנטים
ד"ר י' גות, ארכיאולוג המחוז

אגף העתיקות והמוזיאונים
ת"ד 586 ירושלים

ח' בסיון תשכ"ט - 25.5.1969

לכבוד
פרופ' ב' מזר
רח' אברבנאל 9
ירושלים

פרופ' מזר היקר,

ראה-נא בטופס העתק מכתבו של מר ריינינק שכתב לי לאחר ביקורו בחפירותיך. מר ריינינק מדגיש בצדק כי אינו דן בחפירות (לגבי זאת יגיע בחודש הבא נציג מיוחד של המנהל הכלל של אונסק"ו) אך ריינינק מודאג מחשש הריסת דאר אבו סעוד. הוא התרשם כנראה שאתה מתכוון להרוס מבנים אלה.

אודה לך מאד אם תודיעני תוכניותיך בנידון.

בברכה

א' בירן

אגף העתיקות והמוזיאונים
ת"ד 586 ירושלים
ח' בסיון תשכ"ט - 25.5.1969

אל: המחלקה למוסדות בינלאומיים, משרד החוץ, ירושלים

הנדון: דבר אבן מעגל המסור לבנזל
חשבו של רייניבק

רצופים העתקי מכתבים שהוכנו בדבר בערם.
אשוב לדווח לכם בבוא העת.

ב ב ר כ ה

א' בירן

העתקים: מר מ' קולק
מר ש' הלל
מר מ' קומי
מר מ' טרון
מר מ' בנבנשתי
מר י' פינקר, משרד התיירות
ד"ר י' גוה, ארכיאולוג המחוז

העתק: מר צבי רפאל, משרד החוץ

אגף העתיקות והמוזיאונים
ת"ד 586 ירושלים

ח' בסיון תשכ"ט - 25.5.1969

לכבוד
פרופ' ב' מזר
רח' אברבנאל 9
ירושלים

פרופ' מזר היקר,

רצה-נא בצרוף העתק מכתבו של מר ריינינק שכתב לי לאחר ביקורו בחפירותיך. מר ריינינק מדגיש בצדק כי איננו דן בחפירות (לגבי זה יגיע בחודש הבא נציג מיוחד של המנהל הכלל של אונסק"ו) אך ריינינק מודאג ממעשי הריסת דבר אבו סעוד. הוא התרשם כנראה שאתה מתכוון להרוס מבנים אלה.

אודה לך באם תודיעני תוכניותיך בנידון.

ב ב ר כ ה

א' בירן

C O P Y

Commissioner General For Cultural Property,
c/o UNDP
39 Jabotinsky St.,
Jerusalem

19 May 1969

Dear Dr. Biran,

This morning I visited the important dig being carried out by Prof. Mazar at the Southern and Eastern Walls and I feel it is my duty to let you know that I am leaving the country tomorrow with some feelings of anxiety as to how far Prof. Mazar may go.

I would draw your particular attention to a passage in an article published in the Jerusalem Post's supplement of Friday, 16 May, on Prof. Mazar's dig which includes the following sentence:- "When an intervening building is removed, as planned, this section will meet up with that known as the "Wailing Wall" to form an unbroken stretch."

I would be grateful if you could give me an assurance that Prof. Mazar's continuing excavations will cause no damage to any monuments which can be deemed to fall under the provisions of the Convention of 1954, for the observance of which you and I are responsible. I should appreciate being informed as to the period and nature of any building or buildings which are envisaged by Prof. Mazar for removal.

As you will be aware, the Convention does not refer to diggings and I do not, therefore, take an official interest in Prof. Mazar's excavations as such. However, my official interest must be engaged when such diggings might possibly threaten the safety of monuments which very much concern me.

I shall therefore hope to have your early assurance to allay this anxiety of mine.

Believe me,

Yours sincerely,

H. J. Reinink

Dr. A. Biran
Dept. of Antiquities and Museums,
Israel Museum, Jerusalem

עיריית ירושלים

מודעה בתוקף חוקי עזר לירושלים
(הריסתם של בנינים מסוכנים) 1940

תיק מס' 78/67 בב"מ

לכבוד

כב' יוסף שינברגר, אוריבל

יו"ר ועדת המשמרת העליונה לאזור הגבול הדרומי המערבי.

ת"ד 5207.

ירושלים.

א.נ.,

מודיעים בזה לכב' כי הבנין שכב' הוא בעליו במובן סעיף 2 של חוקי עזר הנ"ל הנמצא ב במגרש לכותל המערבי מצד דרום לשער המוגרבים.
גוש ________ חלקה ________, הנו במצב מסוכן.

כב' נדרש לאחוז באמצעים המפורטים להלן להגנת המחזיקים באותו בנין ולהגנת הצבור:

לפי דו"ח 3 מהנדסים הכולל סקירה של הבנינים:

1. להגנת הדיירים מהמבנה ב' שבבנין.

2. להרוס מבנה ב' ומבנה ג'.

3. יש לעקב אחר מצב מבנה א' תוך כדי הריסה ולאחר ביצועה.

על כב' להתחיל בבצוע העבודות הנ"ל תוך חודש ימים מתאריך מסירת הודעה זו ולסיימן תוך ________ ימים מהתאריך הנ"ל.

במידה והעבודות הנ"ל או חלק מהן טעונות היתר בהתאם להוראות פקודת בנין ערים, 1936, יש לקבל את ההיתר האמור.

אם כב' לא ימלא אחרי הוראות ההודעה, ירגש נגדו משפט וכשימצא חייב, יהא צפוי לקנס של -.500 ל"י. במקרה שכב' ימשיך בעברה, יהא צפוי לקנס נוסף שלא יעלה על -.20 ל"י בעד כל יום שבו הוא ימשיך בעברה לאחר שיצא חייב בדין.

עיריית ירושלים
5. V. 1969

תאריך ....

ראש עיריה ירושלים
בשם ובעד מועצת עיריה ירושלים

9.68/2,000/48.ט

סקיצה ללא קנ"מ
של בניינים הצמודים לכותל המערבי (בנייני אבו סעוד)
ועבר הדרך לשער המוגרבים

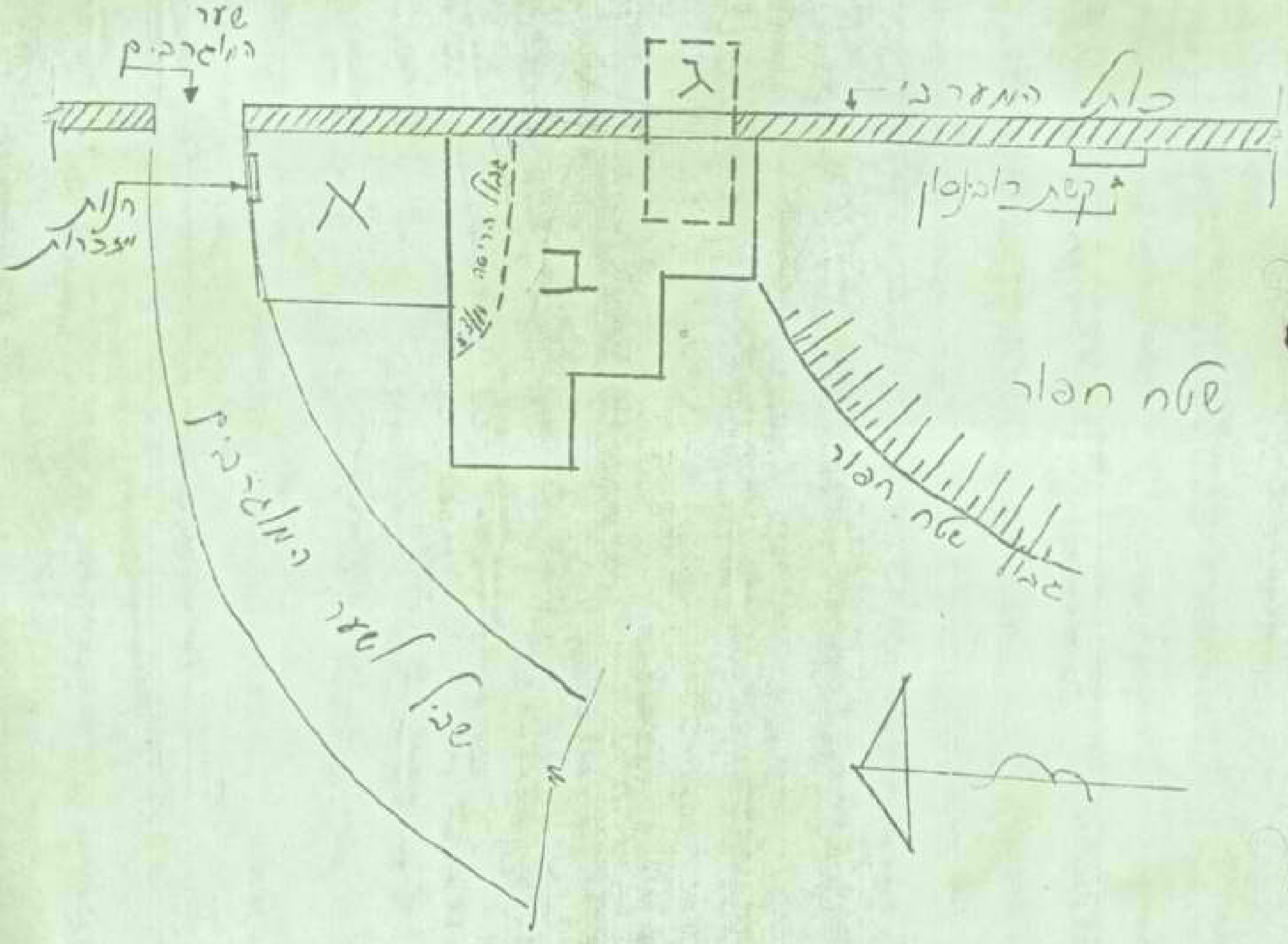

משרד החוץ

ס ו ד י

ירושלים, י"ט באייר תשכ"ט
7 במאי 1969

אל: שר החוץ

מאת: שלמה הלל, סמנכ"ל

הנדון: דאר אבו-סעוד

בישיבת ועדת השרים לעניני המקומות הקדושים ב-4 דנא חזר והעלה השר בגין, בשאילתא שמחוץ לסדר היום, התביעה לביצוע מיידי של החלטת הועדה מאשתקד להריסת דאר אבו סעוד כולו, והביע חששו שאם תהיה דחיה נוספת בתיאום המועד עם שה"ח יגיע מועד עצרת האו"ם ושוב נטען כי יש לדחות הדבר. השר בגין ביקש משר הדתות להפגש עם שה"ח ולהאם סופית מועד ההריסה. שר הדתות אמר שיקיים הפגישה.

דרישתו של השר בגין משקפת למעשה הלכי הרוח של כלל השרים חברי הועדה, ואם כי, כאמור, הנושא לא עמד על סדר היום, כמעט כל המשתתפים מצאו לנחוץ להביע טרוניתם על-כך שאנו מעכבים ללא סוף את ביצוע הדבר. אף שר המשפטים - מר יעקב שמשון שפירא, העיר על כך בתקיפות.

כאשר הערתי על ענין הכניסה האלטרנטיבית לדאר אבו סעוד נמסר בצורה סתמית ע"י שר הדתות כי יש כבר תכנית שתבטיח כניסה רצופה, אך מכל מקום הודיע נציג משרד הבטחון שיש להם תכניות להבטיח כניסה מאולתרת, ע"מ להבטיח את הרציפות, כך שענין זה של הכניסה דרך שער המוגרבים איננו יכול עוד לעמוד כנימוק.

הרושם שלי הוא כי בהיעדר כל תמיכה בועדה לבטול ההחלטה הקיימת, לא נוכל עוד לעמוד בלחץ המתמיד עלינו, ומכל מקום אין אפשרות לדחות עוד את הענין וההחלטה.

באם אין בדעתנו לערער על כל הענין, נראה לי כי במצב הקיים מוטב יהיה לבצע את כל ההריסה בפעם אחת, ולא לגשת קודם להריסת השליש (אשר בו התגלה הסדק) ולדחות את הריסת שני-השליש הנותרים למספר שבועות לאחר מכן. לא נרווית מכך דבר ורק נגרום לתגובה כפולה.

לשיקולך ולהנחיותיך.

ב ב ר כ ה,

שלמה הלל

העתק: המנכ"ל

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ירושלים, ל' בניסן תשכ"ט
18 באפריל 1969

אל : שר החוץ

מאת: שלמה הלל, סמנכ"ל

הנדון: <u>הכותל המערבי והריסת דאר אבו סעוד</u>

כזכור סיכמנו בשיחתי עמך ב-14 דנא שתוך כשבועיים תנסה לבדוק אם ניתן לגייס מספר שרים נוספים מחברי ועדת השרים לענייני המקומות הקדושים שיביעו התנגדותם להמשך הריסתו של קומפלקס הבניינים דאר אבו סעוד. הנימוקים נגד הריסתו כפי שהבאתי במזכרי אליך מיום 26 למרס ש.ז. הם כדלקמן:

א) המבנה הנדון הינו בחזקת נכס תרבות מוגן והריסתו תעורר וודאי הדים שליליים באונסקו ובחוגים בינלאומיים אחרים. (בינתיים, בעקבות הפרסום שקיבל הדבר בעתונות הישראלית הגישה ב-7/4 הנהלת הווקף המוסלמי בירושלים לראש הממשלה מחאה על ההריסה. העתק מהמחאה נשלח גם לנציג אונסקו לנכסי תרבות מוגנים).

ב) הרס המבנה יהווה עילה נוספת בידי הערבים, והירדנים בפרט, לעורר שאלת ירושלים במועבי"ם.

ג) גורמים דתיים וודאי ישתדלו וימהרו להחיל הקדושה על כל הכותל המערבי החשוף, כולל הקטע שייחשף מדרום לרחבה הנוכחית, ומשם אף לכותל הדרומי, לידו חופר פרופ' מזר.

ד) בדאר אבו סעוד מתגוררת אשה הדורשת פיצויים מוגדלים. מאחר ויש לנו ענין להמנע מפינוייה בכח ע"י משטרה (ועל כך, כזכור, הפנית תשומת לב שר הדתות במכתבך אליו מיום 31 למרץ ש.ז.) ניאלץ לשלם לה הפיצויים כמבוקש אשר יעוררו קשיים בתהליך פינוי הרובע היהודי והדבר יעלה לנו, לדברי ראש העיר, במליוני לירות. שאלה דומה קיימת גם לגבי פינוי חנות מזכרות בבנין אבו סעוד.

ה) הריסת החלקים הנותרים מדאר אבו סעוד וחשיפת הכותל שמתחתם מעוררת הצורך בבניית גישה מתאימה לשער המוגרבים הניצב מעליהם והוא, כידוע, השער היחיד בשליטתנו (גם על כך הפנית תשומת לב שר הדתות במכתבך אליו מה-31.3.69). תכנית מפורשת לבנין הגישה טרם הוגשה לועדת השרים.

2/..

באם תגיע למסקנה ששרים אחרים אינם מוכנים להתנגד הריני מציע שנסיר התנגדותנו להריסת המבנה הנ"ל ונסכם ונתאם עם משרד הדתות את מועד הריסתו.

ב ב ר כ ה,

שלמה הלל

העתק: המנכ"ל

סודי - דחוף

ירושלים, ז' בניסן תשכ"ט
26 במרס 1969

אל: שר החוץ

מאת: שלמה הלל, סמנכ"ל

הנדון: הכותל המערבי והריסת דאר אבו סעוד

ועדת השרים לענין השמירה על המקומות הקדושים החליטה, כזכור, ב-2.9.68: "(1) להרוס את כל הבתים מדרום לרחבת הכותל, לאחר פינוי ומתן פיצויים נאותים לדייריהם. (2) להבטיח, גם לאחר הריסת בנין אבו-סעוד, כניסה להר הבית דרך שער המוגרבים. (3) שר הדתות יתאם עם שר החוץ קביעה העתוי לגבי הריסת בנין אבו-סעוד".

בקשר לסיכום זה הודעתי למשרד הדתות כי אין להרוס את דאר אבו סעוד כל עוד מתקיימת העצרת, וכי גם לאחר מכן אין להרוס ללא תיאום מוקדם עמנו. בהתאם לסיכום זה ועל אף פניות חוזרות ונשנות של משרד הדתות לא אשרנו ביצוע הריסה פרט לכמה מבנים קטנים ושוליים. מאידך גיסא, איפשר משרד הדתות למשלחת הארכיאולוגית של פרופסור מזר לערוך חפירות מתחת לבנין. כתוצאה מחפירות אלו נבקע כתלק שולי של בנין זה סדקים. הועדה לבטיחות הכותל הטילה על מהנדס העיר לבדוק יציבות הבנין והאחרון קבע שאותו חלק של הבנין בסכנה ויש להרסו בדחיפות. בהתאם להביעת ראש העיר עומדת ועדת השרים למקומות הקדושים להתכנס ביום ראשון ה-30 דנא לדיון דחוף במצב שנוצר.

קשה להשתחרר מהתרגשת כי התערערות מבנה הנ"ל נבעה לא רק מתוך חוסר זהירות ומשומת לב של החופרים התתיו ולידו, ושל הועדה המופקדת על בטיחות הכותל - אלא זוהי עובדה שבמתכוון או שלא במתכוון באה לשרת צרכים ומגמות מסויימים של משרד הדתות. מטרת משרד הדתות היתה מחד גיסא לסלק את דאר אבו סעוד שהגבעה עליה הוא בנוי כדי לחשוף קטע נוסף של הכותל המערבי ולהחיל הקדושה על כל הכותל המערבי ובעקבות זאת גם על הכותל הדרומי. מאידך גיסא, עסק משרד הדתות בפני הדילמה של בניית מדרגות כניסה לשער המוגרבים כתחליף לגישה הנוכחית לשער זה, כפי שמתחייב מהחלטת ועדת השרים הנ"ל. כידוע ענין הכניסה להר הבית שנוי במחלוקת הלכתית ולפיכך לא רצה משרד הדתות שדווקא הוא יהיה בונה המדרגות והתחמק מקביעת תכנית גישה אלטרנטיבית. נוח, איפוא, למשרד הדתות שדאר אבו סעוד ייהרס מכוח התערערות בלתי צפויה, כביכול, של יסודותיו מבלי שאהה סיפק בידו, כביכול, להכין תכנית למדרגות.

2/..

על הענין שיש לפרופסור מזר להרחיב מתום החפירות באיזור הכותל לפותר להרחיב הדיבור.

ברצוני להדגיש שמשך כל העת בה נערכו החפירות מתחת למבנה הנדון התרענו בפני משרד הדתות על הצורך בשמירת על יציבות הבנין ומניעת הריסתו ללא תיאום מוקדם עמנו כאמור בהחלטת ועדת השרים הנ"ל. במקביל הצעתי לך, כזכור, לסייר ליד המבנה כדי להתרשם מקרוב מהבעיה על-מנת שתוכל ליזום דיון מחדש ולקבוע עמדה מפורשת בועדת השרים הדנה בענין לגבי עצם תכנית ההריסה, אלא שלמרבה הצער נדחה ביקורך מספר פעמים ולא יצא לפועל.

כל אותה עת הבטיחנו נציג משרד הדתות שהכל בשורה והחפירות מתחת לבנין ויציבותו נמצאים תחת פיקוח.

מסתבר עתה שהפיקוח לא היה יעיל ויציבות חלק מהבית לא נשמרה ומהנדס העיר חוזה, כאמור, דעתו שיש צורך דחוף בהריסתו.

אם אמנם אין תקנה אלא בהריסתו תעמודנה בפנינו הבעיות הבאות:

א) המבנה הנדון הינו בחזקת נכס תרבות מוגן והריסתו תעורר וודאי הדים שליליים באונסק"ו ובחוגים בינלאומיים אחרים.

ב) הרס המבנה יהווה עילה נוספת בידי הערבים, והירדנים בפרט, לעורר שאלת ירושלים במועצת הבטחון.

ג) שער המוגרבים הינו, כידוע, השער היחיד להר הבית הנמצא בשליטתנו ופיקוחנו. הריסת דאר אבו סעוד ומשיפת הכותל שמתחתיו ללא בניית גישה מתאימה אחרת לשער - תטול מידינו תפקוח על כניסה זו.

ד) גורמים דתיים וודאי ישתדלו ויעתרו להחיל הקדושה על כל הכותל המערבי החשוף - כולל הקטע שמדרום למצבה הנוכחית - ומשם לכותל הדרומי.

ה) בבנין אבו סעוד מתגוררת אשה הדורשת פיצויים מוגדלים. מתעוררת הדילמה אם לפנותה באמצעות המשטרה, וע"י כך תתעורר שערוריה בלתי רצויה, או להיענות לתביעותיה ולתת לה פיצויים מוגדלים, אשר יעוררו קשיים בתהליך פנוי הרובע היהודי והדבר עשוי לעלות לנו מליוני לירות. שאלה דומה קיימת לגבי פינוי חנות מזכרות שבבנין אבו סעוד.

מאחר שנראה כי בינתיים אפשר עוד להגביל את ההריסה רק לאחד המבנים השוליים של הקומפלקס של דאר אבו סעוד, נראה לי כי יש עתה מקום לשוב ולסכם עמדתנו אנו לגבי עצם ענין ההריסה. באם תחליט כי יש לערער על החלטת ועדת השרים הנ"ל המובעת הריסת כל הקומפלקס, או אם לפחות תסכם כי יש לנצל הפרספקטיבה שנמנה לשר החוץ בלתאם עתוי ההריסה

כדי לדחות ההריסה לזמן ממושך - דבר שספק אם נוכל לעמוד בו זמן רב, ושמפילא עמד לעלות לדיון בועדת השרים הקרובה - (ראה נא מזכרי אליך מיום 26.2.69 ‏המצ"ב) נראה לי כי עלינו לתבוע הפסקת המשך החפירות המתבצעות שם והבטחת יציבות ושלמות החלק הנותר של המבנה. זוהי ההזדמנות האחרונה לנסות לפעול בענין זה.

אם-כי הסדקים שנתגלו בינתיים רק בחלק שולי של הקומפלקס, הרי עצם ההתרחשות מוכיחה שקשה לסמוך על הועדה לבטיחות הכותל. בעקבות זאת מתעורר חשש כבד הן לגבי יציבות בנין המחכמה שגם תחתיו, כידוע, נערכות חפירות מזה חדשים רבים והן לגבי המשך החפירות ליד הכותל הדרומי ובסמוך למסגד אל אקצא. יש לכן מקום לשקול אם לא רצוי להפקיד בטיחות הכותל בידי גורם אחראי יותר מהועדה הזו. (הצעות בכוון זה ודאי תועלינה ע"י ראש העיר).

לסיכום מן הראוי, לדעתי, שועדת השרים לענייני המקומות הקדושים תקבע דרכים חדשות שתבטחנה יציבות דאר אבו סעוד וכן מבנים נוספים ליד הכותל כגון המחכמה, ותורה תיאום אמיתי בין כל הגורמים המטפלים בנושא, במיוחד עם משרד החוץ, למען לא נעמוד שוב בפני עובדות מוגמרות המנוגדות להחלטות ועדת השרים ולצרכים המדיניים שלנו.

ב ב ר כ ה,

שלמה הלל

העתק: המנכ"ל

ירושלים, י"ב בניסן תשכ"ט
31 במרץ 1969

אל : שר הדתות

מאת: שר החוץ

הנדון: **דאר אבו סעוד**

בעקבות ישיבת ועדת השרים לעניני המקומות הקדושים מיום י"א בניסן (30.3.69) ברצוני להודיעך כי מאחר והועמדנו בפני עובדת התערערות חלק ממבנה דאר אבו סעוד אין לי התנגדות להריסת אותו חלק שניבעו בו סדקים ואשר מהנדס העיר קבע שיש צורך דחוף בהריסתו.

עם זאת ברצוני לבקשך:

א) להבטיח שפינוי הדיירת המתגוררת במבנה המיועד להריסה יבוצע בדרכי שכנוע וללא שמוש בכח כדי למנוע שערוריה שתעורר הדים בינלאומיים לא רצויים ועלולה להסב לנו נזק מדיני רב.

ב) להבטיח שלהבא אכן תהיה הקפדה מלאה על תנאי הבטיחות בחפירות המתבצעות ליד הכותל ובמבנים הסמוכים לו, כמו דאר אבו סעוד, המחכמה וכד', וזאת הן כדי למנוע השנות המקרה הנדון, דהיינו שלא נועמד שוב בפני ההכרח להרוס חלק ממבנה אבום סעוד מבלי שהמועד להריסה תואם עמנו מראש כמתחייב מהחלטת ועדת השרים למקומות הקדושים מיום 2.9.68 והן כדי למנוע התערערות אפשרית של מבנים אחרים שגם לגביהם קיימת רגישות מדינית בינלאומית רבה.

2/..

ג) להבטיח שתישמר רציפותה של גישה חפשית ונוחה
לקהל לשער המוגרבים שהוא כידוע השער היחידי
משערי הר הבית הנתון לשליטתנו ופיקוחנו המלאים.

בברכה,

[illegible]

העתק
לצבי רפיח
למזכיר הממשלה

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ירושלים, כה' ניסן תשכ"ט
13 באפריל 1969
2110/4/ 965

אל : מר א. אחיטוב, ש.ב.כ. 490
סנ"צ בוסתי, מטה מחוז ירושלים, משטרת ישראל
תא"ל ש. גזית, לשכת שר הבטחון
מר ש. הלל, סמנכ"ל משרד החוץ
תא"ל ורדי, מפקדת הגדה
מר צ. פרלו, משרד המשפטים, ירושלים
מר י. יהושע, מנהל המח' המוסלמית, משרד הדתות, ירושלים
נצ"מ א. פלוס, ממא"ר/אח"ק משטרת ישראל, ת"א
מר מ. ששון, משרד החוץ, ירושלים
ש.ב.כ. יח' 249.

מצ"ב העתק מכתב מהנהלת הוקף המוסלמי בירושלים המזרחית מיום 7.4.69, אל ראש-הממשלה המוחים נגד הריסת 3 בתים בסימטת "אלפח'ריה".

לידיעתכם.

ב ב ר כ ה ,

ס. מנשה

סימה מנשה
לשכת היועץ לענייני ערבים

7.4.69

אל : ראש הממשלה
מאת: הנהלת הוקף המוסלמי - ירושלים.

בתאריך 30.3.69 התפרסמה ידיעה בעתון ג'רוסלם פוסט, הקשורה בסכסוך בין העיריה ומשרד הדתות אודות הריסת פינת "אלפח'ריה". בידיעה הוזכר כי הענין הועלה לדיון בפני ועדה ממשלתית.

עתון "מעריב" פרסם לאחר מכן שהועדה הממשלתית החליטה לתמוך בהשקפת משרד הדתות והריסת 3 הבתים השייכים לוקף, ואשר נותרו בפינת "אלפח'ריה", אלא שהיא השאירה את קביעת המועד להסכם בין שרי הדתות והחוץ לבחירת הזמן המתאים לכך, בגלל שהבעיה קשורה למדיניות החוץ.

רבות היו תלונתנו ומחאותינו בענין ההריסה באזור זה, שיש לו חשיבות דתית והיסטורית ביחס למוסלמים והוא מנכסי הוקף הבולטים של המוסלמים, אלא שכל התלונות הללו חלפו עם הרוח ולא היתה להם אוזן קשבת אצל השלטונות.

3 הבנינים של פינת "אלפח'ריה" יש להם קשר אמיץ לחרם אלשריף הם נחשבים לגבול המערבי שלו ובהריסתם יתגלה 'אלחרם אלשריף".

לכן אני מתריע בפני ראש ממשלת ישראל וכל האחראים לחזור ולבחון את הנושא ולהוציא הוראות להפסקת ההתנכלות לנכסי הוקף המוסלמי והשארת נכסים אלה שיש להם חשיבות היסטורית וארכיאולוגית.

העתקים: שר הבטחון, שר החוץ, שר הפנים, המושל הצבאי, ראש העיר, מר ריינטג' - נציג אונסקו.

כותל

ירושלים, ט"ז בניסן תשכ"ט
4 באפריל 1969

אל : שר החוץ

מאת: שלמה הלל, סמנכ"ל

הנדון: דאר אבו סעוד

במזכרי אליך מיום 26 לפברואר ו-26 למרץ (העתקם מצ"ב) פירטתי השתלשלות העניינים לגבי המבנה הנ"ל והמשמעויות הנובעות מהתערערות חלק אחד ממנו וביקשתי החלטתך לגבי הריסת המבנה בכללותו או השארותו.

אם אנו מתנגדים עקרונית להריסת דאר אבו סעוד הרי עלינו לפעול ולשכנע את חברי ועדת השרים לענייני המקומות הקדושים החפצים בהריסתו. מאידך, אם התנגדותנו להריסה איננה אלא זמנית חוששני שלא נוכל להמשיך בדחיות "זמניות" נוספות (בהסתמך על ענין "תיאום הזמנים" עם משה"ח) הנמשכות כשמונה חדשים.

חברי הועדה למקומות קדושים תובעים להשלים את הריסת כל המבנה בהתאם להחלטת הועדה בנדון מ-2.9.68, ובישיבות מועצבנשמעת בקביעות ביקורת מצד שרים על שמשה"ח מתחמק מקביעת המועד להריסה, וע"י כך מתעכב המשך הפעולה בנדון, בניגוד להחלטה מפורשת של הועדה (בקורת על כך מודלפת מדי פעם גם לעתונות המציגה את משה"ח כמחבל בהחלטה ובפנוי רחבת הכותל).

מכל מקום, ברור לי שכל זמן שמשה"ח לא החליט לערער מפורשות על ההחלטה שהתקבלה בענין ההריסה נוסיף להמצא במצב שכולם מטילים האשמה עלינו, ויתר-על-כן - אינני מאמין כי נוכל למנוע לעוד זמן רב את בצוע ההחלטה שכבר התקבלה בדבר ההריסה.

הריני מבקשך, איפוא, לשקול הדבר ולהודיעני עמדתך לגבי הריסת דאר אבו סעוד כדי שנוכל לכלכל המשך פעולתנו בהתאם.

ב ב ר כ ה,

שלמה הלל

העתק: המנכ"ל

1. ~~מר ה. אורן, היועץ המשפטי~~
2. צבי רפיח, מזכ"ל

סודי – דחוף

ירושלים, ז' בניסן תשכ"ט
26 במרס 1969

אל : שר החוץ

מאת: שלמה הלל, סמנכ"ל

הנדון: הכותל המערבי והריסת דאר אבו סעוד

ועדת השרים לענין השמירה על המקומות הקדושים החליטה, כזכור, ב-2.9.68: "(1) להרוס את כל הבתים מדרום לרחבת הכותל, לאחר פינוי ומתן פיצויים נאותים לדייריהם. (2) להבטיח, גם לאחר הריסת בנין אבו-סעוד, כניסה להר הבית דרך שער המוגרבים. (3) שר הדתות יתאם עם שר החוץ קביעת העתוי לגבי הריסת בנין אבו-סעוד".

בקשר לסיכום זה הודעתי למשרד הדתות כי אין להרוס את דאר אבו סעוד כל עוד מתקיימת העצרת, וכי גם לאחר מכן אין להרוס ללא תיאום מוקדם עמנו. בהתאם לסיכום זה ועל אף פניות חוזרות ונשנות של משרד הדתות לא אפשרנו ביצוע הריסה פרט לכמה מבנים קטנים ושוליים. מאידך גיסא, איפשר משרד הדתות למשלחת הארכיאולוגית של פרופסור מזר לערוך חפירות מתחת לבנין. כתוצאה מחפירות אלו ניבעו בחלק שולי של בנין זה סדקים. הועדה לבטיחות הכותל הטילה על מהנדס העיר לבדוק יציבות הבנין והאחרון קבע שאותו חלק של הבנין בסכנה ויש להרסו בדחיפות. בהתאם לתביעת ראש העיר עומדת ועדת השרים למקומות הקדושים להתכנס ביום ראשון ה-30 דנא לדיון דחוף במצב שנוצר.

קשה להשתחרר מההרגשה כי התעוררות סכנה הנ"ל נבעה לא רק מתוך חוסר זהירות ותשומת לב של החופרים תחתיו ולידו, ושל הועדה המופקדת על בטיחות הכותל – אלא זוהי עובדה שבמתכוון או שלא במתכוון באה לשרת צרכים ומגמות מסויימים של משרד הדתות. מטרת משרד הדתות היתה מחד גיסא לסלק את דאר אבו סעוד שהגבעה עליה הוא בנוי כדי לחשוף קטע נוסף של הכותל המערבי ולהחיל הקדושה על כל הכותל המערבי ובעקבות זאת גם על הכותל הדרומי. מאידך גיסא, עמד משרד הדתות בפני הדילמה של בניית מדרגות כניסה לשער המוגרבים כתחליף לגישה הנוכחית לשער זה, כפי שמתחייב מהחלטת ועדת השרים הנ"ל. כידוע ענין הכניסה להר הבית שנוי במחלוקת הלכתית ולפיכך לא רצה משרד הדתות שדווקא הוא יהיה בונה המדרגות והתחמק מקביעת תכנית גישה אלטרנטיבית. נוח, איפוא, למשרד הדתות שדאר אבו סעוד ייהרס מכוח התערערות בלתי צפויה, כביכול, של יסודותיו מבלי שהיה סיפק בידו, כביכול, להכין תכנית למדרגות.

2/..

על הענין שיש לפרופסור מזר להרחיב תחום החפירות באיזור הכותל לפותר להרחיב הדיבור.

ברצוני להדגיש שמשך כל העת בה נערכו החפירות מתחת למבנה הנדון התרענו בפני משרד הדתות על הצורך בשמירת על יציבות הבנין ומניעת הריסתו ללא תיאום מוקדם עמנו כאמור בהחלטת ועדת השרים הנ"ל. במקביל הצעתי לך, כזכור, לסייר ליד המבנה כדי להתרשם מקרוב מהבעיה על-מנת שתוכל ליזום דיון מחדש ולקבוע עמדה מפורשת בועדת השרים הדנה בענין לגבי עצם תכנית ההריסה, אלא שלמרבה הצער נדחה ביקורך מספר פעמים ולא יצא לפועל.

כל אותה עת הבטיחנו נציג משרד הדתות שהכל כשורה והחפירות מתחת לבנין ויציבותו נמצאים תחת פיקוח.

מסתבר עתה שהפיקוח לא היה יעיל ויציבות חלק מהבית לא נשמרה ומהנדס העיר הורה, כאמור, דעתו שיש צורך דחוף בהריסתו.

אם אמנם אין תקנה אלא בהריסתו העומדנה בפנינו הבעיות הבאות:

א) המבנה הנדון הינו בחזקת נכס מרבות מובן והריסתו תעורר וודאי הדים שליליים באונסק"ו ובחוגים בינלאומיים אחרים.

ב) הרס המבנה יהווה עילה נוספת בידי הערבים, והירדנים בפרט, לעורר שאלת ירושלים במועצת הבטחון.

ג) שער המוגרבים הינו, כידוע, השער היחיד להר הבית הנמצא בשליטתנו ופיקוחנו. הריסת דאר אבו סעוד וחשיפת הכותל שמתחתיו ללא בנייה גישה מתאימה אחרת לשער - תסול מידינו הפקות על כניסה זו.

ד) גורמים דתיים וודאי ישתדלו ויטהרו להחיל הקדושה על כל הכותל המערבי החשוף - כולל הקטע שמדרום למתבה הנוכחית - וממש לכותל הדרומי.

ה) בבנין אבו סעוד מתגוררת אשה הדורשת פיצויים מוגדלים. מתעוררת הדילמה אם לפנותה באמצעות המשטרה, דע"י כך תתעורר שערוריה בלתי רצויה, או להיענות לתביעותיה ולתת לה פיצויים מוגדלים, אשר יעוררו קשיים בתהליך פנוי הרובע היהודי והדבר עשוי לעלות לנו מליוני לירות. שאלה דומה קיימת לגבי פינוי חנות מזכרות שבבנין אבו סעוד.

מאחר שנראה כי בינתיים אפשר עוד להגביל את ההריסה רק לאחד המבנים השוליים של הקומפלקס של דאר אבו סעוד, נראה לי כי יש עתה מקום לשוב ולסכם עמדתנו אנו לגבי עצם ענין ההריסה. באם תחליט כי יש לערער על החלטת ועדת השרים הנ"ל התובעת הריסת כל הקומפלקס, או אם לפחות תסכם כי יש לנצל הפררוגטיבה שנתנה לשר החוץ בתאום עתוי ההריסה

3/..

כדי לדחות ההריסה לזמן מפורש - דבר שספק אם נוכל לעמוד בו זמן רב, ושספילא עמד לעלותלדיון ובועדת השרים הקרובה - (ראה נא מזכרי אליך מיום 26.2.69 המצ"ב) נראה לי כי עלינו להבוע הפסקת המשך החפירות המתבצעות שם והבטחת יציבות ושלמות החלק הנותר של המבנה. זוהי ההזדמנות האחרונה לנסות לפעול בענין זה.

אם-כי הסדקים שנתגלו בינתיים רק בחלק שולי של הקומפלקס, הרי עצם ההתוותם מוכיחה שקשה לסמוך על הוערת לבטיחות הכותל. בעקבות זאת מתעורר חשש כבר הן לגבי יציבות בנין המחכמה שגם התחיו, כידוע, נערכות חפירות מזה חדשים רבים והן לגבי המשך החפירות ליד הכותל הדרומי ובסמוך למסגד אל אקצא. יש לכן מקום לשקול אם לא רצוי להפקיד בטיחות הכותל בידי גורם אחראי יותר מהועדה הזו. (הצעות בכוון זה וודאי הועלינה ע"י ראש העיר).

לסיכום מן הראוי, לדעתי, שועדת השרים לענייני המקומות הקדושים תקבע דרכים חדשות שתבטחנה יציבות דאר אבו סעוד וכן מבנים נוספים ליד הכותל כגון המחכמה, ותוודא תיאום אמיתי בין כל הגורמים המטפלים בנושא, במיוחד עם משרד החוץ, למען לא נעמוד שוב בפני עובדות מוגמרות המנוגדות להחלטות ועדת השרים ולצרכים המדיניים שלנו.

ב ב ר כ ה,

שלמה הלל

העתק: המנכ"ל

ג3 רפיח - [illegible]

ירושלים, ז' באדר תשכ"ט
26 בפברואר 1969

אל : שר החוץ
המנכ"ל

מאת : שלמה הלל, סמנכ"ל

<u>הנדון: דאר אבו סעוד</u>

בישיבת ועדת השרים לעניני המקומות הקדושים שהתקיימה הבקר, העלו מספר שרים ובראש ובראשונה השרים קול בגין וישעיהו את שאלת הריסת דאר אבו סעוד. השר קול וכן השר בגין הדגישו שדחית סילוק הבתים האלה תביא בעוכרינו, וככל שעובר הזמן יקשה עלינו להרסם. ציינו כי לפי דרישת משרד החוץ נתעכבה ההריסה עד לאחר העצרת, אולם אם לא נזדרז קמה ונסיים את המלאכה - יופיע טוב שר החוץ ויטען כי אנו מתקרבים לעצרת הבאה.

תוך כדי דיון שהתפתח הוזכר על-ידי וע"י ראש העיר מר טדי קולק כי היו גם גורמים אחרים - ולא רק דרישת משרד החוץ - לדחות את ההריסה, כגון העדר תכנית להקמת מדרגות אחרות לכניסה בשער המוגרבים, והעובדה שלפחות שתי משפחות טרם פונו משם ותנוה מזכרים, גם היא טרם פונתה.

סוכם כי בישיבה הבאה של הועדה בעוד כשבועיים, יתקיים דיון על ענין דאר אבו סעוד, וזאת בהסתמך על ההחלטות הקודמות של ועדת השרים כי יש לסלק את המבנים הללו נתבקשתי ע"י השר והפטיב - יו"ר הועדה, להפנות תשומת לב שה"ח לדיון שהתקיים, וכן לטענות שנשמעו על הדחיה הבלתי מוצדקת. סוכם כי בישיבה הבאה יסקור ראש העיר על האפשרויות לפנוי הדיירים הנ"ל שעדיין גרים בקומפלקס של דאר אבו סעוד, והמהנדס מטעם משרד הדתות יסביר האפשרויות להקמת כניסה אלטרנטיבית לשער המוגרבים. לפי הצעת שר הדאר ובתמיכתי סוכם כי לישיבה הבאה יוזמן ד"ר בירן להשמיע את הערותיו.

בדברי השר קול נשמעה ביקורת נגד משרד החוץ, וגם השר הגין השמיע ביקורת חריפה בענין זה, אולם לא רק נגד משרד החוץ אלא גם נגד משרד הדתות "המעדיף להיאחז בסיבורו של שה"ח כדי לא לבצע את ההריסה מטעמים שלו". גם בדברי שר הדאר נשמעה ביקורת מסויימת, ושר המשטרה הדגיש שאנו צמודים להחלטות הקודמות המחייבות הריסת המבנים. אני מניח כי יהיה נסיון להביא את הענין להכרעה בישיבה הקרובה.

ב ב ר כ ה,

שלמה הלל

נ.ב. יש לי רושם כי ע"י קבלת הסברים נוספים לאחר הישיבה, שינה שר המשטרה במשהו את גישתו, או למחות טען כי אולי ישנה את עמדתו.
ש.ה.

פרוטוקול מס' 5 של ועדת בטיחות - ועדת המומחים לבדיקת בטיחות - הכותל (י"ח ניסן תשכ"ס) 20.3.69.

נוכחים החברים: נציג משרד הדתות : אדריכל יוסף שנברגר יו"ר

נציג משרד הבטחון : מהנדס יניב

נציג המשלחת הארכיאולוגית: מר מאיר בן דוב

מהנדסים: קיסין - לב

מאיר קוזניץ

הרב פרלא - מנהל המחלקה למקומות קדושים -משרד הדתות

נעדר: מר בנבנישתי - עירית ירושלים -

1. סדר היום: 1.דו"ח פעולות בשטח

2.עבודות חזוק במחכמה

3.בעית בטיחות בניני אבו-סעוד

2. חברי הועדה בקרו במקומות העבודה השונים במקום.

סכום הדיונים

1. לפי הצעת מהנדס יניב נקבעו ישיבות הועדה בזמנים קבועים פעם בחודש מלבד ישיבות מיוחדות בענינים דחופים לפי הזמנת היו"ר הישיבה הבאה נקבעה ליום רביעי 23.4.69 בשעה 8.30 במשרד ע"י הכותל.(תאריך זה נקבע בטעות ליום עצמאות על כן תוזמן הועדה ליום 30.4.69)

2. סעיפים (1) (2) של סדר היום

א. על יסוד החלטת ועדת הבטיחות בישיבה (4) ובהתאם לתוצאות המכרז. נמסרו עבודות התמיכות ליד הכותל הדרומי לקבלנים פרץ בן גיאת העבודה נמצאת בבצוע בהתאם לתכנית.

לפי תנאי המקום היה צורך בשנויים בהתאם להוראות פרופ' אידלמן הפיקוח הקבוע הוא בידי מהנדס ד.לב בהתיעצות עם מהנדס קיסין.

השנויים גורמים להגדלה נכרת של התקציב המקורי העבודות נרשמים ביומן ויבדקו באופן קבוע ע"י המחלקה למקומות קדושים במשרד הדתות.

ב. חזוק בנין המחכמה

לפי החלטת ישיבה (4) של הועדה הוכנה תכניה מפורטת ע"י מהנדס לב והוגשה לועדה תכניה /66 מיום 183.69 ~~והוג~~ תב לואי מיום 20.3.69 הועדה מבקשת את חות דעתם של מהנדס קיסין מהנדס יניב על הצעה וכן את אשורו של פרופ' אידלמן להצעה המפורטת.

2/.

[illegible]

התכנית תובא לידיעת הואקף באמצעות הרב פרלא ומר בנבנישתי ויקבעו דרכי הבצוע.

ג. עבודות במפלס רחבת הכותל מתחת למבנים הסמוכים לכותל לצפון

הועדה בדקה את העבודות שבוצעו מאז הוראותיה בישיבה (4) והביע את שביעת רצונה מבצוע העבודות.

3. בניני אבו-סעוד

1. נתקבלו מדידות המהנדס לוקש מכל מתלסי המבנים.

2. בישיבה מס׳ 4 של ועדת הבטיחות מיום 19.1.69 נקבע (ראה פרוטוקול סעיף 3)"ה־טח ינוקה עד לגובה בערך (-10,00) ויתגלו עוד 3 שורות של נדבכי חומת הר הבית המערבי שטח הנקוי ימשך עד למרחק כ-5,0 מטר לבנינים (א) 5 מטר אלו יעובדו בשפוע 45°.

לפי הודעה מר בן דב בישיבה (4) של הועדה נבדקו המבנים ע"י המשלחת הארכיאולוגית ומבחינת יציבותם ע"י מהנדסים לב-קיסין. מר בן דב נתבקש להכין דו"ח מפורט אחרי גמר הבדיקות.

3. העבודה לפי (2הנ"ל) בוצעה באמצעות המשלחת הארכיאולוגית אולם התנאי של המרחק של 5.0 לא קויים במלואו.

4. ביום 9.3.69 הובאו לתשומת לב המהנדס לב שנראו מספר סדקים בחזית הדרומית של הבנין המהנדס לב נתן הוראה.

א. יוכנסו סתימות גבס לסדקים לצורך מעקב.

ב. אין להמשיך בעבודה בבנין עד לקביעת מידת היציבות של הבנין.

ג. יש לדאוג שהבנין כולו - כולל קומה עליונה לא יהי׳ בשמוש עד לקביעה הנ"ל.

ד. יש לתאם עם מהנדס מבנים מסוכנים של העיריה.

(ראה העתק יומן 0304 מיום 9.3.69)(נספח 1)

5. יחד עם זאת מסר מהנדס לב ליו"ר הועדה במכתבו מיום 11.3.69 דו"ח על פעולותו ביעוץ ופקוח בבנין הנ"ל. ואת ההגבלות בפקוח על בצוע העבודות (נספח ב׳).

6. בקשר להוראות המהנדס לב (סעיף 3,4 פנה הרב פרלא למר בנבנישתי במכתבו מיום ב׳ אדר תשכ"ט (10.3) ותשובת מר בנבנישתי מיום כא׳ באדר (11.3)
ותשובת הרב פרלא למר בנבנישתי מיום כה אדר (16.3).
התקיים דיון מפורט על מדת הסכנה של הבית ודייריו ונשמע חות דעת מפורטת מהמהנדסים לב, קיסין יניב.

הוחלט:

1. אין מתפקידי הועדה לקבוע מדיניות ועמוד לגבי הריסת הבתים.

2. הועדה יכולה להיות אחראית לבטיחות ויציבות המבנים בהתאם לתפקיד שהוטל עליה ע"י ועדת השרים אך ורק אם כל מבצעי עבודה במקום ישמרו על משמעת מלאה לגבי הוראות הועדה והמהנדסים היועצים שנתמנו על ידה.

צריכה האחריות על [illegible]

3/.

[illegible]

3. יו"ר הועדה יודיע בכתב לגורמים הפועלים במקום דהיינו- הקבלן פרץ בן גיאת, חברת משהב, המשלחת הארכיאולוגית:
1. את תוכן החלטה (2) הנ"ל
2. אין לבצע עבודות במקום אלא לפי הוראות המהנדסים המפקחים (דוד לב וקיסין).
3. כל הוראה יש לרשום ביומן, העתק אחד נשמר אצל אחראי במקום והעתק שני אצל מהנדס לב.
4. כל מבצע עבודה מחויב להודיע למהנדס לב על פעולותיו המתוכננות במידה שנוגעת לבטיחות במקום וליציבות המבנים לפחות 24 שעות לפני בצוע עבודה כל שהיא.
5. מהנדס לב ידאג לתקשורת מתאימה עם יו"ר הועדה.

4. אחרי בדיקה קובעת הועדה שהחלק הדרומי של המבנים מסוכן וקיימת סכנה לדיירים מעל לקומה התחתונה בה נתגלו סדקים.

א. יו"ר הועדה יפנה בשם הועדה למהנדס העיר במברק דלהלן:

ועדת הבטיחות לאיזור הכתל המערבי והדרומי מישיבתה מיום (20.3) ולאחר ביקור במקום קובעת שהחלק הדרומי של בניני אבו-סעוד נמצאים במצב המהווה סכנה לבנין ולדייריו נתגלו סדקים פתוחים בחלק של המבנים.

נא לפעול באופן דחוף.

ב/הועדה- אדריכל יוסף שנברגר
יו"ר הועדה

ב. הרב פרלא יפעל במסגרת הועדה הבין משרדית בדבר בעיות פנוי הדיירים

המחלקה למקומות קדושים

ב"ה, כ׳ אדר תשכ"ט

10 במרס 1969

לכבוד

מר מ. בנבנשתי

הממונה על מזרח ירושלים,

עירית ירושלים.

א.נ.,

פרופ׳ ווייסמן, טכניון חיפה, שבקר בשטח החפירות גילה דעתו שסכנה צפויה לבית אבו סעוד.

הודעתי על כך לפרופ׳ מזר ולאדריכל מר י. שינברגר "יו"ר ועדת הבטיחות הממשלתי" ובקשתי ליזום פגישת הועדה בנדון.

בכבוד רב,

הרב ד. פרלא

מנהל המחלקה

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ירושלים, כ"א אדר תשכ"ט
11 מרץ 69
מס' 544/69

לכבוד
הרב ד. פרלא
מנהל המחקה למקומות קדושים
משרד הדתות,
ירושלים

א.נ.,

הנדון: דאר אבו סעוד

במכתבך מיום 10 מרץ 69 הודעת לי כי פרופ' ויסמן מן הטכניון גילה דעתו שסכנה צפויה לבית אבו סעוד. בע"פ הוספת כי הנך מבקש שהעיריה תתן חות דעת על בטיחות המבנה הסדוק, מתוך כוונה להשתמש בחוות דעת זו כדי להרוס את הבנין.

אמנם, זוהי חובתה החוקית של העיריה לבדוק את מידת סכנתם של מבנים מסוכנים, אולם, ברצוני לציין בצעד כי קיים אצלי רושם חזק שפנייתך נובעת מן הרצון להעביר את האחריות להריסת בית דאר אבו סעוד, שבו היית מעונין מזמן, עלינו.

התערערותו של בית דאר אבו סעוד לא באה כתוצאה מכוח עליון או מסיבות שלא היתה עליהן שליטה. עד כמה שהצלחתי לברר היא נובעת מאי מילויו של הוראות ועדת בטיחות הכותל (פרטיכל מס. 4 מיום 19.1.69 - סעיף 3).
ועדה זו קבלה בזמנו הנחיות ברורות כי עליה, עד להחלטה אחרת, להבטיח את תקנותם ושלמותם של המבנים הנותרים באיזור, והוראותיה, אילו היו מבוצעות, אכן היו מבטיחות זאת.
אין זה המקום להכנס לברור הסיבות שהנחו את הגורמים המוסמכים להורות על אי - הריסתם, כרגע, של המבנים אולם, על אחת מן הסיבות ברצוני לעמוד,

ביום 18 ינו' 69 הצעת לועדה בהרכב האדריכל שינברגר, הרב פרלא והח"מ לפנות את הדיירים במקום. הסברנו לך כי הדבר בלתי אפשרי כרגע והוא עלול להבל במאמצי פינויים של תושבים אחרים באזור. ההסבר התקבל על דעתך.
לא הסתפקנו בכך וביום 6 פבר' 69 שלח ראש העיר תזכיר לשר הדתות ובו פירוט הבעיות שיתעוררו אם יעשה פינוי חפוז של דיירי אבו סעוד, שימת לבך מופנית לסעיף 6-9 בתזכיר הנ"ל. על כך לא בא כל ערעור משום צד שהוא.

כגורם הממשלתי האחראי לאזור, ולעניות דעתי גם ליישום החלטות ועדת בטיחות הכותל, וכמי שהיה שותף אישית לישיבות מיום 18, 19, בינואר 69, נדמה לי שהיתה זו חובתך לדאוג לכך שהסיכומים שהושגו אמנם יבוצעו, ושלא יווצרו עובדות שיהפכו סיכומים אלה לתוכא ואטלולא.

./.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible]

לאור האמור לעיל, ברצוני להביע את מחאתי על כך שלא רק שנקבעות עובדות המנוגדות לסיכומים פורמליים אשר לפחות לשניים מהם אני שותף, אלא, גם שבסופו של דבר אני נקרא לחפות על פעולות אלה.

מה שיש לי להגיד לעצם הענין אגיד בועדת בסיחות הכותל ובמקומות אחרים, בשלב זה, ברצוני להודיעך כי העיריה, אם תתבקש רשמית, תמלא את החובה המוטלת עליה לפי החוק, אולם מהנדסי העיריה, לא ימליצו על הריסת המבנה האמור, אלא, על חיזוקו, יהיה אשר יהיה מחירו של חיזוק זה.

כמו כן, לא נבוא בדברים עם הדיירים, לא נקבל על עצמנו מו"מ על פינויים ולא נהיה אחראים לתשלום פיצויים על הנזקים שיגרמו להם.

ב ב ר כ ה,

מירון בנבנשתי

הממונה על עניני מז רח העיר

העתק: מר ט.קולק, ראש העיר
ד"ר בירן, אגף העתיקות
מר ע. יפה, מהנדס העיר
האדריכל שנברגר
מר צ.רפיח, משרד החוץ
מר יהושע ברובי

המחלקה למקומות קדושים

ב"ה ירושלים, ז' בניסן תשכ"ט
26 במרס 1969
כ/15/14/36

לכבוד
מר מ. בנבנ'שתי
הממונה על מזרח העיר
עירית ירושלים.

א.נ.,

הנדון: מכתבך מתאריך 11.3.69

מבלי להכנס לכוונותיה של ועדת השרים למקומות קדושים, ידוע לכולנו ההחלטה שקבלה בזמנה פה אחד שיש להוריד כל המבנים הדבוקים לכותל יחד עם השרותים.

חלק מהמבנים הוסרו בהתאם להחלטת הנ"ל ובתאום מלא עם משרד החוץ, ובנוגע להמשך המבנים והשרותים שעדיין דבוקים לכותל לא נעשתה ולא תעשה על ידינו שום פעולה ללא תאום מלא עם משרד החוץ כפי בקשת כב' שר החוץ בישיבת ועדת השרים הנ"ל, לתאם את העתוי לבצוע ההחלטות הנ"ל עם משרד החוץ.

עצם הנושא כולל מכתבך ה"נועז" הנ"ל והתקפותך על הכוונות שלי למרות ששמעת ממני בדיוק את ההיפך הגמור, על כל משמעותיה והשלכותיה הצבוריים הנני מרשה לעצמי להביא לישיבה הקרובה של ועדת הבטיחות הממשלתית האחראית לכל העבודות ברחבת הכותל שתתקיים השבוע ביום ה' 20.3.69 לפי הודעת יו"ר הועדה האדריכל מר י. שינברגר.

ב ב ר כ ה,

הרב ד. פרלא
מנהל המחלקה

העתק: מר ט. קולק, ראש העיר
ד"ר בירן, אגף העתיקות
מר ע.יפה, מהנדס העיר
אדריכל מר י. שינברגר
מר צ. רפיח, משרד החוץ
מר יהושע ברוכי

[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

מזכר

תאריך 5/3/69

סוג

אל מר

מאת מר פרגא

הנדון

רחבת הכותל

ראה נא הערה
שלוח היסטוריות
מעניינת. ת'

12.68 500/100

THE NEW JERUSALEM

from
THE ARCHEDEACON OF OXFORD

Sir, - It has been brought to my ~~attention~~ notice that, in my letter published in your issue of January 10, I committed an error of geographical fact. Between the Jewish quarter of the Old City and the Western Wall was a small space occupied before the June war of 1967 by housés and streets of the Moroccan quarter inhabited by Muslim pilgrims from North Africa and by Arabs for many centuries.

At the same time I have discovered(see the recently published BBC book on Israel by Ian McIntyre), that, in the early days of the Mandate, Sir Patrick Geddes, on a visit, had recommended that this little area should be demolished on the grounds of town planning. I understand further on the best authority that this report had been accepted by the mandatory Govrnment, and incidentally never contradicted by the Jordanians, and so those houses and streets had been condemned long before June 1967.

C.WITTON-DAVIES
Archdeacon's Lodging
Christ Church, Oxford

ירושלים, ז' באדר תשכ"ט
26 בפברואר 1969

אל : שר החוץ
המנכ"ל

מאת : שלמה הלל, סמנכ"ל

הנדון: **<u>דאר אבו סעוד</u>**

בישיבת ועדת השרים לעניני המקומות הקדושים שהתקיימה הבקר, העלו מספר שרים ובראש וראשונה השרים קול ובגין ויעקבי את שאלת הריסת דאר אבו סעוד. השר קול וכן השר בגין הדגישו שרמת סילוק הבתים האלה חיונית בעוכרינו, וככל שעובר הזמן יקשה עלינו להרסם. ציינו כי לפי דרישת משרד החוץ נתעכבה ההריסה עד לאחר העצרת, אולם אם לא נזדרז עתה ונסיים את המלאכה - יופיע שוב שר החוץ ויטען כי אנו מתקרבים לעצרת הבאה.

תוך כדי דיון שהתפתח הוזכר על-ידי וע"י ראש העיר מר טדי קולק כי היו גם גורמים אחרים - ולא רק דרישת משרד החוץ - לדחות את ההריסה, כגון העדר תכנית להקמת מדרגות אחרות לכניסה בשער המוגרבים, והעובדה שלמחות שתי משפחות טרם פונו משם ותבנות מזכרות, גם היא טרם פונתה.

סוכם כי בישיבה הבאה של הועדה בעוד כשבועיים, יתקיים דיון על ענין דאר אבו סעוד, וזאת בהסתמך על ההמלצות הקודמות של ועדת השרים כי יש לסלק את המבנים הללו נמבקשתם ע"י השר ורהפטיג - יו"ר הועדה, להפנות תשומת לב שה"ח לדיון שהתקיים, וכן למסקנות שנשמעו על הדחיה הבלתי מוצדקת. סוכם כי בישיבה הבאה ימסור ראש העיר על האפשרויות לפנוי הדיירים הנ"ל שעדיין גרים בקומפלקס של דאר אבו סעוד, והמתכנן מטעם משרד הדתות יסביר האפשרויות להקמת כניסה אלטרנטיבית לשער המוגרבים. לפי הצעת שר הדואר ובהסכמתי סוכם כי לישיבה הבאה יוזמן ד"ר בירן להשמיע את הערותיו.

בדברי השר קול נשמעה ביקורת נגד משרד החוץ, וגם השר בגין השמיע ביקורת חריפה בענין זה, אולם לא רק נגד משרד החוץ אלא גם נגד משרד הדתות "המעדיף להיאחז בסינורו של שה"ח כדי לא לבצע את ההריסה מטעמים שלו". גם בדברי שר הדואר נשמעה ביקורת מסויימת, ושר המשטרה הדגיש שאנו צמודים להמלצות הקודמות המחייבות הריסת המבנים. אני מניח כי יהיה נסיון להביא את הענין להכרעה בישיבה הקרובה.

ב ב ר כ ה,

שלמה הלל

נ.ב. יש לי רושם כי ע"י קבלת הסברים נוספים לאחר הישיבה, שינה שר המשטרה במשהו את גישתו, או לפחות טען כי אולי ישנה את עמדתו.
ש.ה.

ירושלים, כ"ח בחשון תשכ"ט
19 בנובמבר 1968

סודי

אל : שר הדתות

מאת: שר החוץ

הובא לתשומת לבי כי יציבותו של הבית הדו-קומתי הנמצא צפונית לקשת-רובינזון, מעוררת דאגה. יסודותיו חשופים ואפשרי שעם רדת הגשמים יישחף אל העפר שמתחתיו ויתמוטט הבית. כתוצאה מכך עלולות ליפול גם כמה מהאבנים העליונות של החומה המערבית של הר הבית.

ברצוני להפנות תשומת לבך לסיכום שבין מר שלמה הלל ממשרדי לבין הרב פרלא ממשרדך מיום 30.10.68 כי אין לנו התנגדות להריסת המבנה הנ"ל אלא שלפני הריסת הבית יש לבנות באבנים את הפירצה שתתהוה בחומה בעקבות ההריסה.

מפאת הרגישות הבינלאומית לגבי איזור הר הבית וסביבותיו אבקש:
או שיזורז תהליך סילוק הבית לאחר שיובטח ויבוצעו הדברים המוסכמים לעיל;
או, אם יתמהמה סילוק המבנה, יחוזקו יסודות הבית באופן שיבטיח את יציבותו, וימנע את הסכנה של התמוטטות לא מתוכננת בשל הגשמים.

בברכה,

העתק: המנהל הכללי, משרד החוץ
ע/מנכ"ל ש. הלל, -"-

(לגן)

ירושלים, כ"ד בחשון תשכ"ט
15 בנובמבר 1968

אל : מר ע. שמעוני, מנהל לשכת שה"ת

מאת: שלמה הלל, סמנכ"ל

הריני מציע כי שה"ת ישלח המכתב הרצ"ב בדחיפות

אל שר הדתות.

ב ב ר כ ה,

שלמה הלל

העתק: המנכ"ל

<u>**ט י ו ט ה**</u>

אל : שר הדתות

מאת: שר החוץ

הובא לתשומת לבי כי יציבותו של הבית הדו-קומתי הנמצא צפונית לקשת-רובינזון, מעוררת דאגה. יסודותיו השופים ואפשרי שעם רדת הגשמים יסחף תל העפר שמתחתיו ויתמוטט הבית. כתוצאה מכך עלולות ליפול גם כמה מהאבנים העליונות של החומה המערבית של הר הבית.

ברצוני להפנות תשומת לבך לסיכום שבין מר שלמה הלל ממשרדי לבין הרב פרלא ממשרדך מיום 30.10.68 כי אין לנו התנגדות להריסת המבנה הנ"ל אלא שלפני הריסת הבית יש לבנות מבפנים את הפירצה שתתהווה בחומה בעקבות ההריסה.

מפאת הרגישות הבין-לאומית לגבי איזור הר הבית וחומותיו אבקש: או שיזורז תהליך סילוק הבית לאחר שירבטחו ויבוצעו הדברים המוסכמים לעיל; או, אם יתמהמה סילוק המבנה, יחוזקו יסודות הבית באופן שיבטיחו את יציבותו, וימנעו את הסכנה של התמוטטה לא מתוכננת בשל הגשמים.

ב ב ר כ ה,

העתק: מנכ"ל משה"ח

סדר היום

לישיבת ועדת השרים לשמירה על מקומות קדושים
יום א׳, י"ט בחשון תשכ"ט – 10.11.68
(בשעה 8.30 בבקר במשרד ראש הממשלה)

א. בטיחות הכותל המערבי והחפירות הארכיאולוגיות

ב. תלונות על פגיעות במוסר במזרח ירושלים

ג. תזכיר הנציגות של הכנסיה הפרבוסלבית

מדינת ישראל
משרד העבודה
מחלקת עבודות צבוריות-מחוז ירושלים

משרד מהנדס המחוז
רחוב הנביאים 52, ירושלים
ת.ד. 132 -טלפון 21141

ירושלים י׳ באלול תשכ"ח
3 בספטמבר 1968
מספר: 50(79)1-3759

לכבוד
ד"ר ז. ורהפטיג
שר הדתות
משרד הדתות
ירושלים

אדוני השר,

הנדון: הכותל המערבי

הנזכר: מכתבי מס׳ 50(79)1-3473
מיום 15.8.68

למען הסדר הטוב הנני מבקש בזה לרשום לזכרון כי בשיחתנו בלשכתך שהתקיימה ב- 2.8.68, הודעתי לך כי קיים דו"ח פרלימינרי שהוכן לפי פנייתו של פרופ׳ ב. מזר, בו ניתנו המלצות הטכניון באיזו דרך לעשות את החפירות עד אשר תוכל להערך בדיקה של ממש.

באותה פגישה הודעתי לך כי הארכיאולוגים לא קיימו את התנאים שנכללו בהמלצות הנ"ל.

כפי שידוע לך, הנני מטפל בענין בדיקת ועריכת דו"ח סופי על ידי הטכניון, עליו כתבתי לך בסעיף 2 של מכתבי 50(79)1-3711 מיום 1.9.68.

בכבוד רב

(-)

ע. פרידמן
מהנדס המחוז

העתק: מר גבע, משנה למנכ"ל משרד העבודה, ירושלים

p/10

1 בספטמבר 1968
50 (79) 1 - 3711

לכבוד
ד"ר ז. ורהפטיג
שר - הדתות

כבוד השר,

הנדון: הכותל המערבי

במכתבך מ- 12.8.68 בקשת ממני חוות דעת על:

(א) יציבותו של הכותל המערבי והדרומי לאור החפירות כפי שהן כיום.

(ב) על אפשרויות של פינוי העפר בשטח שמתחת לבנין המחכמה.

(ג) על אפשרות חפירה ארכיאולוגית בשטח מתחת לבנין המחכמה מבלי למוטט את המחכמה.

משיחה טלפונית מה-30 לספטמבר הבינותי כי הינך מעונין גם בחוות דעת ביחס לפינויים מתחת לבנין הגובל מצד הצפוני עם הכיכר הגדולה, לפני משטח הכותל, לצורך סידורי הקהל הרחב.

2. בענין (א) לעיל - יציבותו של הכותל המערבי והדרומי.

הודעתי לך בשיחה טלפונית האחרונה כי הדבר נמצא בטיפול בידי הועדה אשר הכינה את הדו"ח הפרלימינרי עבור פרופ' מזר. הנני עומד בקשר עם אנשי המקצוע בטכניון בענין ומאחר והכנת חוות דעת זו מחייבת בדיקות שונות, אין לצפות, לפי דעתו של איש הטכניון המטפל בענין, לדו"ח יותר מוקדם מאשר כעבור חודש מהיום.

3. בענין המחכמה בסעיפים (ב) ו- (ג) לעיל.

היה ברצוני להגיש לך את חוות דעתי בערך בעוד שבוע, אבל לבקשתך הטלפונית הנני עושה זאת כבר היום. בחוות דעתי זו הנני מתכוון לבנין המחכמה כפי שזה הוגדר על ידי וורן, שהוא בנין בגודל של 90 רגל מצפון לדרום וכ-80 רגל ממזרח למערב, הגובל מצד המזרחי שלו עם הכותל המערבי.

בדקתי את המצב אחרי שעיינתי במקורות ספרותיים ובשרטוטים שהוכנו על ידי וורן, מהיל ההנדסה הבריטי, בשנת 1867-70. לפי המשוער, הסלע הטבעי בשטח זה נמצא בעומק של כ-15 מטר מתחת למפלס של רחבת הכותל, החדרים בפינה מזרחית-דרומית של בנין המחכמה, ושל קו הבסיס של קשת וילסון, וכל החלל בין הסלע ומפלס זה מהווה תערובת של עפר ואבני בנין שונים מהריסות ומפולות שהצטברו במשך דורות.

בנין המחכמה הינו בנין מאוחר ואין כל יסוד להניח שהוא מבוסס על הסלע הטבעי, אשר נמצא בעומק רב. אני מניח כי הבנאים הקימו את הבנין בחלקו על גבי קירות אשר הם גילו תחתיו ובחלקו על גבי תערובת העפר והאבנים הבודדות שגילה וורן.

[illegible]

העדויות לכך הינן:

הקיר המזרחי של בנין המחכמה הוקם על גבי הכותל ולמרות זאת בחזית הדרומית של הבנין לא נראים סדקים בעקבות שקיעות דיפרנציאליות. לעומת זאת הסדק הגדול מצדו המערבי, בקיר הדרומי של המחכמה, אשר חייב בנית קיר תומך, מראה כי לפחות חלק מהבנין מבוסס על עפר בלבד.

בעקבות הנחות אלו הנני בדעה כי בשטח בנין המחכמה אין לבצע חפירות ארכיאולוגיות במובן המקובל. במקומות בהם הבנין מבוסס על בניה קדומה - הוצאת העפר ואבנים בודדות תערער את הבניה הקדומה. בשטחים בהם הבנין מבוסס על עפר ואבנים בודדות - החפירה אסורה בתכלית.

מה שכן אפשר לעשות הינן חפירות ארכיאולוגיות למחקר בלבד, כפי שזה נעשה על ידי וורן - ז.א. חפירת "ארובות" צרות לעומק (ורצוי שהן תהיינה בחתך עגול) באטיות ובהקפדה רבה, ומה"ארובות" האלה במידת האפשר להשתרע גם בשלוחות לצדדים עם חיזוקם, עם תמיכות לפי הצורך.

חפירה בשטח והעמקה עלולה בהחלט לגרום להתמוטטותו של הבנין.

4. מה שנוגע לבקשתך בשיחה הטלפונית - בענין החפירות שנעשות בבנין הצופה אל הכיכר הגדולה מצד צפון, הנמצא מערבית מבנין המחכמה - לדעתי, אין להפריז בהעמקה ואין לבצע שם עבודות ללא פיקוח קפדני והיזוקים, בעיקר בשיטות התזה בטון בלחץ.

כבר מצאתי מקום בשטח של קשת וילסון בו אסור לחפור ללא בדיקה קפדנית. בו בזמן שבענין המחכמה דעתי הינה שלא לעשות חפירות בשטח הפינויים, הרי בבנין זה אפשר עוד לפנות את העפר, אבל במגבלות כאמור לעיל, ואף זאת רק כשיש בטחון שהעפר המוצא לא שימש כבסיס לבנית קמרונות האבן.

בכבוד רב,

ע. פרידמן

<u>מהנדס המחוז</u>

העתק: כב' שר העבודה, משרד העבודה, ירושלים.
מר ב. בשין, מנהל מע"ץ, תל אביב.

p/10

זכרון דברים

הכותל המערבי

יציבות הכותל הדרומי והמזרחי
פגישה עם: פרופ'/מר וייסמן -מהטכניון
ומר בן-דוד- סגן ראש משלחת החפירות
ביום 19.8.68

(1) הבעיה שעמדה לעינינו היתה באיזה דרך להגיע לדעה מבוססת על יציבות הכתלים - מערבי והדרומי, נוכח החפירות שבוצעו עד עכשיו.

סוכם:

(א) יוכנו חתכים אנכיים במרחקים של 10 מ' מהפינה הדרומית מערבית בכוונים למזרחה וצפונה. בחתכים אלה יוכנסו כל הממצאים שיש להם השלכה על הבעיה, הם ישמשו גם לצורך מעקב אחרי "התנהגות" הכתלים בעתיד.
מר בן דוד יתן סקירה על מה שידוע לו או מה הן השערות ביחס לחלקים אשר לא ניתנים לבדיקה ולמדידה.

(ב) אחרי שהתברר כי באמצעים שישנם בטכניון לא ניתן לבדוק את עוביים של הכתלים. סוכם עם ד"ר וייסמן כי הוא יתקשר עם המכון הגיאו-פיזי הממשלתי לעריכת בדיקה בשיטה הסייסמית או בשיטות אחרות בעזרת מכשירים שברשות המכון.

(ג) היה מדובר גם על בדיקה ישירה על ידי קידוחים אבל היתה זו שיחה פרלימנרית ובלתי מחייבת.

(ד) סוכם כי ע. פרידמן יתקשר עם רס"ן דוד פרחי מהממשל הצבאי בכדי שהוא יידע מה אנו עומדים לעשות ולקבל את עזרתו בענינים החורגים מהשטח הטכני.

(2) היה מדובר בסדקים הקיים אשר בפינה דרומית - מערבית של בנין המוזיאום המוסלמי - הוחלט להפריד בעיה זו מבעית יציבות הכתלים.

(3) ד"ר ויסמן העלה את בעיית התשלום לטכניון בעד שירותיו, אשר נאמד על ידו בסכום עד ל-10,000 ל"י.

ע. פרידמן
מהנדס המחוז.

סודי

הועדה לבטחון ירושלים

לסעיף 2.4 מסיכום ישיבה מס. 11/68 - להלן תוכן מכתב
של מהנדס מ.ע.צ. בנושא החפירות בכתל הדרומי

ד' בתשרי תשכ"ט
26 בספטמבר 1968

מר ש. רוזוליו, ניצב
מטה המשטרה
משטרת ישראל
ירושלים.

הנדון: שטח הכותל המערבי

בשיחתנו שהתקיימה ב-25.9.68, בירושלים, בקשת ממני חוות דעתי בענין בטיחות הכותל הדרומי (והפינה המערבית), נוכח החפירות הארכיאולוגיות המבוצעות במקום. כמו כן בקשת ממני חוות דעתי בענין יציבותו של בנין המחכמה.

טפלתי בשתי הבעיות, והמצב כרגע הינו כלהלן:-

(א) בענין הכותל הדרומי - בשעתו נבדק המצב על ידי ועדת מומחים מטעם המכבירון. לפי בקשתי חידשה הועדה את פעולתה ונערכות עכשיו בדיקות שונות שבעקבותיהם אפשר יהיה להגיע למסקנות ביחס לבטיחות הכותל. אני מקוה כי הדו"ח בענין יהיה מוכן תוך שבועות אחדים.

(ב) בקשר לבנין המחכמה - המצב הינו כלהלן:-
בדקתי את המצב אחרי שעיינתי במקורות ספרותיים ובשרטוטים שהוכנו על ידי וורן, מחיל ההנדסה הבריטי, בשנת 1867-70. לפי המשוער, הסלע הטבעי בשטח זה נמצא בעומק של כ-15 מ מתחת לפלס של רחבת הכותל, החדרים בפינה מזרחית-דרומית של בנין המחכמה, ושל קו הבסיס של קשת וילסון, וכל החלל בין הסלע ומפלס זה מהווה תערובת של עפר ואבני בנין שונים מהריסות ומפולות שהצטברו במשך דורות.

בנין המחכמה הינו בנין מאוחר ואין כל יסוד להניח שהוא מבוסס על הסלע הטבעי, אשר נמצא בעומק רב. אני מניח כי הבנאים הקימו את הבנין בחלקו על גבי קירות אשר הם גילו תחתיו ובחלקו על גבי תערובת העפר והאבנים הבודדות שגילה וורן.

העדוירות/.

[illegible]

העדויות לכך הינן:-

הקיר המזרחי של בנין המחכמה הוקם על גבי הכותל ולמרות זאת בחזית הדרומית של הבנין לא נראים סדקים בעקבות שקיעות דיפרנציאליות. לעומת זאת הסדק הגדול מצידו המערבי, בקיר הדרומי של המחכמה, אשר חייב בנית קיר תומך, מראה כי לפחות חלק מהבנין מבוסס על עפר בלבד.

בעקבות הבחנות אלו הנני בדעה כי בשטח בנין המחכמה אין לבצע חפירות ארכיאולוגיות במובן המקובל. במקומות בהם הבנין מבוסס על בניה קדומה - הוצאת העפר ואבנים בודדות תערער את הבניה הקדומה. בשטחים בהם הבנין מבוסס על עפר ואבנים בודדות - החפירה אסורה בתכלית.

מה שכן אפשר לעשות הינן חפירות ארכיאולוגיות למחקר בלבד, כפי שזה נעשה על ידי וורן - ז.א. חפירת "ארובות" צרות לעומק (ורצוי שהן תהיינה בחתך עגול) באיטיות ובהקפדה רבה, ומה"ארובות" האלה במידת האפשר להשתרע גם בשלוחות לצדדים עם חיזוקים, ותמיכות לפי הצורך.

חפירה בשטח והעמקה עלולה בהחלט לגרום להתמוטטותו של הבנין.

בהזדמנות בדיקת המצב בבנין המחכמה, התענינתי גם בנעשה במה שנקרא "בית שטראוס" - חפירות המבוצעות על ידי קבלן פרטי לפי הזמנה ישירה של משרד הדתות. לדעתי, אין להפריז בהעמקה ואין לבצע שם עבודות ללא פיקוח קפדני וחיזוקים, בעיקר בשיטות התזת בטון בלחץ. כבר מצאתי מקום בשטח של קשת וילסון בו אסור לחפור ללא בדיקה קפדנית. בו בזמן שבענין המחכמה דעתי הינה שלא לעשות חפירות בשטח הפינויים, הרי בבנין זה אפשר עוד לפנות את העפר, אבל במגבלות כאמור לעיל, ואף זאת רק כשיש בטחון שהעפר המוצא לא שימש כבסיס לבנית קמרונות האבן.

הנאמר על ידי לעיל הינו בעקבות בדיקה שנעשתה לאחר ביקור במקום שנערך על ידי לפני כשלשה שבועות. עכשיו, בחוזרי מחו"ל, מצאתי כי ממשיכים במקום זה בחפירות.

(-) ע. פרידמן
מהנדס המחוז

ב"ה ירושלים כ׳ בתשרי תשכ"ט
18 באוקטובר, 1968

אל: שר המשפטים

הנדון: __פינוי השטח מתחת למחכמה__

בהחלטת ועדת השרים לענין השמירה על המקומות הקדושים מיום ה׳ באלול תשכ"ח (1.9.68) נקבע כי שר המשפטים יבדוק את הצד המשפטי הקשור בביצוע עבודות החשיפה והפינוי מתחת למחכמה ולרחוב השלשלת. ברצוני להעביר לידיעתך חומר עובדתי ומשפטי הנמצא בידי היכול לתרום הרבה לבירור מצבו המשפטי של השטח שנמצא מתחת לבנין המחכמה.

1. ממקורות שונים אנו לומדים כי בסוף תקופת בית שני היתה (כנראה בראשונה מגלויותיה של הסנהדרין) לשכת הגזית למטה מהמקום בו עומד עתה בנין המחכמה. זו היתה מסורת יהודי ירושלים, שנתאשרה גם על ידי החוקרים אחרי שנתגלה הגשר מעל קשת וילסון, שהוליך מהר הבית לארמון החשמונאים בעיר העליונה כי לפי יוסף בן מתתיהו היה מושב הסנהדרין מחוץ להר הבית ליד גשר זה (ראה מלחמת היהודים ה׳, ד׳, ב׳, תרגום שמחוני עמ׳ רפ"ז).

מצורף מזה צילום מפת ירושלים בימי בית שני בעריכת ב.צ. לוריא שהופיעה באטלס ידיעות אחרונות, והמסומן "א".

2. מהמשנה בתמיד סוף פרק ד׳ ותחילת פרק ה׳, אנו למדים כי בלשכת הגזית היה בית הכנסת של הר הבית והתפללו שם. גם אחרי החורבן המשיכו יהודים להתפלל במקום זה. כאן עמד בית הכנסת ובית המדרש המפורסם בתקופת הכיבוש הערבי בו התפללו יהודי העיר ועולי רגל מהגולה, ועל בית זה כתב הרמב"ם שבהיותו בירושלים התפלל "בבית הגדול והקדוש". גם אחרי שנבנה בנין המחכמה מעל הקשתות העתיקות שנוחרו במעמק האדמה (וביניהן גלויים לסרוגין 34 מטר נוספים של הכותל המערבי 48 המטר שמצפון לרחבת הכותל של היום), המשיכו יהודים לבוא להתפלל במקום זה, ואפילו בתוך בנין המחכמה עצמו נהגו להתפלל עד לדור האחרון.

על כל זה בארוכה ראה מאמרו של פרופ׳ בן ציון דינור (אז דינבורג) שהופיע ב"ציון" ג׳ תרפ"ט, ובייחוד ראה שם הערה 135 בעמ׳ 79 והסיכום בעמ׳ 87. המאמר כולו נמצא ברשותי ואשמח להשאילו לך לעיון אם תרצה.

3. כידוע מיד לאחר כיבוש ירושלים על ידי הצלבנים, אספו את כל היהודים לתוך בית הכנסת ושרפוהו. יצויין שבאבני הכותל שבמקום ישנם סימני שרפה רבים. כנראה, שלאחר שנשרף ונהרס בית-הכנסת, נהפך המקום לחלק מהרחוב שעבר ברציפות משער שכם ועד שער האשפות. מצורף בזה צילום דף 133 מספרו של החוקר הגרמני קימל מסומן "ב" המזכיר עובדא זו. ה"בוגן" המוזכר שם הוא קשת וילסון. כמו כן מוזכר הדבר ב-
Palestine Exploration
Quarterly

4. המחכמה שנבנתה בתקופת הממלוכים, ויש אומרים לאחר מכן, לא כללה אף פעם את המרתפים העתיקים למטה, ואין גם כניסה מבנין המחכמה שלמעלה למרתפים. והנה אף לפי הרישומים בימי המנדט, נרשמה המחכמה לחוד על שם ווקף התנכיזיה בעוד שחלק מהשטח שתחת המחכמה -"המרתפים"- נרשם על שם ווקף י המוגרבי, ואילו יתר השטח שמתחת למחכמה לא רשום בכלל בטאבו, עובדה שעירית ירושלים מציינת בתזכירה מיום ח׳ באב תשכ"ח 2.8.68 האין בזה הוכחה בולטת שהמוסלמים אף פעם לא ראו במרתפים חלק מבנין המחכמה עצמו? לו היה הרישום והבעלות של המחכמה כוללים גם את השטח שמתחתיה לפי הכלל של מעומקא דארעא עד לרומא דרקיעא" האיך נרשם אותו השטח או חלק ממנו על שם ווקף אחר, מבלי העברת הבעלות, אלא כרישום ראשוני? ואלא שבירושלים העתיקה בדרך כלל נבנו רחוב עלי רחוב ובתים על רחובות ושטחי הפקר מבלי שהבעלות של המבנה תכלול מה שלמטה ממנו. ובאשר לווקף המוגרבים.

הלא כל שכונת המוגרבים היתה שייכת לווקף המוגרבים והממשלה הפקיעה אותו כולו. רק בגלל הטעות שחשבו את המרתפים כחלק מבנין המחכמה נמנעו מלהפקיעם כחלק משכונת המוגרבים.

5. ועוד, גם לפי הרישום של "המרתפים" על שם הווקף המוגרבי נרשמו רק שני חדרים. החדר בו נמצא בית-הכנסת לא נכלל ברישום, כפי שמוכח מהתרשים שבספר הרישום. יוצא שרוב החלק מתחת למחכמה הוא שטח הפקר ויש לרשום אותו על שם הממשלה, ורק חלק קטן ביותר של כשלושים מטרים מרובעים נרשם יחד עם החלקה של הגן שעמד בצפון רחבת הכותל על שם הווקף המוגרבי שהיה בעליו הרשום של כל שכונת המוגרבים, וכאמור רק בטעות הוצא מכלל ההפקעה הכללית של הווקף המוגרבים. לכן יש להמשיך את צו ההפקעה גם עליו.

6. יתר על כן,

נציגי הישוב בפני ועדת הכותל של חבר הלאומים הראו שהמסמכים שהערבים הגישו לענין הווקף בשכונת המוגרבים היו מזויפים (ראה "משפט-הכותל", עמ׳ 128,82,81,75)

7. ומעל לכל, חופש הגישה למקומות הקדושים לפי חוק השמירה על מקומות הקדושים, תשכ"ז-1967 איננו מותנה בבעלות על השטח, זו היתה גם טענת נציגי הישוב בפני וועדת הכותל של חבר הלאומים שנתקבלה על ידיה וכך הובהר גם בבג"צ 223/67, שבתי בן דב נ. שר הדתות (פד"י כ"כ(י) עמ׳ 440 והלאה).

8. ר"ב הסבר הסטורי ועובדתי הוכן ע"י ד"ר א. קימלמן

9. אשמח להיפגש ולהוסיף הבהרות נוספות בעל פה.

בברכה,

ז. ורהפטיג

השטח בין רחבת הכותל ובין שער השלשלת

ז העובדות

א) תיאור המקום

הבנין התחתון

רצפת הבנין התחתון היא בגובה של רחבת הכותל.
מעל הרצפה בנויות קשתות עתיקות; הגדולה שבהן נקראת "קשת וילסון", שנבנתה יחד עם בנית הכותל, ואשר הרגל המזרחית שלה היא חלק של הכותל המערבי, ומשם היא עולה בקימור מערבה. גובה האולם מתחת לקשת הוא 7 מטר, ורוחבו ממזרח למערב הוא 13 מטר.

הכניסה לבנין התחתון היא מדרום, מרחבת הכותל,.

הבנין העליון

מעל הקשתות העתיקות נבנה בנין הידוע כ"מחכמה", על שם בית המשפט התורכי שהיה בו. הבנין בן שתי קומות, והכניסה אליו מצד צפון, מרחוב השלשלת. רצפת הקומה התחתונה נמצאת כעשרה מטר מעל רצפת קשת וילסון. בקומה זו היה בית המשפט, ואחרי קום המדינה גרו בו פליטים ערבים. בקומה העליונה היתה דירת המופתי חג' אמין אל חוסיני.

רחוב השלשלת עובר מעל הגשר העתיק שהוליך להר הבית, ועבר מעל קשת וילסון והוא גבוה בעשרה מטר מרצפת קשת וילסון ומרחבת הכותל. מצד רחוב השלשלת נראה רק החלק העליון-בנין המחכמה, ואילו מצד רחבת הכותל נראים:

1) הבנין התחתון, שחזיתו בנויה מאבנים גדולות ובלתי מסותתות, עם שתי תומכות (כעין עמודים מרובעים), ללא חלונות ועם שלשה שערים. שנים מהשערים נסגרו ע"י מע"ץ, והשלישי, הקרוב ביותר לכותל, פתוח;

2) הבנין העליון (המחכמה), הבנוי מאבנים קטנות.מסותתות, ללא תומכות, ובו חלונות הפונים לרחבת הכותל (פתיחת כמה מהחלונות ע"י המופתי בתרפ"ט שימשה נושא לדיון בועדת הכותל של חבר הלאומים).

אין מדרגות ואין מעבר בין החלק העליון להלק התחתון. מי שרוצה לעבור מהחלק העליון לתחתון צריך לצאת לרחוב השלשלת ולהקיף מרחק רבע ק"מ את רחוב השלשלה, סמטת אבו מדין ורחבת הכותל.

ב) <u>העבר של המקום</u>

מקובל אצל היהודים שבמקום הזה עמד בית המשפט של שלמה המלך (1), ואף אצל הערבים יש מסורת דומה (2), לפי פרופסור דינור היו במקום הזה גם בית מדרש, בית ועד וישיבה מזמנו של חזקיהו המלך ועד להקופה מאוחרת (3), כאן היתה לשכת הגזית, מקום מושב הסנהדרין, הן לפי מסורת יהודי ירושלים (4), והן לדעת חוקרים חדשים לפי מקורות אחרים (5).

גם אחרי החורבן המשיכו יהודים להתפלל כאן. וכנראה למקום זה התכוון התייר מבורדו (שביקר בארץ 200 שנה אחרי מרד בר-כוכבא)., בכותבו שהיהודים היו באים לשם לקונן על החורבן (6), במקום הזה עמד בית הכנסת ובית המדרש המפורסם בתקופה הערבית, בו התפללו יהודי העיר ועולי רגל מהגולה שבאו להתפלל ליד מקום המקדש. על בית זה כתב הרמב"ם שבהיותו בירושלים התפלל "בבית הגדול והקדוש" (7). הצלבנים שרפו את יהודי ירושלים בתוך בית הכנסת (אגב-אבני הכותל במקום הזה שחורים משריפה גדולה), וחיסלו את הישוב היהודי.

מתוך תיאורים מתברר שהמקום נהיה לפנוי, והרחוב משער שכם לשער האשפות עבר לאורך הכותל המערבי מתחת לקשת וילסון ולרחוב השלשלה העובר על גבי הגשר העתיק. היו אפוא רחובות בשני מפלסים-העליון רחוב השלשלה, והתחתון רחוב הכותל.

אחר כך נבנה בנין המחכמה מעל הקשתות שמעל רחוב הכותל, כשחזיתו כלפי רחוב השלשלה, כלפי המפלס העליון, וקשר אין לו עם הרחוב שמתחתיו במפלס התחתון.

עם כסוי הכותל באשפה ובעפר, התכסו גם הקשתות, ורק עם העמקת רחבת הכותל שוב נתגלה השער של הבנין התחתון במלוא קומתו.

מתרשים של ורן שהופיע בשנת 1880 ב Palestine Exploration Quarterly (תרשים 8), מתברר שפנימה משער זה היה אולם גדול.גם במפה בספר של פרס "ארץ ישראל", ספר מסעות". מלפני 48 שנה. מובלט אולם גדול פנימה מהשער.

עתה נמצאים במקום האולם הזה שלשה חדרים קטנים, אחד ליד השער ושני פנימיים.

ג) <u>הרישום במשרד ספרי האחוזה</u>

לפי המסמכים שסופקו ע"י עיריית ירושלים, רשום הבנין העליון בפני עצמו, וחלק מהבנין התחתון רשום ביחד עם בינה שהיתה של הווקף המוגרבי. בווקף המוגרבי היו חלקות רבות. והן הופקעו, ובתוכן גם חלקה זו, אלא שבמפת ההפקעה נכללו רק 320 מטר מרובע מתוך 350 מטר מרובע של החלקה, כך ששלושים מטר מרובע ($\frac{1}{30}$ של דונם) מחלקה זו, לא הופקעו, והם שניים מתוך שלושת החדרים הקטנים הנמצאים פנימה מהשער של הבנין התחתון.

החדר השלישי, שבו גלוי הכותל ובו עומד ארון הקודש, לא היה בחלקה זו ואיננו כלול ברישום במשרד ספרי האחוזה. כמו כן אין רישום בנוגע להמשך עד קשת וילסון.

תעודת המוכתרים בתיק 3421/35 מתארת את החלקה כך:

"בנין המורכב משני חדרים (ה א ו י ר תפוס ע"י בית הספר התנכיזי השייך להקדשות המוסלמיים), גן שנטועים בו עצי פרי בשלמותו".

כשנרשמו שני החדרים למטה (כמה חודשים אחרי רישום המחכמה) לא תוקן הרישום של המחכמה למעלה כדי להוציא את החדרים האלה מרשותם, דבר שהיה צריך להעשות אילו היה החלק התחתון כלול ברשום המחכמה.

מענין שבנין המחכמה רשום במשרד ספרי האחוזה כנמצא בשכונת שער השלשלת ואל ואד(רחוב הגיא), ואילו שני החדרים למטה רשומים כנמצאים כשכונות המוגרבים.

(אגב בתרגום העברי של שני שטרי הטאבו עלולות להטעות המלים "רישום מחדש", הכוונה לרישום חדש שלא קדם לו רישום, ולא לרישום שחודש).

אינני נכנס כאן לשאלה בדבר הרישומים, שנעשו אך ורק על סמך תעודה של מוכתרים שלא ידעו קרוא וכתוב וחתמו בטביעת אצבע, ללא מפות, , ללא תעודת וקפיה, וללא בדיקה מצד משרד ספרי האחוזה (החקירה נמשכה"עשירית השעה", כלאמר 6 דקות, לפי המסמך החתום ע"י "החוקר").במשרד ספרי האחוזה הובעה עתה תמיהה על צורת הרישום הזאת ללא אסמכתות.

בענין ערכו ותוקפו של הווקף הזה, ראה גם ציון ג׳ עמ׳ 103, ובדבר הסמכות לעשותו במקום הזה ראה "משפט הכותל" עמ׳ 12 ו-110. וכן ראה בסעיף 121 לחוק הקרקעות העותמני.

2. הצד המשפטי

כשם שהרחובות הקמורים בעיר העתיקה אינם הרכוש של בעלי הבתים הבנוים מעליהם, ואין לבעל הבנין שלמעלה זכות ברשות הרבים שלמטה, כך לא היה החלק התחתון שייך לבעלי בנין המחכמה, ברשות הרבים אין טענת חזקה והתישנות, וכאן אפילו לא היתה שום חזקה. לא בעלי המחכמה ולא ערבים אחרים לא השתמשו בחלק התחתון, מלבד בשני החדרים הנ"ל, וערימות העפר נשארו בדיוק במקום בו נעזבו ע"י ורן לפני מאה שנה. רישום המקום על שם הממשלה בהיותו נכס שאין לו בעלים או רשות הרבים לא יפגע באף אדם.

ולעומת זאת נהגו היהודים להכנס להתפלל לחלק התחתון ולחלק העליון של הבנין,במשך כל התקופות עד מלחמת השחרור (8).

1) חבת ירושלים, מאמר מורא המקדש, סימן י"ב.

Pierroti Jerusalem Explored,I,p. 73(2

3) המקורות לוקטו על ידי ב"ציון" ג׳ (תרפ"ט). ביחוד בעמודים 87.81.80.

4) הרב משה חגיז . "פרשת אלה מסעי" ד"ה ומי. חבת ירושלים שם "שערי ירושלים" מובא בציון ג׳ עמ׳ 102.

5) מלחמת היהודים ה,ד,ב, תרגום שמחוני עמ׳ רפז ומפה מול עמ׳ רפ"ו

Underground Jerusalem, p, 368 Palestine Ex-loration Quarterly p, 28

פרס: "ארץ ישראל ספר מסעות" מול עמ׳ 176.

לפי המשתמע ממשנת מדות פ"ה, מ"ד, ותמיד פ"ד מ"ג ופ"ה מ"א, היתה לשכת הגזית בצד צפון, בין מזרח למערב, חציה בעזרה וחציה.בחול(אולם בהר הבית) (ראה מפרשי המשנה שם). הרב יצחק אייזיק הלוי הלר בספר בנין הריא"ל, פרק ד׳, מסביר שמשנה מתארת את בנין עולי הגולה, ובזמן הורדוס הועברה לשכת הגזית למערב, בסוף הבית השני עברה הסנהדרין למקום אחר, בראשונה מגלויותיה (ר"ה ל"א א׳);

6) "ציון" שם ע׳ 78-79.

7) המקורות ההיסטוריים לוקטו ע"י פרופסור דינור ב"ציון" שם, וראה סיכומו בעמוד 87, וראה "טוב ירושלים" דף י.

8) פרס שם עמ׳ 165 וכן יוצא ממפת"ציון" שם ע׳ 79 התזכיר היהודי לועדת הכותל עמ׳ 25 הערה 49 ועמ׳ 36, "משפט הכותל" עמ׳ 23 24, לפי ציון ג׳ עמ׳ 104 מתכוון כנראה ר׳ עובדיה מברטנורא למקום הזה.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ב"ה ירושלים, י"ח באב תשכ"ח
12 באוגוסט 1968

סודי

אל: ראש הממשלה

יו"ר ועדת השרים לעניני ירושלים

ראשי העדות הנוצריות ונציגי העדה המוסלמית במזרח ירושלים קיימו ביום חמישי 8.8.68 בכנסיה היוונית-קתולית התייעצות בדילגבש עמדה נגד ירידת המוסר במזרח ירושלים במיוחד במועדוני הלילה שפעולתם גוברת והולכת.

כוונתם להתחיל בדרכי שלום ולכנס את כל בעלי מועדוני הלילה. כדי למנעם מפעולות הפוגעות בקדושתה ובצביונה של העיר המקודשת לשלשת הדתות.

נציגי המוסלמים לוחצים על נקיטת אמצעים דרסטיים, בעלי גוון של פעולה מדינית בין גורמי חו"ל ובהתעמולת הסברה.

ענין מועדוני הלילה וירידת חיי המוסר במזרח ירושלים גורמים לרוגז ומבוכה בקרב אנשי הכמורה במזרח העיר. כמ"כ מגיעים הדים ותגובות מהארץ ומחו"ל בנדון.

ראשי העדות הנוצריות מבקשים את עזרת משרד הדתות והמשטרה על מנת לפקח על המועדונים והמוסר במזרח ירושלים.

אני מביא את הנ"ל לידיעתך כי סבור אני שאכן הבעיה מדאיבה ויש צורך לדון בה.

בינתיים הגבנו דו"ח על ההתייעצות הנ"ל שהעתקו אני מצרף בזה.

בכבוד רב

ז. ורהפטיג

העתקים: שר המשטרה
שר הפנים
שר המשפטים
שר התיירות
ראש עירית ירושלים

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

תרגום (מאיטלקית)

הפטריארכיה הלטינית - ירושלים

ירושלים, 12.9.1968 מס' 771/68

לכבוד
ד"ר פ. קולבי,
מנהל המחלקה לעדות נוצריות,
משרד הדתות/ירושלים.

ד"ר קולבי הנכבד,

בחודשים האחרונים נדונה בהרחבה בעתונות המקומית בעית הפגיעה במוסר בעיר הקודש ובמיוחד בנוגע למועדוני הלילה הבלתי מוסריים.

ידוע לי כי המשטרה מטפלה בבעיה זו, וכי גם חוגים יהודים דתיים הביעו את מורת רוחם העמוקה נוכח בעיה זו.

בחודש פברואר השנה הפניתי תשומת לב השלטונות הנוגעים בדבר בעל פה ובכתב לפרסומים פורנוגרפיים הנמכרים בחוצות עיר הקודש ובבית-לחם. כן מודבקות תמונות בלתי מוסריות לפרסומת של סרטי קולנוע.

אהיה אסיר תודה לכבודו באם יואיל להעביר פניתי הנרגשת אל כבוד שר הדתות והשלטונות הנוגעים בדבר, כדי שביום ובלילה ברחובות ובמקומות ציבוריים ימנעו מהפצת פרסומים הפוגעים במוסר וברגשים הדתיים. אבקש שינקטו הצעדים הדרושים מטעם השלטונות נגד המפירים ועל ידי כך ישנו אופיה הקדוש של ירושלים.

קבל נא אדוני הד"ר רגשי הערצתי.

(-) אלברטו גורי
הפטריארך הלטיני של ירושלים

29/1/21

<u>תרגום מערבית</u>

המאמר הבא הופיע בעיתון "אלסלאם ואל חיר" מס' 10 / ספטמבר 1968 "דמעה על שושנה מבין הערים" (המאמר בעלום שם, חושב ירושלמי). המאמר מבליט את קדושתה של ירושלים ערש הנצרות ומגנה את הפגיעה במוסר. בין היתר נאמר :

"מספר המאמינים עובדי האלוקים מהוה אחוז קטן מאותם המבקרים במועדוני הלילה...

ישנם האומרים, כי הם התמכרו לעבודת השטן ופתחו את מועדוני הלילה, כדי למשוך את התיירים. נבצר מהם לדעת, כי התיירים המבקרים בארץ הקדושה פניהם אינם מועדים למועדוני הלילה. התיר החפץ בכך אפשרויות הבלויים שלו באירופה הן גדולות. הוא בא לירושלים, כדי לראותה או לחקור 𝕭𝕰 עברה. המאמין והחוקר אינם נסחפים אחר התועבה ומועדוני הלילה.

התייר מעונין בירושלים כפי שהיא צריכה להיות - עיר לתפילות - עיר השלמות והאמונה - התייר מתכחש לסממאות ירושלים וקדושותיה המלאים במראות המפיחות צמרמורת בושה וכלימה. התייר אינו סובל בזרות נשים ערומות למחצה העוברות בדרך היסורים, בה עבר ישו עם הצלב.

אנו בני ירושלים, במקום לשמור על קדושת העיר, הפכנו רחובותיה, רחובות עבודת האלוהים והיסורים, לרחובות תועבה ועברה על המוסר. והפכנו רחובותיה המפוארים בהיסטוריה - למועדוני לילה.

קללת אלוהים על אותם הפוגעים בלבה של ירושלים בהרחיקם אותה מציביונה האלהי ולהפכה לעיר לילה".

המאמר מסיים " החזירו לירושלים עטרת תפארתה - עיר התפילה ושושנת הערים".

המשלחת הדתית הרוסית
של האפטריארכיה המוסקבאית
ירושלים
מגרש הרוסים ת.ס. 1042

ירושלים 17 בספטמבר 1968

לכבוד
שר הדתות בממשלת ישראל,
הד"ר ז. ורהפטיג

העתקים: 1)הוד מעלתו האפטריארך של ירושלים
וכל ארץ ישראל, בנדיקטוס

2) יושב ראש המחלקה ליחסי חוץ של
האפטריארכיה המוסקבאית המיטרופוליט
של לנינגרד ונובגורוד ניקודים

שר נכבד,

בהביעי לכבודו רגשי כבוד, הריני מקווה כי משרד הדתות יעיין במכתבי זה ויבוא לקראתנו בהגנה על זכויותיה של המיסיה הדתיה הרוסית בירושלים והאגודה הפלשתינאית בנוגע לרכושה וזכויות אחרות.

המיסיה הדתית הרוסית בירושלים נוסדה בשנת 1947 מתוך מטרה לייצג את הכנסיה הרוסית(אשר בראשה עמד עד שנת 1917 - הסינוד הקדוש, - ומשנת 1917 ואילך - האפטריארך) בפני כס האפטריארך הירושלמי היווני-האורתודוקסי והיא רשמית רשומה במשרד הדתות של מדינה ישראל עם הקמת המדינה בשנת 1948.

בשנת 1920 חלק מהבישופים הרוסיים - מהגרים, מתוך פגיעה בחוקי הכנסיה, גרם להתפלגות(סכיזמה), שנקראה "קרלובצית"), אותי ההתפלגות "הקרלובצית" קוראים לעצמם "הכנסיה הרוסית מחוץ לארץ". בשנת 1934 גונתה ההתפלגות "הקרלובצית" ע"י שלטונות הכנסיה, ואוהדיה הושמו במצב של איסור כנסיתי. מאז ועד היום, שום כנסיה אורתודוקסית ארצית אינה נמצאת עם הפלגנים במגיע קנוני או ליטורגי. פעולות הכנסיה הרוסית בכיוון חיסול "ההתפלגות הקרלובצית" מצאו אישור ותמיכה מצד כל העולם הנוצרי האורתודוקסי, וכתוצאה מזה נמצאים הפלגנים במצב של בדידות מוחלטת.

בזמן הזה אחר מחלקי ההתפלגות "הקרלובצית" מחזיקה בניגוד לחוק מקרקעין ורכוש אחר בשטח ארץ-ישראל, - הרכוש השייך למיסיה הדתית הרוסית בירושלים, ולאגודה הפלשתינאית.

נודע למיסיה הדתית הרוסית בירושלים, כי מנהלי החלק הפלגני מנסים לקשור מגע עם ממשלת ישראל מתוך מגמה לקבל מאת השלטונות המוסמכים הכרה רשמית בתור מיסיה רוסית דתית שניה בירושלים. בחודש אוגוסט בשנה השוטפת, כנראה מתוך הסכמת משרד הדתות של מדינת ישראל, הושם על בנין "החפירות הרוסיות"(השייך לאגודה הפלשתינאית) ע"י הפלגנים שלט עם הכתובת: "מזכירות המיסיה הדתית הרוסית בירושלים", ובעתון "ירושלים-פוסט" מיום 12 בספטמבר ש.ז. המנהל שלהם מכונה "מנהל המיסיה הדתית הרוסית בירושלים". נודע גם למיסיה שמנהלי הפלגניה נקטו בצעדים על מנת למכור רכוש המוחזק ע"י הפלגנים, רכוש השייך למיסיה הדתית הרוסית, - וכן עסקות רכוש אחרות.

מתוך מחאה נגד השימוש הבלתי-חוקי בשם "המיסיה הדתית הרוסית בירושלים" ע"י נציגי החלק הפלגני, שאינו נשמע לכנסיה הרוסית והנמצא במצב של איסור כנסיתי, ברצוני, אדוני השר, להפנות את תשומת לבו לכך, שצעד כל שהוא המכוון להכרת החלק הפלגני הנ"ל בתור מיסיה, עלול לפגוע במסורת שקיימת בין השלטונות הרשמים הישראלים לבין המיסיה הדתית הרוסית בירושלים. מלבד זאת, הקמת מיסיה דתית רוסית שניה בירושלים תהווה פגיעה ב"סטטוס קוו" הקיים במקומות הקדושים, ותגרום אי הבנה ומורת רוח בחוגים האורתודוקסיים, אשר בעובדה זו יראו עידוד למתנגדים למשמעת הכנסיתית. לדעה זו הסכים גם בשיחה אישית אתי הוד מעלתו, האפטריארך בנדיקטוס הראשון, ובמקרה הצורך הוד מעלתו יהיה מוכן לאשר זאת גם בכתב.

./.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Sir,

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

במכתב מיום 7 במאי 1968, מס׳ 19, המיסיה הדתית הרוסית בירושלים, הודיעה לאגף המקרקעין של משרד המשפטים על זכויותיה בנוגע לבעלות המקרקעין ורכוש אחר, תוך פירוט המקרקעין. על מנת למנוע אי-הבנות אפשריות בעתיד, ברצוני להודיע את משרד הדתות, שכל עיסקה מצד מנהלי החלק הפלגני המכוונת למכירת מקרקעין, בנינים, וכן הקמת בנינים חדשים על אדמות המיסיה הדתית הרוסית והאגודה הפלשתינאית, יהא זה ע"י אנשים פרטיים או מוסדות ממשלתיים - לא יהיה להן תוקף חוקי, ונתייחס אליהן כאל אי-חוקיות עם כל התוצאות הנובעות מכאן.

הריני מביע את תקותי, שמשרד הדתות:

1. לא יתן אישור לנציגי החלק הפלגני בתור נציגות דתית, - היות ואין הם מהווים נציגות כזאת;

2. יתן הוראה לסלק את השלט עם הכתובת "מזכירות המיסיה הדתית הרוסית בירושלים" מהבנין "הפירות הרוסיות" (הבנין נמצא בעיר העתיקה ליד כנסית הקבר הקדוש), ויאסור לחלק הפלגני להשתמש בעתיד בכינוי זה במגעיו עם הרשויות הרשמיים של מדינת ישראל;

3. יודיע לרשויות הממשלתיים הנוגעות בדבר, שעליהן להימנע מכל עיסקה עם הפלגנים בגין רכישת, מכירת, הקמת בנינים חדשים, - על החלקות המוחזקות ע"י הפלגנים, אולם המהוות למעשה רכוש בבעלותה של המיסיה הדתית הרוסית בירושלים והאגודה הפלשתינאית.

בכל הכבוד, אדוני השר,
והבעת כבוד למשרד הדתות
של ממשלת ישראל

ראש המיסיה הדתית הרוסית
בירושלים

מדינת ישראל
משרד העבודה
מחלקת עבודות צבוריות-מחוז ירושלים

משרד מהנדס המחוז
רחוב הנביאים 52, ירושלים
ת.ד. 132 -טלפון 21141

ירושלים י׳ באלול תשכ"ח
3 בספטמבר 1968
מספר: 50 (79)1-3759

לכבוד
ד"ר ז. ורהפטיג
שר הדתות
משרד הדתות
ירושלים

אדוני השר,

הנדון: הכותל המערבי

הנזכר: מכתבי מס׳ 50(79)1-3473
מיום 15.8.68

למען הסדר הטוב הנני מבקש בזה לרשום לזכרון כי בשיחתנו בלשכתך שהתקיימה ב- 2.8.68, הודעתי לך כי קיים דו"ח פרלימינרי שהוכן לפי פנייתו של פרופ׳ ב. מזר, בו ניתנו המלצות הטכניון באיזו דרך לעשות את החפירות עד אשר תוכל להערך בדיקה של ממש. ח

באותה פגישה הודעתי לך כי הארכיאולוגים לא קיימו את התנאים שנכללו בהמלצות הנ"ל.

כפי שידוע לך, הנני מטפל בענין בדיקת ועריכת דו"ח סופי על ידי הטכניון, עליו כתבתי לך בסעיף 2 של מכתבי 50(79)1-3711 מיום 1.9.68.

בכבוד רב

(-)

ע. פרידמן
מהנדס המחוז

העתק: מר גבע, משנה למנכ"ל משרד העבודה, ירושלים

p/10

מזכר

תאריך 17/11/68

סווג

אל [illegible]

מאת [illegible]

הנדון

אני מציע ששר [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ב גוריון

[illegible]

8.65 500/100

מזכירות הממשלה

ירושלים, י"ג בחשון תשכ"ט
4 בנובמבר 1968

אל : חברי ועדת השרים לשמירה על המקומות הקדושים

מאת: מזכיר הועדה

נתבקשתי ע"י יו"ר הועדה, השר ז. ורהפטיג,

להמציא לכם את החומר המ"ב. - - -

בברכה

מיכאל ניר

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ב"ה ירושלים כו' בתשרי תשכ"ט
18 באוקטובר, 1968

אל: שר המשפטים

הנדון: פינוי השטח מתחת למחכמה

בהחלטה ועדת השרים לענין השמירה על המקומות הקדושים מיום ה' באלול תשכ"ח (1.9.68) נקבע כי שר המשפטים יבדוק את הצד המשפטי הקשור בביצוע עבודות החשיפה והפינוי מתחת למחכמה ולרחוב השלשלת. ברצוני להעביר לידיעתך חומר עובדתי ומשפטי הנמצא בידי היכול לתרום הרבה לבירור מצבו המשפטי של השטח שנמצא מתחת לבנין המחכמה.

1. ממקורות שונים אנו לומדים כי בסוף תקופת בית שני היתה (כנראה בראשונה מגלויותיה של הסנהדרין) לשכת הגזית למטה מהמקום בו עומד עתה בנין המחכמה. זו היתה מסורת יהודי ירושלים, שנתאשרה גם על ידי החוקרים אחרי שנתגלה הגשר מעל קשת וילסון, שהוליך מהר הבית לארמון החשמונאים בעיר העליונה כי לפי יוסף בן מתתיהו היה מושב הסנהדרין מחוץ להר הבית ליד גשר זה (ראה מלחמת היהודים ה',ד',ב', תרגום שמחוני עמ' רפ"ז).

מצורף בזה צילום מפת ירושלים בימי בית שני בעריכת ב.צ. לוריא שהופיעה באטלס ידיעות אחרונות, והמסומן "א".

2. מהמשנה בתמיד סוף פרק ד' ותחילת פרק ה', אנו למדים כי בלשכת הגזית היה בית הכנסת של הר הבית והתפללו שם. גם אחרי החורבן המשיכו יהודים להתפלל במקום זה. כאן עמד בית הכנסת ובית המדרש המפורסם בתקופת הכיבוש הערבי בו התפללו יהודי העיר ועולי רגל מהגולה, ועל בית זה כתב הרמב"ם שבהיותו בירושלים התפלל "בבית הגדול והקדוש". גם אחרי שנבנה בנין המחכמה מעל הקשתות העתיקות שנותרו במעמק האדמה (וביניהן גלויים לפרוג'ק 34 מטר נוספים של הכותל המערבי 48 המטר שמצפון לרחבת הכותל של היום), המשיכו יהודים לבוא להתפלל במקום זה, ואפילו בתוך בנין המחכמה עצמו נהגו להתפלל עד לדור האחרון.

על כל זה בארוכה ראה מאמרו של פרופ' בן ציון דינור (אז דינבורג) שהופיע ב"ציון" ג' תרפ"ט, וביחוד ראה שם הערה 135 בעמ' 79 והסיכום בעמ' 87. המאמר כולו נמצא ברשותי ואשמח להשאילו לך לעיון אם תרצה.

3. כידוע מיד לאחר כיבוש ירושלים על ידי הצלבנים, אספו את כל היהודים לתוך בית הכנסת ושרפוהו. יצויין שבאבני הכותל שבמקום ישנם סימני שרפה רבים. כנראה, שלאחר שנשרף ונהרס בית-הכנסת, נהפך המקום לחלק מהרחוב שעבר ברציפות משער שכם ועד שער האשפות. מצורף בזה צילום דף 133 מספרו של החוקר הגרמני קימל מסומן "ב" המזכיר עובדא זו. ה"בוגן" המוזכר שם הוא קשת וילסון. כמו כן מוזכר הדבר ב- Palestine Exploration Quarterly

4. המחכמה שנבנתה בתקופת הממלוכים, ויש אומרים לאחר מכן, לא כללה אף פעם את המרתפים העתיקים למטה, ואין גם כניסה מבנין המחכמה שלמעלה למרתפים. והנה אף לפי הרישומים בימי המנדט, נרשמה המחכמה לחוד על שם ווקף התנכיזיה בעוד שחלק מהשטח שתחת המחכמה -"המרתפים"- נרשם על שם ווקף י המוגרבי, ואילו יתר השטח שמתחת למחכמה לא רשום בכלל בטאבו, עובדה שעיריית ירושלים מציינת בתזכירה מיום ח' באב תשכ"ח 2.8.68 האין בזה הוכחה בולטת שהמוסלמים אף פעם לא ראו במרתפים חלק מבנין המחכמה עצמו? לו היה הרישום והבעלות של המחכמה כוללים גם את השטח שמתחתיה לפי הכלל של מעומקא דארעא עד לרומא דרקיעא" האיך נרשם אותו השטח או חלק ממנו על שם ווקף אחר, מבלי העברת הבעלות, אלא כרישום ראשוני? ואלא שבירושלים העתיקה בדרך כלל נבנו רחוב עלי רחוב ובתים על רחובות ושטחי הפקר מבלי שהבעלות של המבנה תכלול מה שלמטה ממנו. ובאשר לווקף המוגרבים.

הלא כל שכונת המוגרבים היתה שייכת לווקף המוגרבים והממשלה הפקיעה אותו כולו. רק בגלל הטעות שחשבו את המרתפים כחלק מבנין המחכמה נמנעו מלהפקיעם כחלק משכונת המוגרבים.

5. ועוד, גם לפי הרישום של "המרתפים" על שם הווקף המוגרבי נרשמו רק שני חדרים. החדר בו נמצא בית-הכנסת לא נכלל ברישום, כפי שמוכח מהתרשים שבספר הרישום. יוצא שרוב החלק מתחת למחכמה הוא שטח הפקר ויש לרשום אותו על שם הממשלה, ורק חלק קטן ביותר של כשלושים מטרים מרובעים נרשם יחד עם החלקה של הגן שעמד בצפון רחבת הכותל על שם הווקף המוגרבי שהיה בעליו הרשום של כל שכונת המוגרבים, וכאמור רק בטעות הוצא מכלל ההפקעה הכללית של הווקף המוגרבים. לכן יש להמשיך את צו ההפקעה גם עליו.

6. יתר על כן,

נציגי הייש̇וב בפני ועדת הכותל של חבר הלאומים הראו שהמסמכים שהערבים הגישו לענין הווקף בשכונת המוגרבים היו מזויפים (ראה "משפט-הכותל", עמ' 128,82,81,75)

7. ומעל לכל, חופש הגישה למקומות הקדושים לפי חוק השמירה על מקומות הקדושים, תשכ"ז-1967 איננו מותנה בבעלות על השטח, זו היתה גם טענת נציגי הישוב בפני וועדת הכותל של חבר הלאומים שנתקבלה על ידיה וכך הובהר גם בבג"צ 223/67, שבתי בן דב נ. שר הדתות (פד"י כ"כ(י) עמ' 440 והלאה).

8. ר"ב הסבר הסטורי ועובדתי הוכן ע"י ד"ר א. קימלמן

9. אשמח להיפגש ולהוסיף הבהרות נוספות בעל פה.

בברכה,

ז. ורהפטיג

השטח בין רחבת הכותל ובין שער השלשלת

1 העובדות

א) תיאור המקום

הבנין התחתון

רצפת הבנין התחתון היא בגובה של רחבת הכותל.
מעל הרצפה בנויות קשתות עתיקות; הגדולה שבהן נקראת "קשת וילסון", שנבנתה יחד עם בנית הכותל, ואשר הרגל המזרחית שלה היא חלק של הכותל המערבי, ומשם היא עולה בקימור מערבה. גובה האולם מתחת לקשת הוא 7 מטר, ורוחבו ממזרח למערב הוא 13 מטר.
הכניסה לבנין התחתון היא מדרום, מרחבת הכותל,.

הבנין העליון

מעל הקשתות העתיקות נבנה בנין הידוע כ"מחכמה", על שם בית המשפט התורכי שהיה בו. הבנין בן שתי קומות, והכניסה אליו מצד צפון, מרחוב השלשלת. רצפת הקומה התחתונה נמצאת בעשרה מטר מעל רצפת קשת וילסון. בקומה זו היה בית המשפט, ואחרי קום המדינה גרו בו פליטים ערבים.בקומה העליונה היתה דירת המופתי חג' אמין אל חוסיני.

רחוב השלשלת עובר מעל הגשר העתיק שהוליך להר הבית, ועבר מעל קשת וילסון והוא גבוה בעשרה מטר מרצפת קשת וילסון ומרחבת הכותל. מצד רחוב השלשלת נראה רק החלק העליון-בנין המחכמה, ואילו מצד רחבת הכותל נראים:

1) הבנין התחתון, שחזיתו בנויה מאבנים גדולות ובלתי מסותתות, עם שתי תומכות (כעין עמודים מרובעים), ללא חלונות ועם שלשה שערים. שנים מהשערים נסגרו ע"י מע"צ, והשלישי, הקרוב ביותר לכותל, פתוח;

2) הבנין העליון (המחכמה), הבנוי מאבנים קטנות.מסותתות, ללא תומכות, ובו חלונות הפונים לרחבת הכותל (פתיחת כמה מהחלונות ע"י המופתי בתרפ"ט שימשה נושא לדיון בועדת הכותל של חבר הלאומים).

אין מדרגות ואין מעבר בין החלק העליון לחלק התחתון. מי שרוצה לעבור מהחלק העליון לתחתון צריך לצאת לרחוב השלשלת ולהקיף מרחק רבע ק"מ את רחוב השלשלת, סמטת אבו מדין ורחבת הכותל.

ב) **העבר של המקום**

מקובל אצל היהודים שבמקום הזה עמד בית המשפט של שלמה המלך (1), ואף אצל הערבים יש מסורת דומה (2), לפי פרופסור דינור היו במקום הזה גם בית מדרש, בית ועד וישיבה מזמנו של חזקיהו המלך ועד לתקופה מאוחרת (3), כאן היתה לשכת הגזית, מקום מושב הסנהדרין, הן לפי מסורת יהודי ירושלים (4), והן לדעת חוקרים חדשים לפי מקורות אחרים (5).

גם אחרי החורבן המשיכו יהודים להתפלל כאן. וכנראה למקום זה התכוון התייר מבורדו (שביקר בארץ 200 שנה אחרי מרד בר-כוכבא)., בכותבו שהיהודים היו באים לשם לקונן על החורבן (6), במקום הזה עמד בית הכנסת ובית המדרש המפורסם בתקופה הערבית, בו התפללו יהודי העיר ועולי רגל מהגולה שבאו להתפלל ליד מקום המקדש. על בית זה כתב הרמב"ם שבהיותו בירושלים התפלל "בבית הגדול והקדוש" (7). הצלבנים שרפו את יהודי ירושלים בתוך בית הכנסת (אבנ-אבני הכותל במקום הזה שחורים משרפה גדולה), וחיסלו את הישוב היהודי.

מתוך תיאורים מתברר שהמקום נהיה לפנוי, והרחוב משער שכם לשער האשפות עבר לאורך הכותל המערבי מתחת לקשת וילסון ולרחוב השלשלת העובר על גבי הגשר העתיק. היו אפוא רחובות בשני מפלסים-העליון רחוב השלשלה, והתחתון רחוב הכותל.

אחר כך נבנה בנין המחכמה מעל הקשתות שמעל רחוב הכותל, כשחזיתו כלפי רחוב השלשלת, כלפי המפלס העליון, וקשר אין לו עם הרחוב שמתחתיו במפלס התחתון.

עם כסוי הכותל באשפה ובעפר, התכסו גם הקשתות, ורק עם העמקת רחבת הכותל שוב נתגלה השער של הבנין התחתון במלוא קומתו.

מתרשים של ורן שהופיע בשנת 1880 ב Palestine Exploration Quarterly (תרשים 8), מתברר שפנימה משער זה היה אולם גדול. גם במפה בספר של פרס "ארץ ישראל", ספר מסעות". מלפני 48 שנה. מובלט אולם גדול פנימה מהשער.

עתה נמצאים במקום האולם הזה שלשה חדרים קטנים, אחד ליד השער ושני פנימיים.

ג) **הרישום במשרד ספרי האחוזה**

לפי המסמכים שסופקו ע"י עיריה ירושלים, רשום הבנין העליון בפני עצמו, וחלק מהבנין התחתון רשום ביחד עם גינה שהיתה של הווקף המוגרבי. בווקף המוגרבי היו חלקות רבות. והן הופקעו, ובתוכן גם חלקה זו, אלא שבמפת ההפקעה נכללו רק 320 מטר מרובע מתוך 350 מטר מרובע של החלקה, כך ששלושים מטר מרובע ($\frac{1}{30}$ של דונם) מחלקה זו, לא הופקעו, והם שניים מתוך שלושה החדרים הקטנים הנמצאים פנימה מהשער של הבנין התחתון.

החדר השלישי, שבו גלוי הכותל ובו עומד ארון הקודש, לא היה בחלקה זו ואיננו כלול ברישום במשרד ספרי האחוזה. כמו כן אין רישום בנוגע להמשך עד קשת וילסון.

תעודת המוכתרים בתיק 3421/35 מתארת את החלקה כך:

"בנין המורכב משני חדרים (ה א ו י ר תפוס ע"י בית הספר התנכיזי השייך להקדשות המוסלמיים), גן שנטועים בו עצי פרי בשלמותו".

כשנרשמו שני החדרים למטה (כמה חודשים אחרי רישום המחכמה) לא תוקן הרישום של המחכמה למעלה כדי להוציא את החדרים האלה מרשותם, דבר שהיה צריך להעשות אילו היה החלק התחתון כלול ברשום המחכמה.

מענין שבנין המחכמה רשום במשרד ספרי האחוזה כנמצא בשכונת שער השלשלת ואל ואד(רחוב הגיא), ואילו שני החדרים למטה רשומים כנמצאים בשכונות המוגרבים.

(אגב בתרגום העברי של שני שטרי המאבו עלולות להטעות המלים "רישום מחדש", הכוונה לרישום חדש **שלא** קדם לו רישום, ולא לרישום שחודש).

אינני נכנס כאן לשאלה בדבר הרישומים, שנעשו אך ורק על סמך תעודה של מוכתרים שלא ידעו קרוא וכתוב וחתמו בטביעת אצבע, ללא מפות, , ללא תעודת וקפיה, וללא בדיקה מצד משרד ספרי האחוזה (החקירה נמשכה"עשירית השעה", כלאמר 6 דקות, לפי המסמך החתום ע"י "החוקר").במשרד ספרי האחוזה הובעה עתה תמיהה על צורת הרישום הזאת ללא אסמכתות.

בענין ערכו ותוקפו של הווקף הזה, ראה גם ציון ג' עמ' 103, ובדבר הסמכות לעשותו במקום הזה ראה "משפט הכותל" עמ' 12 ו-110. וכן ראה בסעיף 121 לחוק הקרקעות העותמני.

2. הצד המשפטי

כשם שהרחובות הקמורים בעיר העתיקה אינם הרכוש של בעלי הבתים הבנוים מעליהם, ואין לבעל הבנין שלמעלה זכות ברשות הרבים שלמטה, כך לא היה החלק התחתון שייך לבעלי בנין המחכמה, ברשות הרבים אין טענת חזקה והתישנות, וכאן אפילו לא היתה שום חזקה. לא בעלי המחכמה ולא ערבים אחרים לא השתמשו בחלק התחתון, מלבד בשני החדרים הנ"ל, וערימות העפר נשארו בדיוק במקום בו נעזבו ע"י ורן לפני מאה שנה. רישום המקום על שם הממשלה בהיותו נכס שאין לו בעלים או רשות הרבים לא יפגע באף אדם.

ולעומת זאת נהגו היהודים להכנס להתפלל לחלק התחתון ולחלק העליון של הבנין,במשך כל התקופות עד מלחמת השחרור (8).

1) חבת ירושלים, מאמר מורא המקדש, סימן י"ב.
Pierroti Jerusalem Explored,I,p. 73(2
3) המקורות לוקטו על ידל ב"ציון" ג' (תרפ"ט). ביחוד בעמודים 87.81.80.
4) הרב משה חגיז . "פרשת אלה מסעי" ד"ה ומי. חבת ירושלים שם "שערי ירושלים" מובא בציון ג' עמ' 102.
5) מלחמת היהודים ה,ד,ב, תרגום שמחוני עמ' רפז ומפה מול עמ' רפ"ו
Underground Jerusalem, p, 368 Palestine Ex-loration Quarterly p. 28
פרס: "ארץ ישראל ספר מסעות" מול עמ' 176.
לפי המשתמע ממשנת מדות פ"ה, מ"ד, ותמיד פ"ד מ"ג ופ"ה מ"א ,
היתה לשכת הגזית בצד צפון, בין מזרח למערב, חציה בעזרה וחציה.בחול(אולם בהר הבית)
(ראה מפרשי המשנה שם). הרב יצחק אייזיק הלוי הלר בספר בנין הריא"ל, פרק ד', מסביר שמשנה מתארת את בנין עולי הגולה, ובזמן הורדוס הועברה לשכת הגזית למערב, בסוף הבית השני עברה הסנהדרין למקום אחר, בראשונה מגלויותיה (ה"ה ל"א א');
6) "ציון" שם ע' 78-79.

7) המקורות ההיסטוריים לוקטו ע"י פרופסור דינור ב"ציון" שם, וראה סיכומו בעמוד 87, וראה "טוב ירושלים" דף י.

8) פרס שם עמ' 165 וכן יוצא ממפת,ציון שם ע' 79 התזכיר היהודי לועדת הכותל עמ' 25 הערה 49 ועמ' 36, "משפט הכותל" עמ' 23 24, לפי ציון ג' עמ' 104 מתכוון כנראה ר' עובדיה מברטנורא למקום הזה.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ירושלים, י"ג בחשון תשכ"ט
4 בנובמבר 1968

א ל: מר א. בירן, מנהל אגף העתיקות והמוזיאונים

מאת: ש. הלל, סמנכ"ל, משרד החוץ

הנדון: סילוק מבנים ליד הכותל המערבי

... לוטה סיכום ישיבה שקיימתי עם נציג משרד הדתות בנדון.

בהזדמנות זו ברצוני להודות לך על עזרתך בענין זה.

ב ב ר כ ה,

ש. הלל

ש מ ו ר

סילוק מבנים ליד הכותל המערבי

להלן סיכום ישיבה שהתקיימה ב-30.10.68 במשרד החוץ בהשתתפות :

מר ש. הלל, סמנכ"ל, משרד החוץ
הרב ד. פרלא, מנהל המחלקה למקומות קדושים, משרד הדתות
מר צ. רפיח, משרד החוץ

1. אין למשרד החוץ התנגדות להריסת המבנה הנמצא סמוך לקצהו הדרומי של החומה המערבית, בפינה לקשת רובינזון (כמסומן בתרשים המצ"ב). מאחר והמבנה נכנס בחלקו העליון לתוך שטח הר-הבית וקירו המזרחי נראה בנוי בתוך החומה עצמה, סוכם :

א. לבנות תחילה את הפירצה שתתהוה בחומה עם הריסת המבנה ורק אח"כ להרוס המבנה.

ב. אין לגעת באותו חלק של המבנה הנמצא בתוך תחום הר-הבית.

ג. עקב פעולות הריסה שבוצעו בעבר בסמוך למבנה נחשפו יסודות הבית ונראה שקיים חשש, עם תחילת הגשמים, למפולת העשוייה לסחוף עמה גם אבנים מהחומה. לפיכך יש להקדים ולבצע הריסת מבנה זה.

2. יש להרוס את בית-השימוש הצמוד לכותל (כמסומן בתרשים המצ"ב). לפני ההריסה יש לבדוק אם הצנור המוביל אליו לאורך החומה איננו צינור ניקוז שפכים מהר-הבית ובמקרה שאכן כך הדבר יש למצוא תחילה פתרון לניקוז השפכים כדי למנוע הקורוזם הן בצדה המערבי של החומה והן בתוך הר-הבית.

3. מתוך הקומפלקס של "דאר אבו-סעוד" אין למשרד החוץ התנגדות לסילוק המבנים שבצדו הדרומי כמסומן בתרשים המצ"ב.

4. לגבי המשך פעולת ההריסה מזרחה מציעה לדיון נוסף כתום דיוני עצרת האו"ם.

העתקים : לשכת שר החוץ
מנכ"ל משרד החוץ
מר ש. הלל, סמנכ"ל,
הר ד. פרלא, משרד הדתות
מר צבי רפיח, משרד החוץ

צר/רב

ירושלים, י"ג בחשון תשכ"ט
4 בנובמבר 1968

אל: ניצב ש. רוזוליו, יו"ר הועדה לבטחון ירושלים

מאת: ש. הלל, סמנכ"ל

הנדון: <u>סילוק מבנים ליד הכותל המערבי</u>

כזכור, סוכם בשעתו בועדת השרים לעניני המקומות הקדושים לסלק המבנים שנותרו סמוכים לכותל המערבי, מצד מערב, ובכלל זה קבוצת הבנינים הידועה בשם "דאר אבו-סעוד".

לאחר שהתעוררה שאלת העתוי, ביקש שר-החוץ לדחות הביצוע למועד נוח ומתאים יותר מבחינה מדינית.

מצ"ב סיכום ישיבה שקיימתי ב-30.10.68 עם נציג משרד הדתות, בה הוסכם על הריסת מספר מבנים כמסומן בתרשים שמצורף מצ"ב.

לגבי המבנים הנותרים אשוב ואפגש עמו במועד מאוחר יותר, בתום דיוני עצרת האו"ם.

בברכה,

ש. הלל

ס מ ו ר

סילוק מבנים ליד הכותל המערבי

להלן סיכום ישיבה שהתקיימה ב-30.10.68 במשרד החוץ בהשתתפות :

מר ש. הלל, סמנכ"ל, משרד החוץ
הרב ד. פרלא, מנהל המחלקה למקומות קדושים, משרד הדתות
מר צ. רפיה, משרד החוץ

1. אין למשרד החוץ התנגדות להריסת המבנה הנמצא סמוך לקצה הדרומי של החומה המערבית, צמודה לקשת רובינזון (כמסומן בתרשים המצ"ב). מאחר והמבנה נבנה בחלקו העליון לתוך שטח הר-הבית וקירו המזרחי נראה בנוי בתוך החומה עצמה, סוכם :

א. לבנות תחילה את הפירצה שנתהווה בחומה עם הריסת המבנה ורק אח"כ להרוס המבנה.

ב. אין לגעת באותו חלק של המבנה הנמצא בתוך תחום הר-הבית.

ג. עקב פעולות הריסה שבוצעו בעבר בסמוך למבנה נחשפו יסודות הבית ונראה שקיים חשש, עם תחילת הגשמים, לפעולת הסחיפה לסחוף עמה גם אבנים מהחומה. לפיכך יש להקדים ולבצע הריסת מבנה זה.

2. יש להרוס את בית-השימוש הצמוד לכותל (כמסומן בתרשים המצ"ב). לפני ההריסה יש לבדוק אם הצנור המוביל אליו לאורך החומה איננו ניקוז שפכים מהר-הבית ובמקרה שאכן כך הדבר יש למצוא תחילה פתרון לניקוז השפכים כדי למנוע הצפתם הן בצדה המערבי של החומה והן בתוך הר-הבית.

3. מתוך הקומפלקס של "דאר אבו-סעוד" אין למשרד החוץ התנגדות לסילוק המבנים שבצדו הדרומי כמסומן בתרשים המצ"ב.

4. לגבי המשך פעולת ההריסה תזומן פגישה לדיון נוסף בתום דיוני עצרת האו"ם.

העתקים : לשכת שר החוץ
מנכ"ל משרד החוץ
מר ש. הלל, סמנכ"ל,
הר ד. פרלא, משרד הדתות
מר צבי רפיה, משרד החוץ

צר/רב

ש מ ו ר

סילוק מבנים ליד הכותל המערבי

להלן סיכום ישיבה שבתקיימה ב-30.10.68 במשרד החוץ בהשתתפות :

מר ש. הלל, סמנכ"ל, משרד החוץ
הרב ד. פרלא, מנהל המחלקה למקומות קדושים, משרד הדתות
מר צ. רפיה, משרד החוץ

1. אין למשרד החוץ התנגדות להריסת המבנה הנמצא סמוך לקצהו הדרומי של החומה המערבית, מערבה לקשת רובינזון (כמסומן בתרשים המצ"ב). מאחר והמבנה נכנס בחלקו העליון לתוך שטח הר-הבית וקירו המזרחי נראה בנוי בתוך החומה עצמה, סוכם :

א. לבנות תחילה את המירצה שמתחברת בחומה עם הריסת המבנה ורק אח"כ להרוס המבנה.

ב. אין לגעת באותו חלק של המבנה הנמצא בתוך תחום הר-הבית.

ג. עקב פעולות הריסה שבוצעו בעבר בסמוך למבנה בחשפו יסודות הבית ונראה שקיים חשש, עם תחילת הגשמים, לספולת הצוריה לסחוף עמה גם אבנים מהחומה. לפיכך יש להקדים ולבצע הריסת מבנה זה.

2. יש להרוס את בית-השימוש הצמוד לכותל (כמסומן בתרשים המצ"ב). לפני ההריסה יש לבדוק אם הצנור המוביל אליו לאורך החומה איננו ציבור ביקוז שפכים מהר-הבית ובמקרה שאכן כך הדבר יש למצוא תחילה פתרון לביקוז השפכים כדי למנוע הקורוזם הן בצדה המערבי של החומה והן בתוך הר-הבית.

3. מתוך הקומפלקס של "דאר אבו-סעוד" אין למשרד החוץ התנגדות לסילוק המבנים שבצדו הדרומי כמסומן בתרשים המצ"ב.

4. לגבי המשך פעולת ההריסה מזדמן פגישה לדיון נוסף כתום דיוני עצרת האו"ם.

העתקים : לשכת שר החוץ
מנכ"ל משרד החוץ
מר ש. הלל, סמנכ"ל, אשמה
הר ד. פרלא, משרד הדתות
מר צבי רפיה, משרד החוץ

צר/רב

הטכניון – מכון טכנולוגי לישראל

TECHNION – ISRAEL INSTITUTE OF TECHNOLOGY

קרית הטכניון
TECHNION CITY

חיפה, 17.10.68

דו"ח על יציבות הכותל הדרומי

הקדמה :

פרופ׳ מזר בקש מנשיא הטכניון מר א. גולדברג, להרכיב ועדה מומחים שתוכל לייעץ לו בקשר ליציבות הכותל הדרומי. פרופ׳ מזר עומד בראש צוות ארכיאולוגי אשר חופר כרגע ליד הכותל הדרומי. מר גולדברג מינה ועדה של 3 : פרופ׳ שפירא, פרופ׳ אידלמן והח"מ. הוועדה בקרה באחר באפריל ש"ז והגישה דו"ח פרלימנרי לפרופ׳ מזר, מבוסס על הנתונים המעטים שהיו בידיה באותה תקופה.

בתקופה שלאחר מכן, הח"מ המשיך ללמוד את הבעיה ובקר באתר מספר פעמים, התחיל חקירות מסויימות ושוחח עם פרופ׳ מזר וסגנו מר בן דב על הנושא.

מכיוון שבזמן הקרוב אין סיכוי שיתווספו נתונים נוספים, ננסה בדו"ח זה לנתח את בעית יציבות הכותל הדרומי כשהיא מבוססת על הידוע עד כה.

הגורמים המשפיעים על יציבות הקיר

הכותל הדרומי בנוי מגושי סלע מסותתים היורדים לשכבת סלע טבעי בעומק של 40 מ׳ מתחת לרום הכללי של הר הבית, המשמש יסוד לקיר. הקיר בעל גובה ניכר ומשמש קיר תומך המתנגד ללחץ עפר המופעל עליו, הנובע מהפרשי הגובה של פני המילוי מאחרי הקיר לפני הקרקע לפני הקיר. הפרש גובה זה היה כ-11 מ׳ בזמן האחרון לפני החפירות הנוכחיות והוגדל לכדי 20 מ׳ על-ידי החפירות. בקיר תומך מסוג זה ההתנגדות ללחץ העפר מתקבלת ע"י גושי הסלע שמהם מורכב הקיר.

הגורמים הבאים הם חשובים בדיון על יציבות קיר תומך :

1. הפרש מפלסים בין המילוי מאחרי הקיר והקרקע לפני הקיר;
2. טיב המילוי מאחרי הקיר;
3. טיב הקרקע לפני הקיר;
4. עובי הקיר;
5. שלימות הקיר;
6. סוג הביסוס.

כשנגשים לתכנון קיר חדש הנתונים המפורטים למעלה ידועים על כל פרטיהם. במקרה הנדון רק הפרש המפלסים פנים חוץ ידוע בבירור. בהערכת יציבות הקיר הקיים סביר גם לקחת בחשבון את מבחן הזמן. בכדי להעריך את ערך מבחן הזמן יש צורך לדעת את מפלס הקרקע בפנים ומחוץ להר הבית בתקופות השונות. נחזור לדון בנושא זמן בהמשך הזמן.

2/..

<u>שלימות מבנה הקיר</u>

מצב האבנים של החלק המערבי של הכותל הדרומי הוא רעוע. זה נכון במיוחד לגבי קירות המוזיאון המוסלמי. ישנם שני סדקים גדולים בקיר המערבי של המוזיאון ליד הפינה הדרומית. סדקים אלה מעידים על הזוזה החוצה של הקיר הדרומי בעבר.

חלק מהבניה מהתקופות המאוחרות נמצא במצב מעורער וקיימת סכנה שיפלו אבנים בודדות להוך החפירה. מצב הקיר העליון איננו נובע בשום אופן מהחפירות הנוכחיות. האבנים הגדולות שממנו מורכב עיקר הקיר מתחת למפלס הקרקע שהתגלו ע"י החפירות הנוכחיות נמצאות במצבים שונים של שמירה. חלק מהאבנים מאד בלוי. יש גם אבנים סדוקות בקצה העליון שלהן. סדיקה זו אולי נובעת ממאמצים גדולים מדי.

<u>עובי הקיר</u>

ניתן להניח שהקיר בנוי כולו מגושי סלע, אולם אופן סדור האבנים איננו ידוע.
בדו"ח של וורן (דף 167) הוא מדווח על מדידה מתחת לאל-אקצה של עובי הקיר של 3.25 מ׳.
ניתן בקלות לקבוע את עובי הקיר ע"י קדיחת יהלום אפקית במקצת בקוטר קטן.
לפי דבריו של מר פרידמן ממ.ע.צ., לא ניתן לארגן קדיחה כרגע. הבעיה נידונה עם אנשי המכון הגיאופיזי. הם לקחו על עצמם לנסות לקבוע את עובי הקיר הדרומי ע"י שיטות חשמליות גיאופיזיות בלתי ישירות. בדו"ח של ד"ר עמוס לבנון מהמכון הגיאופיזי מ - 29.9.68 הוא מציין שהעובי המשוער של הקיר ב - 2 מקומות במפלסים שונים בקיר הדרומי נע בין 4.20 ל - 4.90 מ׳.

<u>מפלס הקרקע מאחרי ולפני הכותל הדרומי</u>

מפלס המלוי מאחרי הקיר הדרומי בצד המערבי כנראה זהה עם מפלס הרצפה של המוזיאון המוסלמי. בתקופה הנוכחית כנראה אין מרתפים מתחת לרצפת המוזיאון. בדו"ח של וורן יש מיפוי מדוייק של כל המרתפים והבורות בהר הבית והוא לא מדווח על המצאות של מרתפים באזור זה. בצד המזרחי של הקיר הדרומי נמצאות אורוות שלימות כשמפלס הרצפה כ - 10 מ׳ יותר נמוך מהמפלס הכללי של הר הבית, לכן לחץ העפר בצד המזרחי הרבה יותר קטן מהצד המערבי של הכותל הדרומי.
חפירות מזר ליד הכותל הדרומי נמנו לעומק מקסימלי של 20 מ׳ מתחת לרצפת המוזיאון. במפלס זה התגלה רצוף מתקופת הורדוס. בתקופתנו פני הקרקע לפני החפירות היה כ - 11 מ׳ מתחת לרצפת המוזיאון. בזמן החפירות עברו רצוף בינײם הנמצא כ - 16 מ׳ מתחת לרצפת המוזיאון.

<u>טיב המילוי מאחרי הקיר</u>

פרט לזה שזה מעשה בני אדם, ידוע מעט על טיב המלוי מאחרי הקיר. יתכן שנמצאים בתוך המלוי מבנים עתיקים, עמודים ממבנים קודמים וכו׳. בכדי לקבוע את טיב המלוי יש צורך להפור שוחות עמוקות ברצפת המוזיאון.
בהעדר נתונים מפורטים נעשו 3 הנחות אלטרנטיביות לגבי טיב המילוי לצרכי חישוב היציבות :
<u>הנחה א׳</u> המילוי בלתי קואסיבי, בעל משקל מרחבי כללי של 2 טון ל - $מ^3$, זוית הכוך פנימית של 30% וזוית חכוך בין המילוי והקיר של 20°. כמו כן הונח שאין לחץ מים מאחרי הקיר.

<u>הנחה ב׳</u> המילוי קואסיבי בעל קוהיזיה של 3 טון ל - $מ^2$ וזוית הכוך פנימיה של 25%, משקל מרחבי של 2 טון ל - $מ^3$. הנחות אשר שוות ערך להנחה שניתן לחפור קיר זקוף בחומר זה לעומק של 5 מ׳ עד כדי 10 מ׳ ללא תמיכה.
זוית החכוך בין המילוי והקיר אפסית. כמו כן הונח שאין לחץ מים מאחרי הקיר.

<u>הנחה ג׳</u> המילוי קואסיבי כנ"ל. אמנם פועלה זוית היכוך בין המילוי והקיר של 20°.

<u>חישוב היציבות</u>

כללית הבעיה הקריטית היא הרס ע"י התהפכות מקדם בטחון מוגדר ע"י היחס בין המומנט המתנגד להתהפכות למומנט הגורם להתהפכות, סביב נקודה בפאן החיצוני של הקיר. המומנט המתנגד שווה למשקל הקיר מעל לנקודת הייחוס מוכפל ע"י המרחק בין מרכז הכובד של הקיר מהפאן החיצוני של הקיר באותה נקודה. המומנט המהפך שווה לסך הכל לחץ העפר מעל לנקודת הייחוס מוכפל ע"י מרחק של מרכז הכובד של לחצי העפר מעל לנקודת הייחוס.

3 / ..

מקובל בהכנון הנדסי להשתמש במקדם בטחון של 2 נגד ההתהפכות. החישובים נעשו עבור עובי קיר של 4.0, 4.5 ו - 5.0 מ׳ ועבור הנחות א׳, ב׳, ג׳ לגבי טיב המילוי מאחרי הקיר. החישובים נעשו עבור הפרשי מפלסים הנעים בין 10 מ׳ ו - 20 מ׳. תוצאות החישובים ניתנות בטבלה הבאה.
הונח שהנקודה הקריטית בקיר נמצאת במפלס הקרקע מחוץ לקיר כשהקיר רוצה להסתובב סביב נקודה זו. מההנחה הנ"ל אין השיבות לטיב המילוי לפני הקיר ולעומק עד שכבת הביסוס.

<u>מקדם בטחון נגד התהפכות</u>

הפרש גובה פנים חוץ ב - מ׳	הנחה א׳ עובי קיר (מ׳)			הנחה ב׳ עובי קיר (מ׳)			הנחה ג׳ עובי קיר (מ׳)		
	5.0	4.5	4.0	5.0	4.5	4.0	5.0	4.5	4.0
10	5.5	4.2	3.1	17	14	11	∞	∞	∞
12	3.2	2.5	1.9	7.4	6.1	4.9	33	20	13
14	2.2	1.7	1.3	4.0	3.3	2.6	10	7.5	5.3
16	1.6	1.3	1.0	2.7	2.1	1.6	4.9	3.7	2.7
18	1.2	<1.0	<1.0	1.7	1.4	1.1	2.9	2.3	1.7
20	<1.0	<1.0	<1.0	<1.0	1.0	1.2	1.9	1.5	1.1

<u>נתוח חשבון היציבות</u>

מעיון בטבלה ניתן לראות שמקדם בטחון נגד ההתהפכות קטן במהירות עם הגדלת הפרש הגובה של העפר בין הפנים והחוץ של הקיר כשהפרש גובה זה הוא 11 מ׳, מקדם הבטחון גדול משנים עבור הנחות א׳, ב׳, ג׳ לגבי טיב המילוי. עבור הפרש גובה של 16 מ׳ מקדם הבטחון בערך 1 עבור הנחה א׳, בערך 2 עבור הנחה ב׳ ובערך 3 עבור הנחה ג׳. מקדמי בטחון אלה היו קטנים לפחות ב – 20 % לו היו נלקחים בחשבון כוחות הנובעים מרעידות אדמה. לכן חוות דעתו השקולה של החתום מטה היא שחפירה הגורמת להפרשי מפלסים יותר גדולים מ – 16 מ׳ מסכנת את בטחון הכותל הדרומי.

<u>הערות על מבחן הזמן</u>

כשדנים ביציבות הכותל הדרומי ללא ספק סביר להתחשב בעובדה שהקיר עומד מספר רב של שנים. היסודות והחלק התחתון של הקיר הם לפחות בני אלפיים שנה. המפלס הכללי של משטח הר הבית כנראה זהה לזה שהיה בעבר.
פרופ׳ מזר חשף את המדרכה על יד הקיר (בערך 20 מ׳ מתחת לרצפת המוזיאון המוסלימי) שכנראה היתה המפלס מחוץ לקיר לפני 2000 שנה, אבל אין כנראה שום הוכחות שיצביעו על המצאות מפלס מילוי עליון מאחרי הקיר ברום של רצפת המוזיאון המוסלימי הנוכחי בתקופה של המצאות מפלס היצון ב – 20 מ׳ מתחת לרצפת המוזיאון המוסלמי הנוכחי.
קיימת אפשרות שלפני 2000 שנה היו חדרים מתחת למפלס הר הבית בקרבת הקיר הדרומי דומים לאלה הקיימים היום (אורוות שלמה) בפינה הדרומית-מזרחית. לכן קיימת אפשרות שהכותל הדרומי בהיסטוריה הארוכה שלו לא עמד אף פעם נגד לחצי עפר הקיימים היום, הנובעים מהחפירות הנוכחיות.

<u>מדידות גיאודטיות</u>

במחלקה הגיאודטית בטכניון החיל מעקב על הקיר בשיטות פוטוגרמטריות. מעקב זה עלול לתת התראה מראש על אפשרות של ההתהפכות ולכן יש להמשיכו.

<u>הערות כלליות</u>

כנראה מתכננים חפירות נוספות בקרבת הכתלים של הר הבית. לצרכי נתוח יציבות הקירות הכרחי לדעת את עובי הקיר ואופי המילוי מאחריו. יש הכרח לבדוק את עובי הקיר ע"י קדיחה. אם קדיחה בכותל הדרומי תאמת את הממצאים של המדידה הגיאוחשמלית, ניתן להשתמש במדידות אלה בחקירות נוספות. את אופי המילוי ניתן לקבוע רק אם יפתחו שוחות בשטח הר הבית.
שוחות אלה יש להניח יהיה להן ענין ארכיאולוגי רב בנוסף על הנתונים שהם יספקו והנחוצים לחישוב יציבות. יתכן והיה רצוי להקור בעזרת מודלים את הצורות השונות האפשריות של הרס והפעולה החלה מימדית הנובעת מחפירה באורך מוגבל.

האוניברסיטה העברית בירושלים
המחלקה לארכיאולוגיה
HEBREW UNIVERSITY, JERUSALEM
DEPT. OF ARCHAEOLOGY

החברה לחקירת ארץ־ישראל ועתיקותיה
ISRAEL EXPLORATION SOCIETY

החפירות הארכיאולוגיות בירושלים
JERUSALEM ARCHAEOLOGICAL EXCAVATIONS

ירושלים ת. ד. 7041 JERUSALEM P.O.B.
ישראל — ISRAEL
טלפון 84669 TEL.

החפירות הארכיאולוגיות מדרום להר-הבית

ישיבת הועדה הטכנית מיום 22.10.68

זכרון דברים:

השתתפו: פרופ' וייסמן ופרופ' אדלמן – הועדה לבטיחות שנתמנתה ע"י נשיא הטכניון, לפי בקשת פרופ' מזר במרץ 1968.

מהנדס אריה קיסין ומשה יפה – מרשות הגנים הלאומים.

מהנדס לב ומהנדס כהן – ממשרד כהן את-לב בירושלים, מהנדסים לקונסטרוקציה ומכניקה קרקע.

מאיר בן-דב – ממשלחת החפירות

נעדרו: פרופ' ב. מזר והמהנדס ע. דונייבסקי (מחמת מחלה).

פרופ' וייסמן הגיש את חוות-דעת הועדה של הטכניון, ונתן הסברים על בעיית הבטיחות. בין השאר הסביר, שאין נתונים מספיקים לבסס חוות-דעת מדוייקת. כ"כ הדגיש, כי בהתאם לבקשת המשלחת הוא בסס חוות דעתו המוקדמת על הנחות מינימליות של עובי הכתלים ומאקסימליות של לחץ המילוי, כדי להגיע לחישובי בטיחות גבוהים ביותר.

במהלך הישיבה נתעוררו בעיות שונות והודגש שעדיין חסרים נתונים חיוניים להערכת המצב בכללו.

כמה מהמשתתפים התעכבו על הבעיות הבאות:

א) מידת הלחץ של המלוי הפנימי ותלויה בהתרוממות הסלע בהר הבית ובאופיו של המלוי, (בהשוואה לאורוות שלמה).

ב) חישובי המידות של הכותל הדרומי מתבססות על הנחה, שעובי הכותל הוא 4-5 מטרים, הייצג המינימום האפשרי, אך אין כל מניעה להנחה שהכותל עבה יותר.

ג) המדובר בקטע הכותל של 30 מטר מן הפינה הדרומית-מערבית ומזרחה, כאשר המשך המטרים הראשונים הינם חלק מהמקצוע שבטיחותו אינה מוטלת בספק!

2 / .

החברה לחקירת ארץ־ישראל ועתיקותיה
ISRAEL EXPLORATION SOCIETY

האוניברסיטה העברית בירושלים
המחלקה לארכיאולוגיה
HEBREW UNIVERSITY, JERUSALEM
DEPT. OF ARCHAEOLOGY

החפירות הארכיאולוגיות בירושלים
JERUSALEM ARCHAEOLOGICAL EXCAVATIONS

ירושלים ת.ד. JERUSALEM P.O.B. 7041
ישראל — ISRAEL
טלפון TEL. 84669

<u>החפירות הארכיאולוגיות מדרום להר-הבית</u>

ישיבת הועדה הטכנית מיום 22.10.68 (המשך).

ד) הוחלפו דעות על חיזוקים בקטע זה על סמך הגבהות הנ"ל.

לאחר הדיון ממליצה הועדה על שתי הצעות:

א. יש להמשיך בבדיקות, בתצפיות ובאסוף נתונים, בהתאם להצעת הטכניון.

ב. רצוי לבדוק עובי הקיר ע"י קדוחים אפקיים קטני קוטר (דבר הניתן להיעשות מבחינה טכנית).

סיכום: צוות הבצוע בהדרכת ועדת המשלחת והועדה הטכנית תבצע הסיכת 3-2 הספרים הנסוכים של קטע באורך של כעשרים ובמטת המטרים בחומה הדרומית.

האוניברסיטה העברית בירושלים
המחלקה לארכיאולוגיה
HEBREW UNIVERSITY, JERUSALEM
DEPT. OF ARCHAEOLOGY

החברה לחקירת ארץ־ישראל ועתיקותיה
ISRAEL EXPLORATION SOCIETY

החפירות הארכיאולוגיות בירושלים
JERUSALEM ARCHAEOLOGICAL EXCAVATIONS

ירושלים ת. ד. 7041 JERUSALEM P.O.B. 7041
ישראל — ISRAEL
טלפון 84669 TEL. 84669

זכרון דברים מישיבה שהתקיימה ב- 22.10.68 בערב, בביתו של פרופ' מזר, בהשתתפות פרופ' וייסמן מהטכניון, פרופ' מזר ומאיר בן-דב.

נתקיים דיון על מסקנות הועדה הטכנית והומלץ, שהבצוע ימסר לרשות הגנים הלאומית הגוף המוסמך לטפול באחזקתם ואבטחתם של אתרים ארכיאולוגיים, בפקוחה ובהכוונתה של הועדה הטכנית שליד הנהלת המשלחת.

כמו כן סוכם, שתמשך עבודת איסוף הנתונים, בהתאם להמלצת הוועדה הטכנית שליד המשלחת הארכיאולוגית.

פרופ' וייסמן ניאות לשמש כיועץ בכל מהליך העבודה.

האוניברסיטה העברית בירושלים
המחלקה לארכיאולוגיה
HEBREW UNIVERSITY, JERUSALEM
DEPT. OF ARCHAEOLOGY

החברה לחקירת ארץ־ישראל ועתיקותיה
ISRAEL EXPLORATION SOCIETY

החפירות הארכיאולוגיות בירושלים
JERUSALEM ARCHAEOLOGICAL EXCAVATIONS

ירושלים ת.ד. 7041 JERUSALEM P.O.B. 7041
ישראל — ISRAEL
טלפון 84669 TEL. 84669

זכרון דברים מישיבת הנהלת המשלחת הארכיאולוגית
עם מר יעקב ינאי - מנהל רשות הגנים הלאומיים,
שהתקיימה ביום ג׳ 29.10.68.

הובאה לידיעתו של מר ינאי המלצת הועדה הטכנית, וסוכם, שהבצוע של עבודת הבטיחות תיעשה ע״י רשות הגנים הלאומיים, בראשותו של מהנדס קיסין, בפיקוחה של הועדה הטכנית ובייעוצו של פרופ׳ וייסבן מהטכניון.

חפירות הארכיאולוגיות מדרום להר-הבית

ישיבת הועדה הטכנית מיום 10.11.68.

זכרון דברים:

השתתפו:

פרופ' מזר - יו"ר.

פרופ' ציזלין - מהועדה לבטיחות בטכניון (במקומו של פרופ' וייסמן הנמצא בחו"ל)

מהנדס א. קיסין ומשה יפה - מרשות הגנים הלאומית

מהנדס לב - ממשרד כהן את לב י-ם מהנדסים לקונסטרוקציה ומכניקת קרקע.

הרב פרלה - הממונה על מקומות קדושים במשרד הדתות.

מאיר בן - דב - ממשלחת החפירות.

חברי הועדה סיירו בשטח החפירות על - מנת להתחכות לבעיות הבטיחות. תוך כדי הסיור ציין פרופ' מזר שהחפירה לעומק נסתיימה עם חשיפת הרצפה ההרודיאנית. כן הועלתה לדיון הצעה שהוצעה ע"י פרופסורים: אדלמן, וייסמן ושפירא, על אמצעים להבטחת הייציבות מיום 3.11.68.

הצעה זו נתנה בעקבות הישיבה של פרופ' אדלמן ופרופ' וייסמן עם ועדת הביצוע והנהלת החפירות ביום 22.10.68.

בתשובה לשאלות הסביר פרופ' ציזלין שחוות-הדעת על תמוכות הפלדה מבוססת על-כך שלא יבוצעו כל קידוחים בכותל. אולם, מן הנכון לבצע קידוחים אשר קוטרם 15 ס"מ ולעומק הקיר והמילוי שלאחריו כדי ללמוד על עובי הקיר, אופי המילוי ואת מיקומו המדוייק של הסלע.

בעקבות קידוחים אלה, אשר מבחינה טכנית עשייתם פשוטה ומשך ביצועם מועט, אפשר יהיה לאסוף נתונים מדוייקים אשר, אולי, יבטלו כל צורך בתמיכה בכלל.

במדה, ובכל זאת יסתבר לאור הקידוחים שיש צורך בתמיכות, אפשר יהיה לנצל את חורי הקידוחים ולהשחיל בעדם כבלי פלדה אשר יקשרו את הקירות ויהוו תחליף יעיל יותר לתמוכות הפלדה. (במקרה הנ"ל לא תראה לעיין התמיכה).

בפרק זמן זה הביא פרופ' מזר לידיעת הועדה שכל קידוח בקירות הכותל צריך להיות מותאם לדרישות ההלכה. ענין אשר הועדה בקשה מהרב פרלה לבחון אותו ולהגיש חו"ד מוסמכת.

לאור נקודה זו שהועלת ע"י פרופ' מזר נתבקשה על-ידי הועדה לבחון אפשרות ביניים של תמיכות עד אשר תתבהר אפשרות הקידוחים.

לדעת פרופ' ציזלין ומהנדס קיסין - תמיכות הבינויים הללו אפשר לעשותן בבניית בימון לפי תכנית שתוגש. הצעה זו הנה זולה, יעילה ומהירת ביצוע ושוות-ערך לכל תמיכה מסוג אחר.

<u>בסיכום הרצע:</u>

א. לבקש מאת מהנדס קיסין ומהנדס לב להכין תכניות לייציקת תמובות הביטון שיועברו לחוות - דעת של הפרופסורים צייטלין ווייסמן מהטכניון.

הפעולה תוכל להתבצע עם קבלת חוות - הדעת.

ב. לאור החשיבות היתרה של הקידוחים נתבקש הרב פרלה לברר את הבעיה ההלכתית הקשורה בכך.

ג. והיה אם לא יתאפשרו קידוחים מכל סיבה שהיא, יש לשפר התמיכות בהתאם לצורך.

ד. במקרה והוצאות הקידוחים יהיו חיוביים מבחינת עובי הקירות והמילוי שמאחוריו, אפשר יהיה לדון על פרוק התמיכות.

ה. הודגש, כי תמיכות הנן חיוניות כדי לתת יתר ייצוב לחלקים העליונים ללא קשר לחפירה כלשהי.

-=-=-=-=-=-=-=-=-=-=-=-=-=-=-

עיריית ירושלים

המינהל הכללי

אל: מר [illegible] לפיד, משרד החוץ, י-ם

מאת: משרד הממונה על ענייני מזרח העיר

ירושלים: 23 אוג' 68 **מס'**

רצ"ב העתקי

2 המכתבים שבנדון.

בברכה,

שלום

ה ע ת ק

כ"ה תשרי תשכ"ח, 17 אוק' 68

פ ר ט י כ ל

ישיבת ועדת מומחים לבדיקה בטיחות ע"י בכותל

(כ ב ו ד)

<u>נכחו:</u>

נציג משרד הדתות - אדריכל שיינברגר

נציג משרד הבטחון - מר י.יניב

נציג עירית ירושלים - מר מ.בנבנשתי

נציג המשלחת הארכאולוגית - מר מ.בן-דב

מזכיר הועדה - מר מ.קרזניץ

רב וקצין בטחון הכותל - הרב גץ

מהנדס - ד.לב

<u>נעדרו:</u>

נציג מחלקת עבודות צבוריות - מר פרידמן

בדברי פתיחה מגדיר היו"ר את תפקידי הועדה על בסיס החלטת ועדת השרים לענין שמירה על המקומות הקדושים בישיבתה מיום ה' אלול תשכ"ח (1.9.68) ומפרט את פרטי האתר וההנחיות לפעולה.

<u>אתר (א)</u> חומת הר הבית - באמצעות מ.ע.ץ נתבקש הטכניון לתת חוות דעת.

<u>אתר (ב)</u> בתי אבו סעוד: אין פעולה כעת.

<u>אתר (ג)</u> בית שטראוס והבתים סמוכים לו לצפון רחבת הכותל.

<u>הנחיות:</u>

1. לשמור על הבתים ולדאוג ליציבותם ולקיומם.
2. העבודות המוצעות:

א. נקוי השטח מתחת לבתים בכוון הכולל קשת וילסון,
פתיחת דרכי גישה והוצאת עפר מתוך תאום עם המשלחת הארכאולוגית.

ב. בדיקה ארכאולוגית של האתר לפי תכנית שתוצע ע"י המשלחת הארכאולוגית.

ג. <u>עבודות שחזור באתר</u>
מתוך מגמה לבקור תיירים באתר ובירור דרכי גישה והכנת החללים הסמוכים לכותל המערבי לשמוש הקהל.

2/..

אחרי דיון על דרכי פעולה של הועדה סוכם:

1. הועדה פועלת כנאמן טכני לועדת השרים מתוך הגדרת הפעולות כנ"ל.

2. לפנות למהנדסים בשכר לשם עריכת

   א. מתן הוראות שוטפות והדרכה לפעולה $2_{\text{א}}$

   ב. בדיקה סטטית של המצב הקיים.

   ג. הדרכה תמידית ל $2_{\text{ב}}$

   ד. תכנית קונסטרוקטיבית ל $2_{\text{ב}}$

3. להבטיח תקציב הדרוש לפעולה הנ"ל.

4. לפנות למהנדס קיסון (ת.א) בצרוף משרד הנדסה ירושלים ולפרופ' רייסמן (טכניון) כיועץ. במשרד הנדסה ירושלמי הוצע מהנדסים לב-כהן.
   מר יגיב יבוא אתם בקשר ויחן חוות דעה על פעולתם.

5. המהנדסים יציגו את הצעותיהם ותוכניהם לפני ועדת המומחים לשם המלצה ובצוע.

6. הוראות המהנדסים קיסון ורייסמן שנתנו בבקור הקודם באתר בענין הנקוי ירוכזו במפה ויתקבלו ע"י הועדה כהמלצה, פעולת הנקוי תמשך לפי הוראות אלו.

7. מר בן-דב ומר מ.קרזניץ יכינו תכנית פעולה לנקוי (פעולת סעיף $2_{\text{א}}$) תוך שבוע ימים בהתיעצות עם המהנדסים.

8. המשלחת הארכאולוגית תכין תכנית פעולה ראשונית לסעיף ($2_{\text{ב}}$) תוך שבועיים, לשם קביעת סדורי הבטיחות הדרושים.

9. הוחלט על פעולה מידית לתקון הסדקים בבנין המחכמה בקיר הדרומי.
   היו"ר נתבקש לפנות להחלקה עבודות צבוריות בבקשה לבצוע העבודה.
   הפעולה תבוצע בתאום עם מהנדס העיר (המחלקה למבנים מסוכנים).
   מר מ.בנבנשתי יודיע לנציגי המחכמה על כך.

10. מכתבו של מהנדס פרידמן (מיום ד' תשרי תשכ"ח) יובא לידיעת חברי הועדה.

(—)

הישיבה ננעלה.

ה ע ת ק

ירושלים, כ"ה תשרי תשכ"ט
17 ארק' 68

מס. 248/68

לכבוד
מר חסאן טהבוב
הוואקף המוסלמי
העיר העתיקה
מזרח ירושלים

א.נ.,

הנדון: תקונים בבנין המחכמה

מר ג'ראללה הודיעני כי פנית והודעת שבכוונתך להתחיל בתקוני הקיר החצוני - הדרומי של בנין המחכמה.

בקשתי להודיעך כי היות וסוכם בזמנו על תקון הקיר ע"י פגום תלוי בחבלים ועכשיו הנך רוצה לבצע את התקון ע"י הקמת פגום מצנורות שיוצב ברחבת הכותל, על המהנדס שלך להתקשר עם מהנדס משרד - הדתות לתאום הצבתו של הפגום ולקביעת סוג התקונים שכן יש להם השלכה על בטיחות המתפללים בכותל.

מר ג'ראללה הודיעני כי אינך מוכן לתאם את הסדורים הטכניים עם מהנדס משרד הדתות.

אי לכך, הריני להודיעך כי חזוק הקיר יעשה ע"י העיריה.

ב ב ר כ ה,

(-)

מירון בנבנשתי
הממונה על עניני מזרח העיר

٦٨/٢٤٨

لحضرة
السيد حسن طهبوب المحترم
مدير الاوقاف الاسلامية
البلدة القديمة
شرقي اورشليم - القدس

سيـــدي ،

الموضوع - اصلاحات بناية المحكمة

أعلمني السيد جار الله انكم اتصلتم به واخبرتموه عن نيتكم الشروع في اصلاح الحائط الخارجي الجنوبي لبناية المحكمة .

ارجو ان اعلمكم بانه كان قد تم الاتفاق معكم في حينه على اجراء الاصلاحات اللازمة بواسطة وضع سقالة خشبية (ركاب) معلقة على حبال ، غير انكم الان ترغبون في انجاز هذه الاصلاحات بواسطة تركيب سقالة من المواسير في ساحة حائط المبكى ، وفي هذه الحالة على مهندسكم الاتصال بمهندس وزارة الاديان لاجراء الترتيبات لتركيب السقالة ولتقرير ماهية الاصلاحات لان في ذلك ارتباط بسلامة المصلين في حائط المبكـــى .

غير ان السيد جار الله عاد واعلمني انكم لستم على استعداد لاجراء مثل هذه الترتيبات الفنية مع مهندس وزارة الاديان .

وعليه اعلمكم بهذا ان البلدية ستقوم بنفسها باصلاح وتقوية الحائط المشار اليـــه .

واقبلوا الاحتـــرام

(-)

ميرون بنفنستي
المسؤول عن شؤون شرقي المدينة

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ירושלים, י"א בתשרי תשכ"ט
3 באוקטובר 1968

אל: שר הפנים
המנכ"ל

מאת: שלמה הלל, סמנכ"ל

הנדון: <u>החפירות בשטח הכותל המערבי</u>

על-פי בקשתו של ניצב דרזולין - יו"ר הועדה לבטחון ירושלים - ערך מהנדס המחוז מר ע. פרידמן בדיקום בענין בטיחות הכותל הדרומי והפינה המערבית נוכח החפירות הארכאולוגיות המבוצעות במקום. כ"כ בדק ענין יציבותו של בנין "אל-מחכמה" הסמוך לכותל המערבי (בחלקו הצפוני). להלן מסקנותיו:

א) <u>הכותל הדרומי:</u> חודשה פעולתה של ועדת מומחים מטעם הטכניון הבודקת עתה בטיחות הכותל. מסקנותיה תוגשנה תוך מספר שבועות.

ב) <u>בנין המחכמה:</u> בדיקתו של מהנדס המחוז העלתה כי הפינה המזרחית-דרומית של בנין המחכמה נסמכת על תערובת עפר ואבני בנין שונים מהריסות ומפולות שהצטברו משך דורות. הינו בדעה כי בשטח בנין המחכמה אין לבצע חפירות ארכאולוגיות במובן המקובל. במקומות בהם הבנין מבוסס על בניה קדומה - הוצאת העפר ואבנים בודדות תערער את הבניה הקדומה. בשטחים בהם הבנין מבוסס על עפר ואבנים בודדות - החפירה אסורה בהחלט. לדעתו חפירה בשטח והעמקה עלולה בהחלט לגרום להתמוטטות הבנין.

בדיקה זו נעשתה ע"י מהנדס המחוז לפני כשלשה שבועות, בביקור נוסף שערך בימים אלה נוכח לדעת שהחפירות במקום נמשכות.

יצויין שהיחסים בין מהנדס המחוז לבין אנשי משרד הדתות אינם שפירים, וקיימים ביניהם חילוקי דיעות. מכל מקום, הוא בעל מקצוע וגם אם יש הגזמה מסויימת בדבריו מן הראוי לדרוש בדיקה דחופה ומדוקדקת של מצב החפירות ואפשרות המסכן לבל נעמוד בפני מצב חמור של פגיעה בבנין המחכמה ללא הכוון או כוונה.

ב ב ר כ ה,

שלמה הלל

העתק: מר ז. ורפיג, מז"חים

אגף ירושלים

הועדה לבטחון ירושלים

הועדה לבטחון ירושלים

לסעיף 2.4 מסיכום ישיבה מס' 11/68 - להלן תוכן מכתב של מהנדס מ.ע.צ בנושא החפירות בכתל הדרומי

מר ש. רוזוליו, ניצב
מטה המשטרה
משטרת ישראל
ירושלים

ד' בתשרי תשכ"ט
26 בספטמבר 1968
50(79)1-3950

הנדון: שטח הכותל המערבי

בשיחתנו שהתקיימה ב-25.9.68, ביוזמתך, בקשת ממני חוות דעתי בענין בטיחות הכותל הדרומי (והפינה המערבית), נוכח החפירות הארכיאולוגיות המבוצעות במקום. כמו כן בקשת ממני חוות דעתי בענין יציבותו של בנין המחכמה.

טפלתי בשתי הבעיות, והמצב ברגע הינו כלהלן:-

(א) בענין הכותל הדרומי - בשעתו נבדק המצב על ידי ועדת מומחים מטעם הטכניון. לפי בקשתי חידשה הועדה את פעולתה ונערכות עכשיו בדיקות שונות שבעקבותיהם אפשר יהיה להגיע למסקנות ביחס לבטיחות הכותל. אני מקוה כי הדו"ח בענין יהיה מוכן תוך שבועות אחדים.

(ב) בקשר לבנין המחכמה - המצב הינו כלהלן:-
בדקתי את המצב אחרי שעיינתי במקורות ספרותיים ובשרטוטים שהוכנו על ידי וורן, מחיל ההנדסה הבריטי, בשנת 1867-70. לפי המשוער, הסלע הטבעי בשטח זה נמצא בעומק של כ-15 מ' מתחת לפלס של רחבת הכותל, החדרים בפינה מזרחית-דרומית של בנין המחכמה, ושל קו הבסיס של קשת וילסון, וכל החלל בין הסלע ומפלס זה מהווה תערובת של עפר ואבני בנין שונים מהריסות ומפולות שהצטברו במשך דורות.

בנין המחכמה הינו בנין מאוחר ואין כל יסוד להניח שהוא מבוסס על הסלע הטבעי, אשר נמצא בעומק רב. אני מניח כי הבנאים הקימו את הבנין בחלקו על גבי קירות אשר הם גילו תחתיו ובחלקו על גבי תערובת העפר והאבנים הבודדות שגילה וורן.

העדויות לכך הינן:-

הקיר המזרחי של בנין המחכמה הדוקט על גבי הכותל ולמרות זאת בחזית הדרומית של הבנין לא נראים סדקים בעקבות שקיעות דיפרנציאליות. לעומת זאת הסדק הגדול מצידו המערבי, בקיר הדרומי של המחכמה, אשר חייב בנית קיר תומך, מראה כי לפחות חלק מהבנין מבוסס על עפר בלבד.

בעקבות הנחות אלו הנני בדעה כי בשטח בנין המחכמה אין לבצע חפירות ארכיאולוגיות במובן המקובל. במקומות בהם הבנין מבוסס על בניה קדומה - הוצאת העפר ואבנים בודדות תערער את הבניה הקדומה. בשטחים בהם הבנין מבוסס על עפר ואבנים בודדות - החפירה אסורה בתכלית.

2/..

4

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

מה שכן אפשר לעשות היבן חפירות ארכיאולוגיות למחקר בלבד, כפי שזה נעשה על ידי וורן – ז.א. חפירת "ארובות" צרות לעומק (ורצוי שהן תהיינה בחתך עגול) באיטיות ובהקפדה רבה, ומה"ארובות" האלה במידת האפשר להשתרע גם בשלוחות לצדדים עם חיזוקם, ותמיכות לפי הצורך.

חפירה בשטח והעמקה עלולה בהחלט לגרום להתמוטטותו של הבנין.

בהזדמנות בדיקת המצב בבנין המחכמה, התענינתי גם בנעשה במה שנקרא "בית שטראוס" – חפירות המבוצעות על ידי קבלן פרטי לפי הזמנה ישירה של משרד הדתות. לדעתי, אין להפריז בהעמקה ואין לבצע שום עבודות ללא פיקוח קפדני וחיזוקים, בעיקר בשיטות התזת בטון בלחץ. כבר מאתי מקרט בשטח של קשת וילסון בו אסור לחפור ללא בדיקה קפדנית. בו בזמן שבבנין המחכמה דעתי היא שלא לעשות חפירות בשטח הפנויים, הרי בבנין זה אפשר עוד לפנות את העפר, אבל במגבלות כאמור לעיל, ואף זאת רק כשיש בטחון שהעפר המוצא לא שימש כבסיס לבנית קמרונות האבן.

הנאמר על ידי לעיל חיבר בעקבות בדיקה שנעשתה לאחר ביקור במקום שנערך על ידי לפני כשלשה שבועות. עכשיו, בחוזרי מחו"ל, מצאתי כי ממשיכים במקום זה בחפירות.

(-)
ע. פרידמן
מהנדס המחוז

-=-=-=-=-

סיווג	

משרד החוץ

מזכר

אל: צבי רפיח

מאת:

אל:	
מאת:	

רבין אומר שאתה
~~[illegible]~~ הבטחת – שתבוא ותשלם
ר' מתן.

"והמומחה בענין המוסד"
בירושלים – יש להעביר את
השאלה מינוי הרב
לפרנסים

[illegible]

[illegible]

21.10. — שמגר

תאריך — חתימה

תאריך — חתימה

3.68 - 500X100

סודי

<u>הועדה לבטחון ירושלים</u>

לסעיף 2.4 מסיכום ישיבה מס. 11/68 - להלן תוכן מכתב
<u>של מהנדס מ.ע.צ. בנושא החפירות בכתל הדרומי</u>

מר ש. רוזוליו, ניצב — ד' בתשרי תשכ"ט
מטה המשטרה — 26 בספטמבר 1968
משטרת ישראל
ירושלים.

הנדון: <u>שטח הכותל המערבי</u>

בשיחתנו שהתקיימה ב-25.9.68, ביוזמתך, בקשת ממני חוות דעתי בענין בטיחות הכותל הדרומי (והפינה המערבית), נוכח החפירות הארכיאולוגיות המבוצעות במקום. כמו כן בקשת ממני חוות דעתי בענין יציבותו של בנין המחכמה.

טפלתי בשתי הבעיות, והמצב כרגע הינו כלהלן:-

(א) <u>בענין הכותל הדרומי</u> - בשעתו נבדק המצב על ידי ועדת מומחים מטעם הטכניון. לפי בקשתי חידשה הועדה את פעולתה ונערכות עכשיו בדיקות שונות שבעקבותיהם אפשר יהיה להגיע למסקנות ביחס לבטיחות הכותל. אני מקוה כי הדו"ח בענין יהיה מוכן תוך שבועות אחדים.

(ב) <u>בקשר לבנין המחכמה</u> - המצב הינו כלהלן:-
בדקתי את המצב אחרי שעיינתי במקורות ספרותיים ובשרטוטים שהוכנו על ידי וורן, מהיל ההנדסה הבריטי, בשנת 1867-70. לפי המשוער, הסלע הטבעי בשטח זה נמצא בעומק של כ-15 מ מתחת לפלס של רחבת הכותל, החדרים בפינה מזרחית-דרומית של בנין המחכמה, ושל קו הבסיס של קשת וילסון, וכל החלל בין הסלע ומפלס זה מהווה תערובת של עפר ואבני בנין שבורים מהריסות ומפולות שהצטברו במשך דורות.

בנין המחכמה הינו בנין מאוחר ואין כל יסוד להניח שהוא מבוסס על הסלע הטבעי, אשר נמצא בעומק רב. אני מניח כי הבנאים הקימו את הבנין בחלקו על גבי קירות אשר הם גילו תחתיו ובחלקו על גבי תערובת העפר והאבנים הבודדות שגילה וורן.

העדוירות/.

העדויות לכך הינן:-

הקיר המזרחי של בנין המחכמה הוקם על גבי הכותל ולמרות זאת בחזית הדרומית של הבנין לא נראים סדקים בעקבות שקיעות דיפרנציאליות. לעומת זאת הסדק הגדול מצידו המערבי, בקיר הדרומי של המחכמה, אשר חייב בנית קיר תומך, מראה כי לפחות חלק מהבנין מבוסס על עפר בלבד.

בעקבות הבחנות אלו הנני בדעה כי בשטח בנין המחכמה אין לבצע חפירות ארכיאולוגיות במובן המקובל. במקומות בהם הבנין מבוסס על בניה קדומה - הוצאת העפר ואבנים בודדות תערער את הבניה הקדומה. בשטחים בהם הבנין מבוסס על עפר ואבנים בודדות - החפירה אסורה בתכלית.

מה שכן אפשר לעשות הינן חפירות ארכיאולוגיות למחקר בלבד, כפי שזה נעשה על ידי וורן - ז.א. חפירת "ארובות" צרות לעומק (ורצוי שהן תהיינה בחתך עגול) באיטיות ובהקפדה רבה, ומה"ארובות" האלה במידת האפשר להשתרע גם בשלוחות לצדדים עם חיזוקם, ותמיכות לפי הצורך.

חפירה בשטח והעמקה עלולה בהחלט לגרום להתמוטטותו של הבנין.

בהזדמנות בדיקת המצב בבנין המחכמה, התעניינתי גם בנעשה במה שנקרא "בית שטראוס" - חפירות המבוצעות על ידי קבלן פרטי לפי הזמנה ישירה של משרד הדתות. לדעתי, אין להפריז בהעמקה ואין לבצע שם עבודות ללא פיקוח קפדני וחיזוקים, בעיקר בשיטת התזת בטון בלחץ. כבר מצאתי מקום בשטח של קשת וילסון בו אסור לחפור ללא בדיקה קפדנית. בו בזמן שבענין המחכמה דעתי הינה שלא לעשות חפירות בשטח הפינויים, הרי בבנין זה אפשר עוד לפנות את העפר, אבל במגבלות כאמור לעיל, ואף זאת רק כשיש בטחון שהעפר המוצא לא שימש כבסיס לבנית קמרונות האבן.

הנאמר על ידי לעיל הינו בעקבות בדיקה שנעשתה לאחר ביקור במקום שנערך על ידי לפני כשלשה שבועות. עכשיו, בחוזרי מחו"ל, מצאתי כי ממשיכים במקום זה בחפירות.

(-) ע. פרידמן
מהנדס המחוז

מדינת ישראל
משרד העבודה
מחלקת עבודות צבוריות-מחוז ירושלים

משרד מהנדס המחוז
רחוב הנביאים 52, ירושלים
ת.ד. 132 -טלפון 21141

ירשלים י׳ באלול תשכ"ח
3 בספטמבר 1968
מספר: 50 (79)1-3759

לכבוד
ד"ר ז. ורהפטיג
שר הדתות
משרד הדתות
ירושלים

אדוני השר,

הנדון: הכותל המערבי

הנזכר: מכתבי מס׳ 50(79)1-3473
מיום 15.8.68

למען הסדר הטוב הנני מבקש בזה לרשום לזכרון כי בשיחתנו בלשכתך שהתקיימה ב- 2.8.68, הודעתי לך כי קיים דו"ח פרלימינרי שהוכן לפי פנייתו של פרופ׳ ב. מזר, בו ניתנו המלצות הטכניון באיזו דרך לעשות את החפירות עד אשר תוכל להערך בדיקה של ממש. ח

באותה פגישה הודעתי לך כי הארכיאולוגים לא קיימו את התנאים שנכללו בהמלצות הנ"ל.

כפי שידוע לך, הנני מטפל בענין בדיקת ועריכת דו"ח סופי על ידי הטכניון, עליו כתבתי לך בסעיף 2 של מכתבי 50(79)1-3711 מיום 1.9.68.

בכבוד רב

(-)

ע. פרידמן
מהנדס המחוז

העתק: מר גבע, משנה למנכ"ל משרד העבודה, ירושלים

ק/10

1 בספטמבר 1968
50 (79) 1 - 3711

לכבוד
ד"ר ז. ורהפטיג
ש ר - ה ד ת ו ת

כבוד השר,

הנדון: הכותל המערבי

במכתבך מ- 12.8.68 בקשת ממני חוות דעת על:

(א) יציבותו של הכותל המערבי והדרומי לאור החפירות כפי שהן כיום.

(ב) על אפשרויות של פינוי העפר בשטח שמתחת לבנין המחכמה.

(ג) על אפשרות חפירה ארכיאולוגית בשטח מתחת לבנין המחכמה
מבלי למוטט את המחכמה.

משיחה טלפונית מה-30 לספטמבר הבינותי כי הינך מעונין גם בחוות דעת ביחס לפינויים מתחת לבנין הגובל מצד הצפוני עם הכיכר הגדולה, לפני משטח הכותל, לצורך סידורי הקהל הרחב.

2. בענין (א) לעיל - יציבותו של הכותל המערבי והדרומי.

הודעתי לך בשיחה טלפונית האחרונה כי הדבר נמצא בטיפול בידי הועדה אשר הכינה את הדו"ח הפרלימינרי עבור פרופ' מזר. הנני עומד בקשר עם אנשי המקצוע בטכניון בענין ומאחר והכנת חוות דעת זו מחייבת בדיקות שונות, אין לצפות, לפי דעתו של איש הטכניון המטפל בענין, לדו"ח יותר מוקדם מאשר כעבור חודש מהיום.

3. בענין המחכמה בסעיפים (ב) ו- (ג) לעיל.

היה ברצוני להגיש לך את חוות דעתי בערך בעוד שבוע, אבל לבקשתך הטלפונית הנני עושה זאת כבר היום. בחוות דעתי זו הנני מתכוון לבנין המחכמה כפי שזה הוגדר על ידי וורן, שהוא בנין בגודל של 90 רגל מצפון לדרום וכ-80 רגל ממזרח למערב, הגובל מצד המזרחי שלו עם הכותל המערבי.

בדקתי את המצב אחרי שעיינתי במקורות ספרותיים ובשרטוטים שהוכנו על ידי וורן, מחיל ההנדסה הבריטי, בשנת 70-1867. לפי המשוער, הסלע הטבעי בשטח זה נמצא בעומק של כ-15 מטר מתחת למפלס של רחבת הכותל, החדרים בפינה מזרחית-דרומית של בנין המחכמה, ושל קו הבסיס של קשת וילסון, וכל החלל בין הסלע ומפלס זה מהווה תערובת של עפר ואבני בנין שונים מהריסות ומפולות שהצטברו במשך דורות.

בנין המחכמה הינו בנין מאוחר ואין כל יסוד להניח שהוא מבוסס על הסלע הטבעי, אשר נמצא בעומק רב. אני מניח כי הבנאים הקימו את הבנין בחלקו על גבי קירות אשר הם גילו תחתיו ובחלקו על גבי תערובת העפר והאבנים הבודדות שגילה וורן.

2 ./.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

העדויות לכך הינן:

הקיר המזרחי של בנין המחכמה הוקם על גבי הכותל ולמרות זאת בחזית הדרומית של הבנין לא נראים סדקים בעקבות שקיעות דיפרנציאליות. לעומת זאת הסדק הגדול מצדו המערבי, בקיר הדרומי של המחכמה, אשר חייב בנית קיר תומך, מראה כי לפחות חלק מהבנין מבוסס על עפר בלבד.

בעקבות הנחות אלו הנני בדעה כי בשטח בנין המחכמה אין לבצע חפירות ארכיאולוגיות במובן המקובל. במקומות בהם הבנין מבוסס על בניה קדומה - הוצאת העפר ואבנים בודדות תערער את הבניה הקדומה. בשטחים בהם הבנין מבוסס על עפר ואבנים בודדות - החפירה אסורה בתכלית.

מה שכן אפשר לעשות הינן חפירות ארכיאולוגיות למחקר בלבד, כפי שזה נעשה על ידי וורן - ז.א. חפירת "ארובות" צרות לעומק (ורצוי שהן תהיינה בחתך עגול) באטיות ובהקפדה רבה, ומה"ארובות" האלה במידת האפשר להשתרע גם בשלוחות לצדדים עם חיזוקם, עם תמיכות לפי הצורך.

חפירה בשטח והעמקה עלולה בהחלט לגרום להתמוטטותו של הבנין.

4. מה שנוגע לבקשתך בשיחה הטלפונית - בענין החפירות שנעשות בבנין הצופה אל הכיכר הגדולה מצד צפון, הנמצא מערבית מבנין המחכמה - לדעתי, אין להפריז בהעמקה ואין לבצע שם עבודות ללא פיקוח קפדני וחיזוקים, בעיקר בשיטות התזת בטון בלחץ.

כבר מצאתי מקום בשטח של קשת וילסון בו אסור לחפור ללא בדיקה קפדנית. בו בזמן שבענין המחכמה דעתי הינה שלא לעשות חפירות בשטח הפינויים, הרי בבנין זה אפשר עוד לפנות את העפר, אבל במגבלות כאמור לעיל, ואף זאת רק כשיש בטחון שהעפר המוצא לא שימש כבסיס לבנית קמרונות האבן.

בכבוד רב,

ע. פרידמן
<u>מהנדס המחוז</u>

העתק: כב׳ שר העבודה, משרד העבודה, ירושלים.
מר ב. בסין, מנהל מע"ץ, תל אביב.

p/10

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

זכרון דברים

הכותל המערבי

יציבות הכותל הדרומי והמזרחי

פגישה עם: פרופ'/מר וייסמן -מהטכניון
ומר בן-דוד- סגן ראש משלחת החפירות
ביום 19.8.68

(1) הבעיה שעמדה לענינו היתה באיזה דרך להגיע לדעה מבוססת על יציבות הכתלים - מערבי והדרומי, נוכח החפירות שבוצעו עד עכשיו.

סוכם:

(א) יוכנו חתכים אנכיים במרחקים של 10 מ' מהפינה הדרומית מערבית בכוונים למזרחה וצפונה. בחתכים אלה יוכנסו כל הממצאים שיש להם השלכה על הבעיה, הם ישמשו גם לצורך מעקב אחרי "התנהגות" הכתלים בעתיד.
מר בן דוד יתן סקירה על מה שידוע לו או מה הן הסערות ביחס לחלקים אשר לא ניתנים לבדיקה ולמדידה.

(ב) אחרי שהתברר כי באמצעים שישנם בטכניון לא ניתן לבדוק את עוביים של הכתלים. סוכם עם ד"ר וייסמן כי הוא יתקשר עם המכון הגיאו-פיזי הממשלתי לעריכת בדיקה בשיטה הסייסמית או בשיטה אחרות בעזרת מכשירים שברשות המכון.

(ג) היה מדובר גם על בדיקה ישירה על ידי קידוחים אבל היתה זו שיחה פרלימנרית ובלתי מחייבת.

(ד) סוכם כי ע. פרידמן יתקשר עם רס"ן דוד פרחי מהממשל הצבאי בכדי שהוא יידע מה אנו עומדים לעשות ולקבל את עזרתו בענינים החורגים מהשטח הטכני.

(2) היה מדובר בסדקים הקיים אשר בפינה דרומית - מערבית של בנין המוזיאום המוסלמי - הוחלט להפריד בעיה זו מבעית יציבות הכתלים.

(3) ד"ר ויסמן העלה את בעיית התשלום לטכניון בעד שירותיו, אשר נאמד על ידו בסכום עד ל-10,000 ל"י.

ע. פרידמן
מהנדס המחוז.

ירושלים, י"ב באלול תשכ"ח
5 בספטמבר 1968

אל: שר החוץ

מאת: שלמה הלל

הנדון: הריסות ליד הכותל

בהתאם לשאלתך מה-4.9 הריני לסכם בזה את סבב הדברים כפי שהוחלט בישיבת ועדת השרים לענייני מקומות קדושים שהתקיימה ב-1.9 (שהשתתפת בסיומה).

א. דאר אבו סעודה: יש להרוס את כל הקומפלקס של הבניינים, מבלי להתחשב בטענה שאולי תעלה כי חלק מהמבנים של קומפלקס זה נחשב בעצמו לאתר תרבותי-היסטורי. יש לבצע את ההריסה והפנוי בהקדם, לאחר הוצאת שני הדיירים האחרונים ה"אוחזים בקרנות המזבח", ולאחר הבטחת גישה לשער המוגרבים (עם סדורי גישה זמניים למקום ההריסה ובניית מדרגות קבועות).

ב. המחכמה: בשלב זה אין לפגוע בבנין המחכמה, מאידך יש להמשיך בנקוי השטחים ובפנוי מלא (עד לכותל) של כל המבנים שמתחת למחכמה, תוך בדיקה קפדנית ומסודרת שלא ייגרם נזק למחכמה עצמה.

יש לבדוק במשרד המשפטים אם עבודה זו מחייבת הפקעה של שטח זה (כלומר כל מה שמתחת לבנין המחכמה), כי יש סברה שהוא שייך לווקף המוגרבי. באם יוחלט כי יהיה צורך בצו הפקעה או כל פעולה חוקית, יתואם הענין עם שר החוץ.

ב ב ר כ ה,

שלמה הלל

העתק: המנכ"ל
מנהל מאו"ם
היועץ המשפטי

אל: מזכיר ש. הלל

מזכירות הממשלה

ירושלים, ט' באלול תשכ"ח
2 בספטמבר 1968

אל: שר הדתות
שר החוץ

מאת: מזכירות הממשלה

הנני מתכבד להביא לתשומת לבכם החלטת ועדת השרים לענין השמירה על המקומות הקדושים, בישיבתה מיום ח' באלול תשכ"ח (1.9.68):

"מחליטים:

א. פינוי השטח מתחת למחכמה

1. להמשיך בניקוי השטח מתחת לבית שטראוס בכוון לקשת וילסון, תוך הבטחה מלאה של בטיחות המבנים מעל למקום הניקוי.

2. הבטחת בטיחות במבנים תיעשה ע"י ועדת מומחים, אשר בנוסף לאמור בסעיף 1 דלעיל, תציע לועדת השרים הכניה להבטחת בטיחות המבנים והחומה, במידה ויוחלט על שיפוצים או מחקר ארכיאולוגי נוסף.

הרכב הועדה: נציג משרד הדתות - יו"ר, נציג משרד הבטחון - חבר, נציג מחלקת עבודות ציבוריות - חבר, נציג עיריית ירושלים - חבר, נציג המשלחת הארכיאולוגית - חבר.

3. שר המשפטים יבדוק את הצד המשפטי הקשור בביצוע עבודות המחקר והשיפוץ.

ב. חשיפת השטח מדרום לרחבת הכותל

בהמשך להחלטה מיום ו' באב תשכ"ח (31.7.68):

1. להרוס את כל הבתים מדרום לרחבת הכותל, לאחר פינוי ומתן פיצויים נאותים לדייריהם.

2. להבטיח, גם לאחר הריסת בנין אבן סעוד, כניסה להר הבית דרך שער המוגרבים.

./.

ג. שר הדתות יתאם עם שר החוץ קביעת העיתוי לגבי הריסת בניין אבן סעוד, וכן עיתוי הצעדים המשפטיים אשר ינקטו אם יהיה צורך בהם, לגבי הפקעת השטח שמתחת למחכמה.

ב ב ר כ ה

מיכאל ניר

ירושלים, ג׳ באלול תשכ"ח
28 באוגוסט 1968

לכבוד
מר מירון בנבנישתי
הממונה על ענייני מזרח העיר
עירית ירושלים

הנדון: הריסות ליד הכותל

הריני מאשר בתודה קבלת מכתבך מה-23 דנא ואני שמח שכל אי-ההבנות שהלוו לפרשה זו סולקו, ומקוה כי יהיה בנסיון זה כדי להבטיח שנמצא דרך בעתיד לברר הדברים ישירות, ואני בטוח כי כך נוכל לעזור לענין.

ב ב ר כ ה,

שלמה הלל
סגן המנהל הכללי

כותל

ירושלים, ג' באלול תשכ"ח
27 באוגוסט 1968

אל : לשכת שר החוץ

מאת: שלמה הלל, סמנכ"ל

מצ"ב העתק מכתב שהגיע מטירון בנבנישתי מהעיריה. הואילו-נא להראותו לשר החוץ. מהמכתב מסתבר שעל-אף העמדה שכאילו השתמעה מדבריו של ראש העיר טדי קולק הרי למעשה תומכים בעמדתנו כי אין לפגוע בדאר אבו סעוד גם עירית ירושלים, ומתוך המכתב גם שר הבטחון אשר הסכים - לדברי המכתב - להעמיד משטרת בבאית כדי להבטיח שדאר אבו סעוד לא ייפגע.

האמת היא כי לאור מכתב מבהרה זה, לא ברורה לי התרגשותם של ראש העיר ושר הבטחון, וחששני כי כל הענין נובע קצת מאי-הבנה, כתוצאה מדליפה מסולפת ומטעה של עמדת שר החוץ, שנעשה ע"י גורמים שונים.

ראויה לתשומת לב הפסקה האחרונה ממכתבו של בנבנישתי המציינת כי הסכנה להלחצים להריסת דאר אבו סעוד עדיין קיימים "ומן הראוי היה שגם אתם וגם אנחנו נהיה ערים לקראת אפשרות שהענין יעלה מחדש, בין באופן פורמלי ובין כתוצאה ממעולות בשטח".

ב ב ר כ ה,

שלמה הלל

ירושלים

עירית ירושלים

بلدية اورشليم - القدس

ירושלים כ"ט אב תשכ"ח
اورشليم - القدس 23 אוג' 68

מס. 158/68

לכבוד
מר ש.הלל
סגן המנהל הכללי
משרד החוץ
<u>ירושלים</u>

א.נ.,

הנדון: <u>הריסות ליד הכותל</u>

במענה על מכתביך מיום 31 יולי 68 ו- 19 אוג' 68 בנדון, ברצוני להביע את צערי על כך שעמדתי לא הובנה ושהתוצאה של מאמצי לקבוע אחת ולתמיד את צורתה הסופית של הגישה לשער המוגרבים התפרשה, כאילו אני תומך בהריסה ללא הבחנה של המבנים הצמודים אליו.

לאי הבנה זו תרמו בראש ובראשונה הדלפות מכוונות מצד גורמים שונים.

בניגוד למה שעלול היה להשתמע, התנגדתי ואני מוסיף להתנגד להריסת הקומפלקס של דאר אבו-סעוד. זאת, לא רק משום ערכו הארכאולוגי של מבנה זה אלא גם משום שהריסתו עלולה היתה לחסום את שער המוגרבים וליצור לחצים שכבר החלו למעשה, לפתוח שער חדש, הוא שער ברקלי הנמצא במפלס נמוך יותר ושכידוע לך, מוליך למסגד תת-קרקעי (אל-בורק) שבתחום הר הבית.

נמוק נוסף להשארת הקומפלקסים בדאר אבו-סעוד הוא ארכיטקטוני - אסטטי, שכן המבנה הזה "שובר" את הקו האחיד של הכותל המערבי, דבר שיש לו חשיבות ארכיטקטונית. לאחרונה, הציע להשאיר את הבנין גם האדריכל האמריקאי לואי קאהן שמתכנן את החורבה ואת השטחים הקרובים אליה.

עם זאת, תמכתי בפנוי ובנקוי המבנים ליד דאר אבו-סעוד ובהוראות שנתנו לפועלים, נקבע במדויק אלו מבנים יפורקו ואלו ישארו.

אגב, כבר לפני החלטת ועדת השרים דאגתי שלא יקבעו עובדות בשטח ולא יאונה רע למבנה אבו-סעוד. לכן, בקשתי את התערבותו של שר הבטחון והוא אמנם הורה לתחנת-המשטרה הצבאית המוצבת בשער המוגרבים לדאוג לכך שמבנה דאר אבו-סעוד לא יפגע.

2/...

המינהל הכללי · רחוב יפו 22 · טל. 24651 · الادارة العامة . شارع يافا ٢٢ . تلفون ٢٤٦٥١

החלטת ועדת השרים לא חסלה את הלחצים להריסת דאר אבו_סעוד ולהסימת שער המוגרבים ומן הראוי היה שגם אתם וגם אנחנו נהיה ערים לקראת האפשרות שהענין יעלה מחדש, בין אם באופן פורמאלי ובין אם כתוצאה מפעולות בשטח.

ב ב ר כ ה,

מירון בנבנשתי
הממונה על עניני מזרח העיר

ירושלים, כ"ה באב תשכ"ח
19 באוגוסט 1968

לכבוד
מר מ. בנבנישתי
עירית ירושלים

הנדון: **הריסות ליד הכותל**

בהמשך לשיחתנו בע"פ ב-12.8, ברצוני לחזור ולהדגיש שמשרד החוץ לא ביקש למנוע הריסת הבתים המפוננים, אלא ביקש כי יקויים דיון לגבי שני דברים ספציפיים מאד: בנין המחכמה ומבנה אחד בקומפלקס של ואאר-אבו-סעוד.

כפי שציינתי במכתבי הקודם אליך, גם דעתו של ד"ר בירן (ויש לנו כאן חוות דעתו בכתב) היתה כי יש להמנע מפגיעה בשני אתרים אלה. יכול להיות כי גם דעה זו מוטעית, ויש להחליט בנגוד לחוות דעתו של בירן. על-כך ביקש שה"ח שיהיה דיון בועדת השרים הנוגעת בדבר. אולם למותר לציין כי הער לא "התערב כדי למנוע הריסה", ובוודאי שלא ביקש ולא רצה כי ימנעו מלהרוס את הבתים המפונים, שלגבם לא קיימת בכלל בעיה.

אינני יודע למי היה ענין לפרש את הדברים אחרת, וביחור לתת להם ~~[illegible]~~ פרסום מטעה.

כפי שהבטחתי לך, רצ"ב הרינני מעביר אליך העתק מכתב שר החוץ לד"ר ורהפטיג מה-17.7.68 בענין זה.

אם תמצא לנכון, אשמח אם תראה את הדברים גם לראש העיר.

ב ב ר כ ה,

שלמה הלל

העתק מסור: לשכת השר
ה

ירושלים, כ"א תמוז תשכ"ח
17 ביולי 1968

אל: השר ז. ורהפטיג, יו"ר ועדת השרים לעניני המקומות הקדושים

מאת: שר החוץ

הנדון: <u>הריסת מבנים ליד הכותל המערבי</u>

הנני מתייחס לדיון שהתקיים בועדת השרים לעניני המקומות הקדושים בענין הריסת דאר אבו סעוד ובנין המחכמה שליד הכותל המערבי.

מאחר וקיימת הערכה כי מבנים אלה יכולים להיחשב כטובבים ע"י סעיף 1(א) של "האמנה להגנת נכסי תרבות בשעת סכסוך מזויין" משנת 1954, אשר עליה חתמה ישראל בשעתו, ועל פיה נמצא כאן נציג אונסק"ו לנכסי תרבות, הנני מבקש לקיים דיון דחוף בועדה לגבי התכניות הקיימות להריסת המבנים הנ"ל. עד לקיום הדיון אבקשך לדאוג לכך שלא תיעשה כל פעולת הריסה.

בברכה,

אבא אבן

שר הדתות

ב"ה ירושלים, כ"ג בתמוז תשכ"ח
19 ביולי 1968

אל : שר החוץ

קבלתי מכתבך מיום כ"א תמוז תשכ"ח(18.7.68)
בענין הריסת מבנים ליד הכותל המערבי.

ההריסה נעשתה ע"י היחידה לאכלוס ירושלים
שליד משרד ראש הממשלה לאחר פנוי הדיירים מהמבנים הרעועים
והמכוערים, תמורת תשלום מלא למפונים.

עם קבלת מכתבך בקשתי להפסיק מיד את עבודות
ההריסה שבוצעו ביומיים האחרונים.

ר"ב העתק מכתבו של מנהל המחלקה למקומות קדושים
יהודים אל מר י. תמיר.

ב ב ר כ ה,

ז. ורהפטיג

המחלקה למקומות קדושים

כ"ג תמוז תשכ"ח
19/ביולי 1968

כ/15/14/36

לכבוד
מר י' תמיר
בתי מחסה
עיר העתיקה
<u>ירושלים</u>

א.נ.,

זה יומיים שנעשה פעולת הריסה על ידיכם של מבנים נספחים לבית סעוד שברחבת הכותל על יד שער המוגרבים.

נא להפסיק כל פעולת הריסה במקום הזה עד שתהיה החלטה של ועדת שרים לשמירת המקומות הקדושים.

בכבוד רב

הרב ד. פרלא
מנהל המחלקה

העתק: לכב' השר
מר בנבנישתי

סגן המנהל הכללי

ירושלים, ו' באב תשכ"ח
31 ביולי 1968

לכבוד
מר מ. בנבנישתי
עירית ירושלים

מר מ. פרגאי העביר אלי מכתבך אליו מה-26 דנא בנדון, ועלי לאמר כי הצטערתי לקרוא מכתב זה.

שר החוץ שלח מכתב אל יו"ר ועדת השרים לענייני המקומות הקדושים, ובו ביקש להעלות לדיון בועדה אספקט אחד של החפירות ליד הכותל המערבי, ענין הנוגע לדאר-אבו-סעוד (ולא "פנוי מבנים ליד רחבת הכותל", כפי שקבעת בכותרת מכתבך).

משרד החוץ לא מסר שום הודעה בענין זה (אהיה אסיר תודה לך אם תוכל להביא זאת לידיעתו של ראש העיר), ולא העלה הענין בפני איש, ופרט למכתבו של שר החוץ אל יו"ר הועדה הנוגעת בדבר - שגם הוא הינו שר בממשלת ישראל - לא נעשה דבר על-ידינו. מקורו של הפרסום בודאי בהדלפה מסולפת ומסלפת, שהעמידה בצורה בלתי נכונה את מהות בקשת שר החוץ לדיון בועדה, ואין אנו יודעים למי יכול היה להיות ענין בסוג זה של סילוף דברים של שר החוץ.

בפניה של שר החוץ ליו"ר ועדת השרים לענייני המקומות הקדושים להעלות לדיון בדרג ועדת שרים משלמת הבעיות וההשלכות הקשורות בהריסת דאר-אבו-סעוד, היתה כוונת אחת ויחידה: "לברר את ענין ההריסה" (בהתאם לשאלה המובעת במכתבך), ולא "להחליט לקבוע כי המבנים האלה הם בעלי ערך הסטורי". יש כאן שאלה עם השלכה מדינית, ולגיטימי לגמרי כי שר החוץ יעלה את השאלה בפני ועדת השרים הנוגעת בדבר.

אגב, הרשה לי לאמר לך כי נוכן שהופתעתי בכך שקבעת שכל הענין נערך "בהסתה של אנשי דת מוסלמים וחבל שיתייחסו אליה ברצינות". ד"ר א. בירן, מנהל אגף העתיקות והמוזיאונים במשרד החנוך והתרבות, איננו איש דת מוסלמי, ואיננו אמון על הסתה, ולפי חוות דעתו המפורשת בכתב (שממנה הדברים שר החוץ שומע אותה בכל הכבוד וההערכה), אין מקום להריסת דאר-אבו-סעוד, ואכן אמנם הוא יכול להיחשב לאתר הסטורי המוגן לפי "האמנה להגנת נכסי תרבות" משנת 1954. אפשר לקבל את דעתו של ד"ר בירן, ואפשר להחליט נגד חוות דעתו. מן הדין שהחלטה כזו תיעשה בועדת השרים המתאימה ולא ע"י "מלוקה מהמאום" בלתי בדוקה.

לידיעתך ועדת השרים החלה לדון בענין, והוחלט להביא את הענין לדיון וסיכום בישיבת הממשלה.

לסיכום, לא נותר לי אלא לצטט את סיכום מכתבך אתה: "אני מציע שבעתיד תבררו את הפרטים לפני שאתם מתייחסים לשמועות המגיעות אליכם".

בברכה,

שלמה הלל

העתק: שר החוץ
שר הדתות
ראש עירית ירושלים
מר מ. פרגאי, משה"ח

ירושלים

עירית ירושלים

بلدية اورشليم - القدس

ירושלים א' אב תשכ"ח
اورشليم - القدس 26 יולי 68

מס. 131/68

לכבוד
מר מ.פרגאי
הממונה על עניני ירושלים והכנסיות
משרד החוץ
<u>ירושלים</u>

א.נ.,

הנדון: <u>פנוי מבנים ליד רחבת הכותל</u>

בעקבות הפרסומים בעתונות וההצעה לסדר יום שהוגשה לכנסת, ברצוני להביע את צערי על שמשרד החוץ לא מצא לנכון לברר את ענין ההריסה ובחפז לקבוע כי המבנים האלה הם בעלי ערך הסטורי.

התערבותו של הנציג מטעם אונסקו בא כתוצאה מהסתה של אנשי דת מוסלמיים וחבל שהתיחסו אליה ברצינות.

בכדי לא להפריע בעתיד לפנוי המבנים, רצוי היה שמשרד החוץ יטשטש את הרושם שנוצר, שכאילו אנו מכירים בכך שהמבנים הללו הם בעלי ערך הסטורי, דבר שאינו נכון לחלוטין.

אני מציע שבעתיד תבררו את הפרטים לפני שאתם מתיחסים לשמועות המגיעות אליכם.

ב ב ר כ ה,

מירון בנבנשתי
הממונה על עניני מזרח העיר

העתק: משרד הדתות, ירושלים

שמור

ירושלים, י"ב בתמוז תשכ"ח
8 ביולי 1968

אל : שר החוץ

מאת: שלמה הלל

הנדון: **הריסת מבנים ליד הכותל המערבי**

בהמשך למכתבי אליך מ-27.6

בהמשך למכתבי הנ"ל, ברצוני לציין כי נראה לי שהבעיה פעשתה יותר דחופה, ומחייבת בירור וסיכום ללא דחויים, כי אנו עלולים לעמוד ביום מן הימים הקרובים בפני עובדה מוגמרת.

אני מבין מתוך העתונות כי כל הדיירים בבתים אלה המיועדים להריסה (דאר-אבו סעוד ובנין המחכמה) הסכימו כבר לקבל פצויים ועזבו את דירותיהם. ענין זה יוצר מצב חדש שהריסת המבנים תוכל להיעשות עתה לא רק לצרכי החפירות ליד הכותל, אלא אפילו ע"י גורם אחר כגון עירית ירושלים, משרד הדתות וכו' שיש בכוונתו להרוס את הבנינים הנ"ל.

אם אנו מעוניינים למנוע או לדחות הריסתם של מבנים אלה, הרי הכרחי לעשות זאת עתה ללא דחוי.

רק להזכירך - המדובר הוא במבנים אשר יכולים להיחשב כמוגנים בסעיף 1(א) של "האמנה להגנה נכסי תרבות בשעת סכסוך מזויין" משנת 1954 שעליה ישראל חתמה בשעתו, ועל-פיה נמצא כאן נציג אונסק"ו לנכסי תרבות - מר ריינינב.

ב ב ר כ ה,

שלמה הלל

העתק: מר מ. קומיי
היועץ המשפטי
לשכת המנכ"ל
מנהל מאו"ם 1
גב' א.מ. למברט
ד"ר א. בירן, מנהל אגף העתיקות

ירושלים, א' בתמוז תשכ"ח
27 ביוני 1968

אל : שר החוץ

מאת: שלמה הלל

הנדון: הריסת מבנים ליד הכותל המערבי

במסגרת העבודות שליד הכותל המערבי ובגבולי רחבת הכותל קיימת מחשבה [illegible] להרוס את המבנים המכונים "דאר אבו סעוד" הצמודים לשער המוגרבים, וכן את בנין ה"מחכמה".

מסתבר כי שני המבנים הנ"ל, בצדק או שלא בצדק, יכולים להיחשב כמוגנים בסעיף 1(א) של "האמנה להגנת נכסי תרבות בשעת סכסוך מזויין" משנת 1954. דאר אבו סעוד נבנה, למשל, בתקופה האמורה בעתיקות לפי המנדט מיום 15.2.1922. בנין המחכמה גם הוא יש לו ערך היסטורי כלשהו.

מר ריינינג – נציב אונסק"ו לנכסי תרבות (במסגרת האמנה להגנת נכסי תרבות בזמן סכסוך מזויין) פנה לפני זמן מה אל מר א. בירן – מנהל אגף העתיקות, לשאול אם נכונות הידיעות שנתפרסמו בעתונות כי עומדים להרוס מבנים אלה. יש להניח שריינינג ראה בהריסת מבנים אלו משום הפרת האמנה הנ"ל שישראל חתמה עליה בשעתו.

יש אולי להוסיף כי בחדש נובמבר תתכנס בפריס ועידה כללית של אונסק"ו, ואין כל ספק כי הערבים ינסו להעלות בעת הדיון באמנת האג את ענין העבודות שלנו ליד הכותל המערבי בכלל, וענין מבנים אלה בפרט. ברור, לפיכך, כי ישנה חשיבות רבה לדיווחו של ריינינג בנדון.

אם אינני טועה דובר והוסכם בשעתו בועדת השרים לענייני המקומות הקדושים על אפשרות הריסת דאר אבו סעוד, אולם לא סוכם דבר לגבי ענין המחכמה.

בשיחה שקיימתי עם פרופסור מזר נמסר כי בשלב זה הכוונה היא לעסוק אך ורק במחקר על-יסוד התכניות וסקר, ולא לגשת מיד להריסת המבנים הנ"ל. מאידך הרגיש בפני פרופסור מזר כי במשך הזמן הריסת שני המבנים הללו תהיה חיונית.

לאחר שיחתי זו עם פרופ' מזר, חשבתי שאפשר יהיה לתת תשובת ביניים למר ריינינג ולהסתפק בפורמולה מרגיעה של פרופ' מזר כי בשלב זה הכוונה היא אך ורק ל"מחקר על יסוד התכניות וסקר", פעולה שאינה נוגדת כמובן את האמנה. מר בירן במכתבו אלי מה-23 ביוני (מועתק כעלה גם ללשכתך) טוען כי דברים אלו אינם מאפשרים לו להשיב בצורה ברורה למר ריינינג, והוא אף מעיר על עצם ההחלטה או ההסכמה להריסתם של המבנים הללו.

2/..

נראה לי כי הכרחי שתבקש להעלות הדיון מחדש בועדת השרים לענייני מקומות קדושים, על-מנת שתבחן מחדש אם אין להחזיר או אף לבטל ענין הריסת המבנים הללו, לאור העובדה כי יהא בכך כדי להביא אותנו להתנגשות עם האמנה הנ"ל.

הנני מציע כי תקבע התייעצות בסדר ענין זה ונראה לי כי אין לנו מנוס מלהעלות השאלה גם בפני ועדת השרים.

ב ב ר כ ה,

שלמה הלל

העתק: מר ה. קדמי
היועץ המשפטי
לשכת המנכ"ל
מנהל מאו"ם 1
גב' א.ס. לסבורס
ד"ר א. בירן, מנהל אגף העתיקות

משרד החוץ

22.7.68

סיווג

מזכר

אל: מר ש. הלל, סמנכ"ל	אל:
מאת: סגן מנהל מאו"ם א'	מאת:

הנדון: דיון בועדת השרים בקשר להריסת מבנים ליד הכותל המערבי

---

1. הסעיפים באמנה לנכסי תרבות, המצ"ב, המתיחסים לאיסור הריסת "נכס תרבותי" הינם הסעיפים 1, 2, ו-4. ,,,

2. כבר בחדש דצמבר 67 הפנה מר רייניגק את תשומת לבנו לעובדה שהגיעו אליו שמועות כי בכוונתנו להרוס את דאר אבו סעוד והמחכמה. תלונות בכוון זה קיבל מר רייניגק גם ממשלת ירדן. ראה מכתב מר רייניגק מ-3.7 המצ"ב. ,,,

3. ד"ר אברהם בירן אישר אמנם כי המדובר ב"נכסי תרבות" במסגרת האמנה, ואין ספק שאם נהרוס את הבנינים נפר את האמנה, דבר העשוי לגרום לנו נזק מבחינת דעת הקהל העולמית. ראה מכתב ד"ר בירן מ-19.5. ,,,
יש להניח שאם נבחר בדרך זו תתקבלנה באונסקו החלטות אשר תגננה אותנו.

בברכה,

א.ס. למברס

א.ס.למברס

לשמוש בתוך בלבד

4.67 250X100 ה

Mr. H.J. Reinink,
Bankastraat 104,
The Hague.
Holland.

Dr. A. Biran,
Department of Antiquities and Museums,
Ministry of Education and Culture,
P.O.B. 586,
Jerusalem.
Israël.

Number: E-68-1. The Hague, July 3rd 1968.

Dear Dr. Biran,

With reference to my letter of July 1st 1968, I think the time has come to go more into the details of the expropriation of the part of the Old Town, which we discussed several times before.

I hope that you will be able to answer my letter of May 27th 1968 and al~~though~~ my letter of the 19th of December 1967 about the question of the space around the Western Wall.

Enclosed please find a copy of a letter from the Minister of Tourisme and Antiquities of the Hashemite Kingdom of Jordan, dated 23rd of May 1968, in which he complains that accupants authorities are planning to demolish historical quarters and buildings in Jerusalem.

Very truly yours,

R

Mr. H.J. Reinink.

Enclosed: 1 copy.

C O P Y.

Telegrams: ANTIQUE.
Telefhone: Amman 37167-37170

The Hashemite Kingdom
of Jordam.

Department of Antiquities

P.O.B. 88
AMMAN

Ref. 7/4/2/837.

Dr. Karl Brunner,
Wildenstr. 15, 8049,
Zurich/Suisse.

23.5.1968.

Dear Dr. Brunner,

We have been informed that the occupant authorities in Old Jerusalem has planned to demolish historical quarters and buildings such as: The Sharia Court, close to the Haram Gate (Bab es-Sinsileh), the Khalidi Library, Daraj el-Tabouneh quarter and the Bashourah quarter.

Most of these historical buildings go back to the Early Arab Occupation; the Ummayyads, the Ayyubids, the Memluks and the Ottoman Turks.

It will be a grave violation to the Hague convention 1954 and the New Delhi Recommendations for preservation of Cultural Property endangered by public & Private works 1968 in which Israël was a party who had signed and approved these recommendations.

The Jordanian Government, kindly request the UNESCO Commissioner to investigate these charges and take possible measures to stop any violation by the occupant authority in demolishing these historical quarters and buildings.

We shall be grateful if we receive the result of your investigations as soon as possible.

Sincerely yours,

was signed:

Salah Abu Zeid,
Minister of Tourism
and Antiquities.

מדינת ישראל

משרד החינוך והתרבות
אגף העתיקות והמוזיאונים
ת"ד 586

ירושלים, כ"ז בסיון תשכ"ח
23 ביוני 1968

מס׳ ____________

אל: מר שלמה הלל, סמנכ"ל משרד החוץ

הנדון: הריסת מבנים ליד הכותל המערבי
סמוכין: מכתבך מה-17 בחודש

עלי להודות כי הדברים אינם מובנים לי. על עמדתה של המשלחת הארכיאולוגית מסרתי לך בזמנו לאחר שסיכמנו עם פרופ׳ מזר שלא יהרסו המבנים המכונים אבו-סעוד הצמודים לכותל. על הריסת בניין המחכמה לא דובר מעולם ואפילו ועדת השרים, לפי מיטב ידיעתי, לא גרסה הריסת בניין המחכמה שהוא מונומנט היסטורי לכל הדעות. מעולם לא דובר עם ריינינק בדבר. החפירות הסקר וכו׳ שאותו אנו עושים ממילא, זו פעולה שאינה נוגדת את האמנה.

בקשתי בשיחותינו היתה לשכנע את ועדת השרים לבטל או לדחות את הריסת הבניינים בדיר אבו-סעוד (ליד שער המוגרבים) מכיון שלפי מיטב ידיעתי יש החלטה להרוס אותם. יתר על כן הסברתי שאין לדעת מתי יכולים לפתע להרוס מבנים אלה.- משרד הדתות או העיריה או מוסד אחר המפצה את הדיירים וסבור שטובת המדינה והמולדת מחייבים הריסת המבנים.

בקשה זו, להביא את הדבר בפני השרים בעינה עומדת. אני, על כל פנים, לא מוכן לאשר למר ריינינק בתשובה למכתבו כי הבנינים לא יהרסו.

ב ב ר כ ה

א׳ בירן

העתקים: מר מ׳ קומיי
מר א׳ ארוך
לשכת השר
לשכת המנכ"ל
מר ת׳ מירון
גב׳ א.מ. למברט

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

משרד החוץ

מזכר

סיווג

אל: מר ש. הלל, סמנכ"ל

מאת: היועץ המשפטי

[illegible]

הנדון: הריסת מבנים ליד
<u>הכותל המערבי</u>
מכתבך מ-17.6.68

<u>ברגע</u> הדברים מספקים אך לדעתי רצוי שתקבל הבטחה כי בבוא העת לא תתקבל כל החלטה להרוס אלא בתיאום עם משרד החוץ.

בברכה,

ת. מירון

ת. מירון

העתק: ד"ר בירן, אגף העתיקות
מר מ. קוסיי
מר א. ארוך, מנהל מאו"ם 1
לשכת השר
לשכת המנכ"ל

תאריך	חתימה
19.6.68	

תאריך	חתימה

3.68 - 500X100

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]

ירושלים, כ"א בסיון תשכ"ח
17 ביוני 1968

אל : מר ה. בירן, היועץ המשפטי
גב' א.פ. לנברג, ס/מנהל מע"ץ

מאת: שלמה הלל, המנכ"ל

הנדון: הריסת הבנינים ליד הכותל המערבי

למכתבו של מר בירן מה-19.5
למכתב גב' לנברג מה-28.5

שוחחתי עם פרופסור מזר בקשר לדאר-אבו-סעוד ובנין המחכמה.

פרופסור מזר אישר שהריסת שני הבנינים האלה מהוה בעיות חמורות בהמשך הזמן לצורך המשך החפירות ליד הכותל, במיוחד חשוב ענין בנין המחכמה לצורך גלוי את שטחי העמודים של הגשר שמוביל לבית המקדש בתקופת הבית השני. להערכתו של פרופסור מזר זהו אחד מהאתרים הארכיאולוגיים החשובים והמעניינים בעולם.

מאידך, כהבנתם מדברי מזכירתו, אין כרגע תכנית להרוס הבנינים הנ"ל. הכוונה עתה היא לבנות אך ורק ל"מחקר על-יסוד המשמרת וכו'".

מאחר – כפי שאני מבין מדבריו של פרופסור מזר – שאין כוונה מיידית להרוס הבנינים הנ"ל, דומני כי סביר להניח כי עד נובמבר השנה לא תיפתח כל שאלה בקשר שאמור עולה לתקלות הענין בוקעת אונסק"ו (עפ"י שבדיקת הגב' לנברג במכתבה). דומני כי גם למר ריינינג אפשר להסביר כי התכניות בשלב זה הן אך ורק למחקר "על יסוד המשמרת לשעה".

ברור כי התשובות הנ"ל הן חלקיות בלבד, ואין בהן כדי לפתור את הבעיה באופן יסודי. מאידך את תגובת המפירים שלנו היא תשובה למר ריינינג ובעיקר המסקנות בעקירה אונסק"ו בנובמבר, נראה לי כי אפשר להסתפק בינתיים בתשובות הנ"ל.

אנא הערותיכם והסתייגויותיכם.

ב ב ר כ ה,

שלמה הלל

העתק: ד"ר בירן, אגף העתיקות
מר ס. קוסיי
מר א. ארון, מנהל מע"ץ י-ם
לשכת השר
לשכת המנכ"ל

משרד החוץ

מזכר

סיווג

אל: גב' א.ס. לסברט, מאו"ם

מאת: היועץ המשפטי

אל:

מאת:

הנדון: אפשרות הריסתם של שני
<u>מבנים על-יד הכותל</u>
למכתבו של מר א. בירן הרצ"ב.

קראתי מכתבו של מר בירן שהעתקו רצ"ב וקבלתי ממנו הסברים נוספים בע"פ. לאור חוות דעתו המקצועית של ד"ר בירן מבורני כי בהריסת המבנים עלולים אנו להפר סעיף 1 (א) של האמנה להגנת נכסי תרבות בשעת סכסוך מזויין משנת 1954.

בברכה,

ת. מירון

22.5.68

תאריך | חתימה | תאריך | חתימה

[illegible]

[illegible]

סודי סיווג	**משרד החוץ**	28.5.68

מזכר

אל : מר ש. הלל, ס/מנכ"ל מאת: סגן מנהל מאו"ם	אל : מאת:

הנדון: <u>המבנים ליד הכותל המערבי</u>

... מצ"ב–א) העתק מכתבו של מר בירן מיום 19.5.68.

ב) חוות דעתו של מר מירון מיום 22.5.68 .

אין ספק כי אפשרות הריסת המבנים בסביבות הכותל תנוצל ע"י הערבים בעת הדיון באספת האג בועידה הכללית של אונסקו, אשר תתכנס בפארים בחודש <u>בנובמבר</u> השנה. לכן רצוי להשהות כל החלטה בענין זה עד לאחר הועידה הכללית, כדי לא לתת לערבים אמתלה להתקיפנו בנושא בו יש להניח שרוב חברות אונסקו יתמכו בהם.

על כן נודה לך אם תוכל להשפיע כי לא תתקבל החלטת ממשלת בנושא זה עד לאחר המועד הנקוב.

ב ב ר כ ה ,

[signature]

א. ס. למברט

העתק: מר ת. מירון, היועץ המשפטי

לשמוש בתוך המשרד בלבד

מדינת ישראל

משרד החינוך והתרבות
אגף העתיקות והמוזיאונים
ת"ד 586

ירושלים, כ"א באייר תשכ"ח
19 במאי 1969

מס' ______

211.14

אל: גב' א.ם. למברס, סגן מנהל המחלקה ליחסים בינלאומיים,
משרד החוץ, ירושלים

הנדון: מר ריינינק - המבנים ליד הכותל

מר ריינינק מבקש כי נאשר לו שהידיעות שהופיעו בעתונות בדבר הריסת המבנים מצפון "לכותל "המערבי ומדרומו אינן נכונות. כידוע נהרסו כמה מהמבנים שמדרום "לכותל" ולפי מיטב ידיעתי עומדים להרוס מבנים נוספים, לאחר ששולמו פיצויים לתושבים הגרים בהם.

לדעתי אין להרוס את המבנים המהוים את מכלול המבנים הקרוי בשם "דאר אבו סעוד". המבנה צמוד לקיר המערבי של הר הבית ולשער המוגרבים השייך לתקופה הממלוכית. ייתכן ויסודותיו של המבנה אף קדומים יותר. הריסת המבנים עלולה לפגוע באבנים העתיקות של הקיר המערבי של הר הבית ואף למוטט מבנים שבתוך החרם אל שאריף. הטענה נגדנו עלולה להיות לא רק מדינית ודתית אלא גם תרבותית (הפרת האמנה לשמירת נכסי תרבות). יש לזכור שברשימת האתרים העתיקים מימי המנדט מיום 15.2.1922 כבר מוזכר המקום. הוא הדין לגבי הבנין שמצפון לכותל הידוע בשם המחכמה או המנדקיה שהוקם לפני מאות שנים.

אודה לך מאד אם תאפשרו לי מתן מענה למר ריינינק.

ב ב ר כ ה

א' בירן

הועבר לשר החוץ
למר קולק

7/13

כרך 908

אמנה להגנת נכסי תרבות בשעת סכסוך מזוין

סעיף 1
הגדרת נכסי תרבות

לעניני אמנה זו, הביטוי "נכסי תרבות" יקיף, בלי הבדל מקור או בעלות:

א) נכסי מטלטלים או מקרקעים בעלי חשיבות מרובה למורשת התרבות של כל עם ועם, כגון מצבות-זכרון אדריכליות, אמנותיות, או הסטוריות, אחד דתיות ואחד חילוניות; אתרי עתיקות, קבוצת בנינים שהם, בכללם, בעלי ערך היסטורי או אמנותי; יצירות אמנות; כתבי יד, ספרים ושאר דברים בעלי ערך אמנותי, הסטורי או ארכיאולוגי, וכן אוספים מדעיים ואוספים חשובים של ספרים א ארכיונים או העתקים של הנכסים המוגדרים לעיל;

ב) בנינים שתכליתם העיקרית והממשית היא לשמר בהם או להציג בהם את נכסי התרבות המטלטלים שהוגדרו בפסקת-משנה (א), כגון בתי נכות, ספריות גדולות ובנזכי ארכיונים, ומבטחים שנועדו ליתן בשעת סכסוך מזוין, מצסה לנכסי התרבות המטלטלים שהוגדרו בפסקת-משנה (א).

ג) מרכזים המרכזים בהם מספר רב של נכסי תרבות המוגדרים בפסקאות-משנה (א) ו-(ב), ואשר ייקרא להם "מרכזי מצבות-זכרון".

סעיף 2
הגנת נכסי תרבות

לעניני אמנה זו, הגנת נכסי תרבות כוללת שמירתם וכיבודם של נכסי תרבות.

סעיף 4
כבוד לנכסי תרבות

1. בעלי האמנה מתחייבים לכבד נכסי תרבות המצויים בתחומי ארצם שלהם ובתחומי ארצו של בעל-אמנה אחר מתוך שיימנעו מלהשתמש שימוש כלשהו בהכסים ובסביבתם הקרוב, או במכשירים המשמשים להגנתם, לשם מטרות העלולות להפקיר את הנכסים

[illegible]

[illegible]
[illegible]

[illegible]

a) [illegible]

b) [illegible]

c) [illegible]

[illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible]
[illegible]

1. [illegible]

להשמדה או להיזק בשעת סכסוך מזויין, ומתוך שימנעו מכל מעשה
איבה המכוון כלפי נכסים אלה.

2) ההתחייבויות הנזכרות בפסקה 1 לסעיף זה לא יוותרו עליהן
אלא אך ורק במקרים שבהם הצורך הצבאי מחייב במפגיע ויתור כזה.

3) עוד מתחייבים בעלי האמנה לאסור, למנוע וכן - מקום שיש
צורך בכך - להפסיק כל צורה של גנבת נכסי תרבות, שדידתם או ~~אא~~
רכישתם שלא כדין וכל מעשי ונדלות המכוונים כלפיהם. הם יימנעו
מהחרמת נכסי תרבות מטלטלים המצויים בתחומי ארצו של בעל אמנה
אחר.

4) הם יימנעו מכל מעשה תגמול כלפי נכסי תרבות.

5) שום בעל אמנה לא ינער מעליו את ההתחייבויות הרובצות עליו
מכוח אמנה זו כלפי בעל אמנה אחר, בנימוק שבעל האמנה האחר לא
הנהיג את אמצעי השמירה הנזכרים בסעיף 3.

[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]

מדינת ישראל

אגף העתיקות והמוזיאונים, ת"ד 586, ירושלים,

תאריך: י"ג בתמוז תשכ"ח
9 ביולי 1968

מספר:

אל: מר שלמה הלל, סגן המנהל הכללי, משרד החוץ

הנדון: <u>ריינינק</u>

מר ריינינק כתב לנו כי יגיע ב-17 בחודש ויבקש להפגש אתנו מיד.

הנני מצרף לזה העתק מכתבו של מר ריינינק מה-22 במאי אשר אני מניח כי ישמש נושא לשיחה. מכתבו של ריינינק לד"ר ברונר מה-21 במאי בודאי נמצא בתיקך.

ב ב ר כ ה

א' בירן

העתקים: ד"ר מ' אבידור
מר א' ארוך
גב' א"מ למברט

מדף 907

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

COMMISSIONER GENERAL FOR CULTURAL PROPERTY
Convention for the Protection of Cultural
Property in the Event of Armed Conflict
The Hague 1954

c/o UNDP
39 Jabotinsky St.
Jerusalem

22 May 1967

Dear Dr. Biran,

I feel I should not send you a copy of my report of 21 May to Dr. Brunner without telling you again how much I hope that the questions raised by the recent events in the center of Jerusalem will be solved in a manner to satisfy not only the living generation but also those who will come after us.

It will be of the greatest interest for the whole world that, when the time has come, the then responsible authorities draw a plan that will give shape to the formless place before the Western Wall, and a worthy frame to the important monuments in the center of Jerusalem.

Yours sincerely,

H. J. Reinink

Dr. Abraham Biran
Representative of the Government of Israel for
Cultural Property under the Hague Convention, 1954

COMMISSIONER-GENERAL FOR CULTURAL PROPERTY
Convention for the Protection of Cultural
Property in the Event of Armed Conflict
The Hague 1954

c/o [illegible]
29 Jabotinsky St.
Jerusalem

22 May 1967

Dear Dr. Biran,

I feel I should not send you a copy of my report of 21 May to Mr. Brunner without telling you again how much I hope that the questions raised by the recent events in the center of Jerusalem will be solved in a manner to satisfy not only the living generation but also those who will come after us.

It will be of the greatest interest for the whole world that, when the time has come, the then responsible authorities draw a plan that will give shape to the [illegible] place before the Western Wall, and [illegible] the important monuments in the centre of Jerusalem.

Yours sincerely,

H. J. Reinink

Dr. Avraham Biran
Representative of the Government of Israel for
Cultural Property under the Hague Convention, 1954

משרד החינוך והתרבות
אגף העתיקות והמוזיאונים
ת"ד 586

ירושלים, כ"א באייר תשכ"ח
19 במאי 1968

א/מ/אמ/שמ

אל גב' א.מ. למברט, סגן מנהל המחלקה ליחסים בינלאומיים,
משרד החוץ, ירושלים

הנדון: **מר רייבינק – המבנים ליד הכותל**

מר רייבינק מבקש כי באשר לו שהידיעות שהופיעו בעתונות בדבר הריסת המבנים מצפון לכותל המערבי ומדרומו אינן נכונות. כידוע נהרסו כמה מהמבנים שמדרום לכותל ולפי מיטב ידיעתי עומדים להרוס מבנים נוספים, לאחר ששולמו פיצויים לתושבים הגרים בהם.

לדעתי אין להרוס את המבנים הסמוכים את מכלול המבנים הקרוי בשם "דאר אבו סעוד". המבנה צמוד לקיר המערבי של הר הבית ולשער המוגרבים השייך לתקופה הממלוכית. ייתכן ויסודותיו של המבנה אף קדומים יותר. הריסת המבנים עלולה לפגוע באבנים העתיקות של הקיר המערבי של הר הבית ואף למוסד מבנים שבתוך החרם אל שריף. הטענה בנדון עלולה להיות לא רק מדינית ודתית אלא גם תרבותית (הפרת האמנה לשמירת נכסי תרבות). יש לזכור שברשימת האתרים העתיקים מימי המנדט מיום 16.2.1922 כבר מוזכר המקום. הוא הדין לגבי הבנין שמצפון לכותל הידוע בשם המחכמה או המנזקיה שהוקם לפני מאות שנים. בנין המחכמה, בנוי מעל לקשת וילסון שהיא הקשת הקיימת מימי הורדוס. הריסת המחכמה עלולה לפגוע בקשת זו.

אודה לך מאד אם תאפשרו לי מתן מענה למר רייבינק.

בברכה,

א. בירן